

The Approach of the Turkish Ministry of National Education
to Translation
in the Teaching of Literature

Thesis submitted to the
Institute of Social Sciences
in partial fulfillment of the requirements for the degree of

Master of Arts

in

Translation

Bogazici University Library

39001100318339

14

by

Müge Ayan

Boğaziçi University

1999

ACKNOWLEDGEMENTS

Writing this thesis has been a great academic experience for me. I am pleased to take this opportunity to acknowledge the contribution of many people to whom I owe much of this amazing experience.

I wish to express my deepest gratitude to my thesis advisor Dr. İsmail Kaplan, who contributed to this thesis with his invaluable guidance. I must admit that if he did not accept to contribute to this study as my thesis advisor, it would not have been possible for me to complement my MA studies in the Translation and Interpreting Department. I am also thankful to him for it was his doctoral thesis, which was the starting point of this study.

I wish to express my gratitude to Prof. Dr. Saliha Paker, Prof. Dr. Işın Bengi-Öner, Prof. Dr. Dilek Doltaş, Prof. Dr. Hasan Anamur, Dr. İsmail Kaplan for kindly accepting to be members of the Examining Committee.

I must thank Prof. Dr. Işın Bengi-Öner also for encouraging me to carry out this research. I am deeply grateful to her not only for her invaluable commentaries on “Descriptive Study of the Concepts of Adaptation versus Translation” and the time she spent on my work but also for her encouragement and support which brought me this far in this field.

I also wish to express my thanks to Ülker İnce for her contributions both to my academic studies and to my life. I have always considered a great privilege to work under the direction of Ülker İnce, who contributed a great deal to my academic life by giving moral support in my most difficult times.

My sincere thanks go to Ebru Diriker, who was very kind to arrange a meeting for me with Dr. Nilây Işıksalan, specialist at the National Education Board, and to Dr. Nilây Işıksalan who kindly accepted to provide me the material I needed.

I must also thank Dr. Leonard Knight who stayed awake until 4:30 in the morning to offer scrupulous assistance in editing this thesis. I would also like to express my appreciation to Ms. Jean Efe for her meticulous editing.

I am also grateful to my friend Gözde Doğueri who offered generous assistance while producing the final draft of this study. I would also like to thank my friend Sudi Sinan Döven who displayed a great patience and tolerance to all of my moods and continued to give emotional support and encouragement whenever I needed.

Last but not least, I would like to give my special thanks to my family whose constant support helped me to continue my way in the midst of lack of confidence and faith. Without their encouragement, none of these would be possible.

ABSTRACT

Since translation is a mode of transfer with the help of which the works produced by other cultures are imported into one's home system, translated literature in a sense shapes the literary paradigm; this is why it has an undeniable importance in the literary system, and therefore in the education of literature. Taking this as the starting point of my study I aim to reveal the approach of the Turkish Ministry of National Education to 'translation', and thus to determine how translation is reflected in the practice of literature teaching.

With this purpose in mind, in the first chapter of the study, the curricular programs from 1924 to 1999 --published by the Turkish Ministry of National Education—are analyzed. It is concluded that, in the curricula, the conception of the 'universe' is limited to the 'West'; 'literature' is reduced either to 'Western literature' or to 'national literature'. This indicates that literature is not seriously regarded as a universal phenomenon. Moreover, the entire conception of "World Literature" in the current program refers to foreign literature that is used for the sake of impressing nationalist values.

In the second chapter, the textbooks themselves written in accordance with the curricula are analyzed. In the first part, a descriptive study of the translated literature presented in the literature textbooks read from the 1930s until the present day is carried out. The criteria that are applied in the selection of the translated texts have proved out to be 'canonicity' and 'nationality'. The descriptive study of the textbooks has again revealed that, under the label of 'universality' and 'humanity', only 'Western literature' is taught to students. As for the Ministry's understanding of 'translation', it can be observed that most of

the names of the translators are specified from the 1940s to the 1980s; therefore, the position of the ‘translator’ is not totally disregarded. However, the analysis which aims to reveal the current position has shown that the name of the translator is not quoted: According to today’s approach the position of the ‘translator’ is wholly disregarded. In the second part of Chapter Two with the aim of carrying out a comprehensive study, foreign texts that are presented to the students as ‘adaptations’ are analyzed; and it is discovered that, when the place names and names of characters are domesticated, ‘translations’ are referred to as ‘adaptations’. This is indicative of the normative approach of the Ministry, which fails to consider ‘translation’ as a cultural activity, and reduces it to a linguistic activity.

The study concludes with the evaluation of the data gathered from the descriptive studies, and suggestions are made concerning the problems caused by the Turkish National Education system in its approach to translation.

KISA ÖZET

Başka kültürlerce üretilen metinler milli kültürümüze çeviri yoluyla ithal edildiğinden çeviri edebiyatın edebiyat paradigmasını şekillendirici işlevi olduğu yadsınamaz; bu nedenle çeviri gerek edebiyat dizgesinde gerek edebiyat eğitiminde son derece önemlidir. Çevirinin edebiyat eğitimindeki önemini çıkış noktası olarak, bu çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı'nın çeviriye bakış açısı saptanmaya ve çevirinin edebiyat eğitimine ne şekilde yansıdığını ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu amaçtan hareketle, birinci bölümde Milli Eğitim Bakanlığınca yayımlanan, 1924'ten 1999'a kadar olan dönemi kapsayan müfredat programları incelenmiştir. Varılan sonuç şu şekildedir: Bütün programlarda 'evren' anlayışı 'Batı'yla kısıtlanmıştır; 'edebiyat', 'Batı Edebiyatı'na ya da 'milli Edebiyat'a indirgenmiştir. Bu, edebiyatın evrensel bir olgu olarak algılanmadığını göstermektedir. Ayrıca, bugün uygulanmakta olan müfredat programındaki 'Dünya Edebiyatı' anlayışı milli değerlerimizi aşlamak üzere kullanılan yabancı edebiyata gönderme yapmaktadır.

İkinci bölümde, her biri müfredat programlarına harfiyen uyularak yazılmak zorunda olan edebiyat kitaplarını incelenmiştir. İlk olarak, 1930lardan bu yana okutulan edebiyat kitaplarındaki çeviri edebiyat bölümleri üzerine bir betimleyici çalışma yapılmış, burada, Bakanlığın çeviriye *bugün* ne şekilde yaklaştığını görmek amacıyla günümüzde okutulan kitaplara ağırlık verilmiştir. Varılan sonuç, metin seçiminde benimsenen ölçütün 'saygınlık' ve 'milliyetçilik' olduğu yolundadır. 'Evrensellik' ve 'hümanizm' etiketi altında yalnızca 'Batı' edebiyatının öğretildiği, betimleyici çalışmanın ortaya koyduğu bir başka

sonuçtur. Bakanlığın eviri anlayışına gelince, 1940 ile 1980 arasında çevirmen adlarına çoğunlukla değinildiğini görüyoruz; bu yıllar arasında çevirmenin konumunu tamamen yok saymayan bir bakış açısı gözlemlenmektedir. Öte yandan, bugün okutulan kitaplara baktığımızda çevirmen adının verilmesine gerek duyulmadığını görülmektedir, bu da bgnn yaklaşımında çevirmenin yerinin *tamamen* yok sayıldığını göstermektedir. Öğrenciye ‘eviri’ olarak sunulan erek metinleri incelendikten sonra kapsamlı bir çalışma yürütmek amacıyla, ‘adaptasyon’ diye anılan erek metinler de incelenmiştir; bu çalışma, yer isimleri ve kişi isimleri yerlileştirildiğinde ‘eviriye’ ‘adaptasyon’ dendiğini göstermiştir. Bu da çevirinin kültürel boyutunu göz ardı ederek, onu dilsel bir olguya indirgeyen kuralcı bir bakış açısının benimsendiğine işaret etmektedir.

Çalışmanın sonunda, betimleyici çalışmalar değerlendirilmekte, Türk Milli Eğitim sisteminin çeviriye yaklaşımında gözlemlenen sorunlara çözüm nerileri getirilmektedir.

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION	1-6
CHAPTER 1: A Descriptive Study of the Curricular Programs	7-39
1 Introduction	7
2 Presentation of the Curricular Programs between 1924-1999	7-36
2.1 1924 Curricular Program	8
2.2 1927 Curricular Program	9
2.3 1929 Curricular Program	10-11
2.4 1934 Curricular Program	11-15
2.5 1935 Curricular Program	16-17
2.6 1938 Curricular Program	17-18
2.7 1941 Curricular Program	18-23
2.8 1952 Curricular Program	23-24
2.9 1956 Curricular Program	24-25
2.10 1960 Curricular Program	25-26
2.11 1970 Curricular Program	27
2.12 1987 Curricular Program	27-32
2.12 1992 Curricular Program	32-36
3 Conclusion of the Descriptive Study	36-39
CHAPTER 2	
PART 1: Descriptive Study of the Translated Literature Presented in the Literature Textbooks	40-83

1 Introduction	40-41
2 Descriptive Study of the Translated Literature Presented in the Literature Textbooks	41-81
2.1 Description of the Current Position of Translated Literature within the Literature Teaching System in Turkish High Schools	41
2.1.1 <i>Turkish Language and Literature—Literature 1</i>	41-42
2.1.2 <i>Turkish Language and Literature—Literature 2</i>	42-58
2.1.3 <i>Turkish Language and Literature—Literature 3</i>	58-66
2.1.4 <i>Turkish Language and Literature—Literature 4</i>	66-73
2.2 Description of the Historical Development of Translated Literature within the Literature Teaching System in Turkish High Schools	74-81
2.2.1 The Analysis of the Literature Textbooks Published in the 1930s	74
2.2.2 The Analysis of a Literature Textbook Published in the 1940s	74-77
2.2.3 The Analysis of the Literature Textbooks Published in the 1950s	77
2.2.4 The Analysis of a Literature Textbook Published in the 1960s	77-78
2.2.5 The Analysis of a Literature Textbook Published in the 1970s	79-80
2.2.6 The Analysis of a Literature Textbook Published in the 1980s	80-81

3 Conclusion	81-83
PART 2: Descriptive Study of the Concepts of ‘Adaptation’ versus ‘Translation’	
	84-99
1 Introduction	84
2 A Brief Discussion on the Approach of “Skopos Theory”	85-88
2.1 The Approach of “Skopos Theory” to “Language” and to “Culture”	85-86
2.2 The Approach of “Skopos Theory” to “Translation” and to “Translator”	86-88
3 Descriptive Study	88-98
3.1 Analysis of TT-1	89-92
3.2 Analysis of TT-2	92-94
3.3 Conclusion of the Descriptive Study	94-98
4 Conclusion	98-99
CONCLUSION	100-107
NOTES	108
BIBLIOGRAPHY	109-120
APPENDIX	121-238

INTRODUCTION

Literature is probably the most valuable record of human history, since it gives us, in artistic form, the meaning of the history of humankind, and what may be called the logic of life; it can, therefore, be said that its subject matter consists of truths that are of great significance to humanity, arranged in such a way that it appeals to the heart, mind and imagination of people. By evoking a deeply responsive effect, it aims to express basic truths that are common to all of humankind. It sets the truths of life before us, dealing with the most significant, most vital, most permanent relationships between people, and therefore is one of the creative and universal means of communicating the emotional, spiritual, and intellectual concerns of humankind. When we consider its broad definition, literature is “writings having excellence of form or expression and expressing ideas of permanent or *universal* interest” (Webster’s Third New International Dictionary, 1993: 1321). All that has been said above about ‘literature’ then boils down to the fact that it is a *universal* phenomenon whose subject matter is *humankind*. The expressions ‘universal’ and ‘humankind’ imply the undeniable role of cultural interaction in literature. And, the role of translation in cultural interaction cannot be denied.

What I am trying to get at is that literature cannot develop merely within the resources of its own culture. Unless it is fed on translation, and is open to world literature, it cannot become stronger. Let alone becoming stronger, a literature that is closed to other cultures would not fulfill its function properly as it will not realistically reflect the attitude of *humankind* within a *universal* perspective, because human universality cannot be confined to one nation only.

As translated literature provides a standard of values for human activities, it may be studied with the greatest profit not only by those who are interested in art, but also by those who wish to understand humanity's progress. Translated literature, therefore, provides us with data on the values adopted by people throughout the history of the world.

Since translation is a mode of transfer by the help of which works produced by other cultures are imported into one's home system, translated literature in a sense shapes the literary paradigm; this is why it has an undeniable importance in the literary system, and therefore in the teaching of literature.

Education, which is the means to develop human resources, reaches so many people that the influence it has on its recipient society is of great consequence. This reveals the importance of educational institutions, the purpose of which is to educate people in such a way as to bring out their positive aspects, to raise free and autonomous individuals. The task of these institutions is to transmit knowledge to its receptors as well as to inculcate in them sociocultural and political values.

Having touched upon the importance as well as the influence of translation in literature and the effect of education in generating human resources, we may conclude that the teaching of translated literature has a crucial role in inculcating humanistic, universal values.

In addition to institutions proper, which provide education, there exist further power-holding institutions, which decide on how education should be made. When I say 'how education should be made' what I mean is that the institution determines the content of the knowledge to be transmitted and the values that are to be inculcated. In Turkey this institution is the Turkish Ministry

of National Education. A study carried out with the aim of revealing the norms of the Turkish Ministry of National Education would be significant in that this institution sets the norms according to which education should be made, and inculcates values, behavioral patterns to the students. But how does it do this? It decides on the content of the material that is to be taught, i.e. the curriculum. Moreover, it determines the values that are to be transferred to the student. As the Turkish Ministry of National Education is the only power-holding institution with a decision making mechanism, deciding on how to educate students, it sets the norms guiding education in Turkey as a whole.

At this point, I will introduce the aim of the thesis: The purpose of this study is to reveal and describe the approach of the Turkish Ministry of National Education to 'translation', and thus to determine the position of translated literature within the Turkish education system. In other words, the aim is to investigate the function fulfilled by translation in literature teaching in Turkey.

In order to achieve the set purpose, in the first chapter of the study, the curricular programs --published by the Turkish Ministry of National Education-- according to which the textbooks are written will be analyzed. An attempt to discover the approach of the government in making use of 'translation' in education will be made. The curricular programs can be considered as the blueprint for the literature textbooks. The textbooks have to abide by every article written in the curricular programs, because otherwise they would not be approved by the Ministry, and could not be taught. Therefore, the study analyzing, as it will, the curriculum with the aim of revealing the approach of the Ministry will be an exhaustive one. In this section, I will try to describe the objectives of the literature courses, and to find out how translation functions in attaining those

objectives. In other words, I will analyze the articles of the curricular programs that deal specifically with translated literature and translation, and will try to reveal the values the Ministry tries to instill in the students, and the use of translation in inculcating those values.

In the second chapter, I will analyze the literature textbooks themselves that are written in accordance with the curricular programs. In the first part of the second chapter, I will carry out a descriptive study of translated extracts in textbooks. Here, I will analyze the texts that are included in the repertoire of translated literature so as to discover the reasons underlying the selection of texts. I will also try to discover whether there is any reference to ‘translation’, and to ‘translator’ and whether the book tries to develop an awareness in the students that they have a translated text before them. In short, I will try to determine the values that the Turkish National Education system aims to implant in the students via ‘translation’.

The second part of Chapter Two deals with target texts that are not referred to as ‘translations’ but as ‘adaptations’. An analysis of the target texts referred to as ‘adaptations’ complements the analysis of ‘translations’ because ‘adaptation’ also has a source text equivalent written by a foreign writer in a source language. Here, I will try to analyze the concept of ‘translation’ first in the context of a general discussion led by contemporary translation theory; then with regard to Ministry’s approach to ‘adaptation’ and therefore to ‘translation’. I will, first of all, examine the approach of contemporary translation theory to ‘translation’ and ‘translator’ as well as to ‘culture’ and ‘language’. Then, I will carry out a comparative descriptive study of target texts that are introduced both

as ‘adaptations’ and as ‘translations’, and try to reveal the accepted meaning of ‘adaptation’ and therefore of ‘translation’.

The study will conclude with the evaluation of the data gathered from the descriptive studies, and suggestions will be made concerning the problems caused by the Turkish National Education system in its approach to ‘translation’.

Now that I have briefly stated the purpose and outlined the scope of the study, I will say a few words about the methodology that will be adopted while carrying out the research. The descriptive study will be carried out on both synchronic and diachronic axes. The study on diachronic axis covering the years 1924 to 1999 will provide us with ample data as to how translation has been understood by training institutions over that period. The data gathered on the synchronic level, on the other hand, is important in that it reflects the current paradigm, the current approach to ‘translation’. In order to address the immediate situation in particular, more focus will be put on a description of the present situation.

Even-Zohar, a leading theoretician in the field of Translation Studies and Cultural Theory, refers to the importance of synchronism and diachronism by emphasizing the fact that synchrony “cannot be equated with statics” and that “both synchrony and diachrony are regarded as historical”. According to him, a system covers both synchrony and diachrony on one hand, but they may exist as independent systems on the other (Even-Zohar, 1990: 11).

A polysystemic approach¹ will be adopted with the aim of carrying out a comprehensive study taking the systems of translation, literature, education, and politics all into consideration. Obviously, these systems are strongly inter-related and cannot be studied in isolation; therefore, I will try to describe their interplay

within a whole. It should be added that throughout the study, the words 'education' and 'teaching', and the expressions deriving from them will be used to refer to literature courses in the senior high schools of Turkey.

CHAPTER 1

A DESCRIPTIVE STUDY OF THE CURRICULAR PROGRAMS

1 Introduction

As stated in the introduction, curricular programs can be considered as the blueprint for the literature textbooks. The textbooks have to adhere to every article laid down in the curricular program in order to be approved by the Ministry, because otherwise they cannot be taught in senior high schools. This study will, therefore, be an exhaustive one since it analyzes the curriculum with the aim of revealing the norms of the Turkish Ministry of National Education.

In this section, I will try to find out exactly how the articles of the curricular programs deal with translated literature, translation, and translator, and to ascertain the values which the Ministry tries to instill in the students, and the function of translation in inculcating those values. Finally, I will try to determine the position of translated literature within the target education system. In so doing, all the curricular programs between the years 1924-1999 that I could have access to will be analyzed with respect to the objective of the literature courses and to how translation in particular is mentioned and regarded in the programⁱⁱ. The reason that there exist long time intervals between the curricular programs is because there seems to be no other programs written between those periods. It should also be added that in each section, I will first quote the related articles of the curriculum; then present my evaluation.

2 Presentation of the Curricular Programs between 1924-1999

2.1 1924 Curricular Program

This program is significant in that it is the first literature program of the Republican period.

2.1.1 Articles of the 1924 Curricular Program

Eleventh Grade (two hours per week, three additional hours for the literature section)

During the three additional hours for the literature sectionⁱⁱⁱ, the texts written in both old and modern literary dialects should be analyzed in detail. Also, general information should be given on the historical development of Arabic and Persian literature as well as on that of a certain part of the Western (for instance French) literature. By indicating how certain genres have been utilized in various literatures, the student should be provided with the ability to compare various literatures (Işıksalan, 1998: 3). [translation mine.]

2.1.2 Evaluation of the 1924 Program

In this program the objectives of the literature courses are not stated.

As to how it deals with translation, the following can be said: Western literature is introduced only to eleventh grade students studying in the literature section where its purpose is to help them acquire “the ability to compare various literatures”.

2.2 1927 Curricular Program

2.2.1 Articles of the 1927 Curricular Program

The 1927 Program is indicative of an effort towards modernization. According to this program:

* Composition courses are taught for the first time and writing habit is developed.

*The students are encouraged to analyze and criticize literary texts (either novels or plays) and to express opinions.

*Teaching methods are modernized. The aim of the course shifts from making the students memorize what they read, to making them understand what they read, and enabling them to express it orally and in writing. By teaching with the help of texts, the course aims to make the students develop skills in both written and verbal expression.

*The student's cultural knowledge is widened by the help of the study of Western classics (Işıksalan, 1998: 5). [translation mine.]

2.2.2 Evaluation of the 1927 Curricular Program

It can be observed that in this period, an attempt is made to develop an awareness towards literature in general on the part of the student. In addition, an awareness is developed towards Western literature. We can evaluate the importance this program gives to Western literature as a step taken towards universalization. However, since translated literature is limited to Western literature, it might be more appropriate to speak of a limited universalization. By limited 'universalization', I mean an idea of the 'universe' that is limited to the 'West'.

2.3 1929 Curricular Program

In 1928, the Latin alphabet was adopted. The 1929 program is therefore significant in that it is the first program published after the adoption of the Latin alphabet, which can be considered as an effort that initiated the process of cultural development in Turkey. Arabic and Persian courses were removed from the curriculum; the emphasis was now largely on Turkish language courses. In addition, fundamental changes were made in the program referring to the courses on Turkish Language and Literature (Işıksalan, 1998: 5).

2.3.1 Articles of the 1929 Curricular Program

The main objective of the literature course is “to assure that the students are intellectually and emotionally interested in works reflecting various aspects of a civilized national life” (Işıksalan, 1998: 5). By introducing famous works of Western literature, the contact of students with an ideal life is provided, and they are encouraged to love life.

In the program, the students’ enjoyment of reading, and the carrying out of individual studies seems to be the main aim. Also, it is stated that in order to accomplish this aim, the need to refer to anthologies, handbooks, and dictionaries arises. The objectives of the 1929 program are as follows:

- *To enable the students to express themselves orally.
- *To enable them to express themselves in writing.
- *To present worthy texts to the students encouraging them to think and also enjoy reading.
- *The objective on the cultural level is to provide higher levels of pleasure; the objective on the professional level is to secure the success of the students in their future jobs; the objective on the national, social and moral level is to implant noble ideals, national, heroic, and patriotic

feelings in students, and to help them form a system of morals, as well as grow into active individuals in their social and national lives (Işıksalan, 1998: 6). [translation mine.]

2.3.2 Evaluation of the 1929 Curricular Program

It can be deduced from the above quotation that the following objectives had to be attained in order for a literature textbook to be approved for study in 1929: The literature courses, first of all, had to arouse the interest of the student “intellectually and emotionally” towards the works that reflect “various aspects of a civilized national life”. Secondly, it should instill “noble ideals” as well as “national”, “heroic”, and “patriotic feelings” in the students. In addition, famous works selected from Western literature are introduced to the students, and with the help of Western literature, their contact with “ideal life” is provided. In addition, they are encouraged to enjoy life. Therefore, it can be said that in 1929 Western literature was deemed important. However, we also observe an emphasis on nationalism, since the aim of the literature is presented as endowing the students with “*national, heroic, patriotic feelings*”.

2.4 1934 Curricular Program

2.4.1 Articles of the 1934 Curricular Program

Objectives to be attained

1. Literature courses must widen and deepen the imaginative and emotional lives of the students. Literature is, first of all, the interpretation and inspiration of life itself. It shows the improvement and development

of the soul of humankind from age to age. While encouraging their students to think, the language teachers must also make them aware that literature depicts their own lives, helping them understand themselves in a deeper and more realistic manner whilst gradually comprehending the nature of humanity.

2. The study of literature must arouse the students' admiration for great personalities (whether the authors or the heroes of literary works).

People unconsciously proceed towards the objects they admire. Thus, the task of literature teachers must be to improve the appreciative capacity of their students about what is truthful and positive in people. Literature courses must create supreme and worthy ideals for life and the literary material covered must lead the students towards such ideals.

3. Literature courses should improve the pleasure of studying as much as possible. Therefore, they must make the students study the literary works with respect not only to the events and ideas presented therein but also to their being a work of art. If the literature teachers wish their students to enjoy the literary works, they must not be satisfied with generating interest in what is stated in such works but must also make them become accustomed to the habit of appreciating how an idea is properly expressed.

4. In order to accustom the students to think, literature courses must include subjects which generate extensive and interesting ideas, enabling the students to discover their capacity for intellectual and moral thinking.

5. In order to attain the above-mentioned objectives of literature, the teachers must endeavor to improve the intellectual skills of the students. The students should not only accrue a deeper sensitivity and a more vivid imagination, but also learn to think more consciously and efficiently. They should interpret the literary works *correctly* [italics mine], and should be encouraged to apply the texts to real life in a safe and rational manner (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti, 1934: 2-3).

The principles to be pursued while selecting the literary works that serve the above-mentioned objectives:

1. The literary works to be selected for a high school must attract the interest of the students in that high school. It will be impossible for the students to enjoy a work unless they are interested in that work. An efficient result is never to be achieved without such enjoyment. A literary work, which is deemed unattractive from the point of view of the students, should not be analyzed in class even though it is a distinguished work or the product of an important period.

2. The reading level of works that are to be taught in class, excluding the additional literary works to be assigned to the students must be slightly higher than the comfortable reading level of the students. Otherwise, their reading level would remain unimproved.

The task of the instructor is to discover the hidden interests of the students, and to provide them with guidance on how to enjoy a fine literary work.

3. The primary goal of literature is to broaden the intellectual and moral horizons of the student. Thus, even though the “literary quality” is the most essential prerequisite of a literary work, it must also have the power of inspiration; it must make the students think, and must include safe, healthy, ethical, scientific, and pure ideals as well as noble behavior and pure feelings. Works, on the other hand, which may lead children to feel weary of life or lead them to ill-natured thoughts must not be suggested at all --no matter how high their literary value may be.

4. Literature courses must comprise various genres of literature, so that they offer a variety of enjoyments to the students, and enable young people to form an opinion about the inclusiveness and comprehensiveness of literature. For literature describes life from every aspect. Thus, the thought and intelligence of a young person who is not interested in “lyrical poems” may still be improved provided that s/he is interested in, for instance, “drama texts” or “stories”, while another young person with little interest in these two may be attracted to “rhetorical” works, for example.

5. Since the objective of literature courses in high schools is to expand the intellectual and moral horizons of the student, the analysis of

works that have historical rather than aesthetic value must be postponed for “higher education”. Therefore, the texts to be selected from Divan Literature must have such aesthetic value that young people should not regard them as odd. Provided that such aspects are not disregarded, the texts to be selected from Divan Literature should represent the thoughts and feelings of the period they belong to.

6. Without disregarding the above-mentioned provisions, the great personalities of our early literature must be introduced to the students, the value of early Turkish literature must be taught to them and thus their level of intelligence should be improved and their sentimental horizons widened.

7. Another goal in the teaching of literature is to make the students appreciate their own lives, so that apart from reading about human nature, they will also better understand the civilized national world they belong to. For this purpose, both national and foreign contemporary works should be included in the textbooks while less time should be allocated to works which may not help them appreciate the value of the early literature.

8. Since the achievement of such objectives depends mainly on the improvement of “reading enjoyment” in the student, literature teachers should not confine themselves to literature textbooks alone but rather attempt to add other genres such as novels, short stories, plays, critiques, rhetorical speeches etc., and must lead the students to write compositions and *compt-rendus* (summaries) by making them involved in personal studies. The success of a teacher can only be rated by the students’ reading enjoyment and interest in analysis.

9. In order for the students to locate and appreciate the historical position of Turkish Literature texts, they should be provided with an abridged and summarized history of that literature (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti, 1934: 3-6). [translation mine.]

2.1.2 Evaluation of the 1934 Curricular Program

The objectives of literature courses as stated in the 1934 curricular program can be summarized as follows: Literature courses should deepen the imagination of the students, encourage them to approach the events they encounter in life within the framework of what they have read in their courses; courses should arouse admiration for great personalities –writers and heroes; set worthy ideals for life, and make the students enjoy literature. Another objective of literature courses is to teach the students how to interpret the literature texts “correctly” as if only one ‘correct’ interpretation could be possible. This seems to be the reflection of the normative attitude of the Ministry that allows no flexibility to the students.

The criteria in the selection of the texts which are intentionally chosen in order to serve these objectives are the following: The selected texts must attract the attention of the student; they must be either the product of an important period or a famous work; they must be slightly above the reading level of the students. The works should also bear “literary quality”, “safe, healthy, ethical, scientific, pure ideals”, “noble behaviors, pure feelings”. Both national and foreign works should be included (so that the student can understand the “civilized national world”).

There is reference to world literature: It is referred to when the need to include foreign works is felt. The values that need to be impressed upon the students are the ability to think and express oneself, the development of intellectual skills, etc. It should also be added that, although there is a reference to world literature, the emphasis is laid on national literature.

2.5 1935 Curricular Program

2.5.1 Articles of the 1935 Curricular Program

1. A textbook on the history of literature should be prepared to explain Turkish cultural history and introduce Western culture at the same time.

2. A literature textbook should be prepared to integrate contemporary Turkish literature into the cultural framework of Western literature (Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı, 1935: 4).

...

High-class masterpieces cannot be presented via ordinary translations. We can only introduce authors through thorough and effective translations in which their essence is appropriately emphasized.

Once the texts to be included in the textbook of the History of Literature are specified, a competition will probably be held and texts translated into Turkish in an appropriate manner (Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı, 1935: 4). [translation mine.]

2.5.2 Evaluation of the 1935 Curricular Program

As can be seen, in the 1935 program, national literature is evaluated within the framework of Western literature. It would not be wrong to state that this is innovatory for the period in question: The literature textbook does not confine itself to national literature only. On the other hand, the fact that it deals only with Western Literature and does not mention World Literature in general may be related to the restricted approach of the Ministry.

What is meant by “thorough and effective translations” is not made clear; it is suggested that they are in some way contrary to “ordinary translations” and

that in them “the essence is emphasized”. But, which translations are “ordinary”, and which are not is unintelligible. It can be said that translation is emphasized in the 1935 program; it is given such importance that the idea to organizing a competition with the aim of selecting the “appropriate” translation is even considered. I have carried out an investigation of the periodicals entitled *Ülkü*, which had a good reputation in literary and intellectual circles in the years in question. In addition, I have investigated the *First Congress on Education [Birinci Maarif Şûrası]* and the *Second Congress on Education [İkinci Maarif Şûrası]*, in which every development concerning education in the Republican period up to that date is cited. However, I have not been able to find even a hint as to the existence of such a competition (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği, 1991a and 1991b).

2.6 1938 Curricular Program

The 1938 program is the same as the 1934 program (2.4) with only the following difference:

2.6.1 Articles of the 1938 Curricular Program

Powerful works belonging to Western literature, which are written in genres that are weak in our literature shall be taken as extracts (Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı, 1938: 7). [translation mine.]

2.6.2 Evaluation of the 1938 Curricular Program

It can be seen that, in the 1938 program, translated literature has the very important function of filling the gaps in the national literature. According to Even-Zohar, texts that are selected to be translated into the target language have a certain innovatory role in the target system. He lists these roles under three headings. First, “when a literature is young”, in other words, “when it is not yet established”, it may need foreign literature to “infiltrate”. Second, a literature may be “peripheral” or “weak”, and therefore it may make use of translated literature to fill this gap. Third, there may occur “crises”, “literary vacuums” in home literature and in this situation home literature can import foreign works to fill in its own literary vacuum, to cure its “crises” (Even-Zohar, 1990: 47). In the 1938 program, translated literature thus functions to fill a certain gap in the national literature. However, it is difficult to understand the frame of reference of the expression of “genres that are weak in our literature”. No explanation has been given in the following lines, either. Therefore, it can be said that this issue has been left vague in the program by the Ministry.

2.7 1941 Curricular Program in the Gazi Secondary Teachers School and Institute of Instruction [Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Terbiye Enstitüsü]

As may be understood from its title, the 1941 program is designed to be introduced to teachers. Its comprehensiveness, which will be described in the following lines, can be related to this. Another possibility might be that the

Ministry may have adopted a more comprehensive approach for the new decade. However, analysis of the textbooks, as will be seen in the second chapter, revealed no observable change in the approach of the Ministry between the 1940s and other years. The limited approach that can be observed in the textbooks published before the 1940s continues through 1943.

2.7.1 Articles of the 1941 Program

1. In the programs of the Turkish literature section all of the courses entitled Turkish Language, Reading (Textual Analysis), Composition, History of Literature, Writing and Vocational Application constitute an “integrity”, the objectives of which are as follows:

a) To expand the students’ knowledge of Turkish Language and Literature.

b) To enable the graduates of this department to teach Turkish Language courses in the secondary schools (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği, 1941: 3).

...

Western Literature

(Three hours per week for the 1st and the 2nd grade high school students)

This course which has been so far considered within a general and theoretical perspective will be limited to English and German Literature, and students will be taught the related literature of the foreign language they are taught. Since there exist historical interactions amongst Western literature, while the literature of one nation is being taught, that of another could be mentioned, whenever deemed necessary. Such courses will depend totally on the texts, with the historical information given only through related texts. The range of historical information is given below.

Since this course aims to improve the foreign language of the students, the habit of direct contact with the texts will be given to them. In

the first semester the texts may be given together with their translations. The general course schedule will be as follows:

1. Texts selected in historical order from the writers in the curriculum of History of Literature will be given to the students one week prior to the lecture that will deal with that text and they will be asked to analyze it either with or without the help of its translation.

2. The text will be read and explained in class.

3. During the second lecture, the text will be considered in respect to its standing both amongst the works of the writer and within the history of literature (the rate and coverage of the information shall be determined by the instructor according to the significance of the text and its writer) (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilliği, 1941: 16-17).

...

Prior to the introduction of the texts in these three languages, general information about Greek and Latin literature should be given, and the generation of European Literature from these two cultures should be explained. The range of information on Greek and Latin literature is as follows:

Extracts from Epope. —Epic: Omirus, the *Iliad*, the *Odyssey*—Didactic epic: Hesiod. —Lyricism: Development and extracts of lyricism.—Elegie, Iambus, Extracts from Elegie and Iambus. Epigram and its representatives. Real Lyricism, Choral. Main representatives of Lyricism.

Drama: Tragedy: Its rise, Religious ceremonies of Dionysus, Dythyrambus.

Three major representatives of drama.—Extracts from comedy.

Greek verse: History, rhetorics.—Great historians and orators.

The works in verse and in prose written in the Hellenistic period will be briefly mentioned.

Roman-Latin Literature

A brief information on earlier periods of the Roman-Latin Literature.

Republican period: Drama, comedy, Plautus, Terentius.

Lyricism –Augustan period: The works of Vergil, Horace, Ovidus.

English Literature

Early English Literature: 1 Until Chaucer – 2 From Chaucer to the reign of Elizabeth (1400-1558)

Elizabethan Period (1558-1603) John Lyly- Edmund Spenser (1552-1599)

English drama before Shakespeare: Christopher Marlowe (1564-1593), --Shakespeare (1564-1616). Recession period of English drama after Shakespeare –The school of Ben Jonson.

From Elizabethan period until the Restoration Period (1603-1660): This period will be briefly mentioned and John Milton will be introduced.

From the Restoration Period until the death of Pope (1660-1745): John Dryden, Alexander Pope. –Jonathan Swift.

From the death of Pope and Swift until the death of Walter Scott (1745-1832): Samuel Johnson, Defoe. Oliver Goldsmith, Samuel Richardson, Henry Fielding. –Thomas Moore, Walter Scott.

Poetry (1730-1832): Characteristics of the new poetry. William Collins, Edward Young. –Thomas Chatterton. Poetry about nature: James Thomson, Collins, Goldsmith.

Scottish Poetry: Allan Ramsay: --Robert Burns.—French Revolution and its influence on the English Literature. –Lake poets: Robert Southey, Samuel Taylor, Coleridge, Wordsworth, Byron, Shelley, John Keats.

English Literature starting from Scott until today.

German Literature

1. Until Luther. –2. Martin Luther. –3. From Opitz until Klopstock. –4. The rising period: Klopstock. –5. Sturm u. Drang. –6. Goethe and Schiller. –7. Romanticism: J. Paul, Schlegel brothers, Wieland, Lessing, Herder,--Holderlin. –Novalis, Kleist.

8. From Romantic Period until Realistic Period: Mörike – Lenau – H.Heine – Keller –T.Storm. 9. Hebbel – Richard Wagner.—10. From

Naturalism until Expressionism: Hauptmann.—H.Sudermann – Nietzsche
–Today's literature.

History of French Literature

The Beginning of European Civilization –information until the Renaissance.

XVIth Century. Rabelais. –Montaigne and his Essays: Pleiade, Ronsard and his companions.

XVIIth Century. The period of Classical masterpieces. Malherbé, Precieuses, Descartes, his role in literature. Corneille and his works. Racine and his works. Molière and his works. Pascal, Boileau, Lafontaine, Larochefoucauld.

XVIIIth Century. Montesqieu, Voltaire, Encyclopedians--Diderot, Jean-Jacques Rousseau.

Romanticism: XIXth Century. Representative of the Romantic current--Mme de Stael, Chateaubriand.

Romanticism: Lamartine, A. de Vigny, Victor Hugo, A. de Musset.

Romantic Drama: A. Dumas, Musset, Hugo.

Novel: George Sand, Realistic Novel: Balzac. –Psychological novel: Stendhal. Criticism: Sainte-Beuve. H.Tain, E. Renan. Naturalism.

Poetry: Baudlaire, Leconte, de lisle

Novel: Flaubert, E.Zola, Daudet, Guy de Maupassant.

A. France Loti. Symbolism and other currents – Information on French literature through the present (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekilligi, 1941: 12-20). [translation mine.]

2.7.2 Evaluation of the 1941 Program

As can be seen, in this program, translated literature functions in a different way than in the previous programs; it is used as a means of teaching a foreign language. With the help of the translated text, the foreign work is deciphered by the student prior to the related lecture. No criteria are given as to

the selection of the material that is to be taught, but the authors considered appropriate are listed. From this list, we can understand that Roman-Latin, English, German, and French literature are all taught to the student. This leads us to the conclusion that, as in the previous programs, Western Literature is deemed more important than World Literature in general. Also, as has already been stated, a very detailed corpus of literary texts is included in the repertoire of the literature book dated 1941. This could be related both to the fact that this book is one designed to educate prospective teachers, and to the more positive attitude adopted by the Ministry at the time.

Another important point of note is that the authors that are to be taught in class are obviously determined by the Ministry. Every single detail concerning the author is laid down, and no flexibility is allowed to the teacher. This is indicative of the central power wielded by the Ministry. By determining even the texts that are to be read, not letting the teacher decide which texts should be taught to the students, it tries to exert its power of control over the education system in Turkey. By both determining the texts to be read and the values to be inculcated, the Ministry reveals its ideology which seems to “enjoy a virtual monopoly in molding the students and socializing them according to its norms” (Kaplan, 1998: 290; Kaplan, 1999: 397).

2.8 1952 Curricular Program

2.8.1 Articles of the 1952 Curricular Program

Reading and Literature:

The main objective of the reading course is to bring the students into contact with worthy texts and have them analyze those. Information related to literary technique is taught through the texts that are found appropriate to be offered to the students. The selected texts should only include more than just figurative speeches. Above all, these texts should enable the students to formulate their own ideas. Teachers should mention the value of the text with reference to the formulation of ideas, as well as to its aesthetic value (Milli Eğitim Bakanlığı, 1952: 5). [translation mine.]

2.8.2 Evaluation of the 1952 Curricular Program

We see that “worthy” texts are chosen. Apart from the fact that they have aesthetic value, the texts should also have a certain value with respect to the ideas they include. Translated literature is not referred to in the 1951 program at all.

2.9 1956 Curricular Program

2.9.1 Articles of the 1956 Curricular Program

Only the authors to be taught are stated in the program:

First Year

Western Literature:

a) Homer, Euripides, Sophocles, Plautus, Molière, La Fontaine, La Bruyère, Daudet, Cervantes, Swift and Dickens.

Second Year

Western Literature:

a) Greek and Latin Literature: Homer, Herodotus, Vergil, Tacitus.

Third Year

Western Literature

- a) Greek and Latin Literature: Sophocles, Plato, Cicero, Seneca.
- b) Modern Literature: Dante, Montaigne, Pascal, Voltaire, Rousseau, Balzac, Stendhal, Hugo, Flaubert, Goethe, Schiller, Shakespeare, Tolstoy, Ibsen, Poe, Mark Twain.
- c) Other extracts selected from Western Literature (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti, 1956: 4-5). [translation mine.]

2.9.2 Evaluation of the 1956 Curricular Program

In the 1956 program, we can see once again that every author to be read is decided by the Ministry. The teachers cannot decide on the texts that they find appropriate for the student to read.

2.10 1960 Curricular Program

2.10.1 Articles of the 1960 Curricular Program

The Preparation of the Program

The following ideas have been considered in the preparation of the program:

1. To enable a direct contact of the students with the writer by teaching the course directly from texts.
2. To select particularly superior works which represent the tastes and genius of our nation in the course of its history.
3. To familiarize the students with important personalities by several encounters during the Literature course, each dwelling on different features.

4. To let the teachers *from time to time* [italics mine] freely complete the program.

5. To have the students encounter literary texts appropriate to their grade level in respect to form and content, keeping the students in close contact with contemporary works as well as with those written in the recent past.

6. To render information and teach the traditions in more detail each year.

7. To insure that composition exercises are adaptable to real life.

8. To arouse the interest of the students in Western masterpieces from the first grade onward (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti, 1960: 4).

I. In class

1. In the reading course, the emphasis should be put on extracts belonging to the following genres: short story, novel, poetry, drama, essay, criticism, scientific and intellectual articles and rhetoric (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti, 1960: 5). [translation mine.]

2.10.2 Evaluation of the 1960 Curricular Program

From the second article of the 1960 program, it can be seen that the superiority of the works is evaluated in relation to Turkish literature and history only. It should also be noted that the program is flexible in that it requires the teachers to complete the program freely "*from time to time*". Translated literature is mentioned with reference to Western literature only: One of the eight objectives of the literature courses in 1960 is arousing "the interest of the students in Western masterpieces". It is also stated that the program in general is prepared in such a way that the literature textbooks "arouse the interest" of the students.

2.11 1970 Curricular Program

The articles of the 1970 program are exactly the same (Milli Eğitim Bakanlığı, 1970) as those of the 1960 program (2.10); therefore they will not be quoted again.

2.12 1987 Curricular Program

The 1987 program begins with the objectives of Turkish National Education in general. As this is directly related to our scope of study, I will first quote the relevant articles, and then pass on to the articles referring to the literature courses in particular.

2.12.1 Articles Referring to the Objectives of the Turkish Ministry of National Education in the 1987 Curricular Program

The Objectives of Turkish National Education

General objectives:

Article: 2

The general objective of Turkish National Education is as follows:

1. To raise individuals as citizens who are devoted to Atatürk's Reforms and Principles and to Atatürk Nationalism as stated under the Constitution; who adopt, protect, and develop the national, moral, humanitarian, and cultural values of the Turkish Nation; who love and support their family, their country, and nation at all times of their lives; who are aware of their duties and responsibilities to the Turkish Republic, which is a democratic, laic, and social state based on human rights and on

the essential principles specified in the preamble of the Constitution; and who have adapted their behavior accordingly;

2. To educate all individuals to be citizens with a personality and character developed in a very healthy manner from the physical, mental, moral, psychological, and emotional points of view; to have the power to think freely and scientifically, and be a broad-minded in every aspect, to be respectful to human rights, to value personality and enterprise; to feel themselves responsible to society; and to be constructive, creative and productive.

3. To prepare them for life by teaching them the required knowledge, assets, behavior and working habits and by developing their interests, skills, capabilities; by providing them with a profession that will contribute to their own happiness and to that of society.

Hence, to increase the prosperity and welfare of Turkish citizens and Turkish society while making the Turkish Nation a creative, constructive, distinguished participant in the modern civilization as well as supporting and accelerating economic, social and cultural development within the framework of national integrity and unity (Milli Eğitim Bakanlığı, 1987: 5).

Basic Principles of Turkish National Education

...

The needs of the individual and the society:

Article 5- State education is offered in order to satisfy the will and skills of the Turkish citizens and to meet the needs of Turkish society (Milli Eğitim Bakanlığı, 1987: 6).

...

Atatürk's Reforms and Principles and Atatürk Nationalism:

Article 10- Atatürk Nationalism, as stated in the Constitution, forms the basis for the preparation and application of the course programs within our educational system in all levels and branches, whatever the educational activity may be. Therefore, the protection, development and instruction of national morality and national culture within universal

culture are emphasized in a manner, which is exclusively ours and detrimental to any degeneration or corruption (Milli Eğitim Bakanlığı, 1987: 6-7).

...

At any level of education, special emphasis is placed on the teaching of the Turkish Language as the basic element of national integrity and unity, thus avoiding any degeneration of the characteristics of the language and any exaggeration involved.

Turkish should be enriched as a language of modern education and science; having this aim in mind, precautions shall be taken by the Ministry of National Education in cooperation with the Atatürk Higher Institution of Culture, Language and History (Milli Eğitim Bakanlığı, 1987: 7). [translation mine.]

2.12.1.1 Evaluation of the Articles referring to the Objectives of the Turkish Ministry of National Education in the 1987 Curricular Program

The objectives of the Turkish Ministry of National education are designed to support the well being of the Turkish nation. Apart from that, they also refer to the duties one has towards “society”. The conclusion reached, however, makes us understand that the concept of “society” is limited to ‘Turkish society’; it is without universal connotation as stated below:

... Hence, to increase the prosperity and welfare of Turkish citizens and Turkish society while making the Turkish Nation a creative, constructive, distinguished participant in the modern civilization as well as supporting and accelerating economic, social and cultural development within the framework of national integrity and unity (Milli Eğitim Bakanlığı, 1987: 5). [translation mine.]

An attempt can be observed to make the Turkish nation a “participant in modern civilization”. This seems to indicate the true attitude of the Ministry, which claims to evaluate national literature within the framework of universality. However, no reference has been made to ‘translation’, ‘translator’, and ‘translated literature’, in other words to ‘world literature’. This points bluntly to the fact that the universalist attitude in question is not valid in the actual practice of the Ministry. Thus, it would not be far wrong to say that in practice the emphasis is placed largely on the Turkish nation and national integrity --to the neglect of any concept of universality.

2.12.2 Articles referring to Literature teaching in the 1987 Curricular Program

Selection of Texts:

1. The texts to be used in class and therefore in the textbooks must be extracts that a) are appropriate for the level of the class, b) have intellectual, artistic and informative value, c) are appropriate for close reading, d) are well and clearly expressed, and entertaining, as well as of didactic value.

2. The extracts must present the characteristic features of their authors and characters and of the currents of literature they represent. Extracts taken from different writers of the same era must complement each other, and those written by the same writer must represent specific characteristics of that writer.

3. The meaning and the effect of the texts a) should be in compliance with the atmosphere of the class, b) must not lead the students to pessimism or shake their beliefs, but must lead them towards what is good and pleasant in life. In the chapters on Folk and Divan poetry, the extracts

referring to national virtues and glories should be included rather than abstract love letters. The utmost caution must be taken so that extracts from different periods do not lead to class discussions on undesirable subjects. Extracts from Western Literature must be sound translations. Consequently, every extract selected must be able to offer national and humanitarian education to Turkish students.

4. The number of extracts to be studied should be arranged according to the availability of time and the significance of the authors.

5. If an extract is selected from a work of considerable length, it shall be an integral piece reflecting the subject and the idea.

6. The texts to be selected from Pre-Islamic Turkish literature should be translated into our present language. In addition to this, in order to demonstrate the characteristics of our language at that period, a few lines taken from the original work may be presented. In Turkish verse developed under the influence of the Islamic civilization, the feeling of strangeness will be avoided, and the vitality of today's language be presented. Texts in prose that are difficult to understand because of the old language used in them will be retained, provided they have superior qualities still of value in our age. The students, instead of memorizing unnecessary words and encountering various obstacles, should be kept in direct contact with the essence and the true value of literature. This is possible only through introducing original extracts.

7. With the purpose of having the students fully grasp the modern language and of giving them an academic education, prose selected from our early and contemporary literature shall be used (Milli Eğitim Bakanlığı, 1987: 10-11). [translation mine.]

2.12.2.1 Evaluation of the Articles Referring to the Objectives of the Turkish Ministry of National Education in the 1987 Curricular Program

When we analyze the articles defining the criteria for selection of texts, we can observe that only those texts that do not lead to “pessimism” or to “the discussion of any undesirable subjects” are chosen. Translated literature again refers exclusively to Western literature. It is required that the extracts from Western Literature should have “sound translations”. However, no definition is given for the adjective “sound”. It is added that the 1987 program aims to provide “Turkish students” with a “national” as well as a “humanitarian education”.

2.13 1992 Curricular Program

2.13.1 Articles of the 1992 Curricular Program

Turkish Language and Literature 1, 2, 3

This is based on the program approved by the Decision No. 304 taken by the Council of Education on 20 November, 1991. This program will be further developed after being piloted:

General Objectives

The preliminary objective of teaching literature, grammar and composition is to create *tolerant* citizens with national and moral values, the capacity to formulate ideas and to discuss both national and international matters *in line with the provisions* included in the Constitution and the Basic Educational Code [italics mine].

With the purpose of bringing about such values and behavior, the general objectives of the courses in literature, grammar and composition to be offered to the students of secondary education are as follows:

1. To teach the Turkish language through study of distinctive works in our literature that support the basic and essential elements of national integrity and unity.

2. To emphasize the significance of language in the life of a nation, to make the students comprehend the role of language in education and training.

3. To enable the students to comprehend what they hear and read in all its detail and profundity; and to develop their skills in expressing in speech or in writing in a planned, efficient and fluent manner what they hear, see, think and understand.

4. To show the students that reading is both an essential need and a pleasure, and to instill the habit of reading in them.

5. To develop their awareness that the Turkish language and its grammatical rules come from a deeply rooted family which has produced many superior works of various forms and genres throughout its prolific, historic past; and that works respected worldwide are still being produced by the Turkish nation.

6. To encourage correct use of the Turkish language by diligently acclimatizing the students to the spelling, pronunciation, and the aesthetic fineness of their language.

7. To encourage the students to adopt the basic values of Turkish society by way of works referring to the common national values of our culture.

8. To provide a basis for the students' comprehension of the position and the significance of Turkish Literature within the field of world literature, past and present.

9. To give the students a sound, stable, free and systematic thought process and provide them with the ability to pursue research, discussion and evaluation through the instruction of, and training in, Turkish Language and Literature.

10. With the help of the listening, reading, and writing exercises provided according to the grade and age groups, to teach the students to utilize the richness of the Turkish Language, and thus how to gather information, to comprehend, to analyze and to synthesize.

11. To introduce to students the beliefs, knowledge and finesse of our culture through exercises on oral and written text analysis as well as through production of new texts (Milli Eğitim Bakanlığı, 1992: 17).

...

Explanations

...

21. Texts to be selected from world literature will be good translations that do not conflict with our national culture.

22. Our national culture, customs and traditions as well as our national interests are to be implanted in the students through the texts that are selected (Milli Eğitim Bakanlığı, 1992: 19). [translation mine.]

2.13.2 Evaluation of the 1992 Curricular Program

We can observe a contradicting issue in the very beginning of the 1992 program where the preliminary objective of teaching of literature is stated: The Ministry aims at creating “tolerant citizens” with “national and moral values”. It also tries to inculcate in the students “the capacity to formulate ideas”. Another preliminary objective is to enable the students “to discuss national and international matters”. All these objectives should be attained, but “in line with the provisions included in the Constitution and the Basic Educational Code”. We can see that the Ministry tries to “raise tolerant citizens ... in line with the provisions included in the Constitution and the Basic Educational Code”, and to achieve this goal seems rather impossible. Teaching a work belonging to the national literary system is related to the teaching of the Turkish language, which

is in turn related to “national integrity and unity”. The significance of language is emphasized in relation to the life of a “nation”. The 1992 program mentions the importance of comprehension of material that is read or listened to, of skills of expression, and of the reading habit. That the Turkish language is given the utmost importance in the present program can clearly be observed. Its history and its current position are mentioned within the framework of its richness. Works belonging to the national literary system are referred to as “superior”, and those that refer to the common national values of the culture are emphasized. Above all, the values of Turkish society are taught to the students. One of the few references to world literature occurs in Article 8. Here, it is stated that Turkish literature is analyzed within the framework of the world literature. However, “the beliefs, knowledge and taste finesse” of *our* culture are taught, those of foreign cultures not being introduced at all.

In the program under discussion which is currently being used, there is a general article concerning the criteria to be adopted in the selection of literary texts; that is, implanting “our national culture, customs and traditions and our national interests” in the students. From this, it is implied, interestingly enough, that translated literature is expected to implant the Turkish “national culture, customs and traditions” and the “national interests” of the Turkish people.

As for the article referring directly to translated literature, here it is stated that the “*texts to be selected from world literature will be good translations that do not conflict with our national culture*” [italics mine]. Thus that both the content and the form of the extracts to be included in the textbook are determined by this article. As to the content, the extract should not “conflict with our national culture”; in other words, it is essential that the extracts to be read in class do not

conflict with Turkish national culture. Here, the emphasis even in world literature to be taught is laid upon “*our*” national culture. As to the form, it is stated that the target texts are required to be “good translations”. What is meant by the adjective ‘good’ is not explained anywhere in the program; it is therefore impossible to understand the exact reference of this expression.

Analysis of the 1992 program points out the prescriptive and normative approach of the Turkish Ministry of the National Education, which presents a series of rules all of which serve to instill nationalism in the students.

3 Conclusion of the Descriptive Study of the Curricular Programs

To sum up, the findings gathered in the descriptive study of the curricular programs between 1924-1999 demonstrate that in literature teaching the Turkish National Education system either made no use of translated literature at all, or made use of it, in a way which contradicts the very nature of translation itself.

To be more specific, from the 1924 program, we can understand that Western literature (not world literature) is only taught to a limited number of students in the literature section of the eleventh grade with the aim of teaching them how to compare various literatures. The 1927 program can be said to stress Western literature. Although this could be seen as a step taken towards universalization, since foreign literature is nevertheless limited to Western literature, we can only speak of a limited universalization. In the 1929 program too, the importance of world literature as a means of providing the contact for the students with an ideal life, and encouraging them to enjoy life is appreciated. The

very fact that the programs of 1927 and 1929 did not confine themselves only to national literature can be regarded as a progressive approach on the way to modernization, and as an attempt towards universality. However, in all of these programs the conception of the universe is still limited to the West. In the 1934 program, world literature is mentioned when the need to include both national and foreign works is stated. In the 1935 program, Turkish cultural history is mentioned with reference to the Western cultural history. In this program, the importance of translation *is* recognized. It is given such a great significance that even the need to hold a competition with the aim of selecting the “appropriate” translation is envisaged –although I could not find a hint as to the existence of such a competition. In both the 1934 and the 1935 programs, references to foreign literature are again limited to the West. This can be related to the position of Western culture and literature within the Turkish cultural and literary system during that period. In the 1938 program, translation functions in order to fill in the gaps in the national literature. This again can be related to the position of national literature during the period in focus, when certain missing genres in the home repertoire whereas those genres were supplied from those existing in the foreign literature, by being imported. While explaining the factors of ‘transfer’^{iv} Even-Zohar states that the “key concept here is the hypothesis of the ‘willingness to consume new goods’” (Even-Zohar, 1997: 360). So, here translation has an innovatory function, the function of introducing to the target literature a genre that did not exist in the home literary system until then. However, as none of this is made clear in the program, it is difficult to say exactly what was considered “weak” in home literature. In the 1941 program, it is again Western literature that is introduced to the students. Translation is used as a means of teaching foreign

language. With the help of the translated text, the foreign work is deciphered by the student, prior to the related lecture. A wide variety of translated texts are included in this program. This indicates a positive approach on the part of the Ministry. Although it includes only Western literature, a very detailed corpus on World Literature is presented to the student. The attitude adopted indicates a ‘universalist’ approach, which was attempting to avoid a narrowly nationalist approach which disregards universal values. The 1952, and 1956 programs do not deal with translated literature at all. The 1960 and 1970 programs aim to arouse the interest of the students in Western masterpieces. In the 1987 program, translated literature is again limited to Western literature. It is required that the extracts from Western Literature used should have “sound translations”. In the 1992 program, which is significant in that it is the program currently being used in senior high-schools in Turkey, world literature is introduced with the expressed aim of presenting the national literature more appropriately. From the articles stated in the program, and from the values that the education system aims to implant in the students, it is clear that world literature is included in the program not with the intention of providing a universal education but with a view to reducing the literature courses to the teaching of national interests alone. Even world literature is expected to serve Turkish nationalism. On the other hand, the fact that the textbooks emphasize ‘Western Literature’, to the exclusion of other literatures demonstrate that the nationalistic approach of the Turkish Ministry of National Education is under the influence of a pseudo-universality that is in fact confined to Western civilization only. It should also be noted that the use of the adjectives without any frame of reference is indicative of the normative approach of the Turkish Ministry of National Education.

When we review how translation have functioned in literature teaching over the last seventy-five years, we must conclude that, although attempts to overcome the nationalist approach were made in 1927, in 1935 and in 1941, translation has generally been forced to function contrary to its very nature. Confining translated literature to Western literature or even to nationalistic support indicates that literature has not been perceived as a universal phenomenon. Moreover, what is referred to as “Western Literature” in the 1992 program is simply foreign literature that is blatantly used for the sake of impressing nationalist values. The criterion for selection seems to be as follows: The translated literature section of the literature textbooks should be prepared in such a way that it serves the major value that is tried to be inculcated into the students: namely, nationalism. Thus, the current program would seem to suggest that the positive attempts on the way to ‘universality’ of 1927, 1935 and 1941 have not been successfully realized. It may even be assumed that the universal aspect of translated literature has often been intentionally subordinated to the main objective of the National Education system: nationalism.

CHAPTER 2

PART 1

DESCRIPTIVE STUDY OF THE TRANSLATED LITERATURE PRESENTED IN THE LITERATURE TEXTBOOKS

1 Introduction

In this section, I aim to analyze the literature textbooks in use from the 1930s until today. My purpose is to reveal how the curricular programs were reflected in practice, and to test whether the conclusion of the previous descriptive study on the curricular programs proved correct. I will dwell upon the textbooks that are currently taught in senior high-schools in Turkey in more detail, in order to come to a conclusion that pictures the *status quo*. While depicting the existing situation, I will also examine the standing of translated literature within the educational system. Numerous textbooks have been analyzed^v; however, in order not to be repetitive, I limit them to those which are representative and which enable us to get the whole picture. As to the descriptive study concerning the current position, the textbooks that are published by the Turkish Ministry of National Education will be described. As to the description on the diachronic axes, representative examples will be introduced.

The descriptive study will be carried out on two criteria: the selection of the texts and the role of translation itself. For the first criterion, I will investigate the texts included in the repertoire of translated literature in order to reveal the

reasons underlying their selection of texts. For the second criterion, the textbooks will be analyzed for specific reference to ‘translation’, ‘translator’, and ‘translated literature’; in other words, I will question whether the Ministry has developed any awareness in the students that they have a translated text before them.

2 Descriptive Study of the Translated Literature Presented in the Literature Textbooks

2.1 Description of the Current Position of Translated Literature within the Literature Teaching System in Turkish High Schools

Similar to the methodology adopted in the previous chapter, in each section dealing with the textbooks, I will first quote the related material, then introduce my evaluation. It should also be added that in these sections, I will only deal with how the translated texts are introduced to the students; no comparative study between the target and the source texts will be made.

2.1.1 *Turkish Language and Literature--Literature 1*

(Milli Eğitim Bakanlığı, 1998)

Except for one text by T. S. Eliot entitled “Literary Work and Us” (pp.13-14), out of 64 texts there are no other translated texts in this book.

There is no information about the writer or about the work. Since in the accompanying chapter the student is taught the definition and the features of a 'literary work', it is not difficult to understand the reason for selecting this text.

The translator's name is not given.

2.1.2 *Turkish Language and Literature—Literature 2*

(Milli Eğitim Bakanlığı, 1998)

There are 67 texts in the book, 9 of which are translated literature. These translated texts will be dealt with one by one.

2.1.2.1 “World Literature (Comparative Examples of Epics)”

2.1.2.1.1 *Kalavela Epic (pp.40-41)*

2.1.2.1.1.1 Presentation of the Translated Text

The extract below is taken from *Kalavela*, the national epic of the Finns. Epics are historical legends of a nation, and *Kalavela* is the historical legend of Finland. The Finnish people, after having lived under the yoke of other countries gathered around the *Kalavela Epic*, and finally obtained their independence.

About the Epic:

Kalavela Epic was been compiled by Elias Lönnrot in the 19th century when Finland was under military occupation by Russia. Finnish society had close bonds with the Swedish people and were under the influence of Swedish culture. When their land was occupied by the

Russians and they suffered under the Russification policy adopted by Tsarism, a search for identity began among the Finnish intelligentsia.

When Lönnrot compiled the epic in the Finnish language, the people were unable to understand it since they had forgotten their language. However, in order to understand the epic better, people began to compete with each other in trying to learn Finnish. The Finnish people began a fight in the name of independence to regain their language and their cultural identity. At the beginning of the 20th century, Finland became an independent state. Among the countries that first recognized this state was the Ottoman Empire.

The *Kalavela Epic* has therefore revived a society, which was culturally disappearing. After Finland declared independence it began to develop rapidly, and has reached the respected position it has today.

The *Kalavela Epic* provides a very good example of how an epic can influence a society, since it shows how epics help societies to preserve their cultural identities.

Its comparison with the Turkish epics:

The Finnish epic, *Kalavela*, has caused the Finnish language to be accepted as a written language. When the history of this language is analyzed, it becomes apparent that it is from the same language family as Turkish.

Except for its use of supernatural events, the basic cultural concepts are similar with those in the Turkish epics. In the text we read that motifs about iron and blacksmiths are some of the important features of Turkish culture as well. On the *Ergenekon Epic* the mountains are melted by a blacksmith, and every year on the 22nd of March the emperors make celebrations involving red-hot iron. Those are indications of this similarity. [translation mine.]

2.1.2.1.2 *The Odyssey Epic (pp.42-45)*

2.1.2.1.2.1 Presentation of the Translated Text

Two of the most well known epics influential on Western civilization are the *Iliad* and the *Odyssey*. Western scholars accept these two ancient Greek epics as the source of their own civilization.

About the Epic:

The *Iliad* and the *Odyssey* are two major epics that deeply influenced Western civilization. As already mentioned, many concepts found in scientific language are based on the heroes and events of these epics.

The first one, the *Iliad*, is about the creation of the world, the Greek gods, their relationships with people, and the Trojan War. The *Odyssey*, the second part of the poem, is about the Trojan War and the adventures of Odysseus, who gets lost and encounters many difficulties on the way back to his homeland after the war.

The *Iliad* and the *Odyssey* are written in verse, and are recited all over the East Mediterranean. Parts of them contain stories about supernatural events and the gods. In these poems, a strong power of imagination can be seen.

When we compare the *Oğuz Kağan Epic* that we have read with the *Iliad* and the *Odyssey*, we see that the *Oğuz Kağan Epic* is closer to real life, to nature and the environment than either the *Iliad* or the *Odyssey*.

There are no gods in the *Oğuz Kağan Epic*. But the concept of one sole God, between whom and Oğuz there is communication through a blue light.

On the other hand, in the *Iliad* and the *Odyssey*, the people and the gods mingle constantly. Moreover, as can be seen in the extract taken from the epic, human beings have the features of gods and gods have the

features of human beings. Examples include Odysseus' being god-like, and the god of war Athena fighting among mankind. The Gods, just like human beings, love, become jealous and fight.

In the *Oğuz Kağan Epic*, there exists an understanding of the order of society. Any interference of a supernatural power in this order, and in this way of ruling is not possible.

About the Writer:

No exact information exists on the life of Homer. What is known is that he is a poet who lived in the 9th century BC. Although he was blind, he traveled around the Anatolian and East Mediterranean shores and composed in verse the events and the legends he heard there. When the epic poem is analyzed, it can be seen that he was influenced by the social structure and the culture of Ancient Egypt, Phoenicia, and Ionia.

Comparison of the Turkish Epics with those of the World:

1) In epics of other countries, we see that wars are not fought for particular purposes, that they arise because one god is angry with another, or because of the jealousy of the goddesses and that in such wars the gods favor one party. In the *Iliad* and the *Odyssey*, we can cite countless examples of such.

2) While in the Greek, Egyptian, or Sumerian epics indecent women [düşkün kadınlar] are regarded as noble individuals, in the Turkish epics women are always near their men, trying to aid them; they are decent and worthy of respect.

3) In all of the other epics animals are sacred while in the Turkish epics, only the grey-wolf and deer in certain poems are of reverence. However, they are not worshipped or honored by sacrifice.

4) Fraud, lie, and bribe are not tolerated in the Turkish epics.

5) In the other epics the Sun, the moon, and the stars are deified, while in the Turkish epics only blue light, which is an element of nature, is regarded as sacred. [translation mine]

2.1.2.1.3 Evaluation of the Translated Texts

From these, it is clear that the reason for the selection of these two texts is to familiarize the students with the epic genre, and with this aim two “well known” epics are introduced. Both of them are compared with our epics. In this process, an effort to present the Turkish epics as superior can be observed. When the *Oğuz Kağan Epic*, for instance, is compared to the *Iliad* and the *Odyssey*; it is claimed that our epic poem is “closer to real life” than the *Iliad* and the *Odyssey* are. It is added that “There are no gods in the *Oğuz Kağan Epic*. There exists the concept of one sole God.” The date when this epic was written is not known exactly; however, it is generally accepted that it was written around the 1300s. On the other hand, about the *Iliad* and the *Odyssey*, it is said that “the people and the gods mingle constantly” and that “human beings have the features of gods and gods have the features of human beings”. This epic is presented to the student as an epic describing supernatural phenomena that could never occur in real life. The exact date when this work was produced is not known either; however, it is believed that it was composed around 850 BC. It is evident that a comparison is too easily made between two epics written about 2000 years apart. In other words, epics that are compared belong to clearly different cultural stages. This brings us to the conclusion fisted upon the students that the Turkish epics are reasonable whereas the international epics -- or as the textbook expresses it “the epics of *other* [italics mine] countries”-- are not. The Ministry attempts to exalt the quality of the Turkish epics while presenting the *other* epics as ones of lesser value.

For neither of the texts are the names of the translators stated. Furthermore, there is no reference whatsoever to the concept of translation.

2.1.2.2 “13th Century World Literature”

2.1.2.2.1 Sâdi, from *The Rose Garden [Gülistan]* (pp.95-97)

2.1.2.2.1.1 Presentation of the Translated Text

We have already mentioned that once the Turks had accepted the Islamic religion, they were influenced by two languages especially, Arabian, the language of the *Kor'an*, and Persian, the language of the Iranian people, from whom we learned about Islam and with whom we had had cultural exchange for some time.

The Iranians cultivated great men/women of letters in the 13th century. Some of them wrote good poems on beauty and love while others wanted to advise people and teach the realities of life and of the world. Our writers were influenced by the Iranian literati, the most remarkable of whom is Sâdi. The extract taken from Sâdi is quoted from a collection of texts entitled *The Rose Garden*, one of the most well known books of advice in Islamic literature.

About *The Rose Garden*:

This is the most famous book of instruction in the Islamic world. Although his works conflict with our understanding of humanity and society from time to time, they were commonly read by our writers. . . . In *The Rose Garden*, the themes are decency, virtuousness, goodness, education, the worth of knowledge, modesty, toleration, respect and love for humanity.

About the Writer:

His real name was Ebu Abdullah Muserefuddin. He was born in Shiraz, which is one of the largest cultural centers.

We do not know much about his life. However, he is known to have studied in Baghdad at the Nizamiye Madrasah, and to have traveled to Damascus, Esfahan, Belh, Hijaz, and Tabriz, the significant cities of his time.

He wrote his first work, *The Orchard*, in 1257 and presented it to Salgurlu. He wrote *The Orchard* in verse. He then wrote *The Rose Garden*, his second work, in 1258. He spent the final years of his life in Shiraz, his birthplace, and died in the same town. [translation mine.]

2.1.2.2.1.2 Evaluation of the Presentation

The relation of the text to the Islamic literature and Sadî's strong influence on our own literature seem to be the reasons for the selection of this text.

Neither the name of the translator nor the fact that the text has been translated is mentioned.

2.1.2.3 16th Century World Literature

2.1.2.3.1 Shakespeare, *Hamlet* (pp.158-161)

2.1.2.3.1.1 Presentation of the Translated Text

Except for Sadî's text, all the texts that we have read have been from Turkish literature. The texts have been culled with the aim of teaching you some basic information on language, figures of speech, depth of meaning and of culture. Now, we will introduce writers and literary

texts written from world literature in the 16th century. You will therefore have the opportunity to compare extracts of Turkish literature and those from world literature.

In the 16th century, the most well-known figure of English literature is the playwright William Shakespeare. This extract is taken from a play entitled *Hamlet*. *Hamlet* has often been performed in the State Theatres. It is also been made into films and TV serials --remaining faithful to the original.

Many expressions uttered in *Hamlet* are used in everyday language. The most well-known is "To be or not to be. That is the question."

About the Work:

This is one of the most successful psychological works of Shakespeare. It is about intrigues in a court. It is written in verse, and is made up of five acts. In *Literature-1*, we learned that the plays composed of five acts, written in verse about intrigues in a court are called Tragedy.

Another feature of *Hamlet* is that he gives moral lessons and advice when he speaks to the other characters. The criteria he offers his fellow-characters are still accepted as the basic tenets in the 20th century.

The text makes strong observations and conveys important messages about honesty, death, life, love, and insincerity.

About the Writer:

William Shakespeare (Vilyım Şekspir) 1564-1616

He is accepted as the greatest writer of the Period of Enlightenment in England. He is one of the greatest of all dramatists. Spencer and Shakespeare caused English, which was under the influence of Norman and Latin, to become a language of writing and literature. He contributed to the English language by establishing many new expressions that were being used only among the people.

The information pieced together about his life does not all match. However, his place of birth is traditionally accepted as Stratford^{vi}. He went to London where he began to act in plays there. He attained success

as an actor, a playwright, and a director. He was protected and supported by Queen Elizabeth.

Shakespeare, who wrote comedies as well as tragedies, has more than fifteen ^{vii} plays, stories, and sonnets.

His plays are performed in every theater of the developed countries in the world. Nearly all of them have been made into films, some of them into serials. [translation mine.]

2.1.2.3.1.2 Evaluation of the Presentation

Shakespeare is introduced as the “most well-known figure of English literature in the 16th century”. The fact that he is considered a well-known figure in English literature and the “greatest of all dramatists” makes it important that he should be presented to the student. *Hamlet*, then, has been selected because it is “one of the most successful works of Shakespeare”. It should also be noted that the name of the author is transcribed in order to make the Turkish reader pronounce it. This strategy can be observed in all of the textbooks.

Again, no reference is made to the ‘translator’ or to the concept of ‘translation’.

2.1.2.3.2 Montaigne, *Essays* (pp.162-163)

2.1.2.3.2.1 Presentation of the Translated Text

In *Literature-1*, we have introduced the features of essays. Now we shall read an essay written by one of the most famous essayists of French literature.

About the Work:

The *Essays [Essais]* of Montaigne have been translated into many languages. In the *Essays*, based on his observations and knowledge, Montaigne makes sound comparisons between various concepts such as life, death, hard work, and the search for truth. Since the ideas discussed in the book are about the happiness of people and society, they are read with enjoyment.

This is the reason why the work is a classic essay; it encourages the reader to adopt new points of view about life and the world.

About the Writer:

Montaigne (Monteyn) (1533-1592)

French essayist. He came from a wealthy family, and studied law as well as Greek and Latin Literature. Between 1557 and 1570, he worked as a legal advisor in the Bordeaux parliament. After 1571, he wrote his essays in his manor. His main subject was people, people who acted according to the principles of their minds. For him, science and observation were very important. However, his success should be related to the fact that at the end of his works he always comes up with a healthy conclusion. He also wrote on his travels. [translation mine.]

2.1.2.3.2.2 Evaluation of the Presentation

Montaigne is “one of the most famous essayists of French literature”. His work is selected since it is a “classic essay”, which “encourages the reader to adopt new points of view about life and the world”.

The name of the translator is not given and the only reference to the act of translation is the statement that his *Essays* “have been translated into many languages”.

2.1.2.4 17th Century World Literature

2.1.2.4.1 Racine, *Beyazıt* (pp.190-193)

2.1.2.4.1.1 Presentation of the Translated Text

Racine is one of the most important authors of French tragedy. The subjects of most of his works are taken from Greek mythology, and the history of Palestine and England. In *Literature-1* we studied the play entitled *Hürrem Sultan*. As depicted in *Hürrem Sultan*, throughout Ottoman history the sons of Sultans fought for the throne; something which has always attracted the interest of writers.

About the Work:

The story of the tragedy *Beyazıt* was told to Racine by acquaintances of the French ambassador in Istanbul. The Ottoman Sultanate was on good terms with the French because of the contract of friendship had made with France by Süleyman the Magnificent. The ambassador made use of this friendship and learned in detail about Ottoman Court life in the period of Murat the IVth.

During Racine's own period and afterwards the French people admired the Turks. Some nobles dressed up like Turks, and the Turkish *hamam* became popular. Some poets even wrote poems in Turkish. Racine may have chosen this theme for all these reasons.

About the Writer:

Jean Racine (Jan Rasin) 1639-1699

He is one of the most important authors of tragedy in French literature. He was well educated, and became famous immediately thanks to the tragedies he wrote. In the period of Louis the XVIth (Lui), he worked as a court historian. He contributed to the development of French as a rich language of literature. Most of his plays are based upon themes

from Greek mythology, Palestinian literature and the English courts. Racine also influenced our writers of the Tanzimat period. [translation mine.]

2.1.2.4.1.2 Evaluation of the Presentation

One of the reasons for the selection seems to be that Racine is “one of the most important tragedy writers in French literature”. Second, we see that the story takes place in the Ottoman empire.

It can be assumed that nationalism would be impressed on the students here, because the superiority of Turkish people is implied by these sentences: “During Racine’s own period and afterwards the French people admired the Turks. Some nobles dressed up like Turks, and the Turkish *hamam* became popular. Some poets even wrote poems in Turkish.” It is implied that the Western societies were imitating the Turkish people at this period in the history.

The name of the translator is given at the bottom of the text as Reşat Nuri Darago. There is no other reference to the concept of translation.

2.1.2.4.2 Cervantes, *Don Quichote* (pp.194-197)

2.1.2.4.2.1 Presentation of the Translated Text

About the Work:

The work can be considered as the most successful novel not only of Spanish but of World literature. For Spain and for the other European countries, the 17th century was an era of high-seas trade, of colonization,

and of exploration of new lands. People no longer lived a closed social life in small villages and towns as they did in the 12th and 13th centuries.

Don Quichote is about the humorous position humanity finds itself in while trying to understand the values of past centuries despite changing conditions. A distinct feature in this work is Don Quichote's fighting resolutely for his beliefs.

About the Author:

Miguel de Cervantes (Miguel dō Servantes) (1547-1616)

He was born in Alcala, near Madrid, the son of a poor family. He had an adventurous life. He lived in Italy for some time, and then chose to join the army. While fighting against the Ottoman empire in the naval battle in Lepanto, he lost his left arm. He was captured while returning to his country and was taken to Algeria as a slave. He stayed there for the next five years, writing his famous work when he returned home.
[translation mine.]

2.1.2.4.2.2 Evaluation of the Presentation

The reason for selection is that this work is considered to be "the most successful novel not only of Spanish but of World literature".

The name of the translator is not stated. Moreover, there is no reference to the act of translating.

2.1.2.4.3 Molière, *The Would-Be Gentleman* (pp.198-202)

2.1.2.4.3.1 Presentation of the Translated Text

One of the greatest writers in world literature of the 17th century was the French comedic playwright, Molière. He satirizes the ridiculous positions people find themselves in after acting in an exaggerated way.

About the Book:

It is one of the most well-known comedies of Molière. The reason Molière wrote it is rather interesting. When introducing Racine (Rasin), we mentioned the admiration of the French people for the Turks, which is called *Turquori* (*Turkori*) (*sic.*).

Although the French kings made great efforts to impress the ambassadors sent by the Ottoman *sultan*, the ambassadors considered themselves representatives of the *Sultan* of the world, and treated the French king as only a Head of State. As a result, Louis the XIVth asked for a play to be performed with the specific aim of convincing the Ottoman ambassador to give up his indifferent attitude. *The Would-Be Gentleman* [*Le Bourgeois Gentilhomme*] --a witty, comedy ballet with music—was written for this reason.

About the Author:

Molière (Molyer) (1622-1673)

His real name was Jean Baptiste Paquelin (Jan Baptist Pakeli). He was born in Paris. Although he was well educated, he joined a troupe which toured the provinces and which was belittled by the nobles of that period. He traveled all around southern France. He then came to Paris and established his own theater company. He was admired by the king and performed his plays at the court. He was taken ill onstage while he was playing *The Imaginary Invalid* [*Le Malade Imaginaire*].

Molière, like Shakespeare (Şekspir) is one of the best playwrights in the world. His plays are mostly comedies. He satirizes the abnormalities of people's behavior and makes people laugh. Most of his plays are translated into and acted in(to) various languages.

Molière also influenced our writers after the Tanzimat period. Ali Bey and Ahmet Vefik Paşa, writers of the Tanzimat period, have translated Molière's plays as well as adapted them to our own society. [translation mine.]

2.1.2.4.3.2 Evaluation of the Presentation

One reason for selection is definitely that Molière is considered as “one of the greatest writers of world literature in the 17th century”. Also the fact that Molière affected our literature has lead the Ministry to include his text in the repertoire of translated literature. Another reason may be the relation with the Turks described: “the French kings made great efforts to impress the ambassadors sent by the Ottoman *sultan*.” By making reference to the Ottoman *sultans* in a way that elevates them to a superior degree in which they are admired by the French kings, the glory of the Turks is emphasized. In addition, we see that the expression “Turquerie” is defined as “the admiration of the French people for the Turks” whereas when we look up the definition of the expression in *Le Robert Méthodique*, we find the following definition (1989: 1461).

Turquerie: Objet, composition artistique ou littéraire de goût ou d'inspiration turcs, orientaux (surtout aux 17e et 18e s.).

It can be deduced that the expression does not have any connotation of admiration for the Turkish people as is claimed by the Ministry, but it connotes,

among other things, literary works which have some features characteristic of Turkish culture, that are produced with an oriental taste. By distorting the meaning of the expression “Turquerie”, the Ministry once more tries to inculcate nationalism in the students.

The name of the translator is not given. On the other hand, Ahmet Vefik Paşa and Ali Bey are introduced as adaptors and translators of Molière. I would like to draw attention to the differentiation between the concepts of ‘translation’ and ‘adaptation’ here.

2.1.2.5 18th Century World Literature

2.1.2.5.1 Goethe, *Faust* (pp.214-216)

2.1.2.5.1.1 Presentation of the Translated Text

Faust is the famous work of Goethe. . . . You will now read an extract about the final regret felt by Faust after he makes a contract with the devil to better his worldly position.

About the Work:

Dr.Faustus, the man who sold his soul to the devil, is the name of the most famous work of Western literature. It has been made into films and opera. This subject had been used by other writers before Goethe. Christopher Marlowe, e.g., wrote a play entitled *Dr.Faustus*.

However, Goethe’s *Faust* is the most famous of all. The work, which was written in 1772, is composed of two parts.

About the Writer:

**Johan Wolfgang von Goethe (Yokan Volfgan fon Göte) (sic.)
(1749-1832)**

Goethe, the son of a famous family, was well educated. After studying in various cities of Europe, he settled in Weimar where he lived ever after.

He is the pioneer of the Romantic period of German literature.

He was known all over the world for his art, his perception of the world, and his character; his works have been translated into many languages. His work *Werther*, written in a lyrical style, has attracted particular attention.

Goethe wrote 13 works in different genres. The most famous ones are *Faust*, which he wrote in two parts, and *Werther*. [translation mine.]

2.1.2.5.1.2 Evaluation of the Presentation

Goethe is selected because he is the “pioneer of the Romantic period in German literature’ and he is “known all over the world”; his work *Dr.Faustus* is included, on the other hand, because it “is the most famous work of Western literature”.

The name of the translator is not given. The only reference to the concept of translation is the following sentence: “. . . his works were translated into many languages.”

2.1.3 Turkish Language and Literature—Literature 3

(Milli Eğitim Bakanlığı, 1998)

Out of 42 texts, the following 6 are translated.

2.1.3.1 19th Century World Literature

2.1.3.1.1 Hugo, *Les Miserables* (pp.34-38)

2.1.3.1.1.1 Presentation of the Translated Text

Victor Hugo, a representative of the Romantic current in literature, is a writer who is known not only in France but also all over the world.

This novel, regarded as one of his most famous works, has equal importance as himself.

About the Book:

Les Miserables is considered one of the classicals of World literature, and one of its bestsellers. Hugo wrote this work on an island in the Atlantic Ocean where he was exiled because of his political beliefs. When the novel was first published in many big cities of the world at the same time, it sold out in one day. It is one of the most important books written in the Romantic period.

The theme of the book is that every person should have good and pure feelings. In addition, it criticizes the fact that people once found guilty are never forgiven by society.

About the Writer:

Victor Hugo (Viktor Hügo) (1802-1885)

This French poet and novelist was born in Besançon. Since his father was a general in the French army, he had been in Italy and in Spain with him. At an early age, he received the highest poetry award of the French Academy.

During the reign of Napoleon the IIIrd, he was exiled for his political opinions. After the proclamation of the Republic, he returned to France, where he died in 1885.

Victor Hugo is one of the greatest writers in French literature. He had a very strong ability of imagination and use of expression. He wrote throughout his life and has earned his living from the books and the periodicals he published. Periodicals he had published in France during his years of banishment enjoyed a wide readership. Since the Tanzimat period Victor Hugo has been an influence on many of our writers, especially Namık Kemal. [translation mine.]

2.1.3.1.1.2 Evaluation of the Presentation

Victor Hugo is included in the repertoire because he is a “representative of the Romantic current in literature” and “a writer known not only in France but also all over the world”. As for the choice of this particular text, it is said that “*Les Miserables* is considered as a classic work of World literature” and that it remains a bestseller. Another reason for the selection may be Hugo’s influence on Turkish literature: “. . . in the Tanzimat period Victor Hugo has been an influence on many of our writers, especially Namık Kemal.”

There is no reference to the translator or to the concept of translation at all.

2.1.3.1.2 Tolstoy, *War and Peace* (pp.39-43)

2.1.3.1.2.1 Presentation of the Translated Text

Leo Tolstoy, the most well-known novelist of Russian and the world literature, was one of the pioneers of the Realistic current of literature. You will now read an excerpt from his work *War and Peace*, which has been made into films and TV serials.

About the Book:

War and Peace holds a very important position among world classics. Tolstoy undertook long and meticulous research in order to write this novel. To be able to write the part where he described the Battle of Borodino in detail, he went around the battle field with a map in his hand.

The author analyzes the reasons why people fight, and scrutinizes the concepts of war and peace. In addition, some parts of the novel are about the lives and thoughts of the nobility and the intelligentsia of that society.

About the Writer:

L. Tolstoy

The Russian novelist, L.Tolstoy was born the son of a noble landowner near Moscow. He left the university and joined the army. He participated in the Sevastopol War. Between 1857-1860, he traveled around European countries especially France. What he saw there developed his thoughts. From the time he returned to Russia until his death, he busied himself with writing in the family estate he inherited.

He is one of the most famous representatives of the Realistic current in literature. In his novel, he successfully describes the lifestyles of nobles and the intelligentsia in Russian society, and the changes in their value judgements as well. In this novel Tolstoy analyzes all kinds of people in the Russian society of his time. His heroes experience conflicts between their beliefs and social truths. That is why they are said to be the reflections of his own life.

Nearly all his novels have been translated into other languages.
[translation mine.]

2.1.3.1.2.2 Evaluation of the Presentation

As for the selection, it can be said that first, Tolstoy is “the most well-known novelist of Russian and the world literature”, and “one of the pioneers of

the Realistic current of literature”. Second, it is stated that “*War and Peace* holds a very important position among world classics”.

The name of the translator is not stated. The only reference to the concept of translation comes at the end of the text, where it is stated that “nearly all the novels of Tolstoy are translated into other languages”.

2.1.3.1.3 Tagore, *The Gardener* (pp.44-45)

2.1.3.1.3.1 Presentation of the Translated Text

Tagore is one of the most important representatives of Indian literature in the 19th century. His poems display a forceful expression.

Rabindranath Tagore (Rabindrana Takur Tagor) (1861-1941)

An Indian writer and poet born in Calcutta, he was educated privately. To study law, he went to England. Because of his interest in Western literature and in music, he turned to art and literature. He began to publish his works in a periodical entitled *Bengali*.

In 1913, he was honored with the Nobel Prize in Literature. In his works, we encounter a simple and friendly enthusiasm, love for humanity, for children in particular, and for God. He is not at all pessimistic towards life; on the contrary he is full of life. His best known works have been translated into Turkish. [translation mine.]

2.1.3.1.3.2 Evaluation of the Presentation

An extract from Tagore is chosen since he is “one of the most important representatives of Indian literature in the 19th century” and a Nobel laureate in Literature.

The name of the translator is not stated. The only reference to the concept of translation is the following: "His well known works have been translated into our language."

2.1.3.1.4 Stendhal, *The Red and The Black* (pp46-48)

2.1.3.1.4.1 Presentation of the Translated Text

We will now analyze the novel *The Red and The Black*, a novel of the famous French novelist Stendhal. Stendhal too is a representative of the Realistic current of literature.

Stendhal has based his novel on a real story. The hero of his work, Julien Sorel, represents the young people of the Napoleonic period. Napoleon, a soldier of inferior rank whose name no one knew, became someone who decides the fate of his country thanks to his efforts and will. Julien sees two ways of advancement: The army or the church.

This is a psychological and realistic novel of analysis, which describes one section of French society. The hopes and the ambitions of heroes are described with strong expression in the novel.

Stendhal (Stendal) (1783-1842)

His real name was Henri Beyle. Born in Grenoble, at a very early age, he joined Napoleon's army as a cavalry lieutenant. He took part in the wars with Italy, Prussia, and Russia. Following the fall of Napoleon, he abandoned the military and went to Milan, where he wrote his first works.

He spent most of his life in the country he considered as his second homeland: Italy. He died in Paris. It has been thought that the heroes in his works represented the author himself. They feel alienated from their society with which they do not live in agreement. But they are strong-willed, brave, and determining. The value of the works of Stendhal, who

can be considered as the founder of Realistic current of literature, were appreciated only after his death. [translation mine.]

2.1.3.1.4.2 Evaluation of the Presentation

Stendhal is introduced as a “representative of the Realistic current of literature”. The selected work is simply introduced as a novel of the famous French novelist Stendhal.

The name of the translator is not given, and no reference of translation is made.

2.1.3.1.5 Dickens, *A Tale of Two Cities* (pp.49-52)

2.1.3.1.5.1 Presentation of the Translated Text

Dickens is one of the famous 19th century English novelists. We will analyze his novel that have been made into a film, entitled *A Tale of Two Cities*.

Charles Dickens (Çarls Dikins) (1812-1870)

English writer. He was the son of a middle class family. He grew up largely through his own efforts. He analyzed England in a period which requires description of a realistic, ironic, psychological and ethical attitude. Dickens became famous in English literature as a social reformer. His works are about factories^{viii}, and children who were made to work for low wages. [translation mine.]

2.1.3.1.5.2 Evaluation of the Presentation

As it is manifest, Dickens is presented as “one of the famous 19th century English novelists”. Also, it is stated that “he became famous in English literature as a social reformer”.

The name of the translator is not cited. There is no reference to the concept of translation either.

2.1.3.1.6 Verlaine, *The Art of Poetry* (pp.53-54)

2.1.3.1.6.1 Presentation of the Translated Text

We will now read a text written by a French poet about the art of poetry. This had influence on the Turkish literature that was developing under the influence of Western literature.

About the Poem:

This poem was important for French literature and also for us. For the ideas of Paul Verlaine (Pol Verlen) influenced the Turkish poets, especially Orhan Veli and his friends.

What poets write on poetry is called poetics. This is the poetics of Verlaine. In his poem, Verlaine talks about colors. The colors which change from yellow to red when the sun begins to set down arouse pleasant feelings in people. This is called the harmony of the colors in nature. This conception of art, which is based on harmony between colors --just as there is a harmony in a musical piece-- is called impressionism. Impressionism tries to express the harmony among things which are constantly changing: light, shadow, and colors. Verlaine’s thoughts influenced the Servet-i Fünun and Fecr-i Âti writers, especially Ahmet Haşim. [translation mine.]

2.1.3.1.6.2 Evaluation of the Presentation

Verlaine is presented as a poet who “had influence on the Turkish literature that was developing under the influence of Western literature.” It is added that “This poem was important for French literature and also for us. For the ideas of Paul Verlaine (Pol Verlen) influenced the Turkish poets, especially Orhan Veli and his friends”. From here, we can understand that Verlaine is introduced to the students because of his influence on the Turkish writers.

No reference to the concept of translation is made. The name of the translator is not given either.

2.1.4 *Turkish Language and Literature—Literature 4*

(Milli Eğitim Bakanlığı, 1993)

Of 68 texts, six are translated literature.

2.1.4.1 Contemporary World Literature—Historical Development and Inherent Characteristics of Turkish Literature

As can be seen from the title of the chapter, even translated literature is introduced as national literature. Emphasis is always laid upon the Turkish nation with the aim of presenting its ‘superiority’.

2.1.4.1.2 Kipling, *If* (pp.266-268)

2.1.4.1.2.1 Presentation of the Translated Text

The Interaction between Turkish Literature and World Literature:

You have read a text written by the famous English poet Kipling. It is clear that the thoughts expressed here had already been expressed by our own literati at various periods. What is the reason for this similarity? One of the main reasons is that life, death, happiness, and resilience against the difficulties of life have been themes common to the men/women of letters. It is extremely natural that writers handling these subjects have come to common conclusions on the matter.

In addition, a second important point is that people import positive thoughts to their own countries, which is why literature has an international aspect. As the result of this international aspect of literature is the work of one of our authors will be translated into foreign languages. The works of many foreign writers in turn are translated into Turkish for publication.

The interaction between literatures of different nations is thus only natural. This is why the motifs of the Turkish epics can be encountered in the epics of foreign literatures, and why the works of our famous poets such as Mevlâna, Yunus Emre, and Fuzulî are translated into foreign languages. We can add many examples of translated works of Turkish Literature. If the translated work is enjoyed by other societies, their literary circles are influenced by this as well.

This is the way our literature has been influenced by Western literature from the Tanzimat period onwards. Our intelligentsia, authors, and scholars have borrowed certain genres, and the points of view exposed in the literary works of the West. In this section, we will deal with such interaction from time to time.

About the Writer:

Joseph Rudyard Kipling (1865-1936)

An English poet and novelist born in Bombay. He spent his childhood in India, but went to school in England. After completing his education, he returned to India, where he lived from then on.

Kipling is known for his writings about the relationship between people and their environment in India. In his works the influence of Indian culture and beliefs can be observed. He highlights the inner world of people. [translation mine.]

2.1.4.1.2.2 Evaluation of the Presentation

It can be seen that Kipling is introduced as an “English poet and novelist”.

No reference to the concept of translation is made. The name of the translator is not stated, either.

2.1.4.2.3 Alain, *The Art of Happiness* (pp.269-271)

2.1.4.2.3.1 Presentation of the Translated Work

About the Text:

The extract you will read is taken from the book called *the Art of Happiness*, in which Alain compiled his conversational essays. In this work, there are pieces about happiness written in a fluent style that holds the interest of the reader.

Especially after the Second World War, Alain was read by our men/women of letters with great pleasure. Some of the Turkish writers of Republican period were influenced by him.

The rapid development of publishing technology, and progress in transportation have both made the world smaller and simultaneously made the transfer of thoughts to many parts of the world possible via both written and oral (radio and TV) media.

The interaction between cultures as well as the literatures of various societies is considered very natural cultural exchange today.

In the years following the 2nd World War, many important works of World literature were translated into our language. The literary works of some of our own writers were also translated into various foreign languages and were published.

Many formal and informal essays of Alain were first published in our literary periodicals, and were then published as books.

About the Writer:

Emil Aguste Chartier Alain (*sic.*) (1868-1951) (Emil Ogüst Kartiye Alen)

The French philosopher and writer Alain defends the Cartesian principle based on concrete realities. The writer believes that the happiness of the individual is the happiness of society.

Alain has also written essays, critiques and observations on various other topics. [translation mine.]

2.1.4.2.3.2 Evaluation of the Presentation

Alain is introduced as a “French philosopher and writer”. The influence of Alain on the Turkish literature must be considered as one of the reasons for the selection of his text: “In the years following the 2nd World War, many important works of World literature were translated into our language. The literary works of some of our own writers were also translated into various foreign languages and were published.”

The name of the translator is not cited. As for reference to translation, it is reported that “. . . many important works of World literature were translated into our language. The literary works of some of our own writers were also translated into various foreign languages and published.”

2.1.4.2.4 Shaw, *Saint Joan* (pp.272-275)

2.1.4.2.4.1 Presentation of the Translated Text

About the Book:

The theme of the play is drawn from French history. Joan of Arc claimed that she had been sent by God as a missionary and had been able to make the soldiers rally around her during a period when France was in a difficult position against England.

However, in the Middle Ages such success in a woman was interpreted as witchcraft and a work of the devil, and Joan of Arc was captured and burned at the stake. Her value was only realized after her death and she became one of the greatest of French heroines.

George Bernard Shaw treats this historical event by analyzing the reasons for the success of Joan of Arc.

About the Writer:

G. Bernard Shaw (G. Bernard Şav) (1856-1950)

He was born in Dublin, the capital of Ireland. He was self-educated. In 1876, he went to England and settled there. He achieved fame as a playwright and a critic.

He gained reputation for his satirical comedies and critiques.

Many works of George Bernard Shaw, one of the most significant writers of English drama, were translated into our language. [translation mine.]

2.1.4.2.4.2 Evaluation of the Presentation

George Bernard Shaw is introduced as “one of the most significant writers of English drama”.

The name of the translator is not cited. The following reference to the concept of translation is made: “Many works of George Bernard Shaw, one of the most significant writers of English drama, were translated into our language.”

2.1.4.2.5 Hamsun, *Hunger* (pp.276-278)

2.1.4.2.5.1 Presentation of the Translated Text

About the Book:

One of the novels that have made Knut Hamsun famous is *Hunger*. The subject of this work was taken from real life. The hunger of his hero in economic strait is expressed in a vivid and touching way.

About the Writer:

Knut Hamsun (Nut Hamsun) (1859-1952)

A Norwegian writer. In 1859, he was born in the village of Lom, the son of a poor family. He had to go to work at a very young age, and spent some time in the U.S. When he returned, he began working as a journalist in Oslo. He wrote the work entitled *Hunger* in these difficult years, with this novel he became famous. For the later novel called *Growth of the Soil*, he received the 1920 Nobel Prize for Literature.

Hamsun, who is considered a pioneer of the Neo-romantic current in literature, deals in his works with psychological analyses and the negative effect of society on people. [translation mine.]

2.1.4.2.5.2 Evaluation of the Presentation

Hamsun is presented as “a pioneer of the Neo-romantic current in literature”, and as the winner of the “1920 Nobel Prize for Literature”. And the extract is introduced as “one of the novels that have made Knut Hamsun famous”.

The name of the translator is not cited. No reference to the concept of translation is made, either.

2.1.4.2.6 Böll (pp.279-282)

2.1.4.2.6.1 Presentation of the Translated Text

About the Writer:

Heinrich Böll (Henrih Bøl (*sic.*)) (1917-1985)

He is one of the major figures of German in Post-World War II literature. The writer, who knows from experience how people suffered in the war, has reflected this suffering in his works.

Böll, who wrote stories, novels, and essays, received the Nobel Prize for Literature. [translation mine.]

2.1.4.2.6.2 Evaluation of the Presentation

It can be seen that Böll is a recipient of the Nobel Literature Award as well as “one of the major figures of German in Post-World War II literature”.

The name of the translator is not cited, nor is any reference made to the concept of translation.

2.1.4.2.7 T.S.Eliot (pp.183-185)

2.1.4.2.7.1 Presentation of the Translated Text

About the Book:

Eliot's book translated into our language by Prof. Dr. Sevim Kantarcioğlu, holds an important position in literature. In it, the writer opens a completely different interpretation of literature.

This work is credited with having made literature important again in the 20th century; it has influenced many men/women of letters.

About the Writer:

Thomas Stearns Eliot (Eliot) (1888-1965)

The American poet, dramatist, and literary critic Eliot, who was interested in the metaphysical concepts of poetry, contended that technological and scientific progress led people to pessimism about their future lives. To him, the solution lies in metaphysics.

Eliot, who is famous for his poems as well as for his thoughts on literature, is considered the founder of the New Criticism movement. He has influenced many artists of our age. [translation mine.]

2.1.4.2.7.2 Evaluation of the Presentation

Eliot is introduced as an "American poet, dramatist, and literary critic" who is "famous for his poems as well as for his thoughts on literature" and "is considered the founder of the New Criticism movement" and who has "influenced many artists of our age".

The name of the translator is cited as Prof. Dr. Sevim Kantarcioğlu. No other reference to the concept of translation is made.

2.2 Description of the Historical Development of Translated Literature within the Literature Teaching System in Turkish High Schools

Now, the textbooks published from the 1930s through the 1980s will be analyzed.

2.2.1 The Analysis of the Literature Textbooks Published in the 1930s

There is no reference to translated literature in the textbooks published in 1931, 1932, 1934, or 1936 which I had access to—with the exception of adaptation, a controversial issue which will be discussed later in this chapter (Habip, 1932; Nihat, 1934; Ali Canip, 1936). However, I discovered that in one book dated 1943, there is a considerable section on Western literature. Therefore, the descriptive study starts with 1943.

2.2.2 The Analysis of a Literature Textbook Published in the 1940s (Yöntem, 1943)

In the translated literature section of this book, the following extracts, writers, and names of translators are included:

Le Cid--Corneille—Reşad Nuri

Le Bourgeois Gentilhomme--Molière—Siraceddin

M. de Pomponne 'a Mektup--Madam de Sevigné

Madam Montegut'nun Mektupları--Madam Montegut—Ahmet Refik
“Fare, Kedi ve Horoz”--La Fontaine—Siraceddin
“Balıkçı”--La Fontaine—Siraceddin
“Bora ile Güneş”--La Fontaine
Iliad—Homer—Ömer Seyfettin
Horace--Corneille—Mehmet Ali Tevfik
Emile—J.J.Rousseau—Reşad Nuri
“San’at ve Tabiat”--J.J.Rousseau
“Zevk Hakkında”--Voltaire—Reşad Nuri
“Kuğu”--Buffon
“Filozof Portresi”--Voltaire
“Asari atika Mister ‘Pikvik’in Keşfi”--Charles Dickens—Kamran Şerif
Don Quichotte--Cervantes—Yusuf Şerif
Kurdun Ölümü--Alfred de Vigny—Reşad Nuri
Sefiller--Victor Hugo—Reşad Nuri
“Kırlangıç”--Michelet—Reşad Nuri
“Kolej’de”--Andre Theuriet—Hakkı Süha

The texts included in the book are written by the most “famous”/ “well-known” writers either in their home literature and/or in the world, as the book expresses it. Another criterion met in the process of selection of texts seemed to be choosing texts that in one way or another refer to Turkey or support the nationalistic ideology of the Turkish Ministry of National Education. For instance, it might be supposed that the ‘Letter of Madam Montegut’ is included in the book since the letter is about Turkey. Not only is its subject Turkey; it also

gives positive information about the Turkish people and their way of life. Another extract used to serve the nationalist ideology of the Ministry is following the text taken from J. J. Rousseau. It reads as follows:

. . . Rousseau in his text explains how a child should be educated. According to him, 'people are good by nature; that is to say they are not evil when they are born. They are corrupted after society educates them. That is why we should not interfere with the child's spirit; we should remain impartial and let him/her grow independently. People are not evil by nature. Unless we interfere with them, they will always remain good.' However, Rousseau is wrong when he rejects the very fact that a child should be raised only by taking the society s/he belongs to in consideration. A child who is not prepared for his/her own society would be a selfish person, useless to humanity (Yöntem, 1943: 238-239).
[translation mine]

From this, it seems clear that, according to the Turkish Ministry of National Education, people should be responsible to *their* society exclusively rather than the humanity at large. It should also be added that a discrepancy between the two can be observed in the approach of the Ministry in the statement "a child who is not prepared for his/her own society would be a selfish person, useless to humanity". On the contrary, I believe, a child could under no circumstances be useful to humanity if a restricted point of view of life of the kind advocated by the Ministry were to be imposed upon him/her. It is not at all difficult to understand why the book does not approve of Rousseau's thoughts: The approach of the Turkish Ministry of National Education seems to be the opposite of the approach of Rousseau. Rousseau believes that children should not be interfered with in the process of education. The Ministry, however, seems to

believe that it should shape the attitude of the students according to its ideology by imposing certain values on them.

As for the approach to the concept of ‘translation’, out of 19 texts, in 15 the name of the translator is stated. Although there is no other reference to the translator other than stating his/her name at the bottom of the text, the fact that the name of the translator is stated is an indication of the positive attitude of the Ministry –especially when compared with the textbooks that are currently read where even the name of the translator is not stated.

2.2.3 The Analysis of the Literature Textbooks Published in the 1950s

I have analyzed three textbooks published in 1950s, which I had access to; however, there was no reference to translated literature in any of them, they only included national literature (Levend, 1950; Banarlı, 1951; Kocatürk, 1951).

2.2.4 The Analysis of a Literature Textbook Published in the 1960s (Özön, 1965)

The translated texts, their writers, and translators are as follows:

“Ayrılış”, *Iliad*, Homeros, Celal Arıkdemir

“Gulliver’in Seyahatleri”, *Gulliver’s Travels*, Swift, İrfan Şahinbaş

“Usta Terzi”, *Don Quichotte*, Cervantes, Hamdi Varoğlu

“Peggotty’nin Hikâyesi”, *David Copperfield*, Dickens
“İhtiyarlar”, *Değirmenimden Mektuplar*, Daudet, Sabri Esat Siyavuşgil
“Dalgın”, *Karakterler, XI – İnsan Üzerine*, La Bruyère, R.N Güntekin
“Balıkçı”, *La Fontaine’in Masalları*, La Fontaine, Orhan Veli Kanık
“Kocamış Aslan”, *La Fontaine*, Vasfi Mahir Kocatürk
“Kayıptan Haberler”, *Agamemnon*, Aiskhylos
“Oidipus”, *Kral Oidipus*, Sophokles, Bedrettin Tuncel
“Iphigeneia ile Babası”, *Iphigeneia In Aulis*, Euripides, Lamia Kerman
“Ahçı”, Plautus, Türkan Uzel
Kibarlık Budalası, Molière, Ali Süha Delibaşı
“Karun and Solon”, Heredotos, A.Erhat

The criteria for selection involves including “successful” / “old” works of well-known writers. For instance, concerning the *Iliad*, we are told that this is the oldest epic ever known (Özön, 1965: 34) or, about Aiskhylos, that he is one of the oldest Greek playwrights (Özön, 1965: 126). About *King Oidipus*, it is said that this work is considered as the most successful work of Sophocles (Özön, 1965: 132). Another example would be the following sentence: “The extract is taken from the tragedy entitled *Iphigeneia In Aulis*, which is a work written in a strong style.” (Özön, 1965: 136)

In 12 texts out of 14, the name of the translator is given.

2.2.5 The Analysis of a Literature Textbook Published in the 1970s

(Çağlar, 1975)

Translated texts, their writers, and translators are as follows:

Odyssey, Homeros, Azra Erhat-A.Kadir

Don Quichotte, Cervantes, Hamdi Varoğlu

“Karga ile Tilki”, La Fontaine, O.V. Kanık

“Liliput Sarayındaki Eğlenceler”, *Gulliver's Travels*, J. Swift, İrfan Şahinbaş

“David Copperfield Halasının Yanına Gidiyor”, *David Copperfield*, Dickens,
Seracettin

Değirmenimden Mektuplar, Daudet, Sabri Esat Siyavuşgil

Agamemnon, Aiskhylos, A.C. Emre

Kral Oidipus, Sophokles, Bedrettin Tuncel

Kibarlık Budalası, Molière, Ali Süha Delibaşı

“Bahtiyarlık”, Herodotos, A. Erhat

“Alışkanlığa Dair”, *Essays*, Montaigne, Sabahattin Eyüboğlu

“Gnathon” ve “Arias”, *Karakterler*, La Bruyère

When we investigate the criteria for selection, we again find that the translated texts have the common feature of being “masterpieces”, written by “great” writers. To give a few examples, the *Iliad* and the *Odyssey* are described as the two major epics (Çağlar, 1975: 173) ; *Don Quichotte* is presented as a world masterpiece (Çağlar, 1975: 175); Sophocles is introduced as the great poet of ancient Greece (Çağlar, 1975: 188); Molière as one of the greatest comedy

writers in the world (Çağlar, 1975: 191); Herodotus as the oldest Greek historian (Çağlar, 1975: 193).

In 11 texts out of 12, the name of the translator is cited.

2.2.6 The Analysis of a Literature Textbook Published in the 1980s (Özön, 1983)

The following texts can be found in the textbook dated 1983:

“Gulliver’in Seyahatleri”, *Gulliver’in Seyahatleri*, Swift, İrfan Şahinbaşı

“Usta Terzi”, *Don Quichotte*, Cervantes, Hamdi Varoğlu

“Peggotty’nin Hikâyesi”, *David Copperfield*, Dickens

“İhtiyarlar”, *Değirmenimden Mektuplar*, Daudet, Sabri Esat Siyavuşgil

“Dalgın”, *Karakterler, XI – İnsan Üzerine*, La Bruyère, R.N Güntekin

“Balıkçıl”, *La Fontaine’in Masalları*, La Fontaine, Orhan Veli Kanık

“Kocamış Aslan”, *La Fontaine*, Vasfi Mahir Kocatürk

“Kayıptan Haberler”, *Agamemnon*, Aiskhylos

“Oidipus”, *Kral Oidipus*, Sophokles, Bedrettin Tuncel

“Iphigeneia ile Babası”, *Iphigeneia In Aulis*, Euripides, Lamia Kerman

“Ahçı”, *Plautus*, Türkan Uzel

Kibarlık Budalası, Molière, Ali Süha Delibaşı

Since the selected materials in 1965 and in 1983 are nearly identical, the reasons for their selection resemble each other as well. Thus, I will not repeat the reasons for selection.

As to the investigation concerning the approach of the Ministry to the concept of 'translation', I found that in the book dated 1983, in 10 texts out of 12, the name of the translator is specified.

3 Conclusion

In the choice of material to be taught in class, it can be seen that there is not much difference in the criteria for the 1940s and the 1990s. As it is also manifest from the descriptive study on the curricular programs, the texts to be selected are 'masterpieces' of the 'famous' writers. As Aijaz Ahmad would express it, "World literature in traditional sense remains canonical. All the best that has been written is culled from all over the world (Ahmad, 1997: 59)." In short, the criteria that are applied in the selection process are 'canonicity', not to mention 'nationality'. At this point, it would be appropriate to explain the concept of 'canonicity' by having recourse to Itamar Even-Zohar. Even-Zohar explains 'canonized' as "literary norms and works (models and texts) which are accepted as legitimate by the dominant circles within a culture and whose conspicuous products are preserved by the community to become part of its historical heritage". 'Noncanonized', on the other hand, is "norms and texts which are rejected by these circles as illegitimate and whose products are often forgotten in the long run by the community unless they change their status" (Even-Zohar, 1990: 15). So, here 'canonized' literature only is included in the textbooks and is made to continue its canonicity as a part of the 'historical heritage' by the Turkish Ministry of National Education.

Texts in the book dated 1998 especially indicates the nationalist approach of the Ministry, since a basic criterion is making references to the Turkish nation. Another criterion of selection common to the texts presented in the book dated 1998 is preferring those writers who have influenced the writers of Turkish literature. As a broad principle, canonized texts alone should be taught to the students; in addition, those canonized texts should serve the nationalist ideology of the Ministry. Another indicative of Ministry's nationalistic approach is that only nine percent of the textbooks deal with translated literature.

Translated literature should, it is true, be evaluated with reference to national literature; however, I believe it is the approach which is significant here. What I mean is that, translated literature plays an essential role in determining the position of home literature within world literature. In order to determine this, one has to regard his/her national literature from the point of view of world literature. In the approach of the Ministry, however, we can observe a completely opposite approach. Instead of determining the position of Turkish literature within world literature, world literature is evaluated according to home literature. This again indicates the nationalist approach of the Turkish Ministry of National Education, which tries to impose on students the view that *our* nation is superior with respect to the *other, foreign* nations.

It can be observed that, except for an example from Indian literature, all the translated texts in 1998 are taken from Western literature. Another conclusion that can be derived from the descriptive study, therefore, is that under the 'universality' and 'humanity' label, only 'Western literature' is taught to the student. However, no understanding of humanity could possibly be derived from rejecting the literatures of other nations of the world in favor of national, and

Western literature only. On the clear understanding that presenting national literature alone would not suffice, Western literature is added to the repertoire of texts. This limiting of the idea of humanity to the home nation and to Western nations could be related to what Aijaz Ahmad calls “capitalist universalization” in which “dominant ideologies and cultural artifacts [in this case, Western literature] are produced in the core countries and either exported to or copied in the rest of the world”. Ahmad adds that “most kinds of nationalism can accommodate themselves to capitalist universalization (Ahmad, 1997: 58)”. In short, it could be said that the approach of the Turkish Ministry of National Education is a ‘nationalist’ approach under the influence of ‘capitalist universalization’.

As for the Ministry’s understanding of ‘translation’, although we do not observe a very sensitive approach towards the concept of ‘translation’ between the 1940s and the 1980s, the fact that most of the translators’ names are cited may be regarded as a positive attitude for the period in which the textbooks were written. The position of the ‘translator’ at least is not totally disregarded. However, the analysis of the current situation has shown that the name of the translator is not quoted in any of the texts but two, and this leads us to conclude that according to today’s approach the position of the ‘translator’ is wholly disregarded. In my opinion, by dismissing even the name of the ‘translator’, the Ministry manifests its own nationalist approach that is under the influence of “capitalist universalization”. And although ‘translation’ could be a very useful tool in instilling those humanistic, universal, international values in students, no such use of ‘translation’ seems to be envisaged by the Ministry in inculcating such values.

PART 2

DESCRIPTIVE STUDY OF THE CONCEPTS OF 'ADAPTATION' VERSUS 'TRANSLATION'

1 Introduction

In the foregoing part, we have dealt with the translated texts that are introduced to the students in literature textbooks. The present part complements that study, because it analyzes foreign texts that are not referred to not as 'translations' but as 'adaptations' and --like the translated texts-- that have a source text *equivalent* written by a foreign writer in a foreign language.

In this part, I aim to reveal the accepted meaning of "adaptation" by carrying out a comparative descriptive study on register and lexical levels, and to question the very need for the concept of 'adaptation' in the light of translation theory. I will first bring up for brief discussion Vermeer's approach to "translation", to "language" and to "culture". The reason I chose to discuss Vermeer's standpoint rather than that of another theoretician is that Vermeer, in his theory, brings the cultural aspect of translation into focus. Moreover, as he is one of the scholars who can be held responsible for the shift in paradigm in translation studies, I believe Vermeer's theoretical arguments about the linguistic and the cultural aspects of translation will be illuminating. Then, I will carry out a comparative descriptive study on target texts, one of which is referred to as a 'translation' and the other as an 'adaptation'.

2 A Brief Discussion on the Approach of “Skopos Theory”

2.1 The Approach of “Skopos Theory” to “Language” and to “Culture”

According to Vermeer, what guides the transformation of the source text into the target text besides linguistic conditions are cultural conditions. In fact, he focuses upon the importance of the cultural aspect in the activity of translation, ranking the linguistic conditions as a subset of cultural conditions (Vermeer, 1995: 44). Each culture has its own norms and conventions of behaviour, which regulate what is to be considered right or wrong in that society (Vermeer, 1995: 42). Therefore, a “legitimate, coherent, possible” interpretation according to one culture may not be so according to another. That is to say, the standpoints of cultures vary. “Something is never ‘right’ or ‘wrong’ *per se*; it is *considered* so under given conditions” (Vermeer, 1995: 75).

Even those who approach translation with the *a priori* assumption that it is ‘linguistic transfer’, inevitably end up by acknowledging the significance of the cultural aspect in translation: As we know that a text is an element of the world, then translation is “transposing a text from one (part of the) world into another”. That is to say, the surrounding conditions of the source text differ from those of the target text (Vermeer, 1995: 44-45).

Having touched upon Vermeer’s argument that the cultural aspect in translation exercises a considerable influence over the linguistic aspect, I will now describe how he defines ‘culture’. He defines culture as, “the open system of norms and conventions and their results which govern the behaviour of whoever

wants to be taken as a member of that society” (Vermeer, 1995: 3). He mentions three categories of cultural norms. These are the factors that determine the difference of interpretation. In every text, there are always gaps, filled by the recipient in accordance with his/her “idio-“, “dia-“, “paracultural” conditions: He refers to the set of norms and conventions and their results peculiar to an individual as the ‘idio-culture’. Each individual belongs to several regional or social “dia-cultures”. Finally, everyone belongs, in addition, to a more global society: a ‘para-culture’ (Vermeer, 1995: 3). In other words, the background of the recipient of the text, the conditions of the group s/he belongs to, and the conditions of the culture his/her group belongs to, formulate his/her perception as well as his/her interpretation. ‘Idio-’, ‘dia-’, ‘paracultural’ socialisation of a recipient both allow and restrict possible interpretations. Any interpretation made under such conditions is possible unless it is coherent in itself. What is coherent in one culture may not be so for others. Therefore, any coherent interpretation cannot be regarded as right or wrong when the conditions under which the interpretation is carried out, are taken into consideration (Vermeer, 1995: 73).

To sum up, Vermeer contends that since the transfer of linguistic data is governed by that of cultural data, the boundaries of translational action cannot be restricted to the level of linguistic transfer.

2.2 The Approach of “Skopos Theory” to “Translation” and to “Translator”

To start with, I will look at how Vermeer deals in his theory with ‘translation’ and ‘translating’ in his theory. According to the ‘Skopos Theory’,

‘translating is acting’; in other words, it is a ‘goal-oriented procedure carried out in such a way as the translator deems optimal under prevailing circumstances’ (Vermeer, 1995: 13).

Translation is made to serve the ‘intended purpose’ in the target culture and to communicate to the ‘intended recipients’. The quality of translation is determined according to the norms prevailing during the period in which the translation is produced (Vermeer, 1995: 6). ‘Skopos Theory’ evaluates the translated text as a text functioning in the target culture for the target culture recipients (Vermeer, 1995: 50). And the ‘skopos’, that is to say the aim, the purpose, the goal of translational action determines the strategy to be pursued in reaching the ‘intended goal’ (Vermeer, 1995: 15). Therefore, it can be said that “a translation need not necessarily be retrospectively ‘equivalent’ to a source text interpretation, but should be prospectively ‘adequate’ to a target text skopos” (Vermeer, 1995: 77-78).

Secondly, let’s see Vermeer’s approach to the role of the translator. He states that translator is a “bi-cultural expert”, therefore s/he is competent to make decisions in his/her translation process. How to translate a certain text is one of the decisions the translator has to make (Vermeer, 1995: 35). A(n) (expert) translator is able to decide how to translate a text for a certain purpose and for target culture recipients (Vermeer, 1995: 7). In short, it is the translator’s task and responsibility to decide his/her translational strategies according to the skopos. Therefore, “the translator will have to decide whether the source text is to be ‘adapted’ (to a certain extent), i.e. ‘assimilated’, to target culture conditions, or whether it is meant to display and perhaps even stress its ‘foreign’ aspect” (Vermeer, 1995: 39). Needless to say, a translator cannot include in his/her

translated text all the possible interpretations of the source text, s/he can only produce one possible translation (Vermeer, 1995: 100). An author secures freedom “in wording his interpretation of the world”. Similarly, a translator should secure the same freedom “in wording his interpretation” of a text “as a world element”. Source culture and target culture demand different procedures in text production, and in text reception; because they are different cultures: “This may lead to a ‘new’ i.e. different text interpretation for a target culture” (Vermeer, 1995: 77).

To conclude, Vermeer states that a translated text should be produced according to a “skopos”, and with the awareness that it will be introduced to the readers in the target culture. And as the translator is a “(bi-cultural) expert”, s/he is competent to decide which text to translate and what strategies to adopt.

3 Descriptive Study

Extracts to be described are taken from literature textbooks currently taught in senior high-schools; therefore, it can be said that they reflect the current approach of education in Turkey to ‘translation’. Descriptive study will be carried out on register and on lexical levels since those levels present important data on the cultural aspect of translation. First, a text, which is considered as a ‘translation’ will be described; this ‘translated text’ will be referred to as TT-1 (Target Text- 1). Secondly, a text that is considered as an ‘adaptation’ will be analyzed; and this ‘adapted text’ will be referred to as TT-2 (Target Text 2). The producer of both texts is the same writer (Molière), therefore these two texts may

be compared. Since there are many texts that are referred to as ‘adaptations’, the number of the extracts to be quoted in this descriptive study can be increased^{ix}, but in order not to be repetitive, I will deal with one ‘translation’ and one ‘adaptation’, which will be representative. Overall data gathered from both texts will be compared and an attempt to discover the difference between them will be made. This will enable us to reveal the reason underlying the fact that some target texts are called ‘adaptations’ whereas others are called ‘translations’. After determining this, the very need for the concept of ‘adaptation’ will be questioned with reference to contemporary translation theory.

3.1 Analysis of TT-1 (The ‘Translated Text’)

This text is presented to the reader as a ‘translated text’ under the title of “17th Century World Literature”. The writer is stated as Molière and the translator as Yaşar Nabi Nayır (Yavuz, 1997).

3.1.1 Register Code^x

3.1.1.1 Names of Characters

TT-1 (Yavuz, 1997)

Harpagon (pp.236)

Cléante (pp.236)

Elise (pp.236)

La Flèche (pp.236)

ST-1 (Molière, 1956)

Harpagon (pp.338)

Cléante (pp.388)

Elise (pp.388)

La Flèche (pp.394)

Komiser (pp.236)

Valère (pp.237)

Mariane (pp.237)

Frosine (pp.237)

Anselme (pp.237)

Jacques (Usta) (pp.237)

Le Commissaire (pp.396)

Valère (pp.399)

Mariane (pp.407)

Frosine (pp.403)

Anselme (pp.404)

Maitre Jacques (pp.391)

3.1.1.2 Address Words

TT-1

efendiler (pp.238)

Hey Yarabbi! (pp.238)

Senyör (pp.238)

ST-1

Messieurs (pp.408)

Hélas! (pp.409)

Seigneur Harpagon (pp.409)

3.1.2 Lexical Code

3.1.2.1 Cultural References

TT-1

on bin ekü (pp.236)

Lui altınları (pp.237)

ST-1

dix mille écus (pp.396)

louis d'or (pp.396)

3.1.2.2 Idioms—Expressions Peculiar to Turkish Language and Culture

TT-1

ortalığı velveleye vermemeli (pp.237)

pırıl pırıl (pp.237)

sessiz sedasız (pp.237)

doya doya (pp.238)

uğurlar ola! (pp.238)

ST-1

n'effarouchez personne (pp.396)

bien trébuchantes (pp.396)

doucement (pp.396)

heureux (pp.408)

hola! (pp.408)

When we analyze TT-1, we find that the translator aims to produce a text that has traces of the source text and source culture. In TT-1 when we look at the names of characters, we can see that no change can be observed in comparison with the Source Text. As for the address words, they are chosen in such a way that they remind us of both the source culture (eg. Senyör), and the target culture (eg. efendiler; Hey Yarabbi). Thirdly, at the level of cultural references, we can observe that foreign monetary units are used. Finally, expressions peculiar to Turkish language and culture are used in the text. All these data indicate that the translator did not aim to provide the reader/audience with only one frame of reference; instead, he wanted to remind him/her of both the source and the target cultures.

In the light of the gathered data, it could be said that for Yaşar Nabi Nayır, the translator, 'translation' is a matter of balancing source and target cultures by referring to both cultures throughout the translated text. The intended recipients then would not feel themselves alienated from the text. The references made to the culture they belonged to would make them feel familiar with the translated

text whereas they would not forget that they have a translated text before them, either. The foreign names of characters, cultural references such as the monetary units, a few address words that are used in the source culture would be unfamiliar to the recipient, and would remind him/her that the text is a translation, not an original text.

3.2 Analysis of TT-2 (The ‘Adapted Text’)

The target text is introduced under the title of ‘Turkish Literature under the influence of Western Literature—Turkish Literature in Tanzimat Period’. The writer is presented as Ahmet Vefik Paşa at the bottom of the text. In the section entitled ‘Explanations about the Text’, it says that “Tabib-i Aşk is an adaptation made by Ahmet Vefik Paşa from Molière” (Yavuz, 1995: 129).

3.2.1 Register Code

3.2.1.1 Names of Characters

TT-2	ST-2 (Molière, 1956)
Ívaz Ağa (pp.126)	Sganarelle (pp.21)
Remzi (pp.126)	Lisette (pp.21)
Mahirî (pp.127)	Monsieur Tomes (pp.22)
Zahirî (pp.127)	Monsieur des Fonandres (pp.23)
Bahirî (pp.127)	Macroton (pp.22)
Lüknetî (pp.127)	Monsieur Bahys (pp.27)

3.2.1.2 Address Words

TT-2

efendim (pp.127)

Sokrat Bokrat (pp.128)

ST-2

ces Messiers-la (pp.21)

Hippocrate (pp.23)

3.2.2 Lexical Code

3.2.2.1 Idioms—Expressions Peculiar to Turkish Language and Culture

TT-2

Nalları attı (pp.127)

Herif hapı yuttu (pp.128)

faka bastınız (pp.129)

hakkından gelirim (pp.129)

ST-2

il est enterré (pp.23)

le cocher est mort (pp.23)

no ST equivalent

no ST equivalent

The analysis of the “adapted text” shows us that the producer of TT-2 aims to address the target reader/audience without any interference that is likely to occur due to cultural differences, and substitutes any references to foreign culture with references to domestic culture. These substitutions include names of characters, address words, expressions peculiar to foreign language and culture. Moreover, it can be observed that with the aim of providing fluency in the target language, certain additions have been made.

Since the analysis takes the target text as the starting point, the omissions cannot be observed in the study; therefore I should add that various omissions can also be encountered throughout the text.

To put it in Vermeer's words, in TT-1 the "foreign aspect" of the translation is "displayed" whereas in TT-2 the source text is "adapted", in other words is "assimilated" to the "target culture conditions". To summarize, we can say that the understanding of 'translation' on the part of the two translators and therefore the 'skopos' of the two texts largely differ. And it is simply this 'difference' which leads to the fact that one of the texts is considered as 'translation' while the other is referred to as a non-translation, an 'adaptation'.

3.3 Conclusion of the Descriptive Study

As is manifest in the comparative descriptive study, address words are used with similar purposes in both the 'translation' and the 'adaptation'. As to the idioms, it can be observed that both texts make use of them in order to make references to the target culture, to be able to address the intended reader/audience in a way that will render the text acceptable. Therefore, we can infer that the idioms are not the criteria that make us distinguish 'adaptation' from 'translation' either. When we take a look at the names of characters, however, we can easily observe that they are 'domesticated' in the target text, which is referred to as an 'adaptation' whereas they are 'foreignized' in the target text referred to as a 'translation'. This leads us to the conclusion that, a target text is considered as an 'adaptation' when domestic names for the characters are used. After having made

this inference, I will test whether the conclusion I arrived at is confirmed or not by the section entitled “Explanations on the Text” of the foregoing literature book:

Tabib-i Aşk is an adaptation of Ahmet Vefik Paşa from Molière. To make an adaptation is to translate a text by making the place names and the names of people, the customs and the traditions, the ways of thinking and feeling adjust to those of the recipient society. Adaptation can often be observed in the field of drama. Ahmet Vefik Paşa is well known for the adaptations he made from Molière. (...) In Tabib-i Aşk and his other adaptations, Ahmet Vefik Paşa has ingeniously and successfully domesticated the plays written by Molière making use of Turkish spectacles [gösteriler] and plays as well (Yavuz, 1995: 129-130). [translation mine.]

Here, the criteria that distinguish ‘adaptation’ from ‘translation’ are “domestication” of “the place names and the names of people, the customs and the traditions, the ways of thinking and feeling”. This more or less confirms the conclusion that I came to at the end of my descriptive study. As for “the customs and the traditions, the ways of thinking and feeling”, what is meant is not clear. When we take either definition –either the one that is inferred at the end of the descriptive study or the definition that is quoted from the book itself-- we can come to a similar conclusion: Translation is not considered as the transfer of “(the place names and) the names of people, (the customs and the traditions, the ways of thinking and feeling)”. As proper nouns such as place names and the names of characters; customs and traditions; ways of thinking and feeling all refer to ‘culture’, the evaluation about ‘adaptation’ leads us to the fact that the concept of ‘translation’ in the literature textbooks is presented as if it is limited to the linguistic aspect, and its cultural component is disregarded. However, as Vermeer

puts it, the “idio, dia, paracultural socialization” of the translator lead to his particular translation. The translator as an ‘expert,’ has the right to produce the target text according to a certain ‘skopos’ and for an ‘intended recipient’. This indicates that the rigid boundary between the two concepts can be related to the fact that the intended readers are not taken into consideration; there is no awareness of ‘skopos’, translation is not evaluated as an intercultural activity.

In order to dwell upon the subject in more detail, I will have recourse to another literature book which refers to Ahmet Vefik Paşa’s translation as an ‘adaptation’ and try to describe how ‘adaptation’ is defined. I believe this will also be useful for the overall study in that it provides us with an answer to the question why ‘adaptations’ are included in the curriculum, why they are found to be important in literature teaching.

. . . Ahmet Vefik Paşa is a statesman who is against imitating the Western cultures and who wants us to develop national awareness. He knows well the structure of Turkish society, the customs and traditions, as well as the ways of life, languages, customs and traditions of its minorities (Sönmezoğlu, 1997: 128). . . . Ahmet Vefik Paşa is an important person in the political life and in the cultural history of Turkey. This significant personality of the Tanzimat period has made efforts to develop in our society the awareness of being Turks in the field of literature. His most important contribution to Turkish literature is in the field of drama. Ahmet Vefik Paşa, who has written the first adapted play in Turkish literature, has adapted nearly all the comedies of Molière to Turkish life. With his translations and adaptations (in)to our language, he filled in a considerable gap in the Tanzimat period (Sönmezoğlu, 1997: 130).
[translation mine.]

We can see that ‘adaptation’ as a domestication strategy is approved; and from the fact that the translated texts produced with the ‘adaptation strategy’ are introduced as texts that are written originally in the target language, we can infer that as a ‘translation’ strategy, ‘adaptation’ is not approved. Accepting that ‘adaptation’ is a ‘translation’ strategy would be admitting that the source text is ‘translated’ by the ‘translator’ who pursues the strategy of domesticating the place names, the names of characters etc. This kind of approach would foreground the writer of the source text whereas the current approach that is displayed in the literature textbooks foregrounds the producer of the target text, elevating him to the position of a writer. To be more precise, as has already been mentioned in the descriptive study, the target text is introduced under the title of ‘Turkish Literature under the influence of Western Literature—Turkish Literature in Tanzimat Period’. The writer is presented as Ahmet Vefik Paşa at the bottom of the text. In the section entitled ‘Explanations about the Text’, it says that “Tabib-i Aşk is an adaptation made by Ahmet Vefik Paşa from Molière” (Yavuz, 1995: 129). According to the normative approach of the Ministry, the writer has primary importance, therefore the translator is presented as the writer with the aim of foregrounding the national work. I believe that such an approach would be unnecessary if ‘translation’ were properly evaluated as a primary activity, if its significance in national literature could have been realized. But, translation is still seen as a secondary activity, the act of ‘translation’ cannot possibly be given equal importance as the with act of ‘writing’ from the point of view of the current approach.

In addition, from the quotation, it can be clearly observed that the adaptations of Ahmet Vefik Paşa are included in the curriculum because of their

domestic character. Considerable emphasis, indeed, is put on the fact that Ahmet Vefik Paşa in his writings develops national awareness in his readers. This is in conformity with the principles of the National Education whose major objective is, similarly, to develop national awareness in students.

4 Conclusion

The descriptive study indicates that when the place names and the names of characters are domesticated, the target text is no longer referred to as a 'translation' but as an 'adaptation'. However, as has already been made clear in 2, according to the paradigm adopted by contemporary translation theory, translation cannot be evaluated on a purely linguistic basis; and the activity of translation should be taken not as an interlingual activity, but as an intercultural activity which inevitably encompasses the linguistic level. I believe that through clarifying the relation between "translation" and "adaptation", we can arrive at a definition of translation that takes all translation realities (i.e. all aspects of translation) properly into consideration. Arguing for a "descriptive method which does not overlook the interrelationship of the dramatic, textual and sociocultural factors" (Paker, 1988: 386), Paker states that "the crucial question at this point is whether a translation of a theatre-text becomes an 'adaptation' simply because some radical changes are made in view of the expectations, tastes of the target audience, i.e. in view of 'acceptability' for that audience *or* whether we can postulate that the primary factor underlying the strategy of 'adaptation' is the set of shifts/deviations from the ST (as manifested in the equivalence relationships

between ST-TT) made according to the translator's norms in view of the cultural identity of the target audience" (Paker, 1988: 383).

If we evaluate the concept of "adaptation" as a sub-category under the concept of "translation" taking into consideration the cultural aspect of it, or if we consider it as a translation strategy; in other words, if we agree on a more penetrable, flexible definition of "translation"; we may come up with a definition of "translation" that takes all translation realities into consideration. As is stated by Bengi, "only then we may start assigning these translations their right place in the literary polysystem as translations which are in interaction with the original literary works in the home system (Bengi, 1990: 83)". Of course, this does not mean that the "strategy" or the "sub-category" of "adaptation" should be identified with all other "strategies" or "sub-categories"; but, it equally does not at all mean that "adaptation" should be considered as a "non-translation". Instead, as is defined by Paker, 'adaptation' should be regarded as a "specific type of historically and culturally norm-governed translation product" (Paker, 1988: 386). Similarly, Anamur defines 'adaptation' as a "free translation" which has the "cultural and expressive traces of the target language", which has "certain shifts as to the cultural, social, and historical context" (Anamur, 1994: 9).

A final point would concern the relation between the use of the concept of 'adaptation' and the objectives of the Turkish Ministry of National Education. In the descriptive study it was observed that when a translated text is introduced as 'adaptation', it is presented under the title of 'Turkish Literature'. The fact that a translated text is introduced under the title of "Turkish Literature" reflects the nationalist ideology of the Ministry. Again, we arrive at similar conclusions that an attempt to inculcate nationalism into the students is made.

CONCLUSION

The purpose of this study was to reveal the approach of the Turkish Ministry of National Education to 'translation', and thus to determine how translation is reflected in the practice of literature teaching.

With this purpose in mind, in the first chapter of the study, the curricular programs --published by the Turkish Ministry of National Education-- according to which the textbooks are written were described. The descriptive study was carried out both in synchronic and in diachronic axes, covering the programs written from 1924 to 1999.

In that chapter, I tried to find out how the articles of the curricular programs deal with translated literature, translation, and translator, to display the values that the Ministry tries to instill in the students, and thus to determine the function of translation in inculcating those values. The curricular programs were analyzed with respect to the objectives of literature courses and to the function fulfilled by translation in literature teaching.

The findings gathered from the descriptive study can be summarized as follows: In the teaching of literature Turkish National Education system either made no use of translated literature, or made use of it, in a way which conflicts with the very nature of translation itself.

When we question the way translation has functioned in literature teaching over the last seventy-five years, we can conclude that, over the entire period, although attempts to combine the nationalist approach with a reasonably

universalist approach were made in 1927, 1935 and 1941, these positive attempts on the way to ‘universality’ were not successfully concluded. In other words, some of the findings can be evaluated as steps taken towards a particular ‘universality’: In all of these programs, the conception of the ‘universe’ is limited to the ‘West’. ‘Literature’ is reduced either to ‘Western literature’ or to ‘national literature’. This indicates that literature is not seriously regarded as a universal phenomenon. Moreover, the entire conception of “World Literature” in the current program refers to foreign literature that is used for the sake of impressing nationalist values. It can be understood that the criterion for selection is as follows: The translated literature section of literature textbooks should be prepared in such a way that it serves the major value to be inculcated into the students, which is nationalism. It may even be presumed that the universal aspect of translated literature has often been intentionally ignored in order to foreground the main nationalist objective of the National Education system.

All the findings of Chapter One boil down to the fact that the textbooks put such a strong emphasis on ‘Western Literature’ that they go so far as to disregard the importance of other literatures, and that this again indicates a nationalistic approach on the part of the Turkish Ministry of National Education which is, furthermore under the influence of a pseudo-universality confined to Western civilization alone. It should also be noted that the choice of adjectives to describe translation, (i.e. “sound translation”, “thorough translation”, “effective translation” the references of which are not explained at all) is again indicative of the normative approach of the Ministry.

After having analyzed the curricula, in the second chapter I have dealt with the textbooks themselves written in accordance with the curricula. In the

first part, a descriptive study of the translated literature sections of the literature textbooks read from the 1930s until the present day has been carried out. Although the study was carried out both on synchronic and on diachronic axes, I have focused on the textbooks that are currently taught in senior high-schools in Turkey in more detail, with the aim of revealing the existing approach to translation.

Two major criteria have been taken into consideration in the description of the textbooks. For the first criterion, I have investigated the texts that are included in the repertoire of the translated literature section and have tried to expose the reasons underlying the selection of texts. For the second criterion, I have analyzed the textbooks with reference to their understanding of ‘translation’, ‘translator’, ‘translated literature’; to put it in another way, I have questioned whether the Ministry tries to develop an awareness in the students that they are dealing with a translated text.

The descriptive study pointed out that the selected texts are ‘masterpieces’ of invariably the ‘famous’ writers. The criteria that are applied in the selection process have proved out to be ‘canonicity’, not to mention ‘nationality’.

A basic criterion of selection is making references to the Turkish nation, and another is preferring those writers who have influenced the writers of Turkish literature. As to the latter point, I have to admit the importance of the interaction between home literature and translated literature. What I mean is that translated literature plays an essential role in determining the position of home literature within the literature of the literature. However, in order to determine this, one has to look at his/her national literature from the vantage point of world literature. However, in the approach of the Ministry, it can be observed that instead of

determining the position of Turkish literature within world literature, world literature is evaluated according to home literature. This again indicates the nationalist approach of the Ministry, which tries to impose on students the idea that *our* nation is superior to *other, foreign* nations.

The descriptive study has also revealed that, under the label of 'universality' and 'humanity', only 'Western literature' is taught to students. However, no understanding of humanity could be confined to national and Western literature at the cost of rejecting the literatures of the rest of the world. It, therefore, seems clear that the approach of the Turkish Ministry of National Education is a 'nationalist' approach proceeding under the influence of 'capitalist universalization'.

As for the Ministry's understanding of 'translation', it can be observed that most of the names of the translators are specified from the 1940s to the 1980s, and this can be regarded as a positive attitude for the period in focus since it suggests that the position of the 'translator' is not totally disregarded. It should be added that we do not observe an approach, which is sensitive enough towards the concept of 'translation' either. There is no additional information that would develop an awareness of the whole concept of translation in the students. No attempt can be observed, either, to make the students realize the significant role of translation as the product and the process of intercultural exchange. However, the analysis which aims to reveal the current position has shown that the name of the translator is not quoted in any of the texts but two, and this leads us to the conclusion that according to today's approach the position of the 'translator' is wholly disregarded. Although 'translation' could be a very useful tool in instilling humanistic, universal, internationalist values in students, it is clear that

the Ministry makes no use of 'translation' in inculcating such values. In my opinion, by ignoring even the name of the 'translator', the Ministry manifests, once again, its own 'nationalist', under the influence of "capitalist universalization", approach.

Since in the first part, I have described the foreign texts that are presented to the target reader, i.e. the students, as 'translations'; in the second part, with the aim of carrying out a comprehensive study, I have analyzed the foreign texts that are presented as 'adaptations'. Here, I tried to analyze the concept of 'translation' first in the context of a general discussion led by contemporary translation theory; then with regard to the approach of the Ministry to 'adaptation' and therefore to 'translation'. I, first of all, examined the approach of contemporary translation theory to 'translation' and 'translator'; and to 'culture' and 'language'. Then, I carried out a comparative descriptive study on target texts that are, respectively introduced as 'adaptations' and as 'translations', and discovered that, when the place names and names of characters are domesticated, 'translations' are referred to as 'adaptations'. This is indicative of the normative approach of the Ministry, which fails to consider 'translation' as a cultural activity, and reduces it to a linguistic activity. However, as is shown in the descriptive study on contemporary translation theory, translation cannot be evaluated on a purely linguistic basis; and the activity of translation should be regarded not as merely an interlingual activity, but as an intercultural activity which inevitably encompasses the linguistic level.

If we evaluate the concept of "adaptation" as a sub-category under the concept of "translation" taking into consideration the cultural aspect of it; and if we agree on a more penetrable, flexible definition of "translation"; we may agree

on a definition of “translation” that takes all translation realities into consideration.

Another point I want to mention is the relation between the use of the concept of ‘adaptation’ and the objectives of the Ministry. The descriptive study has shown that when a translated text is introduced as ‘adaptation’, it is presented under the title of ‘Turkish Literature’. This again suggests that the major value to be instilled in the students is nationalism. The fact that a foreign text is introduced under the title of “Turkish Literature” may be presumed to reflect the nationalist ideology of the Turkish Ministry of National Education.

As is well known, at the beginning of the modern age, literature was considered as a power that evaluates, exalts and provides the superiority of a nation: In those years, in the West, the place of the Christian community was taken up by that of nation-states, and Western literature was fanatically oriented towards nationalism (Kılıçlıoğlu, 1971: 55). When we think of the time gap between the practice of the Western nation-states and the current practice of education in Turkey, the seriousness of the problem becomes clearer.

Now that the problem is made clear, what steps can be taken towards a solution then?

I strongly believe that the only way out of the impasse we have reached is for the political powers that govern the education system in Turkey to change their attitude towards the objectives of education. The purpose of the Turkish Ministry of National Education, as a mechanism governing education in Turkey, should be to ensure and provide that younger people are educated in such a way as to release the positive aspects in them resulting in the raising of autonomous, free individuals. The teaching of translated literature could be very useful in

serving these ideals since there is no doubt that it is one of the most effective tools for instilling universality and humanity in the younger generation. However, what this study has indicated is that, on the contrary, translated literature is regarded as an ideal medium in the process of imposing nationality as opposed to universality in students, although it is a field in which nationality might reasonably be less expected to intrude.

To conclude, what this study reveals is an approach on the part of the Ministry, which largely ignores, or even dismisses, the universally acknowledged importance of translated literature. However, the salience of ‘translation’, ‘translated literature’, and ‘translator’ should in no circumstances be overlooked because they play an essential role in the process not only of universalization but also in the enrichment of the national literature. It is an indisputable fact that throughout the history, in each society, and in each era, artistic and scientific works have been fed on translation.

We may conclude, finally, that the Ministry carries its nationalist ideology to extremes. In such a situation, “the implications of the Turkish national education ideology as regards the political socialization of the new generations in a free, egalitarian and universal mentality of enlightenment tend to be strongly negative in character –of course from the vantage point of enlightenment and equality” (Kaplan, 1998: 290; Kaplan, 1999: 397). Since this should be considered not only as a problem of education but also as a problem of development; it is high time to give up the petrified, nationalist approach which is under the influence of ‘capitalist universalization’ and to adopt a more universalist approach, in which literature is regarded as a *universal* phenomenon whose subject matter is *humankind*.

As Akşit Göktürk puts it, “translation is a Promethean revolt against the negative consequences of the division of humanity into alien parts by a jealous God” (Göktürk, 1994: 15). So, let us struggle against the “jealous God” dividing humanity, let us build once again the Tower of Babel by the help of translation.

NOTES

ⁱ Even-Zohar summarizes polysystem as “a multiple system, a system of various systems which intersect with each other and partly overlap, using concurrently different options, yet functioning as one structured whole, whose members are interdependent.” (Even-Zohar, 1990: 11).

ⁱⁱ For a detailed information about the source texts of the curricular programs, please refer to the ‘Appendix’.

ⁱⁱⁱ In the second year of senior high school, students are asked to decide whether they prefer to study literature or science for the rest of their high school education. Therefore, we can talk about two divisions in high schools: Literature section and science section.

^{iv} Even-Zohar defines ‘transfer’ as ‘the process whereby imported goods are integrated into a home repertoire, and the consequences generated by this integration’ (Even-Zohar, 1997: 359)

^v For the list of the textbooks analyzed, please refer to the ‘Bibliography’.

^{vi} Birthplace of Shakespeare is given as Stanford in the textbook, although it is Stratford. This seems to be indicative of the careless attitude and superficial approach of the Ministry.

^{vii} Shakespeare composed 34 plays whereas the Ministry transmits this information as “more than fifteen plays”. This again can be related to the careless attitude of the Ministry.

^{viii} Not all of the works of Dickens are about factories; we can see that the textbook gives wrong impression about the writer.

^{ix} The other texts that are referred to as ‘adaptations’ can be listed as follows: *Azarya [L’Avare]*; *İnfiali Aşk [Le Dèpit Amoureux]*; *Don Civani [Don Juan]*; *Tabibi Aşk [L’Amour Médecin]*; *Zor Nihâkı [Le Mariage Forcé]*; *Yorgaki Dandini [Georges Dandin]*; *Merakî [Le Malade Imaginaire]*

^x “What is meant by register in stylistic studies is actually the ‘diversity’ of language ‘usage not according to the background of the speaker or writer, but according to the situation in which he is prompted to use language” (Leech, 1973: 9-12; Bengi, 1990: 196).

BIBLIOGRAPHY

AHMAD, Aijaz

- 1997 "Culture, Nationalism, and the Role of Intellectuals". *In Defense of History* (ed. Ellen Meiksins Wood and John Belamy Foster). New York: Monthly Review Press. 51-64.

ALAN, M., H. KURTOĞLU

- ? *Lise Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 3*. İzmir: Oran Yay.

ALİ CANİP

- 1929 *Edebiyat*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- 1931 *Türk Edebiyatı Antolojisi—Lise Kitapları: 3.Sınıf*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- 1934 *Türk Edebiyatı Antolojisi*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- 1936 *Edebiyat--Lise İkinci Devre Birinci Sınıf ve Muallim Mektepleri Beşinci Sınıf*. İstanbul: Kanaat Kitabevi.

ANAMUR, Hasan

- 1994 "Tiyatro Çevirisi Sorunsalı Üzerine". *Çeviribilim ve Uygulamaları*. Aralık 1994. pp.1-14.

ATSIZ, Nihal

- 1943 *Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Aya Kurt Yay.

BALKIR, İhsan Yaşar

1978 *Örnekli Türk ve Batı Edebiyatı—Lise 3.* İstanbul: İnkılâp ve Aka Basımevi.

BANARLI, Nihad Sami

1950 *Metinlerle Türk Edebiyatı—Sınıf 2.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

1967 *Metinlerle Türk ve Batı Edebiyatı 3.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

1983 *Metinlerle Türk ve Batı Edebiyatı—Lise 1.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

1983 *Metinlerle Türk ve Batı Edebiyatı—Lise 2.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

1983 *Metinlerle Türk ve Batı Edebiyatı—Lise 3.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

BENGİ, Işın

1990 *A Re-Evaluation of the Concept of Equivalence in the Literary Translations of Ahmed Mithat Efendi.* Doctoral Dissertation submitted to the Department of Linguistics, Hacettepe University.

BEZİRCİ, A., N. GÖKER

? *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 3.* İstanbul: Gendaş Yay.

ÇAĞLAR, B. K., E. YİRMİBEŞİN

1967 *Türk Edebiyatı 1—Batı Örnekleriyle Birlikte.* İstanbul: Kanaat Yay.

- 1968 *Türk Edebiyatı--Batı Örnekleriyle Birlikte*. İstanbul: Kanaat Yay.
- 1975 *Türk Edebiyatı 1—Batı Örnekleriyle Birlikte*. İstanbul: Kanaat Yay.
- 1980 *Türk Edebiyatı 2—Batı Örnekleriyle Birlikte*. İstanbul: Kanaat Yay.
- 1983 *Türk Edebiyatı-Batı Örnekleriyle Birlikte-3*. İstanbul: Kanaat Yay.

ÇAĞLAROĞLU, T., N. ÇETİN, M. KARA, C. EROL

- 1995 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 3*. Ankara: Gaye Yay.
- 1996 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 2*. Ankara: Gaye Yay.

ÇEVİKSOY, O., E. BARAN

- 1998 *Edebî Metinler 3*. İstanbul: Serhat Yay.

DİNÇER, M., A. BEZİRCİ, N. GÖKER

- 1998 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 4*. İstanbul: Gendaş A.Ş.

EROL, C., N. ÇETİN, M. KARA, T. ÇAĞLAROĞLU

- 1994 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 4*. Ankara: Gaye Yay.

EVEN-ZOHAR, Itamar

- 1990 “Polysystem Theory”. *Poetics Today*. Vol: 11. No: 1. 9-26.
- 1990 “The Position of Translated Literature within the Literary Polysystem”. *Poetics Today*. Vol: 11. No: 1. 45-51.

1997 "The Role of Culture Repertoire and the Role of Transfer". *Target*
9 (2). 355-363.

GÖKTÜRK, Akşit

1994 *Çeviri: Dillerin Dili*. İstanbul: Yapı Kredi Yay.

GÖNENSAY, H., N. S. BANARLI

1944 *Başlangıçtan Tanzimata Kadar Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul:
Remzi Kitabevi.

GÜZEL, A., A. TORUN, M. ÖZBAY, H. BİRAY, M. ÇİFTÇİ

1997 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 3*. İstanbul: Ders Kitapları A.Ş.

**GÜZEL, A., A. TORUN, M. ÖZBAY, H. BİRAY, M. ÇİFTÇİ, C. DEMİR, A.
F. BİLKAN**

1998 *Lise Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 2*. İstanbul: Ders Kitapları
A.Ş.

HABİP, İsmail

1931 *Edebî Yeniliğimiz—Lise Kitapları: 3.Sınıf*. İstanbul: Devlet
Matbaası.

1932 *Edebî Yeniliğimiz—Lise Kitapları: 3.Sınıf*. İstanbul: Devlet
Matbaası.

IŞIKSALAN, Nilây

- 1998 “Cumhuriyet Dönemi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi”. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yay. (forthcoming).

KAPLAN, İsmail

- 1998 *The Ideology of National Education in Turkey and Its Implications for Political Socialization*. Doctoral Dissertation submitted to the Department of Political Science and International Relations, Boğaziçi University.
- 1999 *Türkiye’de Milli Eğitim İdeolojisi ve Siyasal Toplumsallaşma Üzerindeki Etkisi*. İstanbul: İletişim Yay.

KAPLAN, Mehmet

- 1977 *Edebiyat—Lise 3*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

KOCATÜRK, V. Mahir

- 1951 *Metinlerle Türk Edebiyatı—Lise 2*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

KOYUNCU, M., M. KOYUNCU, S. SÖNMEZ

- ? *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 3*. Ankara: Pasifik Ders Kitapları A.Ş.
- ? *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 2*. Ankara: Pasifik Ders Kitapları A.Ş.

KURTOĞLU, H., M. ALAN, Ü. KOMSUOĞLU, M. EROL

? *Lise Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 2.* İzmir: Oran Yay.

KÜÇÜK, M., A. KILINÇ, M. ŞENOL, M. KAHRAMAN

? *Liseler için Edebiyat 2.* İstanbul: Sürat Yay.

KÜÇÜK, M., A. KILINÇ, M. ŞENOL, A. AVCI

? *Liseler için Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 4.* İstanbul: Sürat Yay.

1995 *Liseler için Edebiyat 3.* İstanbul: Sürat Yay.

LE ROBERT METHODIQUE

1989 “Turquerie”. *Le Robert Méthodique—Dictionnaire Méthodique de Français Actuel.* Paris: Le Robert. 1461.

LEECH, Geoffrey

1973 *A Linguistic Guide to English Poetry.* London: Longman.

LEVEND, A. Sırrı

1950 *Türk Edebiyatı—Liselerin İkinci Sınıfları için.* İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

MEYDAN LAROUSSE

1971 “Edebiyat”. *Meydan Larousse Büyük Lûgat ve Ansiklopedi.* İstanbul: Meydan Yay. Vol.4. 55-60.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

- 1952 *Lise Müfredat Programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- 1970 *Lise Müfredat Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yay.
- 1987 *Lise Müfredat Progreamı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- 1992 *Ders Geçme ve Kredi Uygulamasına İlişkin Program Kılavuzu*.
Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yay.
- 1993 *Türk Dili ve Edebiyatı –Edebiyat 4*. İstanbul: Milli Eğitim
Bakanlığı Yay.
- 1998 *Türk Dili ve Edebiyatı –Edebiyat 1*. İstanbul: Milli Eğitim
Bakanlığı Yay.
- 1998 *Türk Dili ve Edebiyatı –Edebiyat 2*. İstanbul: Milli Eğitim
Bakanlığı Yay.
- 1998 *Türk Dili ve Edebiyatı –Edebiyat 3*. İstanbul: Milli Eğitim
Bakanlığı Yay.

MOLIERE

- 1956 “L’Amour Médecin” and “L’Avare”. *Oeuvres Completes 2*.
Gallimard: Biblioteque de la Pleiade.

NİHAT, Mustafa

- 1934 *Metinlerle Muasır Türk Edebiyatı Tarihi—Lise Kitapları: 3.Sınıf*.
İstanbul: Devlet Matbaası.

NİSARİ, Abdurrahman

- 1955 *Metinle Türk Edebiyatı—Lise 3.Sınıf*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

1979 *Türk ve Batı Edebiyatı* 1. İstanbul: Örgün Yay.

OKAY, O., C. KURNAZ, A. KARACA, N. ALBAYRAK

? *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat* 3. İstanbul: Ülke Yay.

1996 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat* 2. İstanbul: Ülke Yay.

OKAY, O., C. KURNAZ, Y. AKPINAR, A. KARACA, N. ALBAYRAK

1996 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat* 4. İstanbul: Ülke Yay.

ÖZÖN, Mustafa Nihat

1941 *Son Asır Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Maarif Matbaası.

1965 *Türk Dili ve Edebiyatı (Yabancı Edebiyatlardan Örneklerle)*
İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.

1966 *Türk Dili ve Edebiyatı (Batı Edebiyatından Örnekler)* İstanbul:
İnkılâp ve Aka Kitabevleri.

ÖZÖN, M. N., K. DEMİRAY

1965 *Türk Dili ve Edebiyatı* 1 (Yabancı Edebiyatlardan Örneklerle)—
Yeni Lise Kitapları. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yay.

1966 *Türk Dili ve Edebiyatı* 3 (Yabancı Edebiyatlardan Örneklerle)—
Yeni Lise Kitapları. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yay.

1983 *Türk Dili ve Edebiyatı* 1 (Yabancı Edebiyatlardan Örneklerle)—
Yeni Lise Kitapları. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yay.

1983 *Türk Dili ve Edebiyatı* 3 (Yabancı Edebiyatlardan Örneklerle)—
Yeni Lise Kitapları. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yay.

PAKER, Saliha

- 1988 "Nineteenth Century Ottoman Adaptations of Molière".
*Proceedings of the 12th Congress of the International Comparative
Literature Association—Space and Boundaries*. München. pp. 382-
387.

SARICA, Ö., M. ÜNLÜ, Ö. ÖZCAN

- 1966 *Türk Dili ve Edebiyatı 1*. İstanbul: İnkılap ve Aka Yay.

SÖNMEZOĞLU, Yaşar

- 1997 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 3*. İstanbul: Serhat Yay.

- 1997 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 2*. İstanbul: Serhat Yay.

TORUN, A., M. ÖZBAY, H. BİRAY, M. ÇİFTÇİ

- 1997 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 4*. İstanbul: Ders Kitapları A.Ş.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ KÜLTÜR BAKANLIĞI

- 1935 *Lise Edebiyat Programı Kılavuzu*. İstanbul: Devlet Basımevi

- 1938 *Lise Programı*. İstanbul: Devlet Basımevi.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ MAARİF VEKÂLETİ

- 1934 *Lise Müfredat Programı*. İstanbul: Devlet Matbaası.

- 1956 *Lise Müfredat Programı*. Ankara: Maarif Basımevi.

- 1960 *Lise Müfredat Programı*. Ankara: Maarif Basımevi.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ MAARİF VEKİLLİĞİ

- 1941 *Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Terbiye Enstitüsü Müfredat Programı*. Ankara: Maarif Matbaası.
- 1991a *Birinci Maarif Şurası. 17-29 Temmuz 1939. Çalışma Programı Konuşmalar Lâhikalar*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- 1991b *İkinci Maarif Şurası. 15-21 Şubat 1943. Çalışma Programı Raporlar Konuşmalar*. İstanbul: Mili Eğitim Basımevi.

UĞURLU, Nurer

- 1993 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 4*. İstanbul: Örgün Yay.
- 1993 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 3*. İstanbul: Örgün Yay.
- 1996 *Türk Dili ve Edebiyatı 2*. İstanbul: Örgün Yay.

ÜLKÜ HALKEVLERİ MECMUASI

- 1934 “Hümanisma”. No: 17. Vol:3. Ankara: Hakimiyet-i Milliye Matbaası.
- 1933 “Ders Yılı Başlarken”. No: 20. Vol: 4. Ankara: Hakimiyet-i Milliye Matbaası.
- 1936 “Yabancı Dil ve Kültür”. No: 41. Vol: 7. Ankara: Ulus Basımevi.
- 1936 “Dil Kurultayı”. No: 43. Vol: 8. Ankara: Ulus Basımevi.
- 1937 “Yeni Tarz Eserler”. No: 50. Vol: 9. Ankara: Ulus Basımevi.
- 1938 “Fikir Hayatı. Bir Okuyucunun Notları”. No: 67. Vol: 12. Ankara: Ulus Basımevi.
- 1938 “Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı”. No: 69. Vol: 12. Ankara: Ulus Basımevi.

- 1939 “Edebiyat Tarihi Dersleri”. No: 72. Vol: 12. Ankara: Ulus Kitabevi.
- 1939 “Halkevlerinin Dil Tarih Edebiyat Çalışmaları”. No: 73. Vol: 8. Ankara: Ulus Basımevi.

ÜNLÜ, M., Ö. ÖZCAN

- ? *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 2*. İstanbul: İnkılâp Yay.

VERMEER, Hans J.

- 1994 *A Skopos Theory of Translation (Some Arguments For and Against)*. Heidelberg. (Preprint).

WEBSTER’S THIRD NEW INTERNATIONAL DICTIONARY

- 1993 “Literature”. *Webster’s Third New International Dictionary of the English Language Unabridged*. Springfield, Massachusetts, U.S.A.: Merriam-Webster Inc. Publishers. 1321.

YAPAR, M., U. ÇINAROĞLU

- 1998 *Edebî Metinler 3*. İstanbul: Şimşek Yay.

YAVUZ, K., K. YETİŞ, N. BİRİNCİ

- 1995 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 3*. İstanbul: Bayrak Yay.
- 1996 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 4*. İstanbul: Bayrak Yay.
- 1996 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 1*. İstanbul: Bayrak Yay.
- 1997 *Türk Dili ve Edebiyatı—Edebiyat 2*. İstanbul: Bayrak Yay.

YÖNTEM, Ali Canip

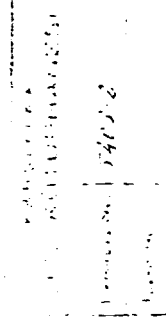
1942

Edebiyat—Lise İkinci Devre Birinci Sınıf ve Muallim Mektepleri

Beşinci Sınıf. İstanbul: Kanaat Kitabevi.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MAARİF VEKÂLETİ

LİSE
MÜFREDAT PROGRAMI

1934
DEVLET MATBAASI, İSTANBUL

1924 tarihli Lise Müfredat Programı üzerinde soradan yapılan bütün değişmelere göre düzeltilerek basılmıştır.

LİSE (II. DEVRE) SINIFLARININ DERS TEVZİLİ

Dersler	I	II	III	
			Fen	Edebiyat
Edebiyat	3	3	2	5
Felsefe ve İhtimalyat	—	2	2	6
Tarih	2	2	2	3
Coğrafya	2	2	1	1
İhtiyazlıye	5	4	8 (**)	2
Tabii İlimler	3	2	1	1
Fizik	3	3	3	1
Kimya	3	3	3	1
Yabancı Dil	5	5	4	6
Çimnastik	1	1	1	1
Askerlik (*)	2	2	2	2
	29	29	29	29

(*) Bu saatte kız talebe laboratuvar işleriyle meşgul olacaktır.

(**) İki saat cebir, iki saat hendese, bir saat nazari hesap, bir saat müsellesat bir saat mihank, bir saat kozmografyadır.

Edebiyat

İstihsal edilecek gayeler

1 — Edebiyat dersleri talebenin tahayyüli ve heyecani hayatını genişletmeli, derinleştirmelidir. Edebiyat evveliminde "hayat"ın ilhamı ve tefsiridir. O, beşer ruhunun asırdan asıra terakki ve inkişafını gösterir. Lisan muallimi talebesini mütaleaya sevkederken o yolda rehberlik etmelidir ki talebe bu geniş hayatta bizzat kendi hayatlarının tahayyül edilmiş olduğunu görsünler ve bu suretle yavaş yavaş beşeri tabiate vazih bir surette nüfuz ettikten başka kendi kendilerini de daha derinden ve daha hakiki bir surette anlamaya alışsındır.

2 — Edebiyatın tetkiki talebede büyük şahsiyetlere (ister muharrir, ister edebî eserlerin kahramanları olsun) karşı bir hayranlık uyandırmalıdır.

İnsanlar hayran oldukları şeylere doğru gayrimes'ur bir surette ilerler. Binaenaleyh edebiyat muallimi, talebesinde bir erkek ve kadında en doğru ve en güzel olan şeyleri takdir kabiliyetini inkişaf ettirmelidir. Edebiyat dersleri, talebe nazarında hayatın yüksek ve kıymetli mefkûrelerini halk edecek ve onları bu mefkûrelere doğru bir hâlî hareket takibine sevkleyecek malzeme ilzar etmelidir.

Edebiyat

3 — Edebiyat dersleri mütalea zevkini azami bir derecede inkişaf ettirmelidir. Bunun için edebî eserleri yalnız ifade ettikleri vakıalar veya fikirler itibarile değil bir san'at eseri olmak üzere de tetkik ettirmelidir. Edebiyat muallimi edebî eserlerden talebesinin zevk duymasını istiyorsa o eserlerde yalnız ne denildiğine alâka uyandırmakla kalmamalı, bir fikrin nasıl ifade edildiğini takdir etmeğe de onları alıştırmalıdır.

4 — Talebede mütalea zevkinin itiyat haline gelmesi için edebiyat dersleri öyle mevzuları havî olmalıdır ki talebenin zihninde geniş ve alâkabahş mevat canlansın ve hayatta kendi inkişafı, kendi zevkleri için fikri ve manevî gıdalar bulmak kabiliyeti ve arzusu onlarda artsın.

5 — Edebiyatın saydığımız gayelerini tahakkuk ettirmek için edebiyat muallimi, talebesinin fikri melekelerini meş'ur bir tarzda inkişaf ettirmeğe çalışmalıdır. Talebe, daha derin duymakla ve daha canlı tahayyül etmekle kalmamalı, daha doğru ve daha sağlam bir tarzda düşünmeğe ve edebî eserleri yalnız doğru tefsir etmeğe değil, aynı zamanda salim ve makul bir tarzda hayatımıza tatbik etmeğe de sevk olunmalıdır.

Bu gayelere vâsıl olmak için intihap olunacak edebî eserleri seçerken takip edilmesi lâzım gelen esaslar

1 — Bir mektep için intihap edilecek edebî eserler o mektep talebesinin alâkasını celbetmelidir. Çünkü bir esere karşı alâka duymadan

ondan zevkalmızz. Zevkalmızzmadan da faydalı bir netice istihsal edilemez. Binaenaleyh talebenin alâkasını celbetmiyeceği bittectrûbe anlaşılan edebî eserler, nekadar yüksek bir "devir, veya "şöhret, in mahsulü olursa olsun, mektepte tetkik mevzuu olmamalıdır.

2 — Talebeye mütalea kitabı olarak ilâveten tahsis olunacak edebî eserler müstesna olmak üzere derste tetkik ettirilecek eserler, talebenin zevk seviyesinden biraz yüksek olmalıdır. Aksi takdirde onların zevk niyyası yükseltilmemiş olur.

Muallimin vazifesi, talebede meknuz ve fakat gayrimütebariz alâkaları keşfetmek ve onların daha zengin ve daha ince edebî eserlerden zevk almaları için kendilerine rehberlik eylemektir.

3 — Edebiyatın ilk hedefi talebenin zihni ve manevi ufkunu genişletmektir. Binaenaleyh intihap edilecek eserlerde evvelâ aranacak meziyet "edebî kıymet, olmakla beraber, bu eserler aynı zamanda düşündürme ve telkin etme kuvvetlerini haiz olmalı, salim ve gayrimarazi, ahlâki, ilmi ve kahramanca mefkûreleri, asil hareketleri, saf ve temiz hissiyatı ihtiva etmelidir. Yüksek edebî bir kıymetli olsa bile çocukları hayattan bezdirecek, yahut aykırı düşüncelere sürükleyecek eserler tavsiye edilmemelidir.

4 — Edebiyat derstleri, muhtelif tipte edebî eserlerden teşekkül etmelidir; öyle ki heyeti umumiyesi talebe zevkının tenevvüünü temin etmeli, gençte edebiyatın vüs'at ve şümülü hakkında bir fikir husule gelmelidir. Çünkü edebiyat, hayatı her cephesinden ifade eder. Bu

suretle meselâ "iririk şiirler, hakkında pek az incizap duyan bir gencin "tiyatro, veya "hikâye, gibi eserlerle düşünceci ve zihni faaliyeti inkişaf ettirilmiş, bu iki nevi eserlere karşı alâkası az olan bir gencin de meselâ "hitabet, e dair eserlere ait temayülünü canlandırmağa imkân bulunmuş olur.

5 — Liselerde edebiyatın gayesi talebenin zihni ve manevi ufkunu genişletmek olduğuna göre sırf tarihî ehemmiyeti haiz, fakat en küçük bedii kıymetten mahrum eserlerin mütalea ve tetkikini "yüksek tedrisat, a bırakmak icap eder. Bunun için divan edebiyatından seçilecek parçaların bedii kıymeti olması, bugünün gençliğini mümkün merteye yadırgatmaması lâzımdır. Bu eihetler unutulmamak şartile divan edebiyatından alınacak parçaların zamanlarına ait düşünüş ve duyuş tarzlarını temsil eden eserlerden seçilmesi muvafıktır.

6 — Yukardaki esaslar dikkatten uzak tutulmamak şartile eski edebiyatımızın büyük şahsiyetlerini talebeye tanıtmak ve eski Türk edebiyatının kıymetlerini hissettirmek ve bu vasıta ile de gene talebenin fikri seviyesini ve manevi ufkunu genişletmek lâzımdır.

7 — Bugün edebiyat tedrisinden beklenen bir fayda da gençlere, içinde yaşadıkları hayatın kıymetini takdir ettirmektir. Öyle ki beşeri tabiatı daha vazılı bir surette anladıktan başka mensup oldukları milli ve medeni dünyayı daha derinden ve daha hakiki surette idrak etmiş olsunlar. Bunun için de gerek milli gerek edebî yeni eserlere daha fazla yer vermek, eski

edebiyatın kıymetlerini takdir ettirmeğe yarayacak eserlere daha az zaman tahsis etmek icap eder.

8 — Bütün bu esasların temini, talebede "okuma zevki," nin inkişaf etmesine bağlı olduğu için edebiyat muallimi yalnız ders kitapları ile iktifa etmiyerek hariçten muhtelif tipte roman, küçük hikâye, tiyatro, tenkit, hitabet ve sair nevilere ait eserler okutmalı, ve talebeyi - birinci derecede matlup olan şahsi mesaiye sevk ederek, bunlara dair dissertation (mütaleaname)ler, Compte - rendu (icmal) ler yaptırmalıdır. Bir muallimin muvaffakiyeti, talebesinde uyandırdığı okuma zevki ve tetkik merakı ile ölçülür.

9 — Talebenin Türk edebiyatına dair göreceği metinlerin tarihi mevkiini tayin ve takdir edebilmesi için, ellerine muhtasar ve mülâhhas bir edebiyat tarihi verilmelidir.

Birinci sınıf

2 ders edebî kıraat, 1 ders tahrir

Edebiyat tedrisatında esas metinlerdir. Aşağıdaki bahisler metinlere istinaden verilecektir.

Nesir - nazım, vezin, kafiye. Aruz. Milli veznimiz. Aruzun yerini milli vezne bırakması. Mecazlar: teşbih, istihsar, mecazı mürsel, kinaye, tariz.

Siyasi Tanzimatı müteakıp başlıyan Avrupai edebiyatta nesir ve nazım neveleri, bu münasebetle Siyasi Tanzimatın fikri ve edebî cepheleleri.

Divan edebiyatında nesir ve nazım neveleri bu nevilere ait parçalar izah edilirken divan edebiyatına has mana ve lâfız sanatları gösterilecektir.

rilecektir. Arapça, acemce, kelimelerle terkiplerin mana ve mahiyetleri izah edilecektir.

Tahriri: Serbest ve hududu çizilmiş mevzular, tasvir, tahkiye, mektup, ufak dissertation (mütaleaname) ler, compte - rendu (icmal) ler.

İkinci sınıf

1 ders edebî kıraat, 1 ders tahrir, 1 ders Türk edebiyatı tarihi

Edebî kıraat: Divan edebiyatına ait parçalar edebiyat tarihi içinde gösterileceğinden edebî kıraatte Avrupai edebiyatımıza ait manzum ve mensur eserler ve halk edebiyatına ait parçaların en güzidelerinden terbiyevî esaslara göre seçilmiş parçaları garp edebiyatlarından, bilhassa kendi edebiyatımızda zayıf olan tarzlara ve nevilere ait zengin nümuneler verilecektir. Bugünün ihtiyaçları ve lisan inkişabı nazarı dikkate alıncağından Tanzimat ve Servetifünûn muharrirlerinden seçilecek parçaların talebeyi yadırgatmayacak mahiyette olmasına dikkat edilecektir.

(Vekâletçe hazırlanan ve hazırlanmakta olan garp edebiyatları antolojilerinden de istifade edilmelidir).

Tahriri: Serbest ve hududu çizilmiş mevzular: tasvir, tahkiye, gerek kıraat kitaplarında, antolojilerde, broşürlerde mevcut parçalarda gerekse muallim hanım ve beylerin hariçten seçecekleri eserlerde ve sınıfta eseri tetkik edilmiş muharrirlere dair dissertation (mütaleaname) ler; ve yine bu gibi eserlere ait edebî tahliller; ve büyükçe bir eser (meselâ bir roman veya piyes) hakkında compte-rendu (icmal) ler.

Türk edebiyat tarihi: Menşeyinden Tanzimata kadar edebiyatımızın divan ve halk edebiyatları cepheleri nazarı dikkate alınarak mülâhas malûmat.

(Edebî şahsiyetlerden ve eserlerden bahsederken talebeye muntehap parçalar gösterilecek, ve bu parçaların manalarına nüfuz edebilmeleri için kelimeler, terkipler, san'at oyunları izah ve teşrih edilecek, edebiyat tarihine ait kitap ta, yine bu tarzda, yani yalnız tarihi malûmatı ihtiva etmek değil, seçilmiş parçaları da havî olmak, ve bu parçalar serh ve izah edilmiş bulunmak şartile yazılacaktır).

Üçüncü sınıf

Haftada 3 ders müsterek, edebiyat şubesi için ayrıca 2 ders

Müsterek 3 saat

1 ders edebî kıraat, 1 ders tahrir, 1 ders Türk edebiyatı tarihi

Edebî kıraat: İkinci sınıfta olduğu gibi.

Tahrir: İkinci sınıfta olduğu gibi.

Türk edebiyat tarihi: Tanzimattan zamana kadar. Milli edebiyat cereyanı etrafilinde gösterilecektir.

(Bu sınıfa ait kitap da ikinci sınıfa ait kitap tarzında yazılacaktır).

Edebiyat şubesine ait iki derste de mektep kütüphanesinden ve harîçten muallimin intihap edeceği eserler mütalea edilerek, üzerinde telkikler yapılacak ve bu eserlerin garp edebiyatlarına ait olanlarına tatbikan Avrupalı mektep ve mesleklerle dair malûmat verilecektir.

Tarih

I. SINIF

Haftada 2 ders

On beş günde bir saati Türkiye Cumhuriyeti ve inkilâbı tarihine ayrılacaktır.

TARİHTENEVELKİ ZAMANLAR VE ESKİZAMANLAR

I. Beşer tarihine giriş

Halin mazi ile alâkası. Mazi hakkındaki bilgilerimizin hududu.

A) Kâinat, tabiat:

İlk insanların iptidâî telâkkileri ve bugünkü hakikatler. — Kâinat. — Tabiat. — Tabiatın büyük kanunu. — Zekâ.

Dünya ve hayat: Dünya ve hayat hakkında yanlış fikirler. — Hayat zinciri. — İlk hayat izleri. — İlk balıklar. — Hem kara hem deniz hayvanları. — Yerde sürünen hayvanlar, kuşlar, ilk memeli hayvanlar. — Bugünkü hayvanlar ve nebatlara benzeyen hayvanların ve nebatların görülmesi. — Hayatın menşei. — Hayat nasıl başladı? — İnsanın cediti.

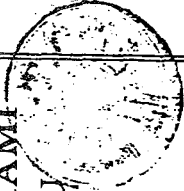
İnsanların ilk ceditlerinden bugüne kadar geçen nesillerin varlık izleri: İnsanların ilk cediti. — İlk mühim izler. — 50 bin sene evvelki insanların ha-

Handwritten signature

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI

Handwritten: M. 1461
LİSE 9/927.2

EDEBİYAT PROGRAMI
KILAVUZU

1935 - 1936 öğretim yılı için

Stamp: S. 104
D. 2703
3.7/255-2
17.10.1935

1935
DEVLET BASIMEVİ, İSTANBUL

17.10.35

Bakanlık Yüksek Ormuna

1 — 1935-1936 ders yılı içinde lise ikinci devre edebiyat derslerinde programın ve edebiyat kitaplarının hangi bahislerinin okutulup hangi bahislerin gösterilmiyeceğini saptamak üzere yüksek izninizle Ankara Sayı 1 Falih Rıfki Atayın başkanlığı altında uzmanlardan mürekkep olarak toplanan komisyonca kaleme alınan 24/9/1935 tarihli raporu;

2 — Lise ikinci devre edebiyat kitaplarında talebeye okutulacak ve okutulmayacak parçaları birer birer saptamak üzere yüksek izninizle İzmir Sayı 1 Hasan Âli Yücelin başkanlığı altında uzmanlardan mürekkep olarak toplanan komisyonca her kitap için ayrı ayrı saptanan kararları; yüksek kabulünüze arzeder ve sözü geçen rapor ile kararların Devlet Basımevinde basılarak okullara dağıtılması işinin Yayın Direktörlüğüne havalesine yüksek izninizi dilerim.

Kültür Kurulu Başkanı
Ihsan Sungu

Kabul

9.X.1935

Kültür Bakanı
S. Arıkan

Kültür Bakanlığının

Bugünkü lise programlarında bulunan Edebiyat ve Edebiyat Tarihi kitap ve dersler ne air düşüncelerimizi bildiriyoruz. Gelecek yıllar için geciktirilmemesi lâzım olan şu iki meseleyi Bakanlığın yüksek dikkatine sunarız:

→ 1 - Türk kültür tarihini anlatacak ve garp kültür tarihini tanıttak olan bir Edebiyat Tarihi kitabı ile,

→ 2 - Yeni edebiyatımızın garp edebiyatı kültür çerçevesi içinde daha tam ve iyi gelişmesine yarınacak olan bir Edebiyat kitabı hazırlamak lâzımdır.

Bunun dışında önemli mesele, Türk ve garp edebiyatlarının metni ve misalleri meselesidir. Hakikat şudur:

Okullarımızdan Arap ve Fars dil dersleri kaldırıldığından beri talebeye, Arap ve Fars şekilleri ile yazılmış eserleri anlatmak imkânsız bir hale gelmiştir. Halbuki biz, edebiyat tarihini yazarken onun geçirmiş olduğu devreleri Türk çocuklarına öğretmek zorundayız. Eski lehçelerdeki Türkçe bir metni nasıl bugünkü Türkçeye çevirmeden anlatamıyorsak, Osmanlı lehçesindeki Türk metinleri de aynı suretle anlatamayız. Bizim fikrimizce meselâ Divan Edebiyatının herhangi bir şahsiyetinin eseri talebeye, yine meselâ Fransız edebiyatının herhangi şahsiyetinin bir eseri gibi anlatılacaktır. Yüksek san'at eserlerinin çevirilerle anlatılması ise yalnız basit tercümelemlerle olmaz. Bu şahsiyetleri özlerni belirtecek olan dikkatli, ve kuvvetli tercümelemlerle tanıtabiliriz.

Edebiyat kitabı ile Edebiyat tarihine alınacak olan misal - metinler tesbit olunduktan sonra, belki bir müsabaka açılarak, Türkçemize en iyi tarzda çevirilmelidir. Bu misal - metinler yukarıda lüzumundan bahsettiğimiz eserleri yazacak olanlara bazar olarak verilecektir.

Bu esash kitap ve metinler meselesi halloluncaya kadar, elde bulunan kitaplar bizim düşüncelerimiz gözönünde tutu-

larak okutulabilir ve bunda fayda vardır. Çünkü bu eserlerin çoğu hakiki bir emekle yazılmıştır.

Bugün okutulması Bakanlıklarınca kabul edilmiş olan kitaplara geçmeden evvel şu iki noktayı da yüksek katınıza arz ederiz:

1 - Lise sınıflarında mevcut ve resmî Edebiyat ve Edebiyat Tarihi kitaplarından başka, Reşat Nuri'nin Fransız Edebiyatı Antolojisi ve Ali Canip'in Türk Edebiyatı Antolojisi okuma kitabı olarak verilmeli; öğrenenler bu kitaplardan talebeye metinler okutulmalıdır.

2 - Bu kitaplardan okutulacak metinlerin seçilmesinde tiyatro, roman, tabiat tasvirleri, kritik, tarih gibi nevi ler gözönünde tutulmalı ve parçalar bu nevi leri tanıttak şekilde verilmelidir.

Şimdiki kitaplar hakkında düşüncelerimizi arz edelim:

Edebiyat - Lise: I inci sınıf

Ali Canip

1 - Aruz vezni hakkında kısa ve toplu bilgi verilecektir. Vezin şekilleri öğretilmez.

2 - Mecazlara kadar olan kısımdaki şürlerden en az terkipli olanlar seçilir. Çünkü parçaların çoğu nâzım şekilleri öğretilmek bakımından kitaba alınmıştır.

3 - Mecazlar kısmında teşbih ve istiare hakkındaki bilgi tam verilir. Diğerlerine lüzum yoktur.

4 - "Manaya ait bazı san'atler" kısmı lüzumsuzdur.

5 - Divan Edebiyatı kısmında, yalnız Divan Edebiyatı ve karakterleri hakkında toplu bilgi verilecektir.

Not: Okutulmasını işaret etmediğimiz Servet-i Fünun, Feri-i Atı, Milli Edebiyat, şiir ve nesir parçalarından bir çoğunda bugün kolaylıkla anlaşılacak Arap ve Fars gramer şekilleri yoktur. İçlerinde böyle şekiller bulunan şiir ve nesir parçaları okutulurken, öğretmen yalnız terkiplerle bugünkü konuşma ve yazma dilinden kalmış kelime ve katişelerin

münasım söyler ve talebeyi bu şekilleri, kelime ve kalıpları öğrenmeye zorlamaz. Bihassa Tanzimat Edebiyatı ile Servet-i Fünun Edebiyatında tesadüf edilen çok eski parçalar hiç okutulmaz.

Güzel Yazılar - Lise: 1 inci sınıf Süleyman Şevket

- 1 -- 25 inci sahifeden başlayan Aruz vezinleri hakkında, toplu bilgi verilir, şekiller belletilmez.
- 2 -- 77 inci sahifeden başlayan lâfız ve mana san'atleri hakkında Ali Canib'in Edebiyat kitabı için söylediğimiz düşünce esastır.
- 3 -- 248 inci sahifeden başlayan Divan Edebiyatı hakkında, Ali Canib'in Edebiyat kitabı için söylediğimiz 5 inci maddedeki düşünce esastır.

Not: Aynıdır.

Edebiyat Tarihi Dersleri - Lise: 2 inci sınıf Agâh Sırrı

- 1 -- Misal olarak gösterilen metinlerde birinci sınıf edebiyat kitapları için konulmuş olan esaslar cari olacaktır.
- 2 -- Divan Edebiyatı hakkında toplu bilgi verildikten sonra şair ve nasirlerden ancak birinci derecede olanlar okutulur. İkinci ve üçüncü derecedeki şahsiyetler talebeye sorulmaz.

Türk Edebiyatı Tarihi - Lise: 2 inci sınıf Sadettin Nüzhet

- 1 -- Agâh Sırrı'nın kitabı hakkındaki düşünceler bunun için de aynıdır.
- 2 -- Bu kitapta Garip edebiyatlarına dahil olan eksik kısmın diğer kitaplardan tamamlanması lazımdır.

Edebî Yeniliğimiz - Lise: 3 üncü sınıf

İsmail Habib

- 1 -- Birinci kitabın misallerini izahlı lektür halinde okuyup anlatılmaktan talebe mes'ul tutulmaz.
 - 2 -- İkinci kitabın misalleri hakkında bundan evvel yazdığımız not esastır.
- Mustafa Nihad'ın Edebiyat Tarihleriyle Ali Canib'in Antolojisi hakkında da aynı düşünceler yürütülür.

Edebiyat ve Türkçe Komisyonu Başkanı
Ankara Saylavı
F. R. Atay

KİTAPLARIN TALEBEYE NE YOLDA OKUTULACAĞI HAKKINDA NOTLAR

Lise I. Edebiyat. Ali Canip, 7 inci basım -1933

1 -- Aruz vezni hakkında kısa ve toplu bilgi verilecektir. Aruz vezninin şekilleri gösterilmez. (Sahife 22-38)

2 -- Meczazlar kısmında teşbih ve istiare hakkındaki bilgi tam verilir. Diğerlerine lüzum yoktur.

3 -- Manaya ait bazı san'atler kısmı lüzumsuzdur.

4 -- Divan Edebiyatı kısmında, yalnız Divan Edebiyatı ve karekterleri hakkında toplu bilgi verilir.

5 -- Kitaptan okutulmıyacak ve talebeye sorulmıyacak parçalar aşağıya aydınıştır. Yazılmış olanlar talebeye okutulacak ve sorulacaktır. Bunlar içersinde Arap ve Fars gramer şekillerinde bulunan kelime ve terkiplerden talebe mes'ul değildir.

Sahife

22 -- Fırat

25 -- Teşmievvel

28 -- Bir sabah idi

29 -- Bahar

30 -- Sabah ezanında

31 -- Yağmur

32 -- Ferdayı tedfin

33 -- Hakikate doğru

36 -- Kalender

43 -- Temaşayı hazan

44 -- Bir lâhzat teahhur

51 -- Eşber

60 -- Mavi deniz

62 -- (Mübalagaya örnek olan) Namık Kemal parçası

69 -- Makber'in mukaddemesi

77 -- Şarkın ufukları

87 -- Mavi ve siyah

123 -- Fazilet mükâlatı

160 -- Hürriyeti efkâr

163 -- Hem sual hem cevap

176 -- Farık

204 -- Kadınlarımız için

207 -- Süleyman Nazife mektup

213 -- Makber'den

221 -- Nazife

230 -- Yeni beyler

238 -- Sahra

238 -- Yeşil yurt

275 -- Mersiye

6 -- Öğretmen dördüncü maddede yazılı parçalardan başka olan metinleri izah eder, okur ve okutur. Bunlar içersinde Arap ve Fars gramer şekillerindeki kelime ve terkipleri sadece kendisi anlatır, talebeden sormaz.

7 -- Öğretmen, bugünkü duru Türkçe ile yazılmış ve bu sınıf düzeyine uygun parçaları, lüzum gördükçe talebeye verebilir.

Lise I. Güzel Yazılar. Süleyman Şevket, 1931 basımı

1 -- 25 inci sahifeden başlayan Aruz vezinleri hakkında toplu bilgi verilir, şekiller belletilmez.

2 -- 77 inci sahifeden başlayan lâfz ve mana san'atlerinden yalnız teşbih ve istiare gösterilir diğerleri okutulmaz.

3 — 2-18 inci sahifeden başlayan Divan Edebiyatı kısmında Divan Edebiyatı ve karakterleri hakkında sadece toplu bilgiler verilir.

4 — Kitapın okunmayacak ve talebeye sorulmayacak parçalar aşağıya yazılmıştır. Yazılmamış olanlar talebeye okutulacak ve sorulacaktır. Bunlar içerisinde Arap ve Fars gramer şekillerinde bulunan kelime ve terkiplerden talebe mes'ul değildir.

Sahife

- 23 — Balâdan bir ses
- 25 — Kuvvet denilen heykele
- 29 — Manzum parçalar
- 30 — Ziya Paşanın türküsü
- 31 — Garam'dan parçalar
- 39 — Şemsa
- 41 — Firavunla yüz yüze
- 42 — Yakazatı leyliye
- 46 — Para
- 47 — Eşber'den parçalar
- 48 — Makber'den parçalar
- 50 — Manzum mektup
- 51 — Bir tasvir önünde
- 53 — Ömrü muhayyel
- 55 — Promete
- 56 — Şerelabad
- 58 — Nisan gecesi
- 59 — Ey hap
- 60 — Hayavata
- 61 — Bir muhacir kızının ismindadi
- 63 — Gazel
- 64 — Tark
- 66 — Hilâhadimer
- 66 — Kit'a (Ziya Paşanın)
- 85 — Cezayr mensiyet
- 99 — Zafemane

- 100 — Hanı yağma
- 111 — Reşir Paşa
- 112 — Birkaç kıt'a
- 113 — Seza
- 115 — Harpten sonra
- 117 — Sahra
- 118 — Haziran
- 119 — Temmuz
- 120 — Eşber
- 121 — Eşberin devamı
- 138 — Vaveylâ
- 139 — Mersiye
- 200 — Ziraat - Ticaret
- 203 — Mektup
- 212 — Ukbadan bir sada
- 220 — Tenkit
- 246 — Nefes
- 273 — Kürsü
- 278 — Şantöz
- 281 — Öksüzlüğüm
- 299 — Rubabın cevabı
- 339 — Ağustos
- 350 — Rücu
- 353 — Lellü neşre misal olan parça

5 — Kitaptan okutulmayacak ve talebeye sorulmayacak parçalar yukarıda yazılmıştır. Yazılmamış olanlar talebeye okutulacak ve sorulacaktır. Bunlar içerisinde Arap ve Fars gramer şekillerinde bulunan kelime ve terkiplerden talebe mes'ul değildir.

6 — Öğretmen dördüncü maddede yazılı parçalardan başka olan merinleri izah eder, okur ve okutur. Bunlar içerisinde Arap ve Fars gramer şekillerindeki kelime ve terkipleri sadece kendisi anlatır, talebeden soramaz.

7 — Öğrenen, bugünkü duru Türkçe ile yazılmış ve bu sınıf düzeyine uygun parçaları lüzum gördükçe talebeye verebilir.

Lise II. Edebiyat Tarihi Dersleri, Ağâh Sırrı

- 1 — Methal ve mukaddeme okutulur.
- 2 — (Türk Tarihine Umumi Bakış) adlı kısım talebeye gösterilir.
- 3 — (İslâmdan Sonraki Türk Edebiyatı) bahsının rürlü bölümleri içerisindeki metinleri öğretmen okur, anlatır. Talebe bunların manasını, bahsın izahı bakımından öğrenecektir. Metinden mes'ul edilmazler.
- 4 — 13 üncü asra kadar Türk edebiyatı bahsı okutulur. Metinlerden talebe mes'ul değildir.
- 5 — (13 üncü Asırda Türk Edebiyatı) bahsında Dede Korkut, Sultan Veled, Şeyyat Hamza, Yunus Emreye ait metinler talebeye okutulur ve sorulur. Yalnız bunlar içerisindeki Arap ve Fars kelime ve terkiplerinden mes'ul edilmazler.
- 6 — (14 üncü Asırda Türk Edebiyatı) bahsındaki metinlerden 71, 72 ve 73 üncü sahifedekiler gösterilir. Talebe bunların ancak ifade ettiği fikirleri öğrenecektir. Nesimi hakkında edebiyat ve sanat bakımından tahsil yapılacaktır.
- 7 — Aşık Paşa izah edilecek ve 66-67 inci sahifelerdeki metinler gösterilmekle iküfa olacaktır.
- 8 — (Halk edebiyatı) bahsı gösterilecektir.
- 9 — (15 inci Asırda Türk Edebiyatı) bahsının (Çağatay Edebiyatı) kısmında toplu bilgi verilecek, Ali Şir Neva'nın hayatı, eserleri ve edebiyatımızda değeri ertafli izah olacaktır. 86, 87 inci sahifelerdeki metinler talebeye izah edilecek ve metinlerin ancak ifade ettiği umumi fikirler sorulacaktır.
- 10 — Azerî edebiyatı kısmı okutulur, fakat metin sorulmaz.

11 — Anadolu Edebiyatı bahsinde bu devir hakkında umumî malûmat verilir. Yalnız Şeyhi'nin hayatı, eserleri talebeye sorulmaz. Buna ait metinler öğretmen tarafından okunur talebeye mevzuları ve anlatmak istedikleri fikirler sorulur.

12 — Bu devirdeki nasirlerden Sinan Paşa gösterilir.

13 — Halk ve Tasavvufî Halk Edebiyatı bahsındaki metinler talebeye okutturulur. Arap ve Fars gramer şekillerindeki kelime ve terkipler sorulmaz.

14 — (16 ncı Asırda Türk Edebiyatı) bahsinde yalnız Fuzulî'nin eserleri ve hayatı hakkında bilgi verilir. Öğretmen kitapdaki metinleri ertafli surette izah eder. Talebe metinlerin mevzuunu, ifade ettikleri esasî fikirleri öğrenmeye mecburdur. Metinleri kelime kelime izahın mes'ul tutulmaz.

15 — Anadolu Türk Edebiyatı bahsinde Bakî'nin eserleri, hayatı izah olunur. Kitaptaki metinler öğretmen tarafından okutulur. Talebe mevzularını anlamakla iküfa eder.

16 — Nesir bahsı toplu olarak gösterilir. Metinler talebeden sorulmaz.

17 — Halk Edebiyatı kısmı okutulur. Metinler talebeye okutturulur fakat Arap ve Fars gramer şekillerindeki kelime ve terkiplerden mes'ul tutulmazlar.

18 — (16 ncı asırda Cihan Edebiyatı) bahsı sonuna kadar gösterilir.

19 — (17 inci Asırda Türk Edebiyatı) bahsında umumî malûmat verilir. Yalnız Neftî'nin şahsı ve eserleri izah olunur. Buradaki metinler öğretmen tarafından okunur. Talebe ancak bunların mevzularını ve toplu fikirleri öğrenmeğe mecbur tutulur.

20 — Nabi için de böyle yapılır.

21 — Bu bahisteki nasirlerden Nerkisî, Veysî, Kâtip Çelebi ve Evliya Çelebi hakkında malûmat verilir.

22 — Halk Edebiyatı bahsı metinlerle okutulur.

23 — (17 inci Asır Kadar Cihan Edebiyatı) bahsı baştan sona kadar okutulur.

24 — (18 inci Asırda Türk Edebiyatı) bahsinde toplu bilgi verildikten sonra yalnız Nedim'in hayatı, eserleri ve edebî kıymeti hakkında izahlarda bulunulur. Ona ait metinler öğretmen tarafından okunur. Talebe bunların mevzuundan ve ifadelerikleri hisler ve fikirleri anlatmaktan mes'uldür.

25 — Şeyh Galip için de aynı şey yapılır.

26 — Muhtelif nesir neveleri hakkında toplu bilgi verilir. Bunlardan yalnız Naima'nın hayatı ve eserleri üzerinde durulur.

— 27 — (18 inci Asırda Cihan Edebiyatı) bahsî tamamile gösterilir.

28 — (19 uncu Asırda Türk Edebiyatı) bahsinden umumî bilgi verilir.

Şahıslar ve merinlerden talebe mes'ul edilmez. Yalnız Halk Edebiyatı metinleri talebeden sorulur.

— 29 — 19 uncu asır birinci yarımında Dünya Edebiyatları bahsî toplu olarak okutulur.

Lise II. Edebiyat Tarihi Dersleri, Sadettin Nüzhet

1 — Edebiyatımızın en eski devirlerindenberi doğup gelişini ile Divan Edebiyatının tarihî akışı hakkında toplu bilgi verilecektir. Edebî lehçelerin doğuşları ve Divan Edebiyatının nasıl başladığı, ne suretle geliştiği ve nasıl bittiği gösterilecektir.

2 — Bu genel bilgi verilirken Divan Edebiyatı şairlerinden Aşık Paşa, Seyit Nesimi, Alişir Nevai, Şeyhî, Fuzulî, Baki, Nefî, Nâbî, Nâhîm, Şeyh Galip, nasırlardan Sinan Paşa, Fuzulî, Lâüth, Ahî, Nergisi, Veysi, Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi, Naima üzerinde durulacak, bunların sanatları, edebî değerleri, eserleri ve hayatları anlatılacaktır.

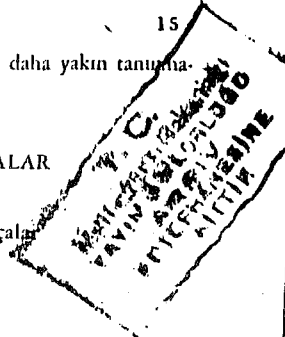
3 — Bunlardan gösterilecek metinler sahifeleri aşağıya konulmuştur. Merinler talebeye öğretmen tarafından okunup anlatılacak, talebeden okunup izah edilmesi istenmeyecek; yalnız

bu metinler vasıtasile edebî şahısların daha yakın tanınması temin edilecektir.

OKUTULACAK PARÇALAR

Sahife	
60	Yunus Emreye ait bütün parçalar
103	Mesnevi, Nesimi
108	Tuyuğlar, Nesimi
110	Garipname, Aşık Paşa
151—152	Gazel, Alişir Nevai
153	Tuyuğ
164—165	Gazeller, Şeyhî
167	Harnâme,
257	Su kasidesi, Fuzulî
260—267	Gazeller, Fuzulî
267	Tahmis, Fuzulî
270	Leylâ ile Mecnun, Fuzulî
274	Hadikatüssuada, Fuzulî
295	Kaside, Baki
300—304	Gazeller, Baki
397	Kaside, Nefî
398—404	Gazeller, Nefî
519	Kaside, Nâbî
520—528	Gazeller, Nâbî
528	Hayriyeden, Nâbî
540—546	Kaside, Nedim
546—554	Gazeller, Nedim
572	Kaside, Şeyh Galip
596	Hüsnü Aşk, Şeyh Galip

4 — Halk Edebiyatına ait metinlerin hepsi okutulabilir. Talebe bunları okuyup izah edecektir. Burada bilhassa Yunus Emre üzerinde durulup eserlerinin gerek edebiyat, gerek felsefe,

gerek cemiyete resmî bakımından değeri belirtinlecektir. Arada Arap ve Fars gramer şekillerinde kelime ve terkipler bulunursa bunlar öğretmen tarafından açıklanacak, talebe yalnız mânâsını bilecektir.

Lise III. Muasır Türk Edebiyatı Tarihi: Mustafa Nihat

- 1 — Başlangıçta yenilik mübessirleri ve yenilik başlangıcı hakkındaki kısımlar kısaca anlatılacaktır.
- 2 — Birinci kısımda Şinasi, Ziya, Namık Kemal, Recaizade, Abdülhak Hamit ve Muallim Naci'nin hayatları ve eserleri hakkında bilgi verilecek ve şahsiyetleri anlatılırken buna yardım bakımından metinler öğretmen tarafından gösterilecek, talebeye okutulup sorulmayacaktır.
- 3 — 74 üncü sahifedeki diğer şairler okutulmayacaktır.
- 4 — (Eskiliğin Devamı) bahsi gösterilmeyecektir.
- 5 — Edebiyatı Cedide bahsi toplu olarak anlatılacak ve metinler talebeye sorulmayacaktır.
- 6 — Milli edebiyat Mücadeleleri ve Bugünkü Edebiyat bahsi ile diğer nazım neveleri gösterilecek ve örnek metinler öğretmen tarafından okutulup talebeden istenecektir.
- 7 — İkinci kısımdaki tiyatro bahsi anlatılacak, metin olarak Vefik Paşa ve Namık Kemal'in eserlerinden alınan misaller gösterilecek ve terkipler sorulmaksızın metinler talebeye izah ettirilecektir. Hamitten metinler, öğretmen tarafından izah edilecek, ancak mevzuları hakkında talebe mes'ul edilecektir.
- 8 — İkinci kısmın 3 üncü ve 4 üncü bahisleri metinlerle gösterilir.
- 9 — İkinci kısım okutulur. Fakat aynı bahisteki romancıların metinleri öğretmen tarafından anlatılır. Talebe bunların mevzularını bilmekle ödevli tutulur.
- 10 — (Bugünkü Roman) bahsindeki metinlerin izahı talebeden istenir.

11 — Dördüncü kısım hakkında toplu bilgi verilir. Bunların tarih telâkkileri belirtilir. Öğretmenler tarafından anlatılır.

12 — Beşinci ve altıncı, yedinci ve sekizinci kısımlar hakkında toplu ve kısa bilgi verilir. Bugünkü dilde olan metinler okutulur.

13 — 9 uncu kısım gösterilir ve (E) parçasındaki metinler üzerinde fazla durulup talebeye sorulur.

Lise III, Edebî Yeniliğimiz, İsmail Habib

- 1 — İnci kitap, bütün bahislerinde toplu olarak kısa bilgiler halinde talebeye verilir. Misaller ancak şahısları tanıtmak bakımından mevzularını bilecektir. Misallerden mes'ul değildir.
- 2 — Bu kitapta tanıtılacak şahıslar, Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa, Abdülhak Hâmit, Recaizade Ekremdir. Bunlardan başka şahıslar üzerinde durulamaz.
- 3 — İkinci kitapta (Tanzimat Devrinin Diğer Simaları) bahsi toplu olarak verilir. Bunlardan Cevdet Paşa, Ebüzziya Tevfik, Ahmet Mîrat, Şemsettin Sami, Sezai'nin eserlerinden ayrıca bahsedilir.
- İkinci kısımda Ahmet Vefik Paşadan misaller verilir ve talebeden sorulur.
- 5 — Üçüncü kısım lüzumsuzdur.
- 6 — Muallim Naci anlatılır ve bir önceki bahiste söylenebilecek tarihi bilgiler burada kısaca verilir.
- 7 — Servertiünün edebiyatından şahsiyet olarak Tevfik Fikret, Halit Ziya, Cenap Şahabettin üzerinde durulur. Diğerleri hakkında kısa ve karakteristik bilgiler verilir.
- 8 — Türkçülük Cereyanı bahsi gösterilir. Metinler içerisinden Arap ve Fars gramer şekillerinde olan kelime ve terkiplerden talebe mes'ul değildir.

Lise III, Türk Edebiyatı Antolojisi, Ali Canip

1 — Okutulmayacak metinler:

Sahife

3 — Ceridei Askeriye (öğretmen okuyacak. Talebeden istenmiyecek).

4 — Büyük Reşit Paşa hakkında.

7-8 — Şinasiden parçalar.

16 — Terkibi bend.

17 — Zafername şerhi

18 — Gazel

21-25 — Sahifelerdeki Namık Kemal parçalarını öğretmen okuyup izah edecek, talebeden istenmiyecektir.

27 — Murabba

33 — Cezmi parçası öğretmen tarafından izah edilecek, talebeden istenmiyecek.

34 — Hayat

41 — 19 uncu asır (öğretmençe izah edilebilir).

43 — Edebiyat hakkında (yalnuz fikirler öğretmençe anlatılır.)

46 — Makber

48-68 — Hamid'in parçaları yalnız öğretmençe izah edilir, talebeden metin izahı istenmez.

85 — Yeis

90 — Dicle

92 — Şami gariban

93 — Kebuter

95 — Seyyici tesamüh

97 — Anadolu Hisarında mezarlık

146-155 — Tefik Fikretin örnekleri arasında talebenin anlayabilecekleri öğretmençe izah edilir. Şairin san'at telâkkisini gösterecek fikir ve noktalar işaret edilir, metinler talebeden istenmez.

165-172 — Halit İZya hakkında da bu yönde hareket edilir.

173-193 — Cenap Şahabettin hakkında da aynı şey yapılır.

200 — Edebiyatı cihanda babil esareti.

203 — Son nefesimle hasbihal.

206 — Şantöz ve Daüssıla.

226 — Gece yarılarında

227 — Nüvidi hicran.

228 — Bülbül.

229 — Manşın sahilinde

232 — Donanma ianesi için.

232 — Hilâli nev

248 — Vasiyet

250 — Yeni beyler.

252 — Üful ermiş mehasin karşısında.

254 — Validemim felsefesi.

255 — Enini rehassür.

256 — Hakikate doğru, yalnız sen.

257 — Adadan avdette.

258 — Büyük Fransız romancıları.

260 — Para.

267 — Leyali sahiriyet.

268 — Girit.

2 — Bunlardan başka olan metinler içersinde Arap ve Fars gramer şekillerinde bulunan kelime ve terkipler öğretmen tarafından izah edilir. Talebe bunlardan mes'ul tutulmaz.

1938-39
484

TURKIYE CUMHURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI

4894

LİSE
PROGRAMI

1938
DEVLET BASIMEVİ, İSTANBUL

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Erkek liseleri haftalık ders cetveli	1
Kız liseleri haftalık ders cetveli	2
Edebiyat	3
Filozofi	11
Sosyoloji	17
Psikoloji	20
Edebiyat kolu	20
Tarih (Beşer tarihine giriş)	25
Eski İtalya ve Etrüskler	35
Türkiye Cumhuriyeti ve İnkılabı Tarihi	39
Orta zamanlar (sınıf II)	40
İlk müslüman Türk devletleri	45
Osmanlı Devletinin kuruluşu	52
Türkiye Cumhuriyeti ve İnkılabı tarihi	57
Coğrafya	58
Matematik	62
Geometri	64
Kozmografya	67
Cebir	68
Tabi'at Bilgisi	70
Genel jeoloji	73
Fizik	75
Kimya (sınıf I)	79
Lise sınıflarının beden eğitimi talimat ve müfredatı	85

Erkek liseleri haftalık ders cetveli

DERSLER	S. I	S. II	S. III	
			Fen	Edebiyat
Edebiyat	3	3	2	5
Filozofi ve sosyoloji	—	—	3	6
Psikoloji	—	2	—	—
Tarih	2	2	3	3
Coğrafya	2	2	1	1
Matematik	5	4	7	2
Tabiğat bilgisi	3	2	1	1
Fizik	3	3	3	1½
Kimya	3	3	3	1½
Yabancı dil	5	5	3	5
Çimnastik	1	1	1	1
Askerlik	2	2	2	2
Yekûn	29	29	29	29

Kız liseleeri haftalık ders cetveli

DERSLER	S. I	S. II	S. III	
			Fen	Edebiyat
Edebiyat	3	3	2	5
Filozof ve sosyoloji	—	—	3	6
Psikoloji	—	2	—	—
Tarih	2	2	3	3
Coğrafya	2	2	1	1
Matematik	5	4	7	2
Tabiğat bilgisi	3	2	1	1
Fizik	3	3	3	1
Kimya	3	3	3	1
Yabancı dil	5	5	3	5
Cimnastik	1	1	1	1
Akserlik	1	1	1	1
Yekûn	28	28	28	28

EDEBİYAT

ELDE EDİLECEK GAYELER

1 — Edebiyat dersleri talebenin tahayyüli ve heyecanı hayatını genişletmeli, derinleştirmelidir. Edebiyat evveleminde «hayat»ın ilhamı ve tefsiridir. O, beşer ruhunun asırdan asra terakki ve inkışafını gösterir. Edebiyat öğretmeni talebelerini okumağa sevk ederken o yolda rehberlik etmelidir ki talebe bu geniş hayatta bizzat kendi hayatlarının tahayyül edilmiş olduğunu görsünler ve bu suretle yavaş yavaş beşeri tabiate vazih bir surette nüfuz ettikten başka kendi kendilerini de daha derinden ve daha hakiki bir surette anlamağa alışsınlar.

2 — Edebiyatın tetkiki talebede büyük şahsiyetlere (ister muharrir, ister edebî eserlerin kahramanları olsun) karşı bir hayranlık uyandırmalıdır.

İnsanlar hayran oldukları şeylere doğru gayrimeş'ur bir surette ilerler Binaenaleyh edebiyat öğretmeni, talebesinde en doğru ve en güzel olan şeyleri takdir kabiliyetini inkışaf ettirmelidir. Edebiyat dersleri, talebe nazarında hayatın yüksek ve değerli ölkülerini yaratacak ve onları bu ölkülere doğru bir hattı hareket takibine sevkleyecek malzeme hazırlamalıdır.

3 — Edebiyat dersleri okuma zevkını azami bir derecede inkışaf ettirmelidir. Bunun için edebî eserleri yalnız ifade ettikleri vakıalar veya fikirler itibarile

değil bir san'at eseri olmak üzere de tetkik ettirmelidir. Edebiyat öğretmeni, edebî eserlerden talebesinin zevk duymasını temin etmek için, o eserlerde yalnız ne denildiğine ilgi uyandırmakla kalmamalı, bir fikrin nasıl ifade edildiğini takdir etmeğe de onları alıştırmalıdır.

4 — Talebede okuma zevkının itiyat haline gelmesi için edebiyat dersleri öyle verilmelidir ki mevzular talebenin zihninde geniş bir ilgi ile canlansın ve hayatta kendi inkişafı için, kendi zevkleri için fikri ve manevi gıdalar bulmak kabiliyeti ve arzusu onlarda artsın.

5 — Edebiyatın saydığımız gayelerini tahakkuk ettirmek için edebiyat öğretmeni talebesinin fikri melekelerini meş'ur bir tarzda inkişaf ettirmeğe çalışmalıdır. Talebe, daha derin duymağa, daha canlı tahayyül etmeğe, daha doğru ve daha sağlam bir tarzda düşünmeğe ve edebî eserleri yalnız doğru tefsir etmeğe değil, aynı zamanda salim ve makul bir tarzda hayatına tatbik etmeğe de sevk olunmalıdır.

Bu gayeleri elde etmek için seçilecek edebî eserleri seçerken takip edilmesi lâzım gelen esaslar

(1) Talebeye okunulacak ve tetkik ettirilecek edebî eserler talebenin ilgisini celbedecek bir mahiyeti haiz olmalıdır. Bir esere karşı ilgi duymadan ondan zevk alınmaz. Zevk alınmadan da faydalı bir netice elde edilemez. Binaenaleyh talebenin ilgisini celbetmeyeceği anlaşılan edebî eserler, tetkik mevzuu olmamalıdır.

2 — Talebeye okuma kitabı olarak ayrıca tahsis olunacak edebî eserler müstesna olmak üzere derste

tetkik ettirilecek eserler, talebenin zevk seviyesinden biraz yüksek olmalıdır. Aksi takdirde onların zevk mikyası yükseltilmemiş olur.

Öğretmenin vazifesi, talebede mevcut olan fakat tebarüz etmemiş bulunan ilgileri keşfetmek ve onların daha zengin ve daha ince edebî eserlerden zevk almaları için kendilerine rehberlik eylemektir.

3 — Edebiyatın ilk hedefi talebenin zihnini ve manevî ufkunu genişletmektir. Binaenaleyh seçilecek eserlerde evvelâ aranacak meziyet « edebî kıymet » olmakla beraber, bu eserler aynı zamanda düşünürme ve telkin etme kuvvetlerini haiz olmalı, salim ve gayri marazi, ahlâkî, ilmi ve kahramanca ülküleri, asil hareketleri, saf ve temiz duyguları ihtiva etmelidir. Yüksek edebî bir değeri olsa bile çocukları hayattan bezdirecek, yahut aykırı düşüncelere sürükliyecek eserler tavsiye edilmemelidir.

4 — Edebiyat dersleri, muhtelif tipte edebî eserlerden teşekkül etmelidir; öyle ki heyeti umumiyesi talebe zevkının tenevvüünü temin etmeli, gençte edebiyatın genişliği ve gümülü hakkında bir fikir husule getirmelidir. Çünkü edebiyat, hayatı her cephesinden ifade eder. Bu suretle meselâ « lirik şiirler » hakkında pek az incizap duyan bir gencin « tiyatro » veya « hikâye » gibi eserlerle düşünceyi ve zihni faaliyeti inkişaf ettirilmiş, bu iki nevi eserlere karşı ilgisi az olan bir gencin de meselâ « hitabet » e dair eserlere ait temayülünü canlandırmağa imkân bulunmuş olur.

5 — Liselerde edebiyatın gayesi talebenin zihni ve manevî ufkunu genişletmek olduğuna göre sırf tarihi ehemmiyeti haiz, fakat en küçük bedii kıymetten mahrum eserlerin mütealea ve tetkikini « yüksek öğretim » e bırakmak icap eder. Bunun için divan edebiyatından seçilecek parçaların bedii kıymeti ol-

ması, bugünün gençliğini mümkün mertebe yadırgatmaması lazımdır. Bu cihetler unutulmamak şartıyla divan edebiyatından alınacak parçaların zamanlarına ait düşünüş ve duyuş tarzlarını temsil eden eserlerden seçilmesi lazımdır.

6 - Yukardaki esaslar dikkatten uzak tutulmamak şartıyla eski edebiyatımızın büyük şahsiyetlerini talebeye tanıtmak ve eski Türk edebiyatının kıymetlerini hissettirmek ve bu vasıta ile de gene talebenin fikri seviyesini ve manevî ufkunu genişletmek lazımdır.

7 - Bugün edebiyat tedrisinden beklenen bir fayda da gençlere, içinde yaşadıkları hayatın kıymetini takdir ettirmektir. Öyle ki beşerî tabiatı daha vazih bir surette anladıktan başka mensup oldukları millî ve medenî dünyayı daha derinden ve daha hakiki surette kavramağa imkân bulsunlar. Bunun için de gerek millî, gerek yabancı yeni eserlere daha fazla yer vermek, eski edebiyatın kıymetlerini takdir ettirmeğe yararı olacak eserlere daha az zaman ayırmak icap eder.

8 - Bütün bu esasların temini, talebede «okuma zevki»nin inkişaf etmesine bağlı olduğu için edebiyat öğretmeni yalnız ders kitapları ile iktifa etmiyerek ders dışında muhtelif tipte roman, küçük hikâye, tiyatro, tenkit, hitabet vesair nevilere ait eserler okutmalı ve talebeyi birinci derecede matlub olan şahsî mesaiye sevk ederek, bunlara dair dissertasyon (mütaleaname) lar, compte - rendu (icmal) ler yaptırmalıdır. Bir öğretmenin muvaffakiyeti, talebesinde uyandırdığı okuma zevki ve tetkik merakı ile ölçülür.

9 - Talebenin Türk edebiyatına dair öğreneceği metinlerin tarihi mevkiini tayin ve takdir edebilmesi için, ellerine muhtasar ve mülâhhas bir edebiyat tarihi verilmelidir.

I. SINIF

(2 ders edebî okuma, 1 ders tahrir)

Edebiyat tedrisatında esas metinlerdir. Aşağıdaki bahisler metinlere istinaden verilecektir.

Nesir-nazım, vezin, kafiye. Aruz. (Aruz vezni hakkında kısa ve toplu bilgi verilecektir. Vezin şekilleri öğretilmez) Hece vezni. Aruzun, yerini hece veznine bırakması. Mecazlar: teşbih istiare.

Tanzimatı müteakıp başlayan Avrupalı edebiyatta nesir ve nazım neveleri, bu münasebetle Tanzimatın fikri ve edebî cepheleleri.

Divan edebiyatında nesir ve nazım neveleri bu nevilere dair parçalar izah edilirken divan edebiyatının başlıca karakterleri toplu olarak gösterilecektir.

Tahrir: Talebenin umumî bilgi seviyelerine uygun mevzular, tasvir, tahkiye, mektup, ufak dissertasyon (mütaleaname) lar, compte - rendu (icmal) ler.

II. SINIF

(1 ders edebî okuma, 1 ders tahrir, 1 ders Türk edebiyatı tarihi)

Edebî Okuma: Divan edebiyatına ait parçalar edebiyat tarihi içinde gösterileceğinden edebî okumada Tanzimat ve ondan sonraki edebiyatımıza ait manzum ve mensur eserler, halk edebiyatına ait parçaların en iyilerinden terbiyevî esaslara göre seçilmiş parçalar, garp edebiyatlarından bilhassa kendi edebiyatımızda zayıf olan tarzlara ve nevilere ait zengin nümuneler verilecektir. Bugünün ihtiyaçları ve dil inkılâbı nazarı

dikkate alınacağından Tanzimat ve Servetifünunun muharrirlerinden seçilecek parçaların talebeyi yadırgatmayacak mahiyette olmasına dikkat edilecektir.

(Bakanlıkça hazırlanan ve hazırlanmakta olan garp edebiyatları antolojilerinden istifade edilmelidir).

Tahrir: Talebenin umumî bilgi seviyelerine uygun mevzular :

Tasvir, tahkiye, gerek okuma kitaplarında, antolojilerde, büroürlerde mevcut parçalarda gerekse öğretmenlerin hariften seçecekleri eserlerde ve sınıfta eseri tetkik edilmiş muharrirlere dair dissertasyon (mütaleaname) lar; yine bu gibi eserlere ait edebî tahliller; büyüğe bir eser (meselâ bir roman veya piyes) hakkında compte-rendu (icmal) ler.

Türk Edebiyat Tarihi: Menşinden Tanzimata kadar edebiyatımızın divan, halk ve zümre edebiyatları cepheleri nazarı dikkate alınarak toplu ve kısa malûmat. (Edebiyat Tarihi öğretiminde esas, edebî devirler, müesseseler ve hareketler olmalıdır. Büyük şahsiyetler, bu devirlerdeki müessese ve hareketlerin mümessilli olmak bakımından gösterilecektir. İkinci, üçüncü derecedeki edebî elemanlar, ancak içinde buldukları devirde büyük mümessilleri hazırlama veya devam ettirme rolleri bakımından mevzu bahis edilebilirler. Üzerlerinde fazla durmak, lüzumsuzdur. Bilhassa divan edebiyatı gösterilirken bu edebiyatın Çağatay, Azerî ve Osmanlı lehçelerinde doğuşuna amil olanlar, kendi nevinde onu tekâmül ettirenler ve tarihe intikali sırasında seleflerine nazaran büyük bir kıymet ifade edenlerden bahsedilecektir. Meselâ Âşık Paşa, Şeyhî, Bakî, Alişiri Nevai, Fuzulî, Nefî, Nâhî, Nedim, Şeyh Galip bu görüşle tetkik olunacaklardır.

Edebî şahsiyetlerden ve eserlerden bahsederken talebeye müntehap parçalar gösterilecek ve bu parçaların

manalarına nüfuz edebilmeleri için kelimeler, terkipler, san'at oyunları izah ve teşrih edilecek, edebiyat tarihine ait kitap ta, yine bu tarzda, yani yalnız tarihi malûmatı ihtiva etmek değil, seçilmiş parçaları da havi olmak ve bu parçalar şerh ve izah edilmiş bulunmak şartile yazılacaktır).

III. SINIF

(Haftada 3 ders müşterek, edebiyat kolu için ayrıca 2 ders)

Müşterek 3 saat

(1 ders edebî okuma, 1 ders tahrir, 1 ders Türk Edebiyatı Tarihi)

Edebî Okuma: İkinci sınıfta olduğu gibi.

Tahrir: İkinci sınıfta olduğu gibi.

Türk Edebiyatı Tarihi: Tanzimattan zamanımıza kadar. Millî edebiyat cereyanı etrafına gösterilecektir.

Tanzimattan zamanımıza kadar edebî müessese ve hareketler. Büyük mümessiller, ikinci sınıf programın da izah edildiği veçhile edebî müessese ve hareketler içindeki tesir ve mevkileri bakımından tetkik olunacaktır. Bu edebî hareketler arasındaki münasebetler, aksülameller, bugünkü edebiyatımızı hazırlayan ana fikirler izah olunacaktır. Millî edebiyat cereyanı, bu görüşle belirtilecektir.

Edebiyat kolunun fazla iki saati edebî metinlerin tetkikine ayrılmıştır. Türk ve ecnebi edebiyatlarından başlıca eserler, öğretmenin nezaretinde veya talebeye vazife olarak verilip tahlil ettirilecektir. Tanzimattan sonra edebiyat eserlerimizin garp edebiyatı ile münâ-

sebet ve alâkası bilhassa aranacak ve tebarüz ettirilecektir. Edebî meslekler hakkında bu tahlil ve tetkik vesilelerinden istifade olunarak esaslı ve toplu malûmat verilecektir.

(Edebiyat programı hakkında 1935 te neşredilen kılavuzun sınıf kitaplarına ve kitapların kullanılış tarzına ait hükümleri, usul itibarile yapılmış tavsiyeler olduğu gibi tatbik edilecektir).

FİLOZOFİ

LİSEDE FİLOZOFİ ADI ALTINDA TOPLANAN DERSLERİN AMAÇLARI

Filozofi adı altında toplanan derslerin bellibağlı amacını aşağıya yazıyoruz.

Öğretmenlerimiz ders verirken bu amaçları asla unutmamalıdır. Bilmelidirler ki okuttukları derslerin değeri, verecekleri parça halindeki bilgilerden ziyade gençlerin kafalarına şekil vermekle ve onları memlekete ve insanlığa yarar bir hale getirmekle ölçülebilir.

Filozofi dersinden beklenen amaçlar şunlardır:

1 — Talebenin lisede okumuş olduğu dersler arasındaki münasebetleri göstermek, bunları gencin kafasında sistemli bir bütün haline sokmak ve böylece daha önce okumuş olduğu bilgilerin değerleri üzerinde düşündürmek.

2 — İnsanı bir bütün halinde tanımak için fizik ve fiziolojinin verdiği bilgileri psikolojik ve sosyal hayata ait bilgilerle tamamlamak.

3 — Liseyi bitirip hayata atılacak veya türlü türlü mesleklere girecek olan gençlere yeni hayat alanında Türk ulusunun ilerlemesine yarar genel içtimaî ve fikri prensipleri kazandırmak ve onları kendi meslek ve san'atlerinin ötesini görebilir iş adamları ve mem-

4412

1

**1935 - 1936 öğretim yılı Lise Edebiyat Programı
Kılavuzunda yapılacak bazı düzeltmeler
hakkında notlar**

- 1 - Kılavuzun 11 inci sayfasında üçüncü satırdaki "112- birkaç kı'ta., "112- 113 bir kaç kı'ta., olacak.
- 2 - Kılavuzun 13 üncü sayfasının ikinci satırı sonu ile üçüncü satırı başındaki " Talebeye sorulmaz., kelimeleri " Tahsil olunur., olacak.
- 3 - Aynı sayfanın 16 inci satırındaki "anlamakla., kelimesi "tanımakla., olacak.
- 4 - Kılavuzun 17 inci sayfasındaki İsmail Habibin lise üçüncü sınıfta okutulmuş Edebi Yeniliğimiz adlı kitabı hakkında yazılan kısmın birinci maddesinin son satırının başında bulunan "bakımından., kelimesinden sonra " Öğretmen tarafından izah olunur. Talebe bunların yalnız., kelimeleri ilâve olunacaktır.
- 5 - Aynı kısmın 7 inci maddesindeki son satırda "bilgiler., kelimesi "bilgi., olacaktır.
- 6 - Kılavuzun 18 inci sayfasının sondan ikinci satırı başındaki "173- 193., "173- 199., olacak.
- 7 - Kılavuzun 19 üncü sayfasının sekizinci satırı başındaki "232 - İhlâli nev., "233 - İhlâli nev., olacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
M A A R İ F V E K İ L L İ Ğ İ

4617
GAZİ ORTA ÖĞRETMEN OKULU
ve
TERBİYE ENSTİTÜSÜ
MÜFREDAT PROGRAMI

1941

MAARİF MATBAASI — ANKARA

46/4

T. C.
MAARİF VEKİLLİĞİ
Tatim ve Terbiye Dairesi

Karar No. : 120
Karar Tarihi : 2.IX.1941

Gazi Terbiye Enstitüsüne ait müfredat programlarının, bağı surete göre kabulü hususunun Vekillik Makamına arzı kararlaştı.

Reis	Aza	Aza	Aza
K. Yörükoğlu	Avni R. Bekman	M. Servet Berkin	
Aza	Aza	Aza	Aza
S. Eyüpoğlu	H. Dener	H. Z. Kalkancı	F. R. Unat

Vekillik Yüksek Makamına :

Gazi Terbiye Enstitüsünün müfredat programı hakkında Heyetimize verilen kararı yüksek kabulünüze arz ederim.

Tatim ve Terbiye Heyeti
Reisi
K. Yörükoğlu

Muvafıkur
2/IX/1941
Maarif Vekili
YÜCEL

TÜRKÇE ŞUBESİ

Dersler	Birinci sınıf	İkinci sınıf
Türk dili bilgisi	3	3
Kompozisyon	3	3
Edebi Metinler	3	3
Edebiyat tarihi	2	2
Yazı	2	—
Garp edebiyatı	3	3
Garp metinleri	2	1
Sanat tarihi	1	1
Felsefe	1	1
Sosyoloji	1	—
Pedagoji ve umumî öğretim usulü	1	1
Yabancı dil	4	4
Türkçenin hususî öğretim usulü ve ders tatbikatı	—	6
Askerlik (Teorik)	2	2
Askerlik (Pratik)	2	2
	30	32

TARİH - COĞRAFYA ŞUBESİ

Dersler	Birinci sınıf	İkinci sınıf
Umumî Tarih	8	7
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi	—	2
Umumî Coğrafya	2	—
Türkiye Coğrafyası	2	—
Ülkeler Coğrafyası	—	2
Jeooloji	1	—
Coğrafya tatbikat ve gezintileri	2	2
Ders kitapları üzerinde çalışmalar	—	3
Pedagoji ve Umumî öğretim usulü [1]	1	—
Tarih, Coğrafya ve Yurtbilgisinin hususî öğretim usulü ve ders tatbikati	—	1
Felsefe [1]	1	1
Sosyoloji	1	1
Sanat Tarihi [1]	2	1
Resim - İğ	2	—
Yabancı Dil [1]	4	4
Askerlik (Teorik)	2	2
Askerlik (Pratik)	2	2
	30	28

[1] Bu derslerin müfredatı için Türkçe şubesi programına bakınız.
Not 1 Ders kitapları üzerinde çalışmalar için ayrılan saatlerden her biri Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji Öğretmenleri tarafından deruhte olunacaktır.

PEDAGOJİ ŞUBESİ

Dersler	Birinci sınıf	İkinci sınıf
Psikoloji	2	2
Pedagoji	2	2
Pedagoji Tarihi	2	—
Umumî Öğretim Usulü	2	2
Hususî Öğretim Usulü	2	6
Maarif Teşkilâtı	2	—
Teftiş Dersi	—	2
Resim - İğ - Yazı	4	4
Felsefe [1]	1	1
Sosyoloji	1	1
Müzik	1	—
Yabancı Dil [1]	4	4
Beden Terbiyesi ve tatbikati	—	1
Askerlik (Teorik)	2	2
Askerlik (Pratik)	2	2
Türkçe - Tarih - Coğrafya [2]	4	4
Arızalı çocukların terbiyesi ve Psikolojisi [3]	1	1
	32	34

[1] Bu derslerin müfredatı için Türkçe şubesi programına bakınız.

[2] Bu derslerin müfredatı için son kısma bakınız.

[3] Bu ders müchassısı tarafından konferans şeklinde verilecek, diğer derslerin bütün hükümlerine tâbi bulunacaktır.

MATEMATİK ŞUBESİ

Dersler	Birinci sınıf	İkinci sınıf
	Elementer Matematik	5
Umumi Matematik	4	—
Analitik Geometri	4	—
Mekanik	—	2
Matematik Analizi	—	5
Astronomi	—	2
Fizik	—	6
Yabancı Dil [1]	4	4
İş ve Resim	2	—
Pedagoji ve Umumi öğretim usulü [1]	1	—
Matematiğin hususî öğretim usulü ve ders tatbikatı	—	1
Felsefe [1]	1	1
Askerlik (Teorik)	2	2
Askerlik (Pratik)	2	2
	25	27

[1] Bu derslerin müfredatı için Türkçe şubesi programına bakınız.

FİZİKİ VE TABİİ İLİMLER ŞUBESİ

Dersler	Birinci sınıf		İkinci sınıf		Üçüncü sınıf	
	I	II	III	VI	V	VI
Matematik	2	3	2	—	—	—
Mekanik	1	1	—	—	—	—
Fizik	2	2	4	4	4	2
Kimya	3	2	3	3	4	4
Botanik	2	2	2	2	2	2
İnsan Tesrih ve Fizyolojisi ve Sağlık bilgisi	—	—	—	2	3	3
Zooloji	2	2	2	2	2	2
Jeoloji	2	2	2	2	1	1
Tabiiye Laboratuvarı	3	3	3	3	—	—
Yabancı Dil [1]	4	1	4	4	4	4
Felsefe [1]	1	1	1	1	—	—
Pedagoji ve Umumi öğretim usulü [1]	1	1	—	—	—	—
Fiziki ve Tabii İlimlerin hususî öğretim usulü ve ders tatbikatı	—	—	—	—	1	1
Resim - İş - Tabit	—	—	—	—	2	2
Askerlik (Teorik)	2	2	2	2	—	—
Askerlik (Pratik)	2	2	2	2	—	—
	27	27	27	27	23	21

[1] Bu derslerin müfredatı için Türkçe şubesi programına bakınız.

RESİM - İŞ ŞUBESİ

Dersler	Birinci sınıf	İkinci sınıf	Üçüncü sınıf
	Resim	4	4
Serbest Resim	4	2	2
Grafik İşleri	4	4	4
Yazı	2	2	2
Ağaç İşleri	2	2	2
Maden İşleri	2	2	2
Mukavva İşleri	2	2	2
Modelaj	2	2	2
Fotoğraf	—	2	—
İş Terbiyesi ve Tarihi	1	1	1
Sınıf Tekniği	—	2	—
Psikoloji	1	—	—
Ders Tatbikatı	—	—	4
Sanat Tarihi	1	1	1
Plânör ve Tayyare modelajlığı	—	—	2
Yabancı Dil	4	4	4
Askerlik (Teorik)	2	2	—
Askerlik (Pratik)	2	2	—
	33	33	32

Not:

1 - Sanat Tarihi dersi müfredatı ve tedris direktifleri Türkçe şubesinin aynıdır. Yalnız birinci kısımdaki bahisler bu şubede birinci ve ikinci sınıflarda, ikinci kısma ait olan bahisler de üçüncü sınıfta takip olunacaktır.

2 - Plânör ve Tayyare Modelajlığı dersinin programı Türk Hava Kurumunca tespit edilecektir.

BEDEN TERBİYESİ ŞUBESİ

Dersler	Birinci sınıf		İkinci sınıf		Üçüncü sınıf	
	Kış Söm. Saat	Yaz Söm. Saat	Kış Söm. Saat	Yaz Söm. Saat	Kış Söm. Saat	Yaz Söm. Saat
Pratik						
Çimnastik	10	10	6	4	4	4
Sporlar	—	—	4	6	4	4
Oyun ve Halk dansları	2	2	2	2	2	2
Tıbbi Çimnastik ve masaj	—	—	—	—	1	1
Tatbikat ve seminer	6	6	4	4	9	9
Teorik						
Pedagoji ve umumî öğretimin usulü [1]	1	1	—	—	—	—
B. T. Nazariyatı	—	—	2	2	3	3
Zincir	1	1	1	1	1	1
Fizyoloji	1	1	1	1	1	1
Spor Hıfzısıhhası	—	—	—	—	1	1
Antropometri	—	—	—	—	1	1
Teşkilât ve İdare	—	—	—	—	1	1
B. T. tarihi	—	—	1	1	1	1
Yabancı dil [1]	4	4	4	4	4	4
Müzik	1	1	1	1	1	1
Askerlik (Teorik)	2	2	2	2	—	—
Askerlik (Pratik)	2	2	2	2	—	—
Yardımcı dersler [2]	4	4	4	4	—	—
	34	34	34	34	34	34

[1] Bu derslerin müfredatı için Türkçe şubesinin programına bakınız

[2] Bu dersin müfredatı için son kısma bakınız

MÜZİK ŞUBESİ

Dersler	Birinci sınıf	İkinci sınıf	Üçüncü sınıf
Kolaj terbiyesi	3	2	1
Müzik öğretimi usulü ve talimatı	—	—	3
Teori	1	2	3
Müzik tarihi	1	1	1
Şan	1	1	1
Koro ve koro idaresi	4	4	4
Keman [1]	2	2	2
Piyano [1]	2	2	2
Orta Müziği	1	1	1
Talihar Orkestrası	2	2	2
Ritmik Çimnastik	1	1	1
Tamirad	—	—	1
Alışık	—	—	1
Yabancı Dil [2]	1	4	4
Askerlik (Teorik)	2	2	—
Askerlik (pratik)	2	2	—
Yardımcı dersler [3]	1	1	—
	30	30	27

[1] Bu derslerde öğretilen her talebe ile birer saat ayrı ayrı meşgul olacaktır. Ayrıca her talebe bu müfredatı hakkında, haftada en az 20 saat Enstrüman, şan ve teori için çalışacaktır.

[2] Bu dersin müfredatı için Türkçe şubesi'nin programına bakınız.

[3] Bu derslerin müfredatı için son kısma bakınız.

TÜRKÇE ŞUBESİ

TÜRKÇE—EDEBİYAT

PROGRAMININ ANA HATLARI

Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü'nün gayesi; ortaokullarla ortaokul derecesinde kültür tahsili veren mesleki okullara öğretmen yetiştirmektir.

Şu halde Türkçe şubesinin gayesi de bu okullar için Türkçe öğretmeni yetiştirmektir. Binaenaleyh bu şubenin tedrisatı bu gayeye göre tanzim edilmek icap eder.

1. Türkçe şubesinin programlarında Türk dili bilgisi, Edebi kıraat (Metin tetkiki), Kompozisyon, Edebiyat tarihi, Yazı ve Mesleki Tatbikat dersleri adları ile ayrılmış olan derslerin hepsi bir «bütün» teşkil eder, bu «bütün»ün de hedefi şudur:

a) Bu şube talebesinin Türk dili ve edebiyatı bilgilerini genişletmek,

b) Bu şube mezunlarına ortaokullarda Türkçe derslerini okutabilmek kabiliyetini kazandırmak,

Bu tertibe göre (a) maddesindeki hedef de (b) maddesindeki hedefe göre ayarlanmak lâzım gelir. Müessesese bir öğretmen okulu olduğu cihetle bütün şubeler talebesi gibi Türkçe şubesi talebelerinin ayrıca devam etmeye mecbur olduğu dersler arasında Pedagoji ile Tedris Usulü dersleri de vardır. Bu dersler umumiyetle pedagojik bir hazırlık temin eder ve tedris tekniği hakkındaki umumî esasları öğretir. Fakat ana dili olarak Türkçenin tedrisi, usulünün mevzuatı tatbi-

ki itibarıyla hususî bir mümareseyi istilzam eder. Binaenaleyh bir türkçe öğretmeni hem tedris tekniğinin umumî esaslarını bilmeli, hem tedris edeceği mevzuu iyi bilmeli ki bu usulü o mevzuu tatbik etmekte muvaffak olabilsin. Bu sebeple de Türkçe şubesi talebesi için kılavuz olarak ayrıca Meslekî Tatbikat derslerinin de vücudüne lüzum vardır.

II. Talebeye verilecek bilgi seviyesi ne olmalıdır? Enstitü talebesi ya ilk öğretmen okulu veya lise mezunlarıdır. Gerek liseden, gerek öğretmen okullarından gelen talebeler hemen hemen aynı seviyede bir edebiyat hazırlığı görmüşlerdir. Şüphe yok ki bu derecede bir türkçe ve edebiyat hazırlığı, ortaokullarda öğretmen olacaklar için az bir şey değildir, fakat aynı istikamette daha ziyade tevsî edilmek, icap eder.

Müessese lise veya öğretmen okulu üzerine iki yıllık meslekî bir tahsil seviyesi ilâve ettiğine göre, talebe yüksek tahsil safhasına ayak basmış demektir. Fakat ister iki yıl ister üç yıl olsun meslekî bir hedef takip eden bu tahsil mahiyet ve değeri bakımından fakültelerdeki yüksek tahsil ile ayrılık arzeder. Bu ayrılık yıl kaydıyla değil, gaye itibarıyla tahakkuk etmektedir. Her şeyden evvel bu şube dersleri kâmilen «pratik» e doğru müteveccih olmalıdır. Bunun neticesi olarak talebeyi teorik araştırmalara sevk etmekten ziyade onlara vazih fikirler kazandırmayı temin etmek ve ihda kudretlerini pratik sahaya tatbik imkânlarını vermek icap eder. İşte bu şubedeki derslerin ölçüsü budur: Lise veya öğretmen okullarındanberi edinilmiş olan bilgileri aynı istikamette «teorik» e kaçmadan tevsî ederek, «vazih fikirler» elde edebilecek surette daima pratik mesai ile birlikte yürütmek.

Pratik mesainin hedefleri de şunlardır:

- Talebenin okuduğunu veya dinlediğini iyi anlaması ve gerek sözle gerek yazı ile iyi anlatabilmesi.
- Okuduğu ve dinlediği şeylerin kıymeti hakkında bir takdir sahibi olması ve okuma zevkini elde etmesi.
- Bilgi ile veya tecrübe ile edindiği kanaati gerek sözle gerek yazı ile tatbik mevkiine koyabilmesi.

III. Türkçe şubesi derslerinin gayesi ve derslerin bu gayeye göre ayarlanması keyfiyeti böylece taayyün ettikten sonra programların tatbikinde gözetilecek esaslar da gözden geçirilmelidir.

Türkçe, ana dili dersidir, yani fikrî terbiyemizi bu dil vasıtasıyla tahakkuk ettiriyoruz. Ortaokul öğretmenin en mühim meselesi de budur: talebesinin fikrî inkişafını göz önünde tutmak, Türkçe dersini fikrî terbiyenin vasıtası halinde yürütmek. Bu bakımdan türkçeyi 1) aletlik «dil» olarak, yani bizatihi bünyesine göre tanımak, 2) kullanışa göre yani asıl fikirle münasebetine göre tanımak.

Türkçe şubesinin bir «bütün» halinde olan tekmlil dersleri bu görüş etrafında toplanmakla beraber şubenin nisbî olan ders tevziine göre bunlardan «gramer» birinci maksada, «kompozisyon, metin tetkiki ve edebiyat tarihi» de ikinci maksada fazlasıyla müteveccihlerdir. Maamafih bunların icra tarzına göre kompozisyonun gramere, edebiyat tarihinin de metin tetkikine yakınlığı kayde şayandır.

IV. Programın tatbik tarzına gelince: Bunda esas olarak daima talebenin faal bir surette derse iştirakî düşünülecektir. Bu maksatla, derslerin mümkün olduğu kadar talebe tarafından hazırlanması temin edilecek, münakaşa, tenkit ve tahliller, bibliyografya araştırmaları, icmal ve diserrasyonlar yaptırılacaktır.

Dersler ve çalışmalar esnasında kullanılacak örnekler için ilk önce ortaokul okuma kitaplarındaki metinlere müracaat edilecektir.

V. Türkçe - Edebiyat grubu derslerinin gaye itibarıyla mühterek bir verimi olmak üzere her talebe ikinci sınıfta Mezuniyet imtihanlarına girebilmek için bir «deneme» hazırlar. Bu denemeler mevzu itibarıyla iki gruba ayrılır: a) Türk diline ait mevzular, b) Edebiyata ait mevzular.

Talebe bu kollarından herhangi birine ait bir mevzu, öğretmenlerden birinin muvafakatiyle seçmekte serbesttir.

Denemeler en az 15, en çok 30 sahifeden ibaret olacaktır. Denemenin kabulü için vazih bir plânı ihtiva etmesi şarttır. Denemeler, şubenin en az iki öğretmeni tarafından tetkik edilir. Denemede muvaffak olmayan talebe imtihanlara giremez. Denemelerin imtihanlardan en geç bir ay önce idareye tevdi edilmesi icap eder.

TÜRK DİLİ BİLGİSİ

I. ve II. inci sınıflarda (Haftada 3 er saat)

DİL BİLGİSİ (GRAMER)

A. ŞEKİL BİLGİSİ (MORFOLOJİ)

1. Umumi Türk dili - Dillerin tasnifi bakımından türkçe; Morfolojisi bakımından umumi mizaçları.
2. (İslâmiyetten evvel ve sonra) Türk lehçeleri ve yazıları hakkında umumi bilgiler. Alfabe inkılabı. - Bugünkü yazımız ve imlâmız.
3. Öz türkçede sesler (sesli ve sessizler), tasnifleri. Yabancı dillerden alınma kelimelerin söylenişleri.
4. Öz türkçede hece. Heceye arız olan değişiklikler.

5. Öz türkçede kelime. - Türkçe kelimesinin seslerine dair kaideler, - Ahenk kanunu. - Son eklerin sesli ve sessizlerinde değişiklikler - Vurgu: I. İsim: alem (ismin halleri, cemi' ve iyelik ekleri; ki zamiri). - Zamir; sıfat; ulak (zarf); sayı isimleri. - Bir başka isimden türeme isimler; küçültmeler; asıl türemeler. - II. Fiil: isimden yapılan fiil. - Umumiyetle fiil, ve fiil kökleri. - Fiil yapıları (İşteşlik, dönümlü ağımlı, bilgisiz) etkine, dilgin fiiller. Olumsuz ve olumsuz yeterlik. - Sonuç (désinence) ekleri. - Çekim: çekimin türlü kipleri (Basit ve bileşikleri).

Mastar; Mastar isimleri; fiilin sıfat kipleri; basit ve bileşik kipler, ortaçlar; fiillerin ulak kipleri.

Muhtelif fiiller ve bileşik fiiller; yardımcı fiiller; yardımcı fiillerle yapılan bileşik fiiller; isimden türeme fiiller ve fiilden türeme isimler.

III. Edatlar; Son takılar (postposition); bağaclar; (conjunction); çağrı, haykırı, ünlemler.

B. KELİME KÜMELERİ Söz dizimi (Sintaks)

A. Belirten (déterminatif) küme:

1 - Birinci ucu sıfat olan belirten kümeler; girişik sıfat.

2 - İsim takımı (İzafet). Yabancı «fars ve arap» sintaksına göre türkçede eski tarifçi ve tavsifçi kümelerin, bileşik sıfat (vası terkibi) kümelerinin, farsça cemilerin ve arapça tesniye ve cemilerin, farsça ve arapça ilgin (mensup) isimlerin şekli.

3. Belirten bağlaç (atfı beyan - apposition) kümeleri.

B. Hükümleme kümesi «Cümle» (proposition); isim, fiil cümleleri.

Cümlelerin üyeleri; cümlelerin üyelerinde sıralanış.-
Cümle çeşitleri: Bağımsız (indépendant), sıralama (juxtaposé), bağlaçlı (coordonné), temel (principal) bağımlı (subordonné), girişik (complexe), ilgili (relatif), ikircil (disjonctif), şart (conditionnel), sözde şart (cond. fictif), karşılıklı (adversatif) cümleler.

Cümlesi hükümler (gurasi - proposition):

Mastarlı, ulaç (gérondif)lı cümleler; ulaç kipleri.

(Seçme muharrirlerin fikir ve mefhum zarflarını teşkil eden «cümle» ve «kelâm»lardaki analizler de grammerin bir mevzuudur. Talebe bunlarla meşgul olurken her muharririn kendine mahsus bir zevk ve seçimle bîhâş başına veya birbirine bağlı cümleleri kuruş, örtüş ve zincirleyiş tarzlarını görerek bunların tekniği hakkında sağlam bir fikir edinir, ve bu sayede bir cümledeki kelimelerin veya kelâmdaki cümlelerin birbirleriyle sıkı bağlılıklarından doğan fikir ahenk ve müvazenesi kendi yazı tekniği üzerinde müessir olur. Bu bakımdan grammerin de kompozisyon dersleriyle alakası vardır.)

KOMPOZİSYON

I. ve II inci sınıflarda

(Haftada 3 er saat)

Dersin gayesi şunlardır:

1. Yazı plânı; Mevzuun teşkili (icad, tertip).
2. Eda; Üslûp hususiyetleri (kelime hususiyetleri, cümle ahengi).
3. Muhtelif kompozisyon tarzları: Talikîye, tasvir muhavere, mektup, makale, fikra.
4. Talebenin bir fikri tahlil veya terkip suretiyle ifade edebilmesi (Disertasyon).

5. Fikir veya ifade yanlışlarının tetkiki.

Muhtelif kompozisyonlar için seçilmiş muvaffak eserler üzerinde araştırmalar yapılacak, örnekler için ilk evvel okuma kitaplarındaki parçalardan istifade edilecektir. Talebeye yaptırılacak disertasyonlar için tanıdıkları edebî metinlere ve edebî şahsiyetlere temas eder mevzular seçilecektir.

Talebe, iki yıl zarfında muhtelif kompozisyon mevzularını işleyecektir. Bilhassa «yanlış tetkiki» üzerinde ehemmiyetle durulması icap eder.

Talebeye resmi ifade hakkında da tanışıklık temin edilecektir.

EDEBÎ KIRAAT (METİN TETKİKİ)

I. ve II inci sınıflarda

(Haftada 3 er saat)

Metin tetkikindeki gayeler şunlardır:

1. Talebenin kelime haznesini genişletmek.
2. Müellifin düşüncesine ulaşmak. Fikirlerini zamanına ve şahsi telâkkilerine nispetle karşılaştırmak.
3. Metnin ifade itibariyle hususiyetlerini araştırmak.
4. Neviler hakkında bilgi.

Metin tetkiklerine ortaokul okuma kitaplarındaki parçalar hareket noktası olarak alınacak, bunlar üzerinde temrinler yapılacaktır.

Talebenin iki yıl zarfında başta « lirik, dramatik, didaktik, hikâye » neveleri hakkında mukayeseli fikirler edinmesine çalışılacak, diğer nevilere bazıları «epik, satir, jurnalizm» hakkında da mukayese suretiyle malûmat verilecektir.

Talebe, her sınıfta dramatik eserlerden ve romanlardan ikişer tam eser tetkik etmelidir. Her talebenin elinde mühterek olarak tetkik edilecek metinler buldurulacaktır.

EDEBİYAT TARİHİ

I. ve II inci sınıflarda (Haftada 2 şer saat)

Her iki sınıfta Edebiyat tarihimiz terkibi bir tarzda ve daima edebiyatın umumi cemiyet hayatıyla alakası gözden uzak tutulmuyarak gösterilecektir. VIII inci asırdan başlayarak zamanımıza gelinceye kadar edebiyat tarihimizi bütün teferruatıyla göstermek imkânı zırlığı düşünülerek, edebiyatımızın asırlar boyunca ilerleyişinde daima esash ve karakteristik hareketlerle belli başlı şahsiyetleri ve eserleri tedrisatın mihyerini teşkil edecek ve dersler arami nispette metinlere istinat edecektir. O suretle ki, iki senelik tahsil sonunda talebe Türk dili ve edebiyatı hakkında toplu ve esash bir fikir ve bilgi sahibi olacak ve bu, onların müstakbel ve şahsi çalışmalarıyla ilerlemeleri için temel ve kılavuz hizmetini görecektir. Enstitü tedrisatındaki gaye talebeyi edebiyatımızın herhangi muayyen bir devresi veya sahası üzerinde derinliğine ve genişliğine ihtisas sahibi yapmak değil, onları medeni varlığını içinde edebiyatımızın umumi mahiyet ve değerini tanıyıp tanıtabilecek, eski ve yeni eserleri fikri ve bedii değerleriyle anlayıp anlatabilecek bir seviyeye çıkarmaktır.

I. — Edebiyatımızın en eski devirlerine ait bilgilerimiz: Ortaasyada'ki Türk cemiyetine ait edebiyatın mahiyeti ve vasıfları. Bu edebiyatla cemiyetin

diğer müesseseleri arasındaki münasebetler. VIII inci asırdan eski zamanlara ait edebi mahsullerin elimize geçmeyişinin izahı.

II. — VIII inci asırdaki mahsuller: Orhun Âbideleri ve diğer âbideler ile bu âbidelerin bedii ve lisanî mahiyet ve kıymetleri. Destanlar. (VIII inci ve daha evvelki asırlarda Türk dili ve lehçelerine ait malûmat Türk dili bilgisi derslerinin başlangıcında verilmelidir. Aynı suretle islâmiyetten sonraki asırlara ait lisan ve lehçe malûmatı da bu derslerde gösterilmeli ve sırası geldikçe edebiyat tarihi derslerinde o malûmata istinat edilmelidir.)

III. — Müslümanlığın Türkler arasında yayılması ve bu sebeple Türk cemiyetinin zihniyetinde ve hayat tarzında hâsıl olan değişiklik: Bu değişikliğin edebiyatımızdaki tezahürleri. — Islâmi tesiri taşımaya başlayan ilk eserler: Kudatkubilik (XI inci asır). Bu eserin fikri, bedii ve lisanî mahiyeti. — Kudatkubiliğin yazıldığı devirde Türk yurdunda umumi ve medenî vaziyeti. Türklerin islâm medeniyetindeki mevkileri.

IV. — XII inci asırda islâm medeniyeti tesirinin devamı; Hibetülhakayik. — Türkler arasında tasavvuf cereyanının yayılması, Horasan sofileri, Tasavvufî Türk edebiyatının başlaması, Ahmet Yesevi, eseri ve tesiri.

V. — XIII lüncü asırda Anadolu'da umumi vaziyet: Bu sahadaki Oğuz lehçesi mahsulleri. Divan edebiyatının tecessüse başlaması; Sultan Velet ve Şeyyat Hamza'nın eserlerinin mahiyetleri. — Halka mahsus edebiyatın devamı. Bu devirdeki halk şiirinin eski türk şiiri ile alakası (bu münasebetle halk ve divan edebiyatları arasındaki ideoloji, lisan ve şekil farkları belirtilecek ve bu iki ayrı zümre edebiyatının asırlarca vanyana yaşama sebepleri izah edilecektir.) Yunus

Emre: Eseri, şahsiyeti. Ortaasya'da başlamış olan tasavvuf cereyanının Anadolu'daki cereyana ve Ahmet Yesevi'nin Yunus Emre'ye tesirleri. Yunus Emre'nin açtığı çığır; devamı ve muakkipleri.

VI. — XIV üncü asırda Şarkta ve Garpda Türk edebiyatının inkişafı:

Şarkta: Çagatay lehçesi mahsulleri; müteakip asırdaki inkişafın hazırlığı.

Garpda: Oğuz türkçesinin iki koldan inkişafı; 1.) Azeri lehçesi: bu lehçenin Anadolu lehçesinden farkı ve bu farkın hâsıl oluşundaki tarihi, coğrafi ve ictimai sebepler. Kadı Burhaneddin. Nesimi, 2.) Anadolu lehçesi edebiyatı: Divan şiirinin tekâmülü; Aşıkpaşa, Ahmedî.

VII — XV inci asırda Türk dilinin yayıldığı sahalanın genişliği:

Şarkta: Ali Şir Nevai. (Sekâki, Lutfi, Emirî gibi şairlerden ancak Ali Şir Nevai'nin yetişmesine zemin hazırlamaları dolayısıyla bahsedilecektir.)

Garpda: A — Azeri sahasında: Habibi. B — Anadolu'da: Şeyhî, Ahmet Paşa, Necatî, Süleyman Çelebi (Bu asırda bilhassa Fatih devrinde edebî inkişafı temin eden umumî kültür vaziyetinden ve divan edebiyatının kaside, gazel ve mesnevi tarzlarındaki tekâmülünden bahsedilecektir.)

Divan şiirine muvazi giden nesrin mahiyeti ve Sinan Paşa, Aşık Paşazade

Halk edebiyatının devamı: Halk şiirinin bol mahsullerinin elde bulunmayışının sebepleri.

VIII. — XVI inci asırda umumî vaziyet:

Şarkta: Babürşah. Bundan sonra ehemmiyetli şark lehçesi mahsullerine caslanmayışın sebepleri.

Şarkta: kuvvetli Türk devletlerinin kalmayışı.

Garpda: Divan edebiyatının kemal devri. Furullî eserleri ve şahsiyeti. Baki, eserî ve şahsiyeti. (Bağdatlı Ruhi. Hayali, Nev'i gibi ikinci derecede ehemmiyetli haiz şairlerden devrin umumî edebî vaziyeti arasında bahsedilecektir). Edirne'li Nazmi'nin Divan şiirinde açmak istediği çığır. Türkî basit cereyanı. Bu cereyanın Nazmi'den evvelki hali ve müteakip asırlarda kuvvetle takip edilemeyişinin sebepleri.

Halk edebiyatının devamına kısa bir temas. **Nesirde:** A — Tezkerecilik ve tezkereciler: Sehi Bey, Lâtîfi, Aşık Çelebi, Kınalızade, Ahdi, (bunlardan umumî surette bahsedilecektir.) B. — Tarih: Hoca Sadettin, Selânikî, (Bunlardan umumî surette bahsedilecektir.)

IX — XVII inci asırda umumî vaziyet:

Edebiyatta XVI inci asırdaki inkişafın devamı. Nef'i: eserî ve şahsiyeti. (Bu asrın Yahya, Naili, Nabî gibi diğer mühim şairlerinden umumî surette bahsedilecektir.)

Nesirde: külfetli (Veysi, Nerkist) ve külfetsiz (Kocî Bey) tarzların devamı.

Tezkereciler: Atayî, Riyazî, Kafzade, Rıza tezkereçileri.

Tarihçiler: Karaçelebizade, Peçevi, Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi

Halk edebiyatının devamı: Gevherî, Âşık Ömer, Karacaoğlan. (Karacaoğlan üzerinde bilhassa durulacaktır.)

X. — XVIII inci asırda umumî vaziyet:

Cemiyet hünyesindeki sarıntılar ve çöküntüler. İctimai hayatın edebiyata tesiri. Divan edebiyatının hayatiyetini kaybetmeye başlayışı. Divan şiirinin taklit ve tekrardan ibaret kalmaya başlayan hali. Bu umumî

manzara içinde iki münferit zirve olan Nedim ve Şeyh Galip. Nedim'de hayatiliğin mahiyeti, Şeyh Galip'in şiirinde tasavvuf zeykinin son kuvvetli tezahürü. (Asrın diğer şairlerine umumi vaziyetten bahsedilirken temas edilecektir).

Nesirde: Kâni. - Külfetli nesrin devamı.

Tezkereciler: Sefai, Salim, Ramiz.

Tarihçiler: Naima, Raşit, Asım.

Sefaretnameler: Bunların garp âlemini görüşleri.

Halk edebiyatının devamı: Halk ve divan edebiyatları arasındaki karşılıklı sınıtlar. (Halk şairlerinde aruz ve terkipler, Nedimde Türkü)

XI. XIX uncu asrın ilk yarısında divan edebiyatının gittikçe kuvvetten düşüşü: İzzet Molla, Vâsif ve daha sonra Tanzimat edebiyatının başladığı aralarda Divan edebiyatını devam ettirmeye çalışanlar.

Divan edebiyatına umumi bakış: Kuruluş, ilerleyiş ve yıkılışındaki âmililer. Bu edebiyatın umumi vasıfları, harici ve dahili kıymetleri; zihniyet, dil, vezin ve nazım şekilleri. (Gerek hece, gerek aruz vezinlerine ait tabakat hem edebiyat tarihi derslerinde, hem de bilhassa metin tetkiki derslerinde daima yaptırılacaktır.)

Nesirde: Mütercim Asım, Hoca İshak.

Halk Edebiyatının devamı.

XII. - XIX uncu asrın ikinci yarısından sonra fikir hayatımızda görülmiye başlanan değişikliklerin devirlere ayrılması: Tanzimatçılar. Edebiyatı cedide. «Millî edebiyat».

XIII. - Dil değişiklikleri: Mana ve mefhumca başlayan değişiklik (1839 dan 1890 a kadar). Dilin bünyesinde başlayan değişiklik (1890 dan sonra).

- Lügat itibariyle başlayan değişiklik ve türkçenin istiklâli hareketleri (1911 den sonra).

Not: Bu değişiklikleri canlı göstermek, eski edebiyat hakkında da topluca bir fikir vermek için (Divan şiiri Antolojisi) mukayeseli olarak okutulacaktır.

XIV. Şekil değişiklikleri: a) Nazımda şekil değişiklikleri; b) Nesirde yeni şekiller: (Jurnalizm, tiyatro, roman, tarih, edebiyat tarihi, tenkit).

Bu taksime göre herbirinde faal olan şahsiyetler ve bunların karakteristik eserleri metin ve misal üzerine istinat edilerek gösterilecek ve izah olunacaktır. (Örneklerin okuma kitaplarında mevcut olanlardan gösterilmesine dikkat edilecektir.)

Talebe, sınıfta öğretmenin nezaret ve delâletiyle okuyacakları metinlerden başka, iki yıl zarfında her çeşitten en aşağı üç eseri okumuş ve bu eserler hakkında şahsi kanaatlere varmış bulunacaktır.

YAZI

Birinci sınıf (Haftada 2 saat)

Bir ifade vasıtası oluşu bakımından yazının incelenmesi.

Yazının tekâmülü, yazı metodları, yazı yazarken dikkat edilecek sıhhi noktalar, yazı malzemesi hakkında bilgi.

Maarif Vekillığının Tebliğler Dergisinde neşrettiği tamimin incelenmesi. Büyük temel harfler, harflerin hususiyetleri, rakamlar ve işaretler.

Temel harfler üzerinde yeteri kadar temrinler yapılacak. Nazım ve nesir parçaları yazdırılacaktır. Temel

harflerle blok fikri. Harf, kelime ve satırların aralıkları, hecelerin bölümleri, muhtelif renklerde ve bir şekle uyarak yazı yazmak, büyük ve küçük temel harflerinin tekrarıyla bloklara kenar su ve çerçeve yapmak.

Küçük temel harfleri, büyük temel harfleriyle ilgileri, benzerlikleri, hususiyetleri, metinler yazmak suretiyle yeteri kadar temrinler.

Bitişik harfler, küçük harflerin birleştirilmelerinde önemli noktalar. Majüsküller. Büyük ve küçük harflerin muhtelif dekoratif maksatlara göre alabileceği kullanışlı şekiller, meyilli yazılmaları, geniş ve dar yazılmaları, resimle birlikte yazı, (tezyini mahiyette ve fırça ile, şablon ile). Yazı hakkında bilgi, kesik, yassı uçla, ağaçtan ve kamıştan yontmak kalemlerle yazılan yazılara birkaç örnek ve bunlar üzerine yeteri kadar temrin.

GARP EDEBİYATI

I. ve II inci sınıflarda

(Haftada 3 er saat)

Şimdiye kadar umumî ve nazari bir mahiyet arzeden bu ders 1941 yılından itibaren yalnız İngiliz, Fransız, Alman edebiyatlarına inhiisar ettirilecek ve her talebe yalnız okuduğu yabancı dilin edebiyatını öğrenecektir. Garp edebiyatları arasındaki tarihi tedahüller dolayısıyla bu edebiyatlardan biri okutulurken diğerlerinden de icabında bahsedilebilecektir. Bu dersler tamamen metinlere istinat edecek ve tarihi malûmat metinler üzerinde ve metinler münasebetiyle verilecektir. Tarihi malûmatın hududları aşağıda gösterilmiştir.

Bu ders yabancı dil derslerinin inkişafı mahiyetinde olacak ve talebe metinlerle doğrudan doğruya

temasa alıştırtılacaktır. İlk sömestirlerde metinler tercümeleriyle birlikte verilebilir. Umumi ders plânı şu olacaktır:

1 — Edebiyat tarihi müfredatındaki muharrirlerden tarihi sıraya göre seçilmiş karakteristik bir metin talebeye bir hafta evvel verilecek ve bu metni kendi kendilerine veya tercümesinden istifade ederek anlamaya çalışmaları söylenecektir.

2 — Metin sınıfta okunarak izah edilecektir.

3 — İkinci bir derste bu metnin gerek muharririn eserleri arasındaki gerek edebiyat tarihindeki mevkiî tayin edilecektir. (Bu hususta verilecek malûmatın nisbet ve şumulünü öğretmen metnin ve muharririn ehemmiyetine göre tayin edecektir.)

İlk sömestirde her üç edebiyatın metnelerine girilmeden önce Yunan ve Lâtin edebiyatlarına ait umumî malûmat verilecek ve Avrupa edebiyatlarının bu iki kültürden nasıl doğdukları anlatılacaktır. Yunan ve Lâtin edebiyatlarına ait malûmatın hududları da aşağıda gösterilmiştir.

Epopé: neveleri. — Kahramanlık epopesi: *Omirus*, *İlyada*, *Odise*-*Didaktik* epopesi: *Hesiodé*.- *Lyrisme*: *Inkişafı*, neveleri.- *Elégie*, *Iambus*, *Elégie* ve *Iambus* neveleri. *Epigram* ve *mümessilleri*. *Hakikî lirizm*, *Koral*. *Lirism*in başlıca mümessilleri.

Drama: *Tragödie*: *çıkıpı*, *Dionysos* ayinleri, *Dithyrambüs*.

Dramın üç büyük mümessali. — *Komedi* neveleri.

Yunan nesri: *Tarih*, *belâgat*. — *Büyük tarihçiler* ve *hatipler*.

Helenleşme devresinin şiir ve *nesrinden kısaca bahsedilecek*.

ROMA - LÂTİN EDEBİYATI

İlk zamanlar hakkında kısa malûmat.

Cümhuriyet devresi: Drama, komedi, Plâutus, Terentius.

Lirizm August devri: Virgil, Horace, Ovid eserleri.

İNGİLİZ EDEBİYATI

Başlangıcı: Chaucer'e kadar. 2. Chaucer'den Elisabeth'in saltanatına kadar (1400-1558)

Elisabeth devri (1558 - 1603) John Lyly-Edu-mund Spenser (1552-1599).

Shakespeare'den evvel İngiliz draması: Christopher Marlowe (1564-1593). — Shakespeare (1564-1616). Shakespeare'den sonra dramın sukutu. — Ben Jonson mektebi.

Elisabeth'ten restorasyon zamanına kadar (1603-1660). — Bu devrin kısa bir hülâsası ve bu arada John Milton.

Restorasyon'dan Pope'un ölümüne kadar (1660-1745): John Dryden, Alexander Pope. — Jonathan Swift.

Pope ve Siwift'in ölümünden sonra Walter Scott'un ölümüne kadar (1745 - 1832): Samuel Johnson, Defoe. Oliver Goldsmith, Samuel Richardson, Henry Fielding. — Thomas Moor, Walter Scott.

Şiir (1730 - 1832): Yeni şiirin unsurları ve şairleri: William Collins, Edward Young. — Thomas Chatterton.

Tabiat Şiirleri: James Thomson. — Collins. — Goldsmith.

İskoç şiiri: Allan Ramsay; — Robert Burns. — Fransız inkilâbı ve İngiliz edebiyatına tesiri. — Göl şairleri: Robert Southy — Samuel Taylor. Coleridge. — William Wordsworth. — Lord Byron. — Shelley — John Keats. Scott'an bu güne kadar İngiliz romanı.

ALMAN EDEBİYATI

1. Luther'e kadar hülâsa. — 2. Martin Luther. — 3. Opitz'den Klopstock'a kadar. — 4. Alman edebiyatının parlak devri: Klopstock. — Wieland. — Lessing. Herder. — 5. Sturm u. Drang. — 6. Goethe ve Schiller. — 7. Romantisme: J. Paul. Schlegel kardeşler. — Holderlin. — Novalis. — Kleist.

8. Romantisme'den realisme kadar: Mörrike — Lenau — H. Heine — Keller — T. Storm. 9. Hebbel — Richard Wagner. — 10 Naturalism'den Ekspresyonisme kadar: Hauptmann. — H. Sudermann. — Nietzsche. — Bugünün edebiyatı.

FRANSIZ EDEBİYATI TARİHİ

Avrupa medeniyetinin başlangıcı. — Rönesansa kadar hülâsa.

XVI nci asır. Rabelais ve eserleri. — Montaigne ve Essais'leri; Pléiade Ronsard ve arkadaşları.

XVII nci asır. klasik şaheserler devri. Malherbe, Précieuses'ler Descartes, edebiyat üzerindeki rolü. — Corneille ve eserleri. — Racine ve eserleri. — Moliere ve eserleri. — Pascal, Boileau, Lafontaine, Laroche-foucauld.

XVIII nci asır. Montesquieu, Voltaire, Ansiklopedistler, Diderot, Jean-Jeaques Rousseau.

Romantisme: XIX uncu asır. Romantizm'in Mübeşşirleri. Mme de Staël, Chateaubriand.

Romantisme: Lamartine, A. de Vigny, Victor Hugo, A. de Musset.

Romantik tiyatro: A. Dumas, Musset, Hugo.

Roman: George Sand. **Realist roman:** Balzac. **Psikolojik roman:** Stendhal; **Tenkit Sainte**—Beuve, H. Tain. E. Renan. **Naturalisme.**

Şiir: Baudelaire, Leconte de Lisle.

Roman: Flaubert, E. Zola, Daudet, Guy de Maupassant, A. France. **Lotti.** **Sembolisme** ve diğer meslekler. — Fransız edebiyatının bugünkü vaziyetine ait hulâsa.

SANAT TARİHİ

Türkçe şubesi

Birinci sınıf

(Haftada 1 saat)

Tarih — Coğrafya şubesi

Birinci sınıf

(Haftada 2 saat)

Sanat tarihi dersi büyük sanat eserlerinin tahlil ve izahına istinat edecektir. Tarihi ve nazari malûmat eserin kıymetini, ehemmiyetini, tefekkür ve medeniyet tarihindeki mevkiini tayin maksadiyle verilecektir.

Bu malumatın hudutları aşağıda gösterilmiştir. Dersin hareket noktası bir sanat eseri olacak ve talebe eserle fotoğraf, kopye, projeksiyon, disk vesaire gibi vasıtalarla mümkün olduğu kadar yakından temas edecektir.

PLÂSTİK SANATLAR

I. Sanat hakkında umumî görüşler:

Sanat nedir? — Resim, heykel, mimari sanatlerinin esasları ve birbirleriyle mukayeseleri. — Tarihten evvelki devirlerde sanat.

II. Türk sanatları:

İslâmiyetten evvel ve sonra (Ortaasya'da, Hindistan'da Mısır'da). — Anadolu'da Selçuk sanatı: Başlangıcı, inkişafı. — Konya'da Alâeddin devrinde yapılan mimari eserler ve aralarındaki üslûp farkları. — Kemer, kubbe, sütunlar, başlıklar, höcre, tezyini unsurlar.

Osmanlı sanatı:

Başlangıcı, inkişafı. — İstanbul'un fethinden evvelki Osmanlı mimarisi (Iznik, Bursa, Edirne). — Höcre, kemer, kubbe, sütunlar başlıklar, pilpayeler, muhtelif tezyini unsurlar. — İstanbul'da klâsik devir ve hususiyeti. — Mimar Hayrettin ve Bayazit Camii. — Mimar Sinan, Mimaride Reform, Süleymaniye camii ve Sinan'ın diğer eserleri. — Sinan'ın muakkipleri. — İstanbul'da klâsik devrin sonu ve Avrupalı tesirler (Barok, Rokoko, Ampir). — Osmanlı mimarisinde dini, yarı dini mahiyette ve profan şaheserler.

III. Bizans sanatı:

Başlangıcı. — Bizans sanatının mümeyyiz vasıfları, Ayasofya ve İstanbul'daki diğer mimari eserler. — Resim sanatı: Mozayik, Fresk.

IV. Mısır ve Önasya sanatları:

Mısır'da sanat an'anesi. — Resim, heykel ve mimaride muhtelif devirlere ait usul ve prensip-

LİSE MÜFREDAT PROGRAMI

ANKARA 1952 - MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

SINIF: 1

(Haftada 2 saat okuma ve edebiyat, 1 saat dilbilgisi, 2 saat kompozisyon)

Liselerde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri genel olarak okuma, kompozisyon ve dilbilgisi bölümlerini ihtiva eder.

1 — Okuma ve Edebiyat:

Okumada ilk hedef, öğrencileri değerli metinlerle karşılaştırmak ve bunlar üzerinde çalıştırmaktır. Edebiyat tekniğine ait bilgiler, uygun metinler üzerindeki açıklamalar vesilesiyle verilir. Seçilecek metinlerin yalnız edebî sanatları belirtecek nitelikte bulunması kâfi değildir. Bu metinler her şeyden önce öğrencilerin fikri formasyonuna yarayacak mahiyette olmalıdır. Öğretmenler edebî bir eserin estetik değeri yanında o eserin fikir bakımından kıymetini de belirtmeğe önem vermelidirler.

2 — Kompozisyon:

Kompozisyon derslerinde öğrencilere şahsi görüş ve duyularını ifade imkânı verilmelidir. Bu sınıftan itibaren öğrenci, öğretmenin rehberliği altında bilgi ve tecrübelerinin kendi seviyesine göre bir terkihini yapmayı deniyecektir. Bunun için ona yazı yazma ve söz söylemede esas olan düşünme yolu kavratılacak ve diğer bütün derslerinde bu yolu şuurla takibetme yetisi kazandırılacaktır. Kompozisyon dersinin, şahsiyeti teşkile olan hizmeti bakımından lise çalışmalarının temeli olduğu, ancak bu sınıfta bu hedeflere daha ziyade amelî mahiyetteki mektup, deneme ve sair yazı alıştırmalarıyla varılmağa çalışılacağı unutulmamalıdır. Gerek sözlü, gerek yazılı kompozisyon ödevlerinin zamanın müsaadesi nispetinde bol verilmesi gerekir.

3 — Dilbilgisi:

Liselerde dilbilgisi öğretiminin hedefi, öğrencide okuduğunu iyi anlayacak ve düşünüp duyduğunu doğru ifade edecek sağlam bir dil mantığının teşekkül etmesidir. Bunun

için ortaokul öğreniminde olduğu gibi lise sınıflarında da dilin canlı tezahürü olan cümle esas tutulmalı; kelimelere ait fonetik, morfoloji ve sentaks bilgileri verilirken hareket noktası daima cümle olmalıdır.

DERS KONULARI

Okuma ve edebiyat:

- 1 — Edebî eserlerin şekilleri:
- 1 — Nesir;
- 2 — Nazım;
- 3 — Nesrin özellikleri (yeni nesirle eski nesrin belli başlı farkları);
- 4 — Nazım özellikleri.
 - a) Vezin, veznin değeri, hece ve aruz vezinleri hakkında toplu bilgi, aruzun esasları; kolay, tipik birkaç örnek;
 - b) Kafiye.

II — Üslûp. (Üslûbun tanıtılması hususunda itibari tasnifler üzerinde durulmayacak; okunan metinlerde ifade düzgünlüğü, fikir sağlamlığı, açıklık, samimilik, tesirlik, duyguların ve fikirlerle ifadenin uygunluğu gibi üslûp hususiyetlerini vücuda getiren cihetler tebarüz ettirilerek başka parçaların bu hususiyetleriyle mukayese olunacaktır.)

III — Edebî eserlerin ifade özellikleri (Teşbih, mecaz, mecazın belli başlı çeşitleri).

IV — Halk şiirinin belli başlı nazım şekilleri.

V — Divan şiirinin kaside, gazel, mesnevi... v. b. gibi belli başlı nazım şekilleri.

VI — Yeni edebiyatımızda nazım şekilleri.

VII — Belli başlı edebî nevilere ait derli toplu bilgiler: Roman ve hikâye, tiyatro, makale, fıkra, musahabe, tenkid, biyografi, nutuk, konferans v. b.

Dilbilgisi:

I — Dil ve yazı. Dillerin meydana gelişi (İşaretler, seslenmeler, kelime ve cümlelerin meydana gelişi, dilin doğması).

Yazı. Konuşmanın tesbiti lüzumu. Seslerin şekillerle (harflerle) ifadesi. Bugüne kadar kullandığımız yazılar hakkında toplu bilgiler. Yeni yazımızın dilimizi ifade bakımından değeri.

II — Sesbilgisi. Ses. Ses organı. Dilimizin sesleri: Vokaller (açık sesler) konsonantlar (tutuk sesler), hece, hece çeşitleri, kelime. Hece kuruluşunda vokallerin önemi. Kalın ve ince vokaller. Dilimizde büyük ses uyumu. Geniş dar düz yuvarlak vokaller. Küçük ses uyumu. Konsonantlar. Çeşitleri. Kelimelerde konsonant değişiklikleri ve sebepleri.

1 — Dilin lehçeleri, ağzlar. Bilim ve sanat eserlerinde dil ve ağız birliği (Bu bahiste dilimizin, yurdun türlü bölgelerinde söyleniş farkları üzerine öğrencilerin dikkati çekilerek çeşitli ağzların, bilim ve sanat eserlerinin dilinde nasıl bir birleşmeye doğru gittiği açıklanacak, şive birliği noktasında, bütün sınıflardaki öğrenim boyunca, ısraredilecektir.)

2 — Vurgu. Vurgunun, dilin söylenişindeki önemi. Vurgu değişimleri. Vurgu değişimlerinin mânaya tesiri.

3 — Ulama.

4 — Cümlelerin söylenişindeki ton değişikliklerinin mânâ ile ilgisi.

III — Kelime çeşitleri: isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, fiil ve ünlem. Bu kelimelerin vazife yönünden cinsleri ve cümle kuruluşundaki vazifeleri, bu vazifelere göre şekillenmeleri (çekimleri).

IV — Noktalama işaretlerinin kullanılışı (Bu işaretler öğrencilere başlı başına bir bahis olmaktan ziyade derslerde sırası geldikçe tekrarlanmak suretiyle öğretilmelidir.)

T A R İ H

SINIF: 1

(İlk Çağ Tarihi)

On beş günde bir saat Türkiye Cumhuriyeti ve inkılabı tarihine ayrılacaktır.

1 — Tarih öncesi devirleri, tarih devirleri:

a) Tarih konusu, tarihin bölümlere ayrılması, tarihte takvime başlangıç.

b) Tarih öncesi devirleri, yontma taş devri, cilalı taş devri, maden devri. (Kısaca).

c) Irklar, dil grupları. (Kısaca).

- II — Türklerin anayurdu ve göçleri:
- a) Anayurdun sınırları, anayurtta ilk medeniyetler.
 - b) Göçler, göçlerden sonra anayurdun durumu, Hunlar ve İskitler.
 - c) Güney Asya devletlerine kısa bir bakış.
- III — Ön Asya ve Mısır:
- A — Mezopotamya:
 - 1 — Sümerler, Elamlar, Akatlar, Babil ve Asur devletlerinin siyasal tarihlerine toplu bir bakış.
 - 2 — Mezopotamya medeniyetine toplu bir bakış, (Sümer, Babil ve Asur medeniyetleri).
 - B — Anadolu:
 - 1 — Anadolu'nun tarih öncesi medeniyetleri (Truva, Alayar, Alacahöyük).
 - 2 — Etilerin siyasal tarihi ve Etiler medeniyeti.
 - 3 — Firikyanın siyasal tarihi, medeniyeti, kültürü.
 - 4 — Lidya, Lidyanın siyasal tarihi, medeniyeti ve kültürü.
 - C — Mısır:
 - 1 — Mısır siyasal tarihine genel bir bakış.
 - 2 — Mısır medeniyet ve kültürü.
 - D — İran:
 - 1 — İranın siyasal tarihine genel bir bakış ve kısaca medeniyeti.
 - E — Fenike, İbrani tarihlerine kısa bir bakış.
- IV — Ege bölgesi:
- 1 — Ege medeniyetine toplu bir bakış.
 - 2 — Girit ve Miken medeniyeti.
 - 3 — Yunan tarihine 12. yüzyıldan 6. yüzyıla kadar genel bir bakış.
 - 4 — 5. yüzyılda Pers harpleri.
 - 5 — Atina'nın üstünlüğü, Atik-Delos deniz birliği, Isparta - Atina mücadelesi, Perikles devri.
 - 6 — 7. yüzyıla kadar medeniyet ve kültür.
 - 7 — 4. yüzyılda Isparta'nın üstünlüğü, Isparta ve Atinaya karşı Persler, Antiyakidas barışı, Tebal'nin üstünlüğü, Makedonya.
 - 8 — 3. yüzyıl medeniyeti ve kültürü.
 - 9 — Hellenizm devri, İskender ve seferleri, İskender İmparatorluğu, İskender İmparatorluğunun parçalanması.

- 10 — Bu devrin medeniyeti ve kültürü.
- V — Roma tarihi:
- 1 — Eski İtalya, Etrüskler ve Romanın kuruluşu.
 - 2 — Roma cumhuriyeti.
 - 3 — Batı Akdenizde Roma egemenliği. Pön harpleri, doğu Akdenizde Roma egemenliği (Elenistik).
 - 4 — İç harpler, reform hareketleri, cumhuriyetin yıkılışı, Sezar ve iç harpler.
 - 5 — Roma İmparatorluğu.
 - 6 — Roma'nın yıkılığını hazırlayan sebepler, Kavimler göçü, Hıristiyanlık ve esasları.
 - 7 — Roma İmparatorluğunun ikiye bölünmesi.
 - 8 — Roma medeniyeti: Cemiyet, dil, hukuk, iktisat, güzel sanatlar, din.
- Türkiye Cumhuriyeti ve İktisadi tarihi:*
- 1 — Birinci Cihan Savaşı sonunda Osmanlı Devleti'nin durumu.
 - 2 — Mustafa Kemal (Atatürk).
 - 3 — Kongreler ve son Osmanlı Meclisi Mebusanı.
 - 4 — Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışı.

COĞRAFYA SINIF: I

- 1 — Coğrafyanın konusu, bölümleri ve gelişimi.
 - II — Dünyanın şekli, boyutları, paralel ve meridyenler, enlem boyları, dünya üzerinde saatler.
 - III — Güneş sistemi, dünyanın hareketleri.
 - IV — Dünya üzerinde kara ve deniz dağılışı: Kıtalar ve okyanuslar.
 - V — Karaların yüzeyde ve deniz dibindeki şekillerinin ana çizgileri.
 - VI — Plân ve harta bilgisi: Ölçek ve çeşitli hartalar, hartalarda yer şekillerinin gösterilmesi, profil çıkarmak (Bu konu üzerinde, her fırsatta ve daha yukarı sınıflarda da çalışmalara devam edilecektir).
 - VII — Sıcaklık ve sıcaklık kuşakları.
- Rüzgârlar: Rüzgârların oluşumu, devirli rüzgârlar, mevsimler ve musonlar, büyük rüzgâr kuşakları; alizeler ve batı rüzgârları, süreksiz rüzgârlar.
- Nem ve yağışlar, yağışların yeryüzünde dağılışı, yağış rejimleri

1878

Ders Dağıtım Cetveli

Dersler	Sınıf I	Sınıf II	Sınıf III	Sınıf Fen	IV Ed.
Türk dili ve Edebiyatı (1)	5	4	4	2	6
Felsefe (2)	—	—	2	3	5
Tarih	2	2	2	—	2
Coğrafya	2	2	1	—	—
Matematik	5	4	4	6	2
Fizik	—	3	3	3	3
Kimya	3	3	2	—	—
Tabiat Bilgisi (3)	3	2	2	2	—
Yabancı Dil	5	5	5	5	5
Resim, Sanat Tarihi ve Müzik (4)	2	2	2	2	2
Beden Eğitimi	1	1	1	1	1
Askerlik	1	1	1	1	1
	29	29	29	25	25
Yetiştirme kurları ve seminer çalışmaları (5)	3	3	3	7	7
	32	32	32	32	32

(1) Son sınıfta Edebiyat kolunda 2 saat Garp Edebiyatı metinleri gösterilecektir.

(2) Üçüncü sınıfta 2 saat Psikoloji'ye, son sınıfta Fen kolunda 2 saat Sosyoloji'ye, 1 saat Mantık'a; Edebiyat kolunda 2 saat Sosyoloji'ye, 2 saat Felsefe'ye ve 1 saat Mantık'a tahsis olunacaktır.

(3) Birinci sınıfta Tabiat Bilgisi dersinin 1 saat Sağlık Bilgisine ayrılacaktır.

(4) Son sınıfta Edebiyat ve Fen kollarında haftada 1 saat Sanat Tarihi'ne verilecek ve bu ders Resim öğretmeni tarafından okutulacaktır.

(5) Yetiştirme kurlarından derslerinde geri kalan öğrencileri havırlamak, seminer saatlerinden de müsait olanlara ileride seçecekleri meslekler istikametine gelişme imkânları sağlamak üzere faydalanacaktır. Gerek kur, gerek seminer faaliyetleri öğrencilerin ihtiyacı ve alakalarına göre gruplar teşkil edilerek yürütülecektir.

T. C.
MAARİF VEKÂLETİ

4896

LİSE MÜFREDAT
PROGRAMI

ANKARA 1956 — MAARİF BASIMEVİ

III.
Ede.

6

6

2

2

2

2

2

5

1

1

2

32

Resim

LİSE PROGRAMI

(Haftalık Ders Cetveli)

DERSLER	Sınıf	Sınıf	Sınıf	III.
	I.	II.	Fen	Ede.
Türk Dili ve Edebiyatı	5	4	3	6
Psikoloji	—	2	—	—
Felsefe, Mantık ve Sosyoloji	—	—	3	6
Tarih	2	2	2	2
Coğrafya	2	2	1	2
Matematik	5	5	7	2
Tabiat Bilgisi	3	2	1	—
Fizik	3	3	3	2
Kimya	3	3	3	2
Yabancı Dil	5	5	5	5
Beden Eğitimi	1	1	1	1
Askerlik	1	1	1	1
Resim, Müzik, İkinci				
Yabancı Dil (Seçime tâbi)	2	2	2	2
Toplam	32	32	32	32

NOT: I. — Son sınıfın Edebiyat ve Fen kollarında Resim öğrencileri haftada 1 saat Sanat Tarihi göreceklerdir.

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
DERS KONULARI

I. SINIF

(Haftada 3 saat Okuma, 2 saat Kompozisyon)

A. Okuma :

1. Tanzimat sonrası edebiyatımız :

a) Namık Kemal, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Mehmet Akif Ersoy, Ziya Gökalp, Yahya Kemal Beyatlı, Ömer Seyfettin, Halide Edib Adivar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Reşat Nuri Güntekin ve Falih Rıfkı Atay'dan örnekler. — Atatürk'ün nutuklarından seçilmiş parçalar.

b) XX. yüzyıl edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

2. Eski edebiyatımız :

a) Halk edebiyatı: *Dede Korkut*, Yunus Emre ve Karacaoğlan'dan örnekler.

b) Divan edebiyatı: Süleyman Çelebi, Fuzulî, Nedim ve Evliya Çelebi'den örnekler.

c) Halk ve Divan edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

3. Batı edebiyatı :

a) Homeros, Euripides, Sophokles, Plautus, Molière, La Fontaine, La Bruyère, Daudet, Cervantes, Swift ve Dickens'ten örnekler.

B. Kompozisyon :

1. Sözlü :

a) Karşılıklı konuşma, açıklama, haber verme, sözlü rapor, hikâye anlatma.

b) Münakaşa.

2. Yazılı : —

a) Cümle ve paragraf teşkili.

b) Plân ve özet çıkarma, not alma ve bilgi toplama, küçük bir yazının plânını hazırlama.

c) Rapor, kısa gazete haberleri, ilânlar, gezi ve seyahat notları, yazılı yoklama sorularının cevapları, mektuplar, tasvir yazıları, konuşmalı yazılar ve hikâyeler, hikâye ve roman incelemeleri, kısa fikir yazıları.

II. SINIF

(Haftada 3 saat Okuma, 1 saat Kompozisyon)

A. Okuma :

1. İslâmlıktan önceki Türk edebiyatı: *Oğuzname*'den ve *Orhun* yazıtlarından seçilmiş parçalar.

2. Halk edebiyatı:

a) *Dede Korkut*, Yunus Emre ve Karacaoğlan'dan örnekler.

b) Halk edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

3. Divan edebiyatı :

a) Fuzulî, Baki, Nedim ve Galib'den örnekler.

b) Naimâ'dan, Kâtip Çelebi'den, Evliya Çelebi'den ve başka Divan nesir yazarlarından seçilmiş örnekler.

4. Tanzimat sonrası edebiyatımız :

a) Namık Kemal ve Ahmet Mithat'tan örnekler.

b) Tevfik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil ve Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan örnekler.

c) XX. yüzyıl edebiyatımızdan seçilmiş örnekler (Mehmet Emin Yurdakul, Ömer Seyfettin, Halide Edib Adivar, Reşat Nuri Güntekin v.b.).

5. Batı edebiyatı:

a) Yunan ve Latin edebiyatları: Homeros, Herodotos, Vergilius ve Tacitus'tan örnekler.

B. Kompozisyon :

1. Sözlü:

a) Karşılıklı konuşma, açıklama, sözlü rapor, hikâye anlatma.

b) Münakaşa.

2. Yazılı:

- Cümle ve paragraf teşkili.
- Plân ve özet çıkarma, not alma ve bilgi toplama, bir yazının plânını hazırlama.
- Rapor, gazete haberleri, gezi ve seyahat notları, yazılı yoklama sorularının cevapları, mektuplar, tasvir ve portreler, konuşmalı yazılar ve hikâyeler, hikâye ve oman incelemeleri, kısa fikir yazıları, edebî yazılar (yalnız kabiliyetli öğrenciler için).

III. SINIF EDEBİYAT KOLU

(Haftada 5 saat Okuma, 1 saat Kompozisyon)

A. Okuma :

- Divan şiirinden ve nesrinden seçilmiş örnekler.
- Tanzimat sonrası edebiyatımız:
 - Şinasi, Ziya Paşa, Namık Kemal, Abdülhak Hâmid Tarhan, Ahmet Vefik Paşa ve çağdaşlarından seçilmiş örnekler.
 - Tevfik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil ve çağdaşlarından seçilmiş örnekler.
 - Ziya Gökalp, Fuad Köprülü, Mehmet Akif Ersoy, Ahmet Haşim, Yahya Kemal Beyatlı, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Falih Rıfkı Atay ve çağdaşlarından seçilmiş örnekler.
 - Cumhuriyet devri şiir ve nesrinden seçilmiş örnekler.
 - Atatürk'ün nutuklarından seçilmiş parçalar.

3. Batı edebiyatı:

- Yunan ve Latin edebiyatları: Sophokles, Eflâton, Cicero ve Seneca'dan örnekler.
- Yeni edebiyatlar: Dante, Montaigne, Pascal, Voltaire, Rousseau, Balzac, Stendhal, Hugo, Flaubert, Goethe, Schiller, Shakespeare, Tolstoy, Ibsen, Poe ve Mark Twain'den örnekler.
- Batı edebiyatlarından seçilmiş başka örnekler.

4. Sürekli ve güdümlü okuma :

- Bir Türk romanından seçilmiş parçalar.
- Bir Türk şairinden seçilmiş parçalar.
- Bir Batı klâsiginde seçilmiş parçalar.

B. Kompozisyon:

1. Sözlü:

- Mülakat.
- Münakaşa, münazara, meclis müzakere usulleri.
- Sözlü inceleme, konferans.

2. Yazılı :

- Paragraf teşkili.
- Bir kitabı inceleme, fikir yazıları, edebî yazılar (yalnız kabiliyetli öğrenciler için).

III. SINIF FEN KOLU

(Haftada 2 saat Okuma, 1 saat Kompozisyon)

A. Okuma :

1. Tanzimat sonrası edebiyatımız :

- Şinasi, Namık Kemal, Abdülhak Hâmid Tarhan ve Ahmet Vefik Paşa'dan örnekler.
- Tevfik Fikret ve Halit Ziya Uşaklıgil'den örnekler.
- Ziya Gökalp, Fuad Köprülü, Mehmet Akif Ersoy, Ahmet Haşim, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Falih Rıfkı Atay'dan örnekler.
- Cumhuriyet devri şiir ve nesrinden seçilmiş örnekler.
- Atatürk'ün nutuklarından seçilmiş parçalar.

2. Batı edebiyatından seçilmiş örnekler:

B. Kompozisyon :

1. Sözlü :

- Mülakat.

- b) Münakaşa, münazara, meclis müzakere usulleri.
c) Sözlü inceleme, konferans.

2. Yazılı :

- a) Paragraf teşkili.
b) Bir kitabı inceleme, fikir yazıları, edebi yazılar (yalnız kabiliyetli öğrenciler için).

PSİKOLOJİ

II. SINIF

I. Psikoloji :

- 1 — Psikolojinin konusu.
- 2 — Psikolojik olayların özellikleri.
- 3 — Psikolojinin metotları.
- 4 — Psikolojinin uygulandığı yerler.
- 5 — İnsanlar arasındaki davranış ayrıntıları. (Fizik ve fizyolojik şartların, çevrenin, bilhassa okulun, sinemanın, radyonun, toplumsal hayatın, sosyal kurumların bu davranış ayrıntıları üzerindeki etkileri).

II. Kişilik :

- 1 — Kişilik ve bilinc, kişilik ve bilinc dışı.
- 2 — Çocukta ve gençte kişiliğin teşekkülü.
- 3 — Kişiliğin ereği: uyuma. (İnsan kendisini çevresine göre düzenler).
- 4 — İnsan bir isteğe erişmek için çalışır ve bu istekle ilgili şeyleri yapar. (İnsanın istekleri üzerinde cemiyetin etkileri).
- 5 — İnsanın istekleri basit değildir. Çok defa karışık ve birbiriyle çatışır haldedir.
- 6 — İntıbaksızlık ve sebepleri.
- 7 — Kişilik ve sinir sistemi.
- 8 — Sinir sisteminin sıhhati ve zihin üzerindeki etkisi.

III. Duyum ve algı :

- 1 — İnsan, dış âlemi nasıl tanır?
- 2 — Duyum çeşitleri.

- 3 — Algı, algının özellikleri, algının duyumdan farkı, algı yanılmaları, zaman algısı.

IV. Dikkat :

- 1 — Dikkat halinin özellikleri.
- 2 — Enerji ve ilgi. Yorgunluk ve sebepleri.
- 3 — Dikkat neveleri.
- 4 — Dikkat ve alışkanlık.
- 5 — Dikkatsizlik.
- 6 — Dikkat eğitimi.

V. Öğrenme :

- 1 — Öğrenme yolları, sınama ve yanılma yoluyla öğrenme, kavriyerek öğrenme.
- 2 — Öğrenmeyi kolaylaştırma şartları.

VI. Bellek :

- 1 Anıların kazanılması, saklanması, canlandırılması. Tanıma ve hatırlama.
- 2 — Bellek ve çağrışım.
- 3 — Ezberliyerek belleme. usamlama yollarıyla belleme.
- 4 — Unutma.
- 5 — Bellek bozuklukları :
- 6 — Belleğin eğitimi, bellek ve alışkanlık.

VII. Zekâ :

- 1 — Kendimizi yeni şartlara nasıl uydururuz?
- 2 — Zekâ ölçüsü ve testler.

VIII. Hayal gücü :

- 1 — Hayal ve çeşitleri.
- 2 — Hayal gücü ve şekilleri.
- 3 — Hayal gücü ve oyun.
- 4 — Hayal gücünün bilimde ve güzel sanatlarda rolü.
- 5 — Rüya, hulya, sanrı.
- 6 — Hayal gücünün kişiliğin inkişafına etkisi.
- 7 — Pedagojik sonuçlar.

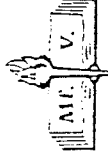
IX. Düşünme :

- 1 — Tasarım ve kavram.
- 2 — Soyutlama ve genelleme.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
M A A R İ F V E K A L E T İ

6.11

LİSE MÜFREDAT
P R O G R A M I

ANKARA 1960 - M A A R İ F B A S M E V İ

Maarif Vekâleti Yayın Müdürlüğünün 26 Şubat 1960
tarih ve 3088 sayılı emirleri ile 2000 nüsha bastırılmıştır.

Karar s.: 215
Karar L.: 21-9-1957

ÖZET:
Liselerin yeni müfredat progra-
mı h.

1957-1958 ders yılı başından itibaren tatbik edilmek üzere,
üç yıllık rejime tabi resmi liselerde ilâhik ders tevzi cetveline ve
müfredata göre öğretim yapılması uygun görülerek keyfiyetin Ve-
kâlet Yüksek Makâmının tasriplerine arzı kararlaştırıldı.

Uygundur.
21-9-1957
Maarif Vekili
Tevfik İleri

LİSE PROGRAMI

Haftalık Ders Cetveli

DERSLER	SINIFLAR				
	I.	II.		III.	
		Fen	Edebiyat	Fen	Edebiyat
Türk Dili ve Ede.	5	4	5	3	6
Psikoloji	--	2	2	--	--
Felsefe, Mantık ve Sosyoloji	--	--	--	3	6
Tarih	2	2	2	2	3
Sanat Tarihi	--	--	2	--	1
Coğrafya	2	2	2	1	2
Matematik	5	6	4	8	3
Tabiat Bilgisi	3	2	2	1	--
Fizik	3	3	2	4	2
Kimya	3	3	2	3	1
Yabancı Dil	5	4	5	4	5
Beden Eğitimi	1	1	1	1	1
Millî Savunma	1	1	1	1	1
Seçime tabi dersler	2	2	2	1	1
Toplam	32	32	32	32	32

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

Derstere bölünüşü:

Bilindiği gibi, dil ve edebiyat öğretiminin pratik hedefleri, öğrencilerin, 1) dinlediklerini, okuduklarını incelikleriyle ve derinlikleriyle kavrama; 2) bildiklerini, gördüklerini, duyup düşündüklerini doğru ve maksada uygun olarak söyle ve yazı ile anlatma kabiliyetlerini geliştirmektir. Bundan dolayı derstere de Okuma ve Kompozisyon bölümlerine ayrılmıştır. Dilbilgisi, bu iki çeşit çalışmaya ila, aşağıda açıklanacak esaslara göre, kaynaştırılacaktır.

Programın hazırlanması:

Programın hazırlanmasında şu düşünceler göz önünde tutulmuştur:

- 1 -- Dil ve edebiyat öğretiminin metinlere dayanarak suretiyle öğrenciyi doğrudan doğruya sanata ila temasa getirmek;
- 2 -- Öğretimi, bilhassa, milletimizin zekini ve dehasını tarifi boyunca temsil eden üstün eserler üzerinden yürütmek;
- 3 -- Öğrenciyi mühim şahsiyetlerle, her defasında bunların değişik cephelelerini vererek, türlü sınıflarda birkaç kere karşılaştırmak;
- 4 -- Öğretimin, programı yer yer serbestçe tamamlanmasına imkân bırakmak;
- 5 -- Öğrencinin, çağdaş ve çağımıza yakın sanat eserleriyle temasını geniş aradıkları kesmeksizim, her sınıfta, edebiyatımız genel ve muhteva bakımından seviyeye uygun örnekleriyle karşılaşmasını sağlamak;
- 6 -- Bilgileri ve itiyatları öğrenen çalışmalarının ve sanat eserlerinin hazırlanacağı zaman üzerinde sınıftan sınıfa geçerek derinleştirerek vermek;
- 7 -- Kompozisyon çalışmalarına hayatı bir hüviyet kazandırmak;
- 8 -- Öğrenciyi Batı şahceerleriyle ilk sınıftan itibaren ilgilendirmek.

I. OKUMA

Okuma programına, edebiyatımızın belli başlı devrelerini ve bölümlerini temsil eden şahsiyetlerden bir kısmının adları alınmıştır. Öğretmen gerek bunlardan, gerek programda adları belirtilen diğer bulunan mühim şahsiyetlerden bizzat seçeceği metinleri, zamanının müsadesi nisbetinde, okutacaktır. Meselâ, II. sınıf ders konuları arasında "Dede Korkut, Yunus Emre ve Karacaoğlan'dan seçilmiş

örnekler" kaydı vardır. Bütün liselerde bu üç kaynaktan alınmış örnekler gösterilecektir. Bunun yanında "Halk Edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler" kaydı da bulunmaktadır. Şu halde aynı sınıfta Emrah, Zihni v.b. şairlerden alınmış şiirlerle Halk temasa ve hikâye örnekleri de okutulabilecek ve öğretmenin, ders kitaplarındaki metinlerden ve bizzat seçeceği parçalardan serbestçe tertipli-yebileceği bu çeşit küçük antolojilerle, çalışmaların çeşitliliği ve ünitenin bütünlüğü sağlanmış olacaktır. Batı edebiyatı örneklerinin seçilmesinde ve okutulmasında da aynı esaslara göre hareket edilecektir.

"Türk Dili ve Edebiyatı" derslerinde birinci derecede üzerinde çalışılacak metinler Türk edebiyatı örnekleridir. Batı edebiyatına ayrılan zaman, Türk Dili ve Edebiyatına ayrılan zamanın dörtte birini geçmeyecektir.

Seçilecek metinlerin vasıfları aşağıda "Metin seçimi" bahsinde belirtilmiştir.

I. Sınıflarda:

I. Sınıflarda okuma, bilhassa Batı anlayışına uygun hikâye ve zaman, şiir, tiyatro, deneme, tenkid, ilim ve fikir yazıları ve hitabet nevilerine ait örnekler üzerinde toplanacaktır. Bunlara, eski edebiyatımız hakkında da bir fikir vermek için, Halk edebiyatımızın Destan ve hikâye, ilâhî, kosma, türkü, temasa nevelerinden ve Divan edebiyatımızın mesnevi, gazel, sarhi, tarih (mensur), seyahat, ahlak ve fikir yazıları nevelerinden örnekler ilâve edilecektir. Öbür yazı çeşitleri, seçilecek örnekler dolayısıyla ve kendiliğinden gelecek fırsatlarda, bu sınıfta veya ileriki sınıflarda tanıtılacaktır. I. sınıfta örneklerin zaman sırasıyla verilmesi şart değildir. Sadece, Halk ve Divan edebiyatımızdan alınacak metinler ayrı birer küme teşkil edecek, bunlarla yeni edebiyat neveleri arasında gerekli mukayeseler yaptırılacaktır. Divan edebiyatından seçilecek metinler kısa olmalıdır (Bk. "İnceliyerek okuma", "Şekil meseleleri").

II. Sınıflar:

II. sınıfta İslâmbktan önceki Türk edebiyatı, Halk edebiyatı, Divan edebiyatı üniteleri ile Tanzimat sonrası edebiyatımızın muhtelif safhaları ve Batı edebiyatı üniteleri vardır. Her ünitenin içinde, metinler zaman sırasıyla verilecektir. Halk ve Divan edebiyatlarımız birer bütün olarak kabul edilmelidir.

III. Sınıflarda:

III. sınıfta edebiyatımızın ve Batı edebiyatımızın daha seviyeli örnekleri gösterilecektir. Edebiyat kolu ders konularının başında,

yine bir ünite olarak, "Divan şiirinden ve nesirinden seçilmiş parçalar" yer almaktadır. Burada meselâ bir kaside başlangıcı, bir mesnevi parçası, birkaç tarih ve ahlâk yazısı, tezkirelerden alınmış parçalar, v.b. incelenebilir. Sürekli ve güdümlü okumada öğrenciler, öğretmenin seçeceği birkaç eser üzerinde, toplu ve kontrollü olarak çalışacaklardır. Batı edebiyatından seçilecek örneklerden bir-kaçının uzun, kalanlarının kısa olması ve büyüklükte öğrencilerin bazı eserler üzerinde fazlaca durmalarının sağlanması maksadı daha elverişlidir. (Aynı şekil I. ve II. sınıflarda da uygulanmalıdır.)

Fen kollarının okuma programları, bu sınıflarda Türk Dili ve Edebiyatı derslerine ayrılan zamana göre ayarlanmıştır.

Okuma çeşitleri: İnceliyerek okuma:

Lise sınıflarında okumanın muhtelif şekilleri uygulanabilir. Bir yazarın bir nev'in, bir cereyanın, bir devrin karakterini belirtmek üzere seçilen kısa parçalar, incelenerek okunacaktır. Bu okumada her türlü işaret ve açıklama, her türlü mukayese, yazarı harekete geçirmiş bulunan düşünceyi aydınlatma, bizi onun duygularına götürme, onun gayelerini sezdirme, dolayısıyla yazarın mensup bulunduğu devri ve çığırını hissettirme maksadıyla yapılmalıdır. Bir metni incelemenin belli bir tipi olmamakla beraber, umumî yol "daima metinden hareket etme, metnin vereceği imkânlarla yetinme, onun açılışını ve devamını takibetme" yoludur. Metni bahane ederek esaslî ilgisi olmayan ve açıklamaya yardımcı dokümanları izahlara girişmek şekli meselelerini yazarını bile düşünmediği tabiiyete tabi tutmak, asla doğru değildir.

İncelenecek metnin daha önceki derslerdeki birinde öğretmen tarafından kısaca tanıtılması ve bir kere sınıfta okunması lazımdır. Bu suretle öğrencilerde metne karşı ciddi bir alâka uyandırılacağı gibi, okumaya verilecek ton sayesinde mânânın da gereği gibi kavranması kolaylaştırılmış olacak ve dolayısıyla ilk temasta parçanın bırakabileceği şaşırtıcı intiba önlenmektedir. Bu sırada, öğrencinin kendi imkânlarıyla gözeniyebileceği düğümlü noktalar öğretmen tarafından açıklanmalı, metinde ilgili bazı hazırlık konuları (arundacak kelimeler, başka kitaplardan çıkarılacak kısa notlar, v.b.) ve bazı problemler (metnin özünü buldurmaya yarayacak sorular) öğrencilere veya öğrenci gruplarına, lüzumlu bibliyografya notlarıyla birlikte, verilmeli veya dağıtılmalıdır. Hazırlıkların sözlü veya yazılı olması öğretmenin takdirine bağlıdır. (Bunların sözlü veya yazılı kompozisyon çalışmaları olarak değerlendirilmesi mümkün ve faydalıdır.)

Metnin incelenmesi bundan sonraki derste veya derslerde tamamlanacaktır. Bu incelemede ele alınacak başlıca meseleler, par-

çanın bütünü (gerekliyse alındığı eserdeki veya yazarın öbür eserleri arasındaki yeri; şekli, ana fikri [fikir yazılarında ve tezli eserlerde], teması [bilhassa duyguları ifade eden eserlerde] ve benzerleri), kompozisyonu (başlıca bölümleri ve bunlar arasındaki bağlar), üslup vasıfları, çevre ile ve devrin umumi fikirleriyle veya eski yeni başka eserlerle olan ilgileri v.b. dir. İncelemenin, seviyeye göre tertiplenmiş açık, sınırları belli, çeşitli fakat birleşince öğretici metnin özünü götüren sorularla ve münakaşa konularıyla öğretmenin tarafından idare edilmesi gerekir. Bütün bu çalışmalar, öğrencileri, yazının değerini belirtecek toplu bir görüşün ifadesine ve güzel bir okuyuşa götürecektir. İfrata vurulmadan yapılmalıdır. Gözlemler, mübalâğalı tonlarla değil, ancak, sade bir ahenkde elde edilebileceği de öğrencilere daima hatırlatılmalı ve okumanın akışı zedelemekten, bazı kelimelerin ve cümlelerin doğru ve tabii söylenişleri üzerinde, sözlü kompozisyon çalışmalarına da yardım edecek ufak alıştırmalar yaptırılmalıdır.

Sürekli ve güdümlü okuma:

Sürekli okuma ya tam bir eser (meselâ bir piyes), yahut bir yazardan seçilmiş aynı cinsten parçalar (meselâ hikâyeler, şiirler), yahut da başka başka yazarlardan seçilmiş yakın nevilere geniş parçalar üzerinde yapılır. Bu okumada öğrenciler teferruatla gitmiyecekler; eserin umumi mânasını, başlıca meselelerini, karakterini, gayesini çıkarmaya çalışacaklar; yazarın, yaşadığı çevredeki ve çağdaki yeri ile eseri arasındaki münasebetleri araştıracaklardır. Okunan eser, benzerleriyle veya zıtlarıyla karşılaştırılabilir.

Güdümlü okumada, metne geçmeden önce, bunun anlaşılmasını kolaylaştıracak lüzumlu ve faydalı bilgiler, öğretmen tarafından verilir. Ancak bu bilgiler, dikkatli eserin hususî cephelerine ve teferruatına geçecek mahiyette olmalıdır. Öğretmenin en mühim vazifesi, öğrencileri yazarın görüş noktasına gotirmektedir. Okuma sırasında da mühim noktalarda durup incelemeler yaptırmak mümkündür. Her bölümün sonunda, eserin mânasıyla, değerleriyle ilgili sorular sorularak, yazarın maksadını öğrencilerin kavrayıp kavramadıkları kontrol edilir.

Uygulamada sürekli ve güdümlü okuma şekilleri birleştirilebilir. Seçilen eserin başlıca bölümleri sesli olarak okunmalı (Eser bir piyes ise, gerekli tonun verilmesi için, rollerden birini bizzat öğretmen okur), arada kalan kısımlar öğretmen tarafından izletilmelidir. Bu çeşit okumaların hedeflerinden biri öğrencilere bir metni ilk temasta kavrama alışkanlığı vermek olduğundan, okunacak parçaların önceden hazırlanmasına lüzum yoktur. Ancak uzun eserlerde,

bir kısmı bölümlerin özetlerini bazı öğrencilere yaptırmak mümkündür.

Bir metnin incelenmesi, öğrencileri, ilk intibahlarla yetinmemeye, okuduklarını daha iyi anlamaya alıştırmak ve, ifradattan kaçınmak gaytiyle, fikir terbiyesinde mülbim faydalar sağlar. Daha geniş ve serbest olan okuma şekilleri ise, bir eseri bütünüyle anlamaya alıştırmaya ve okuma zevki verme bakımından değerlidir.

İkinci derecedeki küçük parçalarda, umumî olarak mânâların kavranmasını sağlayacak bir okuma yeter sayılmaktadır.

Şekil meseleleri:

Yazar, şekil ve muhtevayı ayrı ayrı düşünmüş değildir. Bu sebeple şekil meselelerine de, eserin özünü ve yazarın psikolojisini aydınlatıcıları ölçüde yer vermesi doğru olabilir.

I. sınıflarda nesrin hususiyetleri hikâye ve roman örnekleri üzerinde, nazımın hususiyetleri şiir örnekleri üzerinde gösterilecek, başlangıçta elde edilen kazanımlar, yine metinlerin hazırlanacakları füsatlardan faydalanılarak, zamanla beslenecektir. Öğrenciler bu sınıfta edebî neveleri tanımaya ve nevilere, çağlara, zümrelere (Divan edebiyatı, Halk edebiyatı, v. b.) göre değişen üslupları ayırtlamaya, yazardan yazara değişen hususiyetleri sezmeğe başlayacaklar ve bunlar ileriki sınıflarda kuvvetlendirilecektir. Her ifadede aranması gereken açıklık, zenginlik, canlılık gibi vasıflar ve bunlara engel olan ihmaller ve eksiklikler hakkında, zeri gördükçe, gerekli mülahazeler yapılmalıdır. Süz figürleri (edebî sanatlar) süs olarak değil, daha ziyade bir ifade zarureti olarak benimsenmelidir. Gerek mecazların tistihare, alegori, mürsel mecazı, gerek söz diziminden (bafz, tedric, tekerir, v. b.) ve düşünüş tarzından (tesbih, tezat, eşleştirme, mübalağa, nida, soru, v.b.) doğan öbür figürlerin ifadeye kazandırdıkları canlılık, tipik örneklerine rastlandıkça belirtilebilir.

Neveler ve şekillerle ilgili mülahazeler ve incelemeler kompozisyon faaliyetleriyle kaynaştırılıp toplanmalıdır.

Vezun, kafiyelerin, nazım şekillerinin ve meselelerin mülahazesi ve kurulu tabii toplanması, edebî ve bunlara ait konulara yarıyacak vesatları, bu sebeple, sınıfta konuşma, mülahazeler tarzında kullanılması, öğrencilerin yazma ve okuma veya diğer edebî faaliyetlerde tekrarlama, tartışma ve bunları açıklama, sergileme, bir cümlede her kelimenin ayrı ayrı kullanılması ve edebî üslup, üslupların ve bunların kâimî edebî üsluplarındaki bunların yazma ve okuma şekilleri, edebî üslupların, nazımın her türlü özellikleri ve bilhassa sistemî olanları, kelimelerin, cümlelerin ve bütünlüğünün sarıhlığı, ehemmiyeti, varlığına, değişikliği, edebî zevkleri ve ke-

şilememiş görüşlerin hâkim kılınması, v.b. yazının değerleriyle öğrencinin alâkasını kesen, dikkati dağıtan, zamanla okuma zevkini ve duyup anlama kabiliyetlerini felece uğratan zararlı yollardır; dil ve edebiyat öğretiminizin zayıflıkları bilhassa bu noktalarda aranmalıdır.

Edebiyat tarihi:

II. ve III. sınıflardaki üniteler, edebiyat tarihinizin umumî seyirini takibetmektedir. Her ünite de, adları belirtilen ve belirtilmeyen yazarlardan seçilecek metinlerin, yukarıda da açıklandığı gibi, ahemli bir bütün teşkil etmesine dikkat edilmeli ve öğretimin dağıtık, sistemsiz kalmasına meydan verilmemelidir.

Dil ve edebiyat bilgileri gibi, edebiyat tarihi de müstakil kurular tarzında ve ezberlenmek üzere verilmeyecektir. Ancak, a) her ünitenin başında, buna dâhil örneklerin edebiyat tarihindeki yerlerini, başka eserlerle ve birbirleriyle olan ilişkilerini tesbite yarınacak, bilhassa öğrencilerde konuya karşı alâka uyandıracak zaruri ve aydınlatıcı bilgiler topluca verilmeli; b) inceleme sırasında, mülahazede ettirilerek suretiyle, metinle, yazarın devri, çevresi, hayatı ve mizacı arasındaki ilişkiler; c) metinden metne geçilirken, aradaki münasebetlere dayanarak, ünitenin başlıca inkışaf merhaleleri; d) üniteden üniteye geçilirken üniteler arasındaki bağlar ve farklar açıklanmalı; e) Batı edebiyatından alınacak örneklerle kendi edebiyatımızın örnekleri arasında da, Türk ve Batı edebiyatlarının hususiyetlerini, Tanzimattan sonraki edebiyatımızın Batı anlayışına adım adım nasıl yaklaştığını göstermek için, faydaları karşılaştırmalar yapılmalıdır. Dikkat edilecek bir cihet, bunlardan bir kısmının, kabül olduğu kadar, öğrenciye buldurulmasıdır.

Öğretmen, her metnin hazırlığını aynı zamanda bu esaslara göre yapmalı, bizzat açıklıyacaklarını tesbit ettikten sonra, öğrencilere yapacaklarını, belli bir görüş noktasından çıkan çekici ve düşündürücü problemler şeklinde ortaya koymalı, bunların çözümlüğünü ihtimamla takibetmelidir. Zaman zaman problemlerin öğrenciler tarafından bulunup ortaya konmasını ve çözümlüğünü kolaylaştıracak tedbirler alınmalıdır.

Her ders yılının sonunda bes altı saat ayrılarak, bu süre içinde, o yıl okunanların topluca gözden geçirilmesi faydalı olur. Bununla ilgili olarak, "Türk Dili ve Edebiyatı" kitaplarının sonunda, edebiyat tarihinizin umumî seyirini ve ana hatlarını belirten bir özetin bulunması, öğrencilere üzerinde çalıştıkları metinlerin zaman içindeki yerlerini ve ilvileriyle ilgili hususiyetlerini topluca hatırlatmak bakımından, faydalıdır.

- a) Dede Korkut, Yunus Emre ve Karacaoğlan'dan örnekler.
b) Halk edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.
3 — Divan edebiyatı:

a) Neval, Fuzuli, Baki, Nedim, Galip ve başka Divan şairlerinden örnekler.

b) Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi, Naîma ve başka divan nesir yazarlarımızdan seçilmiş örnekler.

4 — Tanzimat sonrası edebiyatımız:

a) Namık Kemal, Ahmet Mithat ve Recaizade Ekrem'den örnekler.

b) Tevfik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil ve Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan örnekler.

c) XX. yüzyıl edebiyatımızdan seçilmiş örnekler (Mehmet Emin Yurdakul, Ömer Seyfettin, Halide Edip Adıvar, Resat Nuri Güntekin v. b.).

5 — Batı edebiyatı:

a) Yunan ve Latin edebiyatları: Euripides, Vergilius ve Tacitus'tan örnekler.

b) Yeni edebiyatlardan seçilmiş başka örnekler.

II. SINIF FEN KOLU (Haftada 3 saat)

1 — İslâmlıktan önceki Türk edebiyatı: Orhun yazıtlarından, Kâşgarlı Mahmut'tan ve Oğuzname'den seçilmiş parçalar.

2 — Halk edebiyatı:

a) Dede Korkut, Yunus Emre ve Karacaoğlan'dan örnekler.

b) Halk edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

3 — Divan edebiyatı:

a) Neval, Fuzuli, Baki, Nedim ve Galip'ten örnekler.

b) Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi ve Naîma'dan seçilmiş örnekler.

4 — Tanzimat sonrası edebiyatımız:

a) Namık Kemal, Ahmet Mithat ve Recaizade Ekrem'den örnekler.

b) Tevfik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil ve Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan örnekler.

c) XX. yüzyıl edebiyatımızdan seçilmiş örnekler (Mehmet Emin Yurdakul, Ömer Seyfettin, Halide Edip Adıvar, Resat Nuri Güntekin v. b.).

5 — Batı edebiyatı:

a) Yunan ve Latin edebiyatları: Euripides, Vergilius ve Tacitus'tan örnekler.

b) Yeni edebiyatlardan seçilmiş örnekler.

III. SINIF EDEBİYAT KOLU (Haftada 5 saat)

1 — Divan şairinden ve nesrinden seçilmiş örnekler.

2 — Tanzimat sonrası edebiyatımız:

a) Şinasi, Ziya Paşa, Namık Kemal, Abdülhak Hâmid Tarhan, Ahmet Vefik Paşa, Ahmet Cevdet Paşa ve çağdaşlarımızdan seçilmiş örnekler.

b) Tevfik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil, Cenap Şehabettin ve çağdaşlarımızdan seçilmiş örnekler.

c) Ziya Gökalp, Fuad Köprülü, Mehmet Akif Ersoy, Ahmet Haşim, Yahya Kemal Beyatlı, Memduh Şevket Esenalı, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Falih Rıfka Atay, Peyami Safa ve çağdaşlarımızdan seçilmiş örnekler.

d) Cumhuriyet devri şiir ve nesrinden seçilmiş örnekler.

e) Atatürk'ün nutuklarından seçilmiş parçalar.

3 — Batı edebiyatı:

a) Yunan ve Latin edebiyatları: Sophokles, Eflâton, Cicero ve Seneca'dan örnekler.

b) Yeni edebiyatlar: Dante, Montaigne, Pascal, Voltaire, Rousseau, Balzac, Stendhal, Hugo, Flaubert, Goethe, Schiller, Shakespeare, Tolstoy, Ibsen, Poe ve Mark Twain'den örnekler.

c) Batı edebiyatından seçilmiş başka örnekler.

4 — Sürekli ve güdümlü okuma:

a) Bir Türk romanından veya piyesinden seçilmiş parçalar.

b) Bir Türk şairinden seçilmiş parçalar.

c) Bir Batı klâsîğinden seçilmiş parçalar, v.b.

III. SINIF FEN KOLU (Haftada 2 saat)

1 — Tanzimat sonrası edebiyatımız:

a) Şinasi, Namık Kemal, Abdülhak Hâmid Tarhan ve Ahmet Vefik Paşa'dan örnekler.

b) Tevfik Fikret ve Halit Ziya Uşaklıgil'den örnekler.

c) Ziya Gökalp, Fuad Köprülü, Mehmet Akif Ersoy, Ahmet Haşim, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Falih Rıfka Atay'dan örnekler.

d) Cumhuriyet devri şiir ve nesrinden seçilmiş örnekler.

e) Atatürk'ün nutuklarından seçilmiş parçalar.

2 — Batı edebiyatından seçilmiş örnekler.

II. KOMPOZİSYON

Dil ve edebiyat öğretiminde öğrencilerin ilerleme dereceleri, dilin ifade, edislerinden anlaşılır. Şu halde okumayı ve dilin sözlü çalışmaların başka hedeflerinden biri, onları kompozisyon hazırlamak, bildiklerini, duyduklarını ve düşündüklerini, güzel ve tesirli bir şekilde tam olarak söylemeye, yazmaya teşvik edilmelidir. Yeni edebiyatımızdan ve Batı edebiyatından alınan örnek okuma parçasının aynı zamanda kompozisyon örneği olarak incelenmesi ve dilbilgisinin bilhassa dilin kullanışı bakımından ele alınması, bundan dolayı önemlidir.

Güzel konuşmak veya güzel yazmak, sadece bazı formülleri maharetle kullanmak demek değildir. Güzel konuşup yazabilmek için, hâzıralardan, duygulardan, fikirlerden ve hayallerden meydana gelmiş zengin bir malzeme ile, gerçeği müşahade ve düşünceleri, duyguları tahlil edebilme kabiliyetleri de lazımdır. Okunacak metinler, yapılacak konuşma ve yazma alıştırmaları, öğrencinin muhtaç bulunduğu kültür zenginliğine yardım edecek, onun müşahade ve tahlil kabiliyetlerini geliştirecektir.

Yazılı kompozisyon çalışmaları birinci derece ehemmiyetli olmakla beraber, gerek hayatımızdaki rolü, gerek kelime ve cümle zenginliğine yardım bakımından sözlü çalışmaların da ihmal edilmemesi gerekir. Sözlü kompozisyon çalışmalarında öğrenci, başkalarıyla, yersiz heyecanlara kapılmadan, tabii ve rahat konuşmayı, başkalarını dikkatle ve sabırla dinlemeyi öğrenecektir. Onu, bir mesele için değişik cephelemleri görmeye, değerli ve değersiz görüşleri ayırtmaya, çabuk düşünmeye, düşüncelerini olgun defillerini bulmaya, Adilâne hüküm vermeye, peşin hükümlerden sakınarak mantıklı bir muhakeme ile karara varmaya alıştırmak, konuşmaların faydasıyla faydalanabiliriz. Öğrenci, güzel, canlı, çekici bir konuşmanın insan şahsiyeti hakkında başkalarına tesir kâinatlar vereceğini de görecek. Mantıklı görüşlerin ergeç kazanacağını anlayacağı için, sağduyuya, mantığa ciddiliğe olan güveni artacak. İnanmadıkları körü körüne tasdik etmeden kurtulacaktır.

Konuşma konularının okul havasına ve sınıf seviyesine uygun ve yükseltici olmasına, lâubaliliğe ve çalışmaya yol açmamasına bilhassa dikkat edilmeli, sözü aykırılığa, konu dışına, şahsiyata vurdurmasına dikkatli her vesile ile öğrencilere uyarılmalıdır.

Konuşmalarda, yazıda olduğu gibi, konunun iyi anlaşılması bulunması şarttır. Münakaşa, münazara, sözlü rapor gibi konuşma çeşitlerinde, konunun ve zamanın sınıfa evvelden teahhit edilmesi, öğrencilerin hazırlıklı gelmeleri, bu sebeple, mutlaka sağlanmalıdır.

Öğrencilerin, özellikle konuşmalarında, konuşmalarında, bilhassa kelimeleri ve cümleleri aykırılıklara, yanlışlıklara, hatalara düşürmeleri, konuşmalarını aynı konudan vazgeçen, edisyonlarla zamanı doldurup, sözü kendine imiş, konuşmalarının sözlerini kesen, kendi düşünceleriyle konuşmalarıyla, atılınca bunu hayaliyet meselesi yapan tipler vardır. Her biri için alınması gereken tedbirler ihtimal edilmemelidir. Her öğrenci, konuşmaya alâkah fikirler katabileceğine, konuşma aydınlanmasına yardım edebileceğine inanmalıdır.

Sözlü ve yazılı kompozisyonun, bu çalışmaları ayrılan saatlere ihisar ettirilmesi gerekmez. Bütün dil ve edebiyat dersleri, okulun iç ve dış hayatı, öbür dersler, bu faaliyetlere zemin olabilir.

Kelime hazinesi ve cümleler:

Dile hâkim olmak, mânaları ve değerleri iyi bilinen kelimelerden meydana gelmiş zengin bir kelime hazinesini ve çok sayıda çeşitli cümleler kurma maharetini kazanmış olmak demektir.

Öğrencilerin kelime hazinelerini beslerken şunları dikkate almamız gerekir:

1 — Kelimeleri, ifade ettikleri esyadan ve fikirlerden ayırarak (meselâ, hazır listeler halinde) öğretmemeliyiz. En doğru yol, bunları psikolojik alâkalarına göre gruplandırmaktır. Bazan kökter kelimeler bile, bu bakımdan birbirlerinden uzak kalırlar. Fakat aynı fikir nizamına, aynı hayal grubuna giren, birdüşünümlüce öbürü az çok vâzih bir şekilde hatıra gelen kelimeler arasında psikolojik bir alâka var demektir. Uygulamada, isim, sıfat, fiil olarak aynı duyguyu ifade eden kelimeleri buldurmak; içinde boşluklar bulunan metinlerde, cümlelerin umumi mânasına göre, birbirine yakın kelimelerin uygun düşecekleri kullanılmak; verilen bir konu üzerinde cümleler kurdurmak; aynı cümlede iki boşluk bırakarak bunlardan her birine eş mânalı iki kelimedenden hangisinin uyacağını buldurmak, v. b. şekillere başvurulur. Doğa göz önünde bulundurulacak bir nokta kelimelerin tek bağlarına sarıh mânalar taşımalarına ve kendilerini daha çok cümlede belli etmeleri kayfettir.

2 — Çalışmalar umumi kültür dilimizde yaşayan kelimeler üzerinde toplanmalı, eski, az kullanılan veya tutunmamış kelimelerde ısrar edilmemelidir.

3 — Her kelime, doğru telâffuzıyla birlikte kavratılmalıdır.

4 — Kelimeler üzerinde çalışırken sözlüklerden, ansiklopedilerden, ilgili kaynaklardan faydalanılmalı, edinilen bilgiler ve ya-

plân karşılaştırmaları, v. b. fişlere veya alfabeli defterlere not ettirilmelidir.

6 — Kelime çalışmalarının ifrata vardırılması mahzurludur.

Cümle, dilde en küçük canlı unsurdur. Kelimenin benimseltilmesinde, kelime çeşitlerinin belirtilmesinde, kelime gruplarının vazifelerinin açıklanmasında... daima bir mâna bütünlüğü taşıyan cümlelerden faydalanılır.

Cümleler üzerinde çalışırken, yapılacak işlerden bazıları şunlardır:

1 — Basit, bağlı, sıra cümleleri doğru yazıp noktalamak; bileşik cümleleri bağlı cümleler haline getirmek veya bunun aksini yapmak;

2 — Bir hareketi, bir görünüşü, bir duyguyu, bir fikri yerine göre çeşitli cümlelerle ifade etmek;

3 — Cümleleri dil ve mana bakımından incelemek;

4 — Yanlış cümleleri düzeltmek v.b.

Başlıca sözlü ve yazılı kompozisyon çeşitleri:

Aşağıda, sözlü ve yazılı kompozisyon çeşitlerinden bazıları, kısa notlarla açıklanmıştır:

A. Yazılı:

Paragraf teskili: Derece derece, okuma parçalarındaki paragrafları tanıma, eve veya arkadaşına yazılacak mektuplarda geçecek materyelleri paragraflara bölme; vaka, tasvir, tabii, duygu ve fikir paragraflarının başlangıç (giris veya giriş) cümlelerini yazabilme; basit makalelerde, haber yazılarında paragrafları düzenleme; türlü yazılarda paragrafları doğru kurma abstrahmaları. Bunların grup çalışmaları halinde yaptırılması da mümkündür.

Plân ve özet çıkarma, not alma:

1 — **Plân çıkarma:** Bir kitabın فهرست (içindekileri) sahifesini inceleme, herhangi bir ders kitabından belli bir bölümün plânını çıkarma, sözlü veya yazılı bir raporun, bir açıklamanın, bir gazete haberinin... ana fikirlerini başlıklar halinde yazarak plânını yapılabilmek şeklinde olur. Paragraf çalışmalarıyla birlikte yürütülür. Okuma parçalarında da uygulanır.

2 — **Özet çıkarma:** Bir hikâyenin bütününi veya bir parçasını özetleme; bir paragrafın, bir gazete veya fikir yazısının ana fikrini çıkarma, bir makalenin paragraflarını özetleme gibi çeşitleri vardır. Özetler kısa, net cümlelerle yapılır. Bu çalışmalar bir yazının hatırdaki rasgele kalan kısımlarını bir araya toplayacak bunu özet sayma alışkanlığını da önlemeye yarar.

3 — **Not alma:** Dinlerken, müshade sırasında, okurken, derse çalışırken gerekli notları alma. Not almanın, her şeyi aynen kâğıda geçirme demek olmadığı, rasgele alınan notların değersiz kalacağı öğrencilere anlatılmalıdır. Ayrıca fiş çıkarma, kapür biriktirme, alınan notları değerlendirip ilgili yazılarla zenginleştirme, tasnif etme ve daima kullanılabilir durumda bulundurma alışkanlıklarının kazandırılması lazımdır.

Raporlar, kısa gazete haberleri, ilânlar, gezi ve seyahat notları: Yazılı rapor, sözlü kompozisyon bölümünde "sözlü rapor, haber verme" başlığı altında toplanmış bulunan konularda olur. Gezilerle, günlük vakalarla ilgili haberler, gazete haberleri, çeşitli ilân örnekleri bu gruba girer.

Yazılı yoklama sorularını cevaplandırma: Bu konuda öğrenciye, yazılı yoklamalarda başaramı yolları gösterilmelidir. Yoklama kâğıdının nasıl kullanılacağı (kâğıdın itinalı kullanılması, yazının temiz ve okunaklı olması, boş bırakılacak yerler, sınıf, numara ismi ve tarih kayıtları, paragraf başları, tasniflerin belirtilmesi, v. b.) soruyu iyi anlamak için nelere dikkat edileceği, sorunun nasıl cevaplandırılacağı (cevapların soruyu karşılaması, konu dışına çıkarmama, cevabın lüzumundan fazla kısa veya uzun olmaması, sorunun cevaplarını paragraflara bölme, dil ifade düzgünlüğü, v.b.) hususlarında öğrenciye bilgi verilmesi, çeşitli derslere ait yazılı yoklama soru ve cevapları üzerinde incelemeler yapılmalıdır.

Mektup yazma: Önce mektup kâğıdının, zarfın nasıl kullanılacağı öğretilmelidir; eve, arkadaşına, küçüğe, büyüğe yazılacak mektuplarda hitaplar, başlangıç ve bitim cümleleri gösterilecek, mektubu bütün halinde yazılabilir için dikkat edilmesi gereken noktalar belirtilecektir. Daha sonra öğrenci, iş mektuplarıyla hususi mektuplar arasındaki farkları görecektir, toplantı, müsamere gibi fırsatlardan faydalanarak davet ve teşekkür mektupları yazacak, telgraf çeşitlerini öğrenecektir.

Öğrenci, türlü konulardaki dilekçeleri yine bu gruptaki çalışmalar sırasında görür.

Konusmalı yazılar, hikâyeler yazma: İse diyaloglarla başlanmalı, iki insan (veya iki bitki, iki hayvan...) belli bir mesele üzerinde konuşurulmalı, sonra konuşmalı fikirler, hikâyelere geçilmelidir.

Kitap inceleme: Öğrencilere, ders saatleri dışında okudukları veya meclisleri kitapları, arkadaşlarına tanıtmaları için, sözlü incelemelerde tavsiye edilen esaslara göre, raporlar hazırla-

tilacak, son sınıfta tenkideci görüş üzerinde ısrar edilecektir. (Sözlü kompozisyon bölümüne de bakınız.)

Edebi yazılar: Şiirler, okul toplantılarında okunacak monologlar, okul hayatını canlandıran radyo skeçleri, küçük piyesler, denemeler, v.b.

Öğrenciler, sınıfları ilerledikçe, bilhassa fikir konularına sevk edilmelidirler.

B. Sözlü:

Karşılıklı konuşma: Bunlar, gündelik hayatta rastlanan konuşmalardır. Öğrenciye cemiyet hayatındaki kısa beraberliklerde nasıl konuşacağı öğretilir:

- Kendini tanıma, arkadaşlarla konuşma;
- İki arkadaşı tanıştırma;
- Telefonla konuşma;
- Özür dileme, teşekkür etme;
- Büyüklerle konuşma;
- Bir topluluğa veya misafirlige gidildiği zaman yahut buradan ayrılırken söylenecek sözler;
- Bir yenekte çeşitli konular üzerinde, öleden beriden konuşma... gibi basit örneklerden başlanarak, süreksiz ve tesadüfi konuşma tipleri gösterilir.

Bu çalışmaların suni bir atmosfer yaratılmadan, istihzaya ve küçümsenmeye meydan verilmeyen yapılmaması, ders içi ve ders dışı fırsatlardan (sınıftaki normal konuşmalar, okul toplantıları, geziler, müsamereler ve öğrenciler, öğretmen-öğrenci münasebetleri, kol faaliyetleri, v. b.) faydalanılarak tabiiilik içinde yürütülmesi gerekir.

Açıklama: Bu çalışmalar, geniş konuşmaların unsurları üzerinde öğrenciyi ayrı ayrı meşgul etmek için yapılan abstrahmalar-
dır. Başka özellikleri şunlardır:

- Yol gösterme (Resmî bir bunaya, çevrede belli bir yere nasıl gidileceğinin kısa ve açık bir şekide ifadesi);
- Tarif (Türkçe derslerinde veya başka derslerde geçen mühim kelimelerin, terimlerin, çevredeki esyanın tarifleri);
- Farkları gösterme (Aynı çeşitten, birbirine pek yakın, çok kere birbirine karıştırılan şeylerin, aynı konu etrafında iki hikâyenin, iki piyesin, iki şiirin... birbirine benzeyen ve benzemeyen taraflarının belirtilmesi);

d) Sebep - netice arasındaki bağlantının gösterilmesi (bir fikrin doğruluğunun veya yanlışlığının sebepleri, bir vakanın se-

bepleri, bir muçta, bir güreşte alınan neticenin sebepleri, bir edebî eserin belli bir özelliğini meydana getiren sebepler, v.b.);

e) Bazı cümle ve mısralar üzerinde yapılacak açıklamalar, v.b.

Sözlü rapor, haber verme: Bir havadis, günlük bir vaka, yeni bir kitap, yeni bir film, yeni bir ilmi keşif, bir kahraman, yapılacak bir iş, bir ders konusu, bir deney, bir tatil günü v. b. konular üzerinde sınıf arkadaşlarına doğru ve toplu bilgi verme.

Bir kitabın tanıtılmasında, belli bir zaman süresi içinde bitirmek şartıyla, şu plân uygulanabilir:

- Kitabın ve yazarının adı;
- Eserin kısa bir özeti veya belli bir parçasının özeti;
- Kitaptan seçilmiş tipik metinler;
- Konuşan öğrencinin eser hakkındaki düşünceleri;
- Kitabın nereden ve nasıl alınabileceği.

Hikâye anlatma: Öğrencilere seviyelerine ve zevklerine göre, şu tip hikâyeler anlatılmalıdır:

- Pikralar (Nasreddin Hoca fıkraları gibi);
- Kahramanlara ait menkıbeler;
- Geçmiş vakalar, geziler;
- Okunmuş hikâyeler, v. b.

Bu konuşma çeşidi öğrencileri okumaya ve özetlemeye sevk edeceği gibi, onlara konuşma zevk ve sevgisini de aşkıyacaktır. Ancak konuların seçimine dikkat edilmeli, sınıfa uymıyacak konuşmalara meydan verilmemelidir.

Münakaşa: Münakaşada göz önünde tutulacak esaslar şunlardır:

- Konular öğrenciler tarafından seçilmelidir;
- Çocuklar arasında ders dışı zararı ve şahsî ihtilâflar yaratacak meseleler ele alınmamalıdır.
- Konu, daha önceden sınıf ve ev vazifesi olarak verilip kaynaklar tavsiye edilmek suretiyle iyice hazırlanmalıdır;
- Münakaşalar başlangıçta öğretmen, daha sonra sınıfça seçilecek bir başkan tarafından idare edilmelidir.

Ayrıca öğrencilerin:

- Pesin hükümlere ve kararlara saplanmamaları, aydınlanmış meseleler üzerinde ısrar etmemeleri;
- Söylenenleri, konuşanın sözlerini kesmeden, dikkat ve azırla dinlemeleri, kararlarını düşündükten sonra vermeleri;
- Bağırmeden, herkesin işitebileceği bir sesle konuşmaları, sözü kendilerinin inhisar ettirmemeleri;
- Başkalarına karşı nazik ve müsamahalı davranabilmeleri, şahsiyattan ve dedikodudan kaçınmaları;

5 -- Konu dışına çıkmamaları; misallerin, baskalarından alacakları sözlerin doğru ve fikirlerini destekleyecek nitelikte olmasına dikkat etmeleri;

6 -- Başkına saygı göstermeleri, kendilerine söz verilmenden konuşmamaları, neticeyi iyi kalbilikle karşılamaları gerekir.

Üzerinde münakaşa yapılabilecek konular:

1 -- Sınıfça okunan veya sınıfça bilinen bir hikâye, şiir veya temsilin değerlendirilmesi; bir sanat mesalesinin çeşitli yönleri;

2 -- Bir kitap, günlük bir vaka, bir filmün taşıdığı yenilikler;

3 -- Tavsiye edilmiş hikâye, roman, piyes ve biyografilerdeki şahıs ve vakaların benzer şahıs ve vakalardan ayrıldıkları noktalar, v. b.

Söz korusu: Söz korusu, bir şiir veya nesir parçasının bir grup öğrenci tarafından birlikte okunması demektir. Öğrenciye şiir zevki vermek için kullanılan vasıtalarından biridir. Sınıfta neşeli bir çalışma havası yaratır; sesli okuma maharetini artırır; toplu çalışmaların hoşlanma alışkanlığını verir; birlikte çalışmaya disiplinine alıştırmır; yalnız basına insattan çekinen öğrencilerde kendine güvenme duygusunu besler; telâffuz hatalarının düzelmesine yardım eder.

Söz koraları için en elverişli malzeme, manzum hikâye ve piyesler, lirik şiirler, trajedi parçalarıdır. Seçilecek metinlerde şu vasıfların bulunmasına dikkat edilmelidir: kuvvetli bir ritim, kulakla hoş gelen bir ses, hareketli ve romantik bir konunun sade bir dille anlatılmış olması, canlı bir nakarat.

Söz koraları için yapılacak hazırlıklardan başında öğrencilerin ses gruplarına ayrılmaları gelir:

a) İnce sesliler,

b) Orta sesliler,

c) Kalın sesliler,

d) Bütün sınıf,

e) Tek kızlar, tek erkek çocuklar (Solo kısımlarının okunması için).

Bu işten sonra sınıf, öğretmenin veya iyi okuyan bir öğrencinin parçayı okuyuşunu dinler. Parçanın mîması, şekli ve iyi okunmasının ehemmiyeti üzerinde sınıfça konuşulur; durulacak yerler, vurgulu sözler tesbit edilir; metin sınıfça önce hep birden, sonra grup grup okunur. Bu okunmalar metnin anlaşılmasına da yarar. Daha sonra metnin koro tarafından okunması işi gelir.

Koro parçalarının okunmasında dört yol vardır:

1 -- Nakaratlı parçalarda sözcükler parçanın bentlerini; ince orta ve kalın sesli koralara da nakaratı söylerler.

2 -- Karşılıklı koro: Öğrenciler ince ve kalın sesliler olmak üzere iki gruba ayrılırlar. Metnin mahiyetine göre bazan bir grup, bazan öteki grup söyler. Meselâ soruları ince, cevapları kalın sesliler okur.

3 -- Gruplama usulü: Manzum metin kısımlara ayrılır, her kısmı bir grup okur.

4 -- Hep birlikte okuma: Bölünmeyen metinler bütün sınıf veya bir grup tarafından okunur.

Söz korusu çalışmalarına hafif mizahlı bir manzume ile başlamak yerinde olur. Öğrenciler bu işe alıştıktan sonra daha ağır parçalara geçilebilir. Öğrencilerin tabii bir sesle okumalarına, koro şeklinin isaretine uymalarına, önceden kararlaştırılmış yerlerde durmalarına, vurgulu kelimelerde seslerini yükseltmelerine dikkat edilmelidir.

Not: Söz korusu çalışmaları öğretmenin arzusuna bırakılmıştır.

İnsat: Müsamerelerden ve toplantılardan da mâkul bir ölçüde faydalanılmak suretiyle, seviyeye uygun, güzel ve öğrenci tarafından beğenilmiş parçaların insadına imkân verilmesi tavsiyeye değer. İnsat, telâffuz hatalarını giderme, vezni ve ritmi hissettirme, kelime kazandırma, güzel parçaların hatıra kalmasını sağlama, topluluk karşısında söz söyleme cesareti verme bakımlarından faydalıdır. Ancak, öğrencinin seslerde ve hareketlerde mübalâğaya ve yapmacığa düşmesini, heyecana kapılmasını, v.b. önlemek gerekir.

Mülâkat (görüşme): Mülâkat alıştırmalarının gayesi, öğrenciye, belli şahıslarla, belli bir maksat için yapılacak görüşmelerde faydalı sonuçlar elde etmenin yollarını göstermek ve karşılaşıcağı güçlüğü yennesine yardım etmektir.

Mülâkat, bir şahsın ilmi, edebî, v.b. konular, meseleler üzerinde düşüncelerini öğrenmek veya iş istemek maksadıyla yapılır. Bilhassa III. sınıf öğrencileri yakın gelecekte resmî veya ticarî bir müesseseden iş isteme durumuna düşecekleri, resmî şahsiyetlerle temsilcilerle konuşacakları için, bu çalışmalar onlar için yararlı olacaktır.

Mülâkatların şu kısımlardan meydana geleceği belirtilmelidir:

a) Görüşme için zaman isteme,

b) Görüşülecek konu üzerinde hazırlanma (konunun dağıtılmanması şarttır),

c) Kendini tanıma, nezakette muhabatın ilgisini çekebilme, maksadın en kısa yoldan açıklama,

d) Görüşmeyi bitirme ve müsaade isteme,

Bu çalışmalarda okul veya çevre hayatındaki imkânlardan faydalanılmak fırsat verilmelidir.

Münazara: Münazara birer cümle halinde ifade edilen bir tezle antitezin iki taraf (ekip) arasında ve bir hakem kurulu huzurunda münakaşa edilmesidir. Münakaşalarda yarışma endisesi olmadığı halde, münazaralar birer fikir ve söz müsabakasıdır. Münazarada dikkat edilecek mühim bir husus, öğrencinin bir fikri, ne olursa olsun, savunma gayesiyle demagoji yapmasına meydan verilmemesidir. Münakaşalarda göz önünde tutulacak esaslar burada da uygulanmalıdır.

Sözlü inceleme: Konusunu edebî eserlerden alan sözlü incelemelerin şekli, eserin türüne göre değişir. Önceleri bir makalenin, ana hatlarıyla incelenmesi ele alınması, bir biyografinin, bir romanın, v.b. etraflı incelenmesine daha sonra geçilmiştir. Münakaşanın geniş bir şekli olan incelemeler, öğrencilere münakaşa esasları iyice benimsedikten sonra yapılır.

Bir makalenin incelenmesinde sınıfca üzerinde durulabilecek noktalar şunlardır:

- 1 — Yazarın ana fikri,
- 2 — Bu fikrin nasıl geliştirildiği,
- 3 — İnceleme yapan öğrencilerin hangi fikir ve hükümlere katılıp hangilerine katılmadıkları,
- 4 — Yazarın şahsiyeti ve meyilleri hakkında makalenin bize neler verdiği.

Bir edebî eserin (meselâ bir romanın) incelenmesinde sınıfca üzerinde durulabilecek noktalar:

- 1 — Kitabın adı,
- 2 — Yazarın ve yayıncısının adı,
- 3 — Eserin türü,
- 4 — Yazarın üslûbu, üslûp hakkında bir fikir vermek için kaptan sınıfca okunacak kısımlar,
- 5 — Yazarın kitabı yazmaktaki gayesi,
- 6 — Yazarın bu gayeye ne dereceye kadar varabildiği,
- 7 — Yazarın yetisme tarzının, hayat görüşünün, şahsiyet ve üslûbunun bu gayenin gerçekleştirilmesinde ne derece rolü olduğu,
- 8 — İnceliyenin kitabı neyi sınıdığı, sebebi (konusunun) destekliyecek örnekleri.

Bir biyografinin incelenmesinde üzerinde durulabilecek noktalar:

- 1 — Biyografinin adı,
- 2 — Yazarın ve yayıncısının adı,
- 3 — Biyografî kahramanın en mühim başarıları,
- 4 — Onu bu başarıya götüren hayat tecrübelerinin neler olduğu,
- 5 — Kahramanın en mühim karakter özellikleri ve kitapta hayat vakalarının bu vasıfları en iyi şekilde göstermesi,
- 6 — Yazarın konuyu en uygun şekilde anlatıp anlatmadığı.

7 — Yazarın üslûbunun ilgi uyandıracak derecede olup olmadığı.

8 — İnceliyenin kitaptan ne gibi faydalar elde ettiği.

Konferans verme: Konferanslar, edebiyat ve dil bahisleri, ilim konuları, v.b. üzerinde hazırlıklı konuşmalar şeklinde yapılmalıdır. Öğrencilere iyi bir hatibin çok okuması, topladığı malzemeyi çok iyi düzenlemesi gerektiği fikri verilmeli, edebiyat derslerinde hitabet örnekleri üzerinde yaptıkları çalışmalar hatırlatılmalıdır.

Meclis müzakeresi usulleri: Bu tip çalışmalar, esasında birer münakaşadır. Yalnız daha mazbut ve şekilcidir. Müzakerelerde toplantının zaptını tutmak suretiyle yazılı kompozisyona da yer verilir.

Müzakere gün, saat ve gündemi sınıfca önceden tesbit edilir. Oturumu, en yaşlı üye olarak öğretmen açar; sonra seçimler yapılır. Gündemin maddeleri üzerinde münakaşalara geçilir, kararlar verilir. Bir teklifin ileri sürülmesi, münakaşa edilmesi, geri alınması başka güne bırakılması, teklifte değişiklik yapılması gibi hususlar çok tabii bir şekilde yürütülmelidir.

Öğrenci teşekküllerinin yapacakları toplantılarda müzakere usullerine uygun hareket edilmelidir.

Düzeltilmeler:

Dil ve edebiyat çalışmalarının verimi, bilhassa yapılacak düzeltilmelere bağlıdır. Düzeltilmenin gayesi, öğrenciye zayıf bulunduğu noktaları haber vermek ve bu konularda kendisine yardım etmek olmalıdır. Öğrencinin, öğretmeni tarafından hatalarının takib edildiğini bildiği nispette dikkatli olacağı da unutulmamalıdır.

Düzeltilmenin başta iki şekli vardır:

- 1 — Doğruyu, öğretmenin vermesi;
- 2 — Yanlışların öğretmeni tarafından isimlendirilip işaretlenmesi ve düzeltme işinin, gerekli ikazlarla öğrenciye bırakılması. Birinci şekil öğrenciyi pasif bırakacağı için, faydalı değildir. Buna zaruret halinde başvurulabilir. Şu halde okullarımızda ikinci şeklin uygulanması lazımdır.

Hatalar, cesaretle kırarcasına, hemen ve toptan söylenmemeli, önce müsterek olmalar tesbit edilerek, bunların en çok tekrarlanmalarından ise başlanmalıdır. Düzeltilmeler, sözlü ikazlarla daima takviye edilmelidir.

Mühim olan bir nokta şudur: Düzeltme işi yalnız Türk Dili ve Edebiyatı öğretimine bırakılmamalıdır. İyi ifade edilmiş olan herhangi bir konunun bilimsel sayılması doğru olmayacağı için, her öğretmen, önce bir ana dili öğretmeni gibi hareket edecek ve düzeltilmelerde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeniyle işbirliği yapacaktır. Kendi konuşmalarında ve yazılarında öğretmenin dikkatsiz

davranması ise, uz rime aldığı vazifemi mahiyetiyle telhi mümkün olmayan, büyük bir meslek hatasıdır.

NOT: Kompozisyon, ayrı not konusudur.

DERS KONULARI I. SINIF (Haftada 2 saat)

- 1 — Sözlü:
- Karşılıklı konuşma, açıklama, haber, yazma, sözlü rapor, hikâye anlatma;
 - Münakaşa.
- 2 — Yazılı:
- Cümle ve paragraf teskilî;
 - Plân ve özet çıkarma, not alma ve bilgi toplama, küçük bir yazının plânını hazırlama;
 - Raporlar, kısa gazete haberleri, düduar, gezi ve seyahat notları, yazılı yoklama sorularının cevapları, mektuplar, tasvirler, konuşmalı yazılar ve hikâyeler, hikâye ve roman incelemeleri, kısa fikir yazıları.

II. SINIF EDEBİYAT VE FEN KOLLARI (Haftada 1 saat)

- 1 — Sözlü:
- Karşılıklı konuşma, açıklama, sözlü rapor, hikâye anlatma;
 - Münakaşa.
- 2 — Yazılı:
- Cümle ve paragraf teskilî;
 - Plân ve özet çıkarma, not alma ve bilgi toplama, bir yazının plânını hazırlama;
 - Raporlar, gazete haberleri, gezi ve seyahat notları, yazılı yoklama sorularının cevapları, mektuplar, tasvir ve portreler, konuşmalı yazılar ve hikâyeler, hikâye ve roman incelemeleri, kısa fikir yazıları, edebî yazılar (yalnız kabiliyetli öğrenciler için).

III. SINIF EDEBİYAT VE FEN KOLLARI (Haftada 1 saat)

- 1 — Sözlü:
- Mülakat;
 - Münakaşa, münazara, meclis müzakere usulleri;
 - Sözlü inceleme, konferans.
- 2 — Yazılı:
- Paragraf teskilî;
 - Bir kitabı inceleme, fikir yazıları, edebî yazılar (yalnız kabiliyetli öğrenciler için).

III. DİLBİLGİSİ

Bilindiği gibi dil, düşüncelerimizden, duygularımızdan ve isteklerimizden ayrı değildir; bilakis iç hayatımızın görünür bir epehisidir. Dilbilgisinin de, dilin saf şekil bakımından tasviri tarzında mücerret bir ders konusu olarak değil, metinler üzerinde yaptırılacak müşahadelele, mukayeselerle mânânın iyi kavranmasını, dolayısıyla öğrencinin kendi fikirlerini, duygularını ve isteklerini doğru ifade etme sanatına varmasını hedef tutan yapıcı bir çalışma çeşidi olarak anlaşılması gerekir.

Okuma parçalarında bir dil meselesini aydınlatabilmek tipik cümlelere sık sık rastladığımız gibi, öğrenci yazılarında ve konuşmalarında, bir yanlış düzeltilmenin, bir kuralı benimsetmenin türlü fırsatlarını elde ederiz. (Hatta, dil konularıyla alakasız görünen âbür derslerde her öğretmen için sayısız imkânlar vardır.) Şu halde dil incelemelerine ayrılabileceğimiz en elverişli zaman, okuma ve kompozisyon saatleri içinde (tasıği yukarı bu derslerin dörtte biri) olacaktır. Fakat bu incelemeler dersin akışını durduracak çıkışlar tarzında değil, onu tamamlayan mânalı derinleşmeler tarzında olmalıdır.

Dil — ifade ve üslup farklarının altında — kendine mahsus kanunları bulunan sağlam ve rabatah bir sistemdir. Ondaki değişiklikler, şahsi heveslere veya tesadüflere bağlı değildir. İstisnaların bile belli sebepleri vardır. (Eski metinler incelenirken bunların örneklerine rastlanabilir.) Bu gerçeğin, birtakım kurralları — bilerek veya bilmiyerek — kendisinin de uymakta bulunduğunu sözlerinde ve yazılarında göstermek suretiyle, öğrenciye telkin edilmesi, konuşmanın gerektirdiği ciddîliliği sağlamak bakımından mühimdir.

Dil çalışmaları öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ayarlanmalıdır. Bunun için, ilk derslerde yapılacak ufak yoklamalarla, onların neleri bildikleri ve neleri bilmeye muhtaç buldukları ve o ders yılı içinde hangi işlerin yapılacağı tesbit edilmelidir. Bilinen konular ve rabatah kullandılmakta bulunan kuralları üzerinde ısrar etmenin faydası yoktur.

Düşüncenin ifadedeki karşılığı daima cümle olduğundan, incelemelerde cümleden başlamamız, onun sonra derece derece cümleciklere, söylenişleri birer bütün teşkil eden kelime gruplarına geçmemiz doğru olur. Kelime ancak cümlemin içinde hayat kazanacağı için, sabit ve sarıh bir varlığı olmayan mücerret kelimeler üzerinde uğraşmamız, beklemediğimiz verimi sağlanmayacaktır.

Üzerinde durulacak dil hadiselerinin öğrencilerin katacaıkları misallerle zenginleştirilmesine, seçtirilen bir kuralları cümlelik

mahiyetinde abstrumlarla ilgili haline getirilmesine ve bu itibardan kaybolmasını önleyecek hatırlatmalara ehemmiyet verilmesidir. Bir kurulu basit ve net bir formül halinde belirten kuvvetli cümlelerin ve mısraların ezberletilmesi, bunun benimsenmesine yardım edebilir.

İncelemelerde kelimelerin ve cümlelerin doğru söylenişlerine, imlâya ve noktalamaya dikkat edilmelidir. İçerisinde imlâ yoluyla yazdırılacak bir cümle, bir paragraf, dil çalışmalarına başlangıç olabilir.

Dil çalışmaları, yukarıda açıklandığı gibi öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ayarlanmak suretiyle, yıldan yıla derinleştirilerek lise tahsili boyunca devam edecektir. Daha çok tasvirî mahiyette kalan bahislerin I, sınıflarda 1. ve 2.; II, sınıflarda 1. ve 3.; III, sınıflarda 1. üniteler, sözlü kompozisyon faaliyetlerinde münakaşa ve tenkidli konferans konusu tarzında ele alınması mümkündür. Öbür üniteler, devamlı inceleme ve abstrum konularıdır.

Öğrenci, sistemli ve abstrumalı bir DİLBİLGİSİ kitabını her zaman eli altında bulunduracak ve gerektiğinde buna müracaat edecektir.

DERS KONULARI I. SINIF

- 1 — a) Dil dillerin doğuşu; b) Konuşma ve yazı.
- 2 — a) S-s, ses yolu; b) Dilimizin sesleri, lence, kelime; c) Dilimizde sesli uyumu, sesiz benzeşmesi.
- 3 — Vurgu ulama, ton (Okumada, Sözlü kompozisyonunda).
- 4 — Kökler ve ekler (Metin incelemelerinde), basit ve bileşik kelimeler (Metin incelemelerinde, Yazılı kompozisyonunda).
- 5 — Kelime çeşitleri ve bunların yerini tutan gruplar (Cümledeki görevlerine göre, Okumada ve kompozisyonunda).
- 6 — Kelimelerin söylenişi (Okumada, Sözlü kompozisyonunda).
- 7 — Cümleler (Bütün çalışmalarında).
- 8 — İmlâ (Okumada, Yazılı kompozisyonunda).
- 9 — Noktalama (Okumada, Yazılı kompozisyonunda).

II. SINIF EDEBİYAT VE FEN KOLLARI

- 1 — Dilimizin dünya dil grupları arasındaki yeri.
- 2 — Türk lehçeleri (Okumada, örnekleriyle), ağızlar (Okumada ve Sözlü kompozisyonunda).
- 3 — Türklerin kullandıkları alfabeler.
- 4 — Dilimizde en çok kullanılan yabancı dil kucakları (Metin incelemelerinde).

5 — Türkçede kelime türetme yolları (Metin incelemelerinde ve sırası geldikçe öbür çalışmalarda).

6 — Kelime çeşitleri ve bunların yerini tutan gruplar (Cümledeki görevlerine göre, Okumada, Sözlü kompozisyonunda).

7 — Kelimelerin söylenişi (Okumada, Sözlü kompozisyonunda).

8 — Cümleler (Çeşitli cümlelerin söylenişinde ve öğelerindeki değişikliklerden doğan mâna farkları, Metin incelemelerinde, Kompozisyonunda).

9 — İmlâ (Okumada, Yazılı kompozisyonunda).

10 — Noktalama (Okumada, Yazılı kompozisyonunda).

III. SINIF EDEBİYAT VE FEN KOLLARI

- 1 — Türk dili tarihi (Kısaca).
- 2 — Dilimizde en çok kullanılan yabancı dil kuralları (Metin incelemelerinde).
- 3 — Türkçede kelime türetme yolları (Metin incelemelerinde, sırası geldikçe öbür çalışmalarda).
- 4 — Kelimelerin söylenişi (Okumada, Sözlü kompozisyonunda).
- 5 — Kelimelerde mâna değişiklikleri (Kaybolmuş, eski, yeni; mânası daralan, genişleyen, değişen; terim, deyim ve mecaz haline gelen kelimeler ve gruplar... Metin incelemelerinde).
- 6 — Dilimizde kelime gruplarının türlü devirlerdeki şekilleri arasındaki farklar (Metin incelemelerinde).
- 7 — Cümleler (Edebiyatımızın türlü devirlerindeki nesir cümlelerinin farkları, Metin incelemelerinde).

PSİKOLOJİ II. SINIF (Haftada 2 saat) FEN VE EDEBİYAT KOLLARI

1. Psikoloji:

- 1 — Psikolojinin konusu.
- 2 — Psikolojik olayların özellikleri.
- 3 — Psikolojinin metotları.
- 4 — Psikolojinin uygulandığı yerler.
- 5 — İnsanlar arasındaki davranış ayrıntıları (Fiziki ve fizyolojik şartların, zekânın, ilginin, duygunun, yaradılışın, çevrenin, bithassa okulun, sinemanın, radyonun, toplumsal hayatın, sosyal kurumların bu davranış ayrıntıları üzerindeki etkileri).

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

11028

LİSE MÜFREDAT
PROGRAMI

T. C.
Milli Eğitim Bakanlığı
YAYIM MÜDÜRLÜĞÜ
ARSIV
KÜTÜPHANESİNE
AİTTİR

İKİNCİ BASIŞ

MİLLİ EĞİTİM BASİMEVİ — ANKARA 1970

yab

1
2
3
—
2
1
5
1
1
1

32

Karar s.: 215

ÖZET:

Karar t.: 21-9-1957

Liselerin yeni müfredat programı h.

1957 - 1958 ders yılı bağından itibaren tatbik edilmek üzere, üç yıllık rejime tabi resmî liselerde iliglik ders tevzi cetveline ve müfredata göre öğretim yapılması uygun görülmek üzere keyfiyetin Vekâlet Yüksek Makamının tasviplerine arzı kararlaştı.

Uygundur.

21-9-1957

Maarif Vekili

Tevfik İLERİ

L İ S E P R O G R A M I

Haftalık Ders Cetveli

DERSLER	SINIFLAR				
	I.	II.		III.	
		Fen	Edebiyatı	Fen	Edebiyatı
Türk Dili ve Ede.	5	4	5	3	6
Psikoloji	—	2	2	—	—
Felsefe, Mantık ve Sosyoloji	—	—	—	3	6
Tarih	2	2	2	2	3
Sanat Tarihi	—	—	2	—	1
Coğrafya	2	2	2	1	2
Matematik	5	6	4	8	3
Tabiat Bilgisi	3	2	2	1	—
Fizik	3	3	2	4	2
Kimya	3	3	2	3	1
Yabancı Dil	5	4	5	4	5
Beden Eğitimi	1	1	1	1	1
Milli Savunma	1	1	1	1	1
Seçime tabi dersler	2	2	2	1	1
Toplam	32	32	32	32	32

Orta Öğretim Genel Müdürlüğünün 15 Ocak 1970 tarih ve 775 sayılı yazılarıyla bastırılması uygun görülmüş, Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğünün 28 Ocak 1970 tarih ve 1891 sayılı emriyle 2.000 adet basılmıştır.

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

Derslerin bölünüşü:

Bilindiği gibi, dil ve edebiyat öğretiminin pratik hedefleri, öğrencilerin, 1) dinlediklerini, okuduklarını incelikleriyle ve derinlikleriyle kavrama; 2) bildiklerini, gördüklerini, duyup düşündüklerini doğru ve maksada uygun olarak sözlü ve yazılı ile anlatma kabiliyetlerini geliştirmektir. Bundan dolayı dersler de Okuma ve Kompozisyon bölümlerine ayrılmıştır. Dilbilgisi, bu iki çeşit çalışma ile, aşağıda açıklanacak esaslara göre, kaynaştırılacaktır.

Programın hazırlanması:

Programın hazırlanmasında şu düşünceler göz önünde tutulmuştur:

- 1 -- Dil ve edebiyat öğretimini metinlere dayanarak suretiyle öğrenciyi doğrudan doğruya sanatçı ile temasa getirmek;
- 2 -- Öğretimi, bilhassa, milletimizin zevkini ve dehasını tarih boyunca temsil eden üstün eserler üzerinden yürütmek;
- 3 -- Öğrenciyi mühim şahsiyetlerle, her defasında bunların değişik cephelerini vererek, türlü sınıflarda birkaç kere karşılaştırmak;
- 4 -- Öğretmenin, programı yer yer serbestçe tamamlamasına imkân bırakmak;
- 5 -- Öğrencinin, çağdaş ve çağımıza yakın sanat eserleriyle temasını geniş aralıklarla kesmeksizin, her sınıfta, edebiyatımızın şekil ve muhteva bakımından seviyeye uygun örnekleriyle karşılaştırmasını sağlamak;
- 6 -- Bilgileri ve itiyatları, öğrenci çalışmalarına ve sanat eserlerinin hazırlıyacağı zemin üzerinde sınıftan sınıfa genişletip derinleştirerek vermek;
- 7 -- Kompozisyon çalışmalarına hayati bir hüviyet kazandırmak;
- 8 -- Öğrenciyi Batı şaheserleriyle ilk sınıftan itibaren ilgilendirmek.

I. OKUMA

Okuma programına, edebiyatımızın belli başlı devrelerini ve bölümlerini temsil eden şahsiyetlerden bir kısmının adları alınmıştır. Öğretmen gerek bunlardan, gerek programda adları belirtilmemiş bulunan mühim şahsiyetlerden bizzat seçeceği metinleri, zamanının müsadese nisbetinde, okutacaktır. Meselâ, II. sınıf ders konuları arasında "Dede Korkut, Yunus Emre ve Karacaoğlan'dan seçilmiş

örnekler" kaydı vardır. Bütün liselerde bu üç kaynaktan alınmış örnekler gösterilecektir. Bunun yanında "Halk Edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler" kaydı da bulunmaktadır. Şu halde aynı sınıfta Emrah, Zihni v. b. şairlerden alınmış şiirlerle Halk temaza ve hikâye örnekleri de okutulabilecek ve öğretmenin, ders kitaplarındaki metinlerden ve bizzat seçeceği parçalardan serbestçe tertiplenebileceği bu çeşit küçük antolojilerle, çalışmaların çeşitliliği ve ünitenin bütünlüğü sağlanmış olacaktır. Batı edebiyatı örneklerinin seçilmesinde ve okutulmasında da aynı esaslara göre hareket edilecektir.

"Türk Dili ve Edebiyatı" derslerinde birinci derecede üzerinde çalışılacak metinler Türk edebiyatı örnekleridir. Batı edebiyatına ayrılan zaman, Türk Dili ve Edebiyatına ayrılan zamanın dörtte birini geçmeyecektir.

Seçilecek metinlerin vasıfları aşağıda "Metin seçimi" bahsinde belirtilmiştir.

I. Sınıflarda:

I. Sınıflarda okuma, bilhassa Batı anlayışına uygun hikâye ve roman, şiir, tiyatro, deneme, tenkid, ilim ve fikir yazıları ve hitabet nevilerine ait örnekler üzerinde toplanacaktır. Bunlara, eski edebiyatımız hakkında da bir fikir vermek için, Halk edebiyatımızın destan ve hikâye, ilâhi, koşma, türkü, temaza nevelerinden ve Divan edebiyatımızın measevi, gazel, şarki, tarih (menaur), seyahat, ahlâk ve fikir yazıları nevelerinden örnekler ilâve edilecektir. Öbür yazı çeşitleri, seçilecek örnekler dolayısıyla ve kendiliğinden gelecek fırsatlarda, bu sınıfta veya ileriki sınıflarda tanıtılacaktır. I. sınıfta örneklerin zaman sırasıyla verilmesi şart değildir. Sadece, Halk ve Divan edebiyatımızdan alınacak metinler ayrı birer küme teşkil edecek, bunlarla yeni edebiyat neveleri arasında gerekli mukayeseler yaptırılacaktır. Divan edebiyatından seçilecek metinler kısa olmalıdır (Bk. "İnceliyerek okuma", "Şekil meseleleri").

II. Sınıflar:

II. sınıfta İslâmlıktan önceki Türk edebiyatı, Halk edebiyatı, Divan edebiyatı üniteleri ile Tanzimat sonrası edebiyatımızın muhtelif sınıfları ve Batı edebiyatı üniteleri vardır. Her ünitenin içinde, metinler zaman sırasıyla verilecektir. Halk ve Divan edebiyatlarımız birer bütün olarak kabul edilmelidir.

III. Sınıflarda:

III. Sınıfta edebiyatımızın ve Batı edebiyatının daha seviyeli örnekleri gösterilecektir. Edebiyat kolu ders konularının başında,

yine bir ünite olarak, "Divan şairinden ve nesirinden seçilmiş parçalar" yer almaktadır. Burada meselâ bir kaside başlangıcı, bir mesnevi parçası, birkaç tarih ve ahlâk yazısı, tezkirelerden alınmış parçalar, v. b. incelenebilir. Sürekli ve güdümlü okumada öğrenciler, öğretmenin seçeceği birkaç eser üzerinde, toplu ve kontrollü olarak çalışacaklardır. Batı edebiyatından seçilecek örneklerden bir kaçının uzun, kalanlarının kısa olması ve böylelikle öğrencilerin bazı eserler üzerinde fazlaca durmalarının sağlanması maksadı daha elverişlidir. (Aynı şekil I. ve II. sınıflarda da uygulanmalıdır.)

Fen kollarının okuma programları, bu sınıflarda Türk Dili ve Edebiyatı derslerine ayrılan zamana göre ayarlanmıştır.

Okuma çeşitleri: İnceliyerek okuma:

Lise sınıflarında okumanın muhtelif şekilleri uygulanabilir. Bir yazarın, bir nev'in, bir cereyanın, bir devrin karakterini belirtmek üzere seçilen kısa parçalar, incelenerek okunacaktır. Bu okumada her türlü işaret ve açıklama, her türlü mukayese, yazarı harekete geçirmiş bulunan düşünceyi aydınlatma, hizi onun duygularına götürme, onun gayelerini sezdirme, dolayısıyla yazarın mensup bulunduğu devri ve çıkışı hissettirme maksadıyla yapılmalıdır. Bir metni incelemenin belli bir tipi olmamakla beraber, umumi yol "daima metinden hareket etme, metnin vereceği imkânlarla yetinme, onun açıklama ve devamını takip etme" yoludur. Metni bahane ederek esasa ilgisi olmayan ve açıklanmaya yardımcı dokunmayan izahlara girişmek şekil meselelerini yazarın bile düşünmediği tahlillere tabi tutmak, asla doğru değildir.

İncelenecek metnin daha önceki derslerden birinde öğretmen tarafından kısaca tanıtılması ve bir kere sınıfta okunması lüzumdur. Bu suretle öğrencilerde metne karşı ciddi bir alâka uyandırılacağı gibi, okumaya verilecek ton sayesinde mânânın de gereği gibi kavranması kolaylaştırılmış olacak ve dolayısıyla ilk temasta parçanın bırakabileceği şairi intiba önleneyecektir. Bu sırada, öğrencinin kendi imkânlarıyla gözlemiyebileceği düğümlü noktalar öğretmenin tarafından açıklanmalı, metinle ilgili bazı hazırlık konuları (aranılacak kelimeler, başka kitaplardan çıkarılacak kısa notlar, v. b.) ve bazı problemler (metnin özünü buldurmaya yarayacak sorular) öğrencilere veya öğrenci gruplarına, lüzumlu bibliyografya notlarıyla birlikte, verilmeli veya dağıtılmalıdır. Hazırlıkların sözlü veya yazılı olması öğretmenin takdirine bağlıdır. (Bunların sözlü veya yazılı kompozisyon çalışmalarını olarak değerlendirilmesi mümkün ve faydalıdır.)

Metnin incelenmesi bundan sonraki derste veya derslerde tamamlanacaktır. Bu incelemede ele alınacak başlıca meseleler, par-

çanın bütünü (gerekirse alındığı eserdeki veya yazarın öbür eserleri arasındaki yeri; şekli, ana fikri [fikri yazılarında ve tezli eserlerde], teması [bilhassa duyguları ifade eden eserlerde] ve benzerleri), kompozisyonu (başlıca bölümleri ve bunlar arasındaki bağlar), üslup vasıfları, çevre ile ve devrin umumi fikirleriyle veya eski yeni başka eserlerle olan ilgileri v. b. dir. İncelemenin, seviyeye göre tertiplenmiş açık, sınırları belli, çeşitli fakat birleşince öğrenciyi metnin özüne götüren sorularla ve münakaşa konularıyla öğretmenin tarafından idare edilmesi gerekir. Bütün bu çalışmalar, öğrencileri, yazının değerini belirtecek toplu bir görüşün ifadesine ve güzel bir okuyuşa götürecektir. İfrata varılmadan yapılmalıdır. Güzel bir okuyuşun, mübalâğalı tonlarla değil, ancak, sade bir ahenkde elde edilebileceği de öğrencilere daima hatırlatılmalı ve okumanın akışı zedelenmeden, bazı kelimelerin ve cümlelerin doğru ve tabii söylenişleri üzerinde, sözlü kompozisyon çalışmalarına da yardım edecek ufak alıştırmalar yaptırılmalıdır.

Sürekli ve güdümlü okuma:

Sürekli okuma ya tam bir eser (meselâ bir piyes), yahut bir yazardan seçilmiş aynı cinsten parçalar (meselâ hikâyeler, şiirler), yahut da başka başka yazarlardan seçilmiş yakın nevilerde geniş parçalar üzerinde yapılır. Bu okumada öğrenciler teferruata gitmeyecekler; eserin umumi mânasını, başlıca meselelerini, karakterini, gayesini çıkarmaya çalışacaklar; yazarın, yaşadığı çevredeki ve çağdaki yeri ile eseri arasındaki münasebetleri araştıracaklardır. Okunan eser, benzerleriyle veya zıtlarıyla karşılaştırılabilir.

Güdümlü okumada, metne geçilmeden önce, bunun anlaşılmasını kolaylaştıracak lüzumlu ve faydalı bilgiler, öğretmen tarafından verilir. Ancak bu bilgiler, dikkati eserin hususi cephelerine ve teferruatına çekecek mahiyette olmamalıdır. Öğretmenin en mühim vazifesi, öğrencileri yazarın görüş noktasına getirmektir. Okuma sırasında da mühim noktalarda durup incelemeler yaptırmak mümkündür. Her bölümün sonunda, eserin mânasıyla, değerleriyle ilgili sorular sorularak, yazarın maksadını öğrencilerin kavrayıp kavramadıkları kontrol edilir.

Uygulamada sürekli ve güdümlü okuma şekilleri birleştirilebilir. Seçilen eserin başlıca bölümleri esli olarak okunmalı (Eser bir piyes ise, gerekli tonun verilmesi için, rollerden birini bizzat öğretmen okur), arada kalan kısımlar öğretmen tarafından özetlenmelidir. Bu çeşit okumaların hedeflerinden biri öğrencilere bir metni ilk temasta kavrama alışkanlığı vermek olduğundan, okunacak parçaların önceden hazırlanmasına lüzum yoktur. Ancak uzun eserlerde,

bir kısım bölümlerin özetlerini bazı öğrencilere yaptırmak mümkündür.

Bir metnin incelenmesi, öğrencileri, ilk intibalarla yetinmemeye, okuduklarını daha iyi anlamaya alıştıtır ve, ifrattan kaçınmak çartıyla, fikir terbiyesinde mühim faydalar sağlar. Daha geniş ve serbest olan okuma şekilleri ise, bir eseri bütünüyle anlamaya alıştırma ve okuma zevki verime bakımından değerlidir.

İkinci derecedeki küçük parçalarda, umumi olarak mânânın kavranmasını sağlayacak bir okuma yeter sayılmaktadır.

Şekil meseleleri:

Yazar, şekil ve muhtevayı ayrı ayrı düşünmüş değildir. Bu sebeple şekil meselelerine de, eserin özünü ve yazarın psikolojisini aydınlatıcıları ölçüde yer verilmesi doğru olabilir.

I. sınıflarda nesrin hususiyetleri hikâye ve roman örnekleri üzerinde, nazımın hususiyetleri şiir örnekleri üzerinde gösterilecek, başlangıçta elde edilen kazançlar, yine metinlerin hazırlanacakları sıratlardan faydalanılarak, zamanla beslenecektir. Öğrenciler bu sınıfta edebî neveleri tanımaya ve nevelere, çağlara, zümrelere (Divan edebiyatı, Halk edebiyatı, v. b.) göre edebiyatı, v. b.) değişen üslupları ayırtetmeye, yazardan yazara değişen hususiyetleri sezmeye başlayacaklar ve bunlar ileriki sınıflarda kuvvetlendirilecektir. Her ifade aranması gereken açıklık, zenginlik, canlılık gibi vasıflar ve bunlara engel olan ihmaller ve eksiklikler hakkında, yer geldikçe, gerekli mübahadeler yaptırılmalıdır. Söz figürleri (edebî sanatlar) süs olarak değil, daha ziyade bir ifade zarureti olarak benimsenmelidir. Cerek mecazların (istiare, alegori, mürsel mecaz), gerek söz diziminden (hafz, tedric, tekrir, v. b.) ve düşünüş tarzından (teşbih, tezat, canlılaştırma, mübalâğa, nida, soru, v. b.) doğan öbür figürlerin ifadeye kazandırdıkları canlılık, tipik örneklerine raslandıkça belirtilmelidir.

Nevelerle ve şekillerle ilgili mübahadeler ve incelemeler kompozisyon faaliyetleriyle kaynaştırılıp tamamlanmalıdır.

Veznin, kafiyelerin, nazım şekillerinin ve mecazların mücerret ve kuru tahlillere tabi tutulması, metinlerin bunları anlatmaya yarım-yacak vasıtalar veya sadece sözlük ve gramer malzemesi tarzında kullanılması, cümlelerin ve nusraların aynen veya değişik şekillerle tekrarlanması, tekrarlanması ve bunun açıklama sayılması, bir cümlede her kelimenin ayrı ayrı izah edilmesi ve ettirilmesi, biyografilerin ve basma kalıp şahsiyet tahlillerinin hiçbir gayeye hizmet etmeyecek şekilde ezberletilmesi, soruların basit, vuzuhsuz ve bilhassa sistemsiz olması, kelimelerin, cümlelerin kullanılmasında sarıhlığe ehemmiyet verilmemesi, derslerde şahsi zevklerin ve ke-

sinleşmemiş görüşlerin hâkim kılınması, v. b. yazının değerleriyle öğrencinin alâkasını kesen, dikkati dağıtan, zamanla okuma zevkini ve duyup anlama kabiliyetlerini felce uğratan zararlı yollardır; dil ve edebiyat öğretimimizin zayıflıkları bilhassa bu noktalarda aranmalıdır.

Edebiyat tarihi:

II. ve III. sınıflardaki üniteler, edebiyat tarihinin umumi seyriyi takibetmektedir. Her üniteye, adları belirtilen ve belirtilmeyen yazarlardan seçilecek metinlerin, yukarıda da açıklandığı gibi, ahenkli bir bütün teşkil etmesine dikkat edilmeli ve öğretimin dağıtık, sistemsiz kalmasına meydan verilmemelidir.

Dil ve edebiyat bilgileri gibi, edebiyat tarihi de müstakil kurallar tarzında ve ezberlenmek üzere verilmeyecektir. Ancak, a) her ünitenin başında, buna dâhil örneklerin edebiyat tarihindeki yerlerini, başka eserlerle ve birbirleriyle olan ilişkilerini tesbite yarım-yacak, bilhassa öğrencilerde konuya karşı alâka uyandıracak zaruri ve aydınlatıcı bilgiler topluca verilmeli; b) inceleme sırasında, müşahade ettirilmek suretiyle, metinle, yazarın devri, çevresi, hayatı ve mizacı arasındaki ilişkiler; c) metinden metne geçilirken, aradaki münasebetlere dayanılarak, ünitenin başlıca inkişaf merhaleleri; d) üniteden üniteye geçilirken üniteler arasındaki bağlar ve farklar açıklanmalı; e) Batı edebiyatından alınacak örneklerle kendi edebiyatımızın örnekleri arasında da, Türk ve Batı edebiyatlarının hususiyetlerini, Tanzimattan sonraki edebiyatımızın Batı anlayışına adım adım nasıl yaklaştığını göstermek için, faydalı karşılaştırmalar yapılmalıdır. Dikkat edilecek bir cihet, bunlardan bir kısmının, kabil olduğu kadar, öğrenciye buldurulmasıdır.

Öğretmen, her metnin hazırlığını aynı zamanda bu esaslara göre yapmalı, bizzat açıklayacaklarını tesbit ettikten sonra, öğrencilere aratacaklarını, belli bir görüş noktasından çıkan çekici ve düşündürücü problemler şeklinde ortaya koymalı, bunların çözümlüğünü ihtimamla takibetmelidir. Zaman zaman problemlerin öğrenciler tarafından bulunup ortaya konmasını ve çözümlüğünü kolaylaştıracak tedbirler almalıdır.

Her ders yılının sonunda beş altı saat ayrılarak, bu süre içinde, o yıl okunanların topluca gözden geçirilmesi faydalı olur. Bununla ilgili olarak, "Türk Dili ve Edebiyatı" kitaplarının sonunda, edebiyat tarihinin umumi seyriyi ve ana hatlarını belirten bir özetin bulunması, öğrencilere üzerinde çalıştıkları metinlerin zaman içindeki yerlerini ve devirleriyle ilgili hususiyetlerini topluca hatırlatmak bakımından, lüzumludur.

Hâsılı, Türk edebiyatının gelişme merhalelerinin gösterilip edebî mahsullerinin devir ve çevre içinde değerlendirilmesi, okunmuş ve tanınmamış eserlerin hikâyesi şeklinde olmayacaktır.

Biyografinin de eseri izah bakımından mühim olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır.

Yabancı edebiyatlardan ve şahsiyetlerden bazıları, sözlü kompozisyon saatlerinde, konuşma veya konferans konusu olarak öğrencilere verilebilir.

Derslerde ve ders dışı faaliyetlerde müracaat kitabı olarak kullanılmak üzere, her öğrencide metinli veya metinsiz bir edebiyat tarihi de bulunmalıdır.

Metin seçimi:

1 — Derslerde ve dolayısıyla kitaplarda kullanılacak metinler, a) sınıf seviyesine uygun, b) fikir, sanat ve bilgi değeri bulunan, c) icabında incelenerek okunmaya müsait, d) ifadece sağlam ve vuzuhlu, zevk verici ve yetiştirici parçalar olmalıdır.

2 — Örnekler, şahsiyetlerin ve bunların bağlı buldukları çağruların karakterlerini vermelidir. Aynı devrin başka başka yazarlarından alınacak parçaların birbirini tamamlaması, aynı şahsiyetten muhtelif sınıflarda alınacak parçaların da, her sınıfta, bu şahsiyetin belli bir cephesini veya belli cephelerini tanıtmaları gerekir.

3 — Mîna ve tesir bakımından her metnin: a) sınıf havasına uygun bulunması, b) öğrencileri kötümserliğe sürüklemeyecek, inançlarını sarsmayacak, onları iyiye, güzele, hayata doğru şevkle, cesaretle yürütecek mahiyette olması şarttır. Halk ve Divan şiiri ünitelerinde mücerret aşk yazılarından ziyade, millî haletlerimizi, mefahirimizi belirten parçalar yer almalıdır. Muhtelif devirlerden seçilecek örneklerin, sınıflarda konuşulması arzu edilmeyen konulara yol açmayacak vasıfta olmasına itina edilecektir. Batı edebiyatı örnekleri sağlam tercümeleden alınmalıdır. Hâsılı her parça, doğrudan doğruya veya dolayısıyla, Türk çocuklarına millî ve insani terbiye verebilmelidir.

4 — Okunacak örneklerin sayısı, vaktin müsaadesine ve yazarların ehemmiyetlerine göre ayarlanır.

5 — Her parça, uzun bir eserden seçilmiş bile olsa, konu ve fikir bakımından bir bütün sayılabilmelidir.

6 — İslâmlıktan önceki edebiyatımızdan seçilecek parçaların bugünkü dilimize çevrilmiş şekilleri verilecektir. Bunların yanına, dilimizin o devirlerdeki durumunu göstermek için, asıllardan alınmış beş on satır konulabilir. İslâm medeniyeti çerçevesinde gelişen edebiyatımızdan seçilecek manzum metinlerin, bilhassa çekimlerde, zamanlarındaki söyleyişleriyle değil, mümkün olduğu kadar

yabancı ve garip görünmekten kurtararak, bugünkü canlı dilimize yakın söyleyişleriyle verilmesi uygun görülmüştür. Herhangi bir engel bulunmadıkça, "gelürsün" yerine "gelirsin" yazmak kabildinden tasarruflar, her dilde yapılmaktadır. Dili bakımından anlaşılması güç olan mensur metinlerin, çağımız için değerli bulunan üslup vasıfları elden geldiği kadar muhafaza edilmek şartıyla, bugünkü dilimize yaklaştırılması artık zaruret haline gelmiştir. Öğrenci birtakım engellere takılmaktan ve birçok kelimeleri ezberlemekten kurtararak, yazının gerçek değerleriyle ve özü ile temasa getirilmelidir. Bu metinlerden birkaçının asıllarından da örnekler vermek, tabiiyle mümkündür.

7 — Dilimizin bünyesini kavratma ve fikir terbiyesi verme bakımından eski ve yeni edebiyatımızın nesir örneklerinden fazlasıyla faydalanılmalıdır.

DERS KONULARI

I. SINIF

(Haftada 3 saat)

1 — Tanzimat sonrası edebiyatımız:

a) Namık Kemal, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Mehmet Akif Ersoy, Ziya Gökalp, Yahya Kemal Beyatlı, Ömer Seyfettin, Memduh Şevket Esenalı, Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Reşat Nuri Güntekin ve Falih Rıfkı Atay'dan örnekler. — Atatürk'ün nutuklarından seçilmiş parçalar.

b) XX. yüzyıl edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

2 — Eski edebiyatımız:

a) Halk edebiyatı: Dede Korkut, Yunus Emre ve Karacaoğlan'dan örnekler.

b) Divan edebiyatı: Süleyman Çelebi, Fuzuli, Nedim ve Evliya Çelebi'den örnekler.

c) Halk ve Divan edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

3 — Batı edebiyatı:

Himeros, Aiskhylos, Sophokles, Herodotos, Molière, La Fontaine, La Bruyère, Daudet, Cervantes, Swift ve Dickens'ten örnekler.

II. SINIF

EDEBİYAT KOLU

(Haftada 4 saat)

1 — İslâmlıktan önceki Türk Edebiyatı: Orhun yazıtlarından, Köşgarlı Mahmut'tan ve Oğuzname'den seçilmiş parçalar.

2 — Halk edebiyatı:

a) Dede Korkut, Yunus Emre ve Karacaoğlan'dan örnekler.

b) Halk edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

3 — Divan edebiyatı:

a) Nevali, Fuzuli, Baki, Nef'i, Nedim, Galip ve başka Divan şairlerinden örnekler.

b) Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi, Naima ve başka divan nesir yazarlarından seçilmiş örnekler.

4 — Tanzimat sonrası edebiyatımız:

a) Namık Kemal, Ahmet Mithat ve Recâizade Ekrem'den örnekler.

b) Tevfik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil ve Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan örnekler.

c) XX. yüzyıl edebiyatımızdan seçilmiş örnekler (Mehmet Emin Yurdakul, Ömer Seyfettin, Halide Edip Adıvar, Reşat Nuri Güntekin v. b.).

5 — Batı edebiyatı:

a) Yunan ve Latin edebiyatları: Euripides, Vergilius ve Tacitus'tan örnekler.

b) Yeni edebiyatlardan seçilmiş başka örnekler.

II. SINIF

FEN KOLU

(Haftada 3 saat)

1 — İslâmlıktan önceki Türk edebiyatı: Orhun yazıtlarından. Kâşgarlı Mahmut'tan ve Oğuzname'den seçilmiş parçalar.

2 — Halk edebiyatı:

a) Dede Korkut, Yunus Emre ve Karacaoğlan'dan örnekler.

b) Halk edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

3 — Divan edebiyatı:

a) Nevali, Fuzuli, Baki, Nedim ve Galip'ten örnekler.

b) Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi ve Naima'dan seçilmiş örnekler.

4 — Tanzimat sonrası edebiyatımız:

a) Namık Kemal, Ahmet Mithat ve Recâizade Ekrem'den örnekler.

b) Tevfik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil ve Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan örnekler.

c) XX. yüzyıl edebiyatımızdan seçilmiş örnekler (Mehmet Emin Yurdakul, Ömer Seyfettin, Halide Edip Adıvar, Reşat Nuri Güntekin v. b.).

5 — Batı edebiyatı:

a) Yunan ve Latin edebiyatları: Euripides, Vergilius ve Tacitus'tan örnekler.

b) Yeni edebiyatlardan seçilmiş örnekler.

III. SINIF

EDEBİYAT KOLU

(Haftada 5 saat)

1 — Divan şairinden ve nesrinden seçilmiş örnekler.

2 — Tanzimat sonrası edebiyatımız:

a) Şinasi, Ziya Paşa, Namık Kemal, Abdülhak Hâmid Tarhan, Ahmet Vefik Paşa, Ahmet Cevdet Paşa ve çağdaşlarından seçilmiş örnekler.

b) Tevfik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil, Cenap Şehabettin ve çağdaşlarından seçilmiş örnekler.

c) Ziya Gökalp, Fuad Köprülü, Mehmet Akif Ersoy, Ahmet Haşim, Yahya Kemal Beyatlı, Memduh Şevket Esenal, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Falih Rıfkı Atay, Peyami Safa ve çağdaşlarından seçilmiş örnekler.

d) Cumhuriyet devri şiir ve nesrinden seçilmiş örnekler.

e) Atatürk'ün nutuklarından seçilmiş parçalar.

3 — Batı edebiyatı:

a) Yunan ve Latin edebiyatları: Sophokles, Eflâton, Cicero ve Seneca'dan örnekler.

b) Yeni edebiyatlar: Dante, Montaigne, Pascal, Voltaire, Rousseau, Balzac, Stendhal, Hugo, Flaubert, Goethe, Schiller, Shakespeare, Tolstoy, Ibsen, Poe ve Mark Twain'den örnekler.

c) Batı edebiyatından seçilmiş başka örnekler.

4 — Sürekli ve güdümlü okuma:

a) Bir Türk romanından veya piyesinden seçilmiş parçalar.

b) Bir Türk şairinden seçilmiş parçalar.

c) Bir Batı klâsîğinden seçilmiş parçalar, v. b.

III. SINIF

FEN KOLU

(Haftada 2 saat)

1 — Tanzimat sonrası edebiyatımız:

a) Şinasi, Namık Kemal, Abdülhak Hâmid Tarhan ve Ahmet Vefik Paşa'dan örnekler.

b) Tevfik Fikret ve Halit Ziya Uşaklıgil'den örnekler.

c) Ziya Gökalp, Fuad Köprülü, Mehmet Akif Ersoy, Ahmet Haşim, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Falih Rıfkı Atay'dan örnekler.

d) Cumhuriyet devri şiir ve nesrinden seçilmiş örnekler.

e) Atatürk'ün nutuklarından seçilmiş parçalar.

2 — Batı edebiyatından seçilmiş örnekler.

II. KOMPOZİSYON

Dil ve edebiyat öğretiminde öğrencilerin ilerleme dereceleri, kendilerini ifade edişlerinden anlaşılır. Şu halde okumanın ve dil ile ilgili öbür çalışmaların başlıca hedeflerinden biri, onları kompozisyona hazırlamak, bildiklerini, duyduklarını ve düşündüklerini doğru, açık ve tesirli bir şekilde tam olarak söylemeye, yazmaya alıştırmaktır. Yeni edebiyatımızdan ve Batı edebiyatından alınan her okuma parçasının aynı zamanda kompozisyon örneği olarak incelenmesi ve dilbilgisinin bilhassa dilin kullanılışı bakımından ele alınması, bundan dolayı lüzumludur.

Güzel konuşmak veya güzel yazmak, sadece bazı formülleri maharetle kullanmak demek değildir. Güzel konuşup yazabilmek için, hâtıralardan, duygulardan, fikirlerden ve hayallerden meydana gelmiş zengin bir malzeme ile, gerçeği müşahade ve düşünceleri, duyguları tahlil edebilme kabiliyetleri de lâzımdır. Okunacak metinler, yapılacak konuşma ve yazma alıştırmaları, öğrencinin muhtaç bulunduğu kültür zenginliğine yardım edecek, onun müşahade ve tahlil kabiliyetlerini geliştirecektir.

Yazılı kompozisyon çalışmaları birinci derecede ehemmiyetli olmakla beraber, gerek hayatımızdaki rolü, gerek kelime ve cümle zenginliğine yardımcı bakımından sözlü çalışmaların da ihmal edilmemesi gerekir. Sözlü kompozisyon çalışmalarında öğrenci, başkalarıyla, yersiz heyecanlara kapılmadan, tabii ve rahat konuşmayı, başkalarını dikkatle ve sabırla dinlemeyi öğrenecektir. Onu, bir meseleinin değişik cephelerini görmeye, değerli ve değersiz görüşleri ayırtmaya, çabuk düşünmeye, düşüncelerinin olgun delillerini bulmaya, âdilâne hüküm vermeye, peşin hükümlerden sakınarak mantıklı bir muhakeme ile karara varmaya alıştırmak, konuşmalardan fazlasıyla faydalanabiliriz. Öğrenci, güzel, canlı, çekici bir konuşmanın insan şahsiyeti hakkında başkalarına lehte konuştukları vereceğini de görecektir. Mantıklı görüşlerin ergeç kazanacağını anlayacağı için, sağduyuya, mantığa ciddiliği olan güveni artacak, inanmadıklarını körü körüne tasdik etmekten kurtulacaktır.

Konuşma konularının okul havasına ve sınıf seviyesine uygun ve yükseltici olmasına, lâubaliliğe ve çatışmalara yol açmamasına bilhassa dikkat edilmeli, sözü aykırılığa, konu dışına, şahsiyata vurduramama dürüstlüğü her vesile ile öğrencilere aşılanmalıdır.

Konuşmalarda, yazıda olduğu gibi, konunun iyi anlaşılması bulunması şarttır. Münakaşa, münazara, sözlü rapor gibi konuşma çeşitlerinde, konunun ve zamanın sınıfsız evvelden tesbit edilmesi, öğrencilerin hazırlıklı gelmeleri, bu sebeple, mutlaka sağlanmalıdır.

Öğrencilerin, seslerini kullanışlarında, jestlerinde, yüz hareketlerinde, bilhassa kelimeleri ve cümleleri söyleyişlerinde çeşitli aykırılıklara, yapmacıklara, hatalara düştükleri görülmektedir. İyi konuştuğunu sanıp konudan uzaklaşan, ciddilikten ayrılan, boş sözlerle zamanı dolduran, sözü kendine inhisar ettirmek isteyen, başkalarının sözlerini kesen, kendi düşüncesine aykırı fikirler ortaya atılınca bunu hayaset meselesi yapan tipler vardır. Bunların her biri için alınması gereken tedbirler ihmal edilmemelidir. Konuşmaktan kaçınanların da muhtelif vesilelerle teşvik edilmesi lâzımdır. Her öğrenci, konuşmaya alâkalı fikirler katabileceğine konunun aydınlanmasına yardım edebileceğine inanmalıdır.

Sözlü ve yazılı kompozisyonun, bu çalışmalara ayrılan saatlere inhisar ettirilmesi gerekmez. Bütün dil ve edebiyat dersleri, okulun iç ve dış hayatı, öbür dersler, bu faaliyetlere zemin olabilir.

Kelime hazinesi ve cümleler:

Dile hâkim olmak, mânaları ve değerleri iyi bilinen kelimelerden meydana gelmiş zengin bir kelime hazinesini ve çok sayıda çeşitli cümleler kurma maharetini kazanmış olmak demektir.

Öğrencilerin kelime hazinelerini beslerken şunları dikkate almamız gerekir:

1 — Kelimeleri, ifade ettikleri eşyadan ve fikirlerden ayırarak (meselâ, hazır listeler halinde) öğretmemeliyiz. En doğru yol, bunları psikolojik alâkalara göre gruplandırmaktır. Bazan kökteş kelimeler bile, bu bakımdan birbirlerinden uzak kalırlar. Fakat aynı fikir nizamına, aynı hayal grupuna giren, biri düşünülünce öbürü az çok vâzih bir şekilde hatıra gelen kelimeler arasında psikolojik bir alâka var demektir. Uygulamada, isim, sıfat, fiil olarak aynı duyguyu ifade eden kelimeleri buldurmak; içinde boşluklar bulunan metinlerde, cümlenin umumi mânasına göre, birbirine yakın kelimelerin uygun düşecekleri kullandırmak; verilen bir konuda cümleler kurdurmak; aynı cümlede iki boşluk bırakarak bunlardan her birine eş mânalı iki kelimedenden hangisinin uyacağını buldurmak, v. b. şekillere başvurulur. Daima göz önünde bulundurulacak bir nokta kelimelerin tek başlarına sırih mânalar taşıyamalarına ve kendilerini daha çok cümlede belli etmeleri keyfiyetidir.

2 — Çalışmalar umumi kültür dilimizde yaşayan kelimeler üzerinde toplanmalı, eski, az kullanılan veya tutunmamış kelimelerde ısrar edilmemelidir.

3 — Her kelime, doğru telâffuzıyla birlikte kavratılmalıdır.

4 — Kelimeler üzerinde çalışılırken sözlüklerden, ansiklopedilerden, ilgili kaynaklardan faydalanılmalı, edinilen bilgiler ve ya-

plân karşılaştırmalar, v. b., fişlere veya alfabeli defterlere not ettirilmelidir.

5 -- Kelime çalışmalarının ifrata vardırılması mahzurludur.

Cümle, dilde en küçük canlı unsurdur. Kelimenin benimsenmesinde, kelime çeşitlerinin belirtilmesinde, kelime gruplarının vazifelerinin açıklanmasında... daima bir mâna bütünlüğü taşıyan cümlelerden faydalanılır.

Cümleler üzerinde çalışırken, yapılacak işlerden bazıları şunlardır:

1 -- Basit, bağli, sıra cümleleri doğru yazıp noktalamak; bileşik cümleleri bağli cümleler haline getirmek veya bunun aksini yapmak;

2 -- Bir hareketi, bir görünüşü, bir duyguyu, bir fikri yerine göre çeşitli cümlelerle ifade etmek;

3 -- Cümleleri dil ve mâna bakımından incelemek;

4 -- Yanlış cümleleri düzeltmek v. b.

Başta sözlü ve yazılı kompozisyon çeşitleri:

Aşağıda, sözlü ve yazılı kompozisyon çeşitlerinden bazıları, kısa notlarla açıklanmıştır:

A. Yazılı:

Paragraf teşkili: Derece derece, okuma parçalarındaki paragrafları tanıma, eve veya arkadaşına yazılacak mektuplarda geçecek materyelleri paragraflara bölme; vaka, tasvir, tahlil, duygu ve fikir paragraflarının başlangıç (giriş veya geçiş) cümlelerini yazabilme; basit makalelerde, haber yazılarında paragrafları düzenleme; türlü yazılarda paragrafları doğru kurma alıştırmaları. Bunların grup çalışmaları halinde yaptırılması da mümkündür.

Plân ve özet çıkarma, not alma:

1 -- **Plân çıkarma:** Bir kitabın fihrist (içindekiler) sahifesini inceleme, herhangi bir ders kitabından belli bir bölümün plânını çıkarma, sözlü veya yazılı bir raporun, bir açıklamanın, bir gazete haberinin... ana fikirlerini başlıklar halinde yazarak plânını yapabilme şekillerinde olur. Paragraf çalışmalarıyla birlikte yürütülür. Okuma parçalarında da uygulanır.

2 -- **Özet çıkarma:** Bir hikâyenin bütünü veya bir parçasını özetleme; bir paragrafın, bir gazete veya fikir yazısının ana fikrini çıkarma, bir makalenin paragraflarını özetleme gibi çeşitleri vardır. Özetler kısa, açık cümlelerle yapılır. Bu çalışmalar bir yazının hatırdâ rasgele kalan kısımlarını bir araya toplıyarak bunları özet sayma alışkanlığını da önlemeye yarar.

3 -- **Not alma:** Dinlerken, mübahade sırasında, okurken, derse çalışırken gerekli notları alma. Not almanın, her şeyi aynen kâğıda geçirme demek olmadığı, rasgele alınan notların değersiz kalacağı öğrencilere anlatılmalıdır. Ayrıca fiş çıkarma, kupür biriktirme, alınan notları değerlendirip ilgili yazılarla zenginleştirme, tasnif etme ve daima kullanılabilir durumda bulundurma alışkanlıklarının kazandırılması lâzımdır.

Raporlar, kısa gazete haberleri, ilânlar, gezi ve seyahat notları: Yazılı rapor, sözlü kompozisyon bölümünde "sözlü rapor, haber verme" başlığı altında toplanmış bulunan konularda olur. Gezilerle, günlük vakalarla ilgili haberler, gazete haberleri, çeşitli ilân örnekleri bu gruba girer.

Yazılı yoklama sorularını cevaplandırma: Bu konuda öğrenciye, yazılı yoklamalarda başarının yolları gösterilmelidir. Yoklama kâğıdının nasıl kullanılacağı (kâğıdın itinalı kullanılması, yazının temiz ve okunaklı olması, boş bırakılacak yerler, sımf, numara isim ve tarih kayıtları, paragraf başları, tasniflerin belirtilmesi, v. b.) soruyu iyi anlamak için nelere dikkat edileceği, sorunun nasıl cevaplandırılacağı (cevapların soruyu karşılaması, konu dışına çıkmama, cevabın lüzumundan fazla kısa veya uzun olmaması, sorunun cevaplarını paragraflara bölme, dil, ifade düzgünlüğü, v. b.) hususlarında öğrenciye bilgi verilmeli, çeşitli derslere ait yazılı yoklama soru ve cevapları üzerinde incelemeler yapılmalıdır.

Mektup yazma: Önce mektup kâğıdının, zarfın nasıl kullanılacağı öğretilecek; eve, arkadaşına, küçüğe, büyüğe yazılacak mektuplarda hitaplar, başlangıç ve bitim cümleleri gösterilecek, mektubu bütün halinde yazabilmek için dikkat edilmesi gereken noktalar belirtilecektir. Daha sonra öğrenci, iş mektuplarıyla hususi mektuplar arasındaki farkları görecektir, toplantı, müsamere gibi fırsatlardan faydalanarak davet ve teşekkür mektupları yazacak, telgraf çeşitlerini öğrenecektir.

Öğrenci, türlü konulardaki dilekçeleri yine bu gruptaki çalışmalar arasında görür.

Konuşma yazılar, hikâyeler yazma: İçer diyaloglarla başlanmalı, iki insan (veya iki bitki, iki hayvan...) belli bir mesele üzerinde konuşurulmalı, sonra konuşmalı fıkralara, hikâyelere geçilmelidir.

Kitap inceleme: Öğrencilere, ders saatleri dışında okudukları veya inceledikleri kitapları, arkadaşlarına tanıtmaları için, sözlü incelemelerde tavsiye edilen esaslara göre, raporlar hazırla-

ılacak, son sınıfta tenkideci görüş üzerinde ısrar edilecektir. (Sözlü kompozisyon bölümüne de bakınız.)

Edebi yazılar: Şiirler, okul toplantılarında okunacak monologlar, okul hayatını canlandıran radyo skeçleri, küçük piyesler, denemeler, v. b.

Öğrenciler, sınıfları ilerledikçe, bilhassa fikir konularına sevk edilmelidirler.

B. Sözlü:

Karşılıklı konuşma: Bunlar, gündelik hayatta rastlanan konuşmalardır. Öğrenciye cemiyet hayatındaki kısa beraberliklerde nasıl konuşacağı öğretilir:

- Kendini tanıtmak, arkadaşlarla konuşma;
- İki arkadaşı tanıştırmak;
- Telefonla konuşma;
- Özür dileme, teşekkür etme;
- Büyüklerle konuşma;
- Bir topluluğa veya misafirliğe gidildiği zaman yahut burarlardan ayrılırken söylenecek sözler;
- Bir yemekte çeşitli konular üzerinde, öteden beriden konuşma... gibi basit örneklerden başlanarak, süresiz ve tesadüfi konuşma tipleri gösterilir.

Bu çalışmaların suni bir atmosfer yaratılmadan, istihzaya ve küçümsemeye meydan verilmekten kaçınılması, ders içi ve dışı fırsatlardan (sınıftaki normal konuşmalar, okul toplantıları, geziler, müsamereler ve eğlenceler, öğretmen-öğrenci münasabetleri, kol faaliyetleri, v. b.) faydalanılarak tabiiik içinde yürütülmesi gerekir.

Açıklama: Bu çalışmalar, geniş konuşmaların unsurları üzerinde öğrenciyi ayrı ayrı meşgul etmek için yapılan alıştırmalardır. Başlıca çeşitleri şunlardır:

- Yol gösterme (Resmî bir binaya, çevrede belli bir yere nasıl gidileceğinin kısa ve açık bir şekilde ifadesi);
- Tarif (Türkçe derslerinde veya başka derslerde geçen mühim kelimelerin, terimlerin, çevredeki eşyanın tarifleri);
- Farkları gösterme (Aynı çeşitten, birbirine pek yakın, çok kere birbirine karıştırılan şeylerin, aynı konu etrafında iki hikâyenin, iki piyesin, iki şiirin... birbirine benzeyen ve benzemeyen taraflarının belirtilmesi);
- Sebeup-netice arasındaki bağlantının gösterilmesi (bir fikrin doğruluğunun veya yanlışlığının sebepleri, bir vakanın se-

bepleri, bir maçta, bir güreşte alınan neticenin sebepleri, bir edebî eserin belli bir özelliğini meydana getiren sebepler, v. b.);

e) Bazı cümle ve mısralar üzerinde yapılacak açıklamalar, v. b.

Sözlü rapor, haber verme: Bir havadis, günlük bir vaka, yeni bir kitap, yeni bir film, yeni bir ilmi keşif, bir kahraman, yapılacak bir iş, bir ders konusu, bir deney, bir tatil günü v. b. konular üzerinde sınıf arkadaşlarına doğru ve toplu bilgi verme.

Bir kitabın tanıtılmasında, belli bir zaman süresi içinde bitirmek şartıyla, şu plân uygulanabilir:

- Kitabın ve yazarının adı;
- Eserin kısa bir özeti veya belli bir parçasının özeti;
- Kitaptan seçilmiş tipik metinler;
- Konuşan öğrencinin eser hakkındaki düşünceleri;
- Kitabın nereden ve nasıl alınabileceği.

Hikâye anlatma: Öğrencilere seviyelerine ve zevklerine göre, şu tip hikâyeler anlatılmalıdır:

- Fıkralar (Nasreddin Hoca fıkraları gibi);
- Kahramanlara ait menkıbeler;
- Geçmiş vakalar, geziler;
- Okunmuş hikâyeler, v. b.

Bu konuşma çeşitli öğrencileri okumaya ve özetlemeye sevk edeceği gibi, onlara konuşma zevk ve sevgisini de aşılayacaktır. Ancak konuların seçimine dikkat edilmeli, sınıfa uymayacak konuşmalara meydan verilmemelidir.

Münakaşa: Münakaşada göz önünde tutulacak esaslar şunlardır:

- Konular öğrenciler tarafından seçilmelidir;
 - Çocuklar arasında ders dışı zararlı ve şahsi ihtilâflar yaratacak meseleler ele alınmamalıdır.
 - Konu, daha önceden sınıf ve ev vazifesi olarak verilip kaynaklar tavsiye edilmek suretiyle iyice hazırlanmalıdır;
 - Münakaşalar başlangıçta öğretmen, daha sonra sınıfça seçilecek bir başkan tarafından idare edilmelidir.
- Ayrıca öğrencilerin:
- Peşin hükümlere ve kararlara sapanmamaları, aydınlanmış meseleler üzerinde ısrar etmemeleri;
 - Söylenenleri, konuşanın sözlerini kesmeden, dikkat ve sabırla dinlemeleri, kararlarını düşündükten sonra vermeleri;
 - Bağırmadan, herkesin işitebileceği bir sesle konuşmaları, sözü kendilerine inhisar ettirmemeleri;
 - Başkalarına karşı nazik ve müsamahalı davranabilmeleri, şahsiyattan ve dedikodudan kaçınmaları;

5 — Konu dışına çıkmamaları; misallerin, başkalarından alınacakları sözlerin doğru ve fikirlerini destekleyecek nitelikte olmasına dikkat etmeleri;

6 — Başkana saygı göstermeleri, kendilerine söz verilmeden konuşmamaları, neticeyi iyi kalbilikle karşılamaları gerekir.

Üzerinde münakaşa yapılabilecek konular:

1 — Sınıfça okunan veya sınıfça bilinen bir hikâye, şiir veya temsilin değerlendirilmesi; bir sanat mesalesinin çeşitli yönleri;

2 — Bir kitap, günlük bir vaka, bir filmin taşıdığı yenilikler;

3 — Tavsiye edilmiş hikâye, roman, piyes ve biyografilerdeki şahıs ve vakaların benzer şahıs ve vakalardan ayrıldıkları noktalar, v. b.

Söz korusu: Söz korusu, bir şiir veya nesir parçasının bir grup öğrenci tarafından birlikte okunması demektir. Öğrenciye şiir zevki vermek için kullanılan vasıtalarından biridir. Sınıfta neşeli bir çalışma havası yaratır; sesli okuma maharetini artırır; toplu çalışmaların hoşlanma alışkanlığını verir; birlikte çalışma disiplinine alıştırır; yabuz başına inşaattan çekinen öğrencilerde kendine güvenme duygusunu besler; telâffuz hatalarının düzelmesine yardım eder.

Söz koroları için en elverişli malzeme, manzum hikâye ve piyesler, lirik şiirler, trajedi parçalarıdır. Seçilecek metinlerde şu vasıtların bulunmasına dikkat edilmelidir: kuvvetli bir ritim, kulağa hoş gelen bir ses, hareketli ve romantik bir konunun sade bir dille anlatılmış olması, canlı bir nakarat.

Söz koroları için yapılacak hazırlıkların başında öğrencilerin ses gruplarına ayrılmaları gelir:

- İnce sesliler,
- Orta sesliler,
- Kalın sesliler,
- Bütün sınıf,
- Tek kızlar, tek erkek çocuklar (Solo kısımlarının okunması için).

Bu işten sonra sınıf, öğretmeninin veya iyi okuyan bir öğrencinin çağrısı okuyuşunu dinler. Parçanın mânası, şekli ve iyi okunmasının ehemmiyeti üzerinde sınıfça konuşulur; durulacak yerler, vurgulu sözler tesbit edilir; metin sınıfça önce hep birden, sonra grup grup okunur. Bu okumalar metnin anlaşılmasına da yarar. Daha sonra metnin koro tarafından okunması işi gelir.

Koro parçalarının okunmasında dört yol vardır:

1 — Nakarath parçalarda solistler parçanın bentlerini; ince orta ve kalın sesli korolar da nakarathı söylerler.

2 — Karşılıklı koro: Öğrenciler ince ve kalın sesliler olmak üzere iki gruba ayrılırlar. Metnin mahiyetine göre bazan bir grup, bazan öteki grup söyler. Meselâ soruları ince, cevapları kalın sesliler okur.

3 — Gruplama usulü: Manzum metin kısımlara ayrılır, her kısmı bir grup okur.

4 — Hep birlikte okuma: Bölünmiyen metinler lütûn sınıf veya bir grup tarafından okunur.

Söz korusu çalışmalarına hafif mizahlı bir manzume ile başlamak yerinde olur. Öğrenciler bu işe alıştıktan sonra daha ağır parçalara geçilebilir. Öğrencilerin tabii bir sesle okumalarına, koro şefinin işaretine uymalarına, önceden kararlaştırılmış yerlerde durmalarına, vurgulu kelimelerde seslerini yükseltmelerine dikkat edilmelidir.

Not: Söz korusu çalışmaları öğretmenin arzusunu bırakılmıştır.

İnşat: Müsamerelerden ve toplantılardan da mâkul bir ölçüde faydalanılmak suretiyle, seviyeye uygun, güzel ve öğrenci tarafından beğenilmiş parçaların inşadına imkân verilmesi tavsiyeye değer. İnşat, telâffuz hatalarını giderme, vezni ve ritmi hissettirme, kelime kazandırma, güzel parçaların hatırdaki kalmasını sağlama, topluluk karşısında söz söyleme cesareti verme bakımlarından faydalıdır. Ancak, öğrencinin seslerde ve hareketlerde mübalağaya ve yapmacığa düşmesini, heyecana kapılmasını, v. b. önlemek gerekir.

Mülâkat (görüşme): Mülâkat alıştırmalarının gayesi, öğrenciye, belli şahıslarla, belli bir maksat için yapılacak görüşmelerde faydalı sonuçlar elde etmenin yollarını göstermek ve karşılaşacağı güçlükleri yenmesine yardım etmektir.

Mülâkat, bir şahsın ilmi, edebî, v. b. konular, meseleler üzerinde düşüncelerini öğrenmek veya iş istemek maksadıyla yapılır. Bilhassa III. sınıf öğrencileri yakın gelecekte resmî veya ticari bir müesseseden iş isteme durumuna düşecekleri, resmî şahsiyetlerle temsilcilerle konuşacakları için, bu çalışmalar onlar için yararlı olacaktır.

Mülâkatların şu kısımlardan meydana geleceği belirtilmelidir:

- Görüşme için zaman isteme,
- Görüşülecek konu üzerinde hazırlanma (konunun dağıtılmaması şarttır),
- Kendini tanıtmak, nezaketle muhababının ilgisini çekebilme, maksadı en kısa yoldan açıklama,
- Görüşmeyi bitirme ve müsaade isteme.

Bu çalışmalara, okul veya çevre hayatındaki imkânlardan faydalanılarak fırsat verilmelidir.

Münazara: Münazara birer cümle halinde ifade edilen bir tezle antitezin iki taraf (ekip) arasında ve bir hakem kurulu huzurunda münakaşa edilmesidir. Münakaşalarda yarışma endişesi olmadığı halde, münazaralar birer fikir ve söz müsabakasıdır. Münazarada dikkat edilecek mühim bir husus, öğrencinin bir fikri, ne olursa olsun, savunma gayesiyle demagoji yapmasına meydan verilmemesidir. Münakaşalarda göz önünde tutulacak esaslar burada da uygulanmalıdır.

Sözlü inceleme: Konusunu edebi eserlerden alan sözlü incelemelerin şekli, eserin türüne göre değişir. Önceleri bir makalenin ana hatlarıyla incelenmesi ele alınmalı, bir biyografinin, bir romanın, v. b. etraflı incelenmesine daha sonra geçilmelidir. Münakaşanın geniş bir şekli olan incelemeler, öğrencilere münakaşa esasları iyice benimsetildikten sonra yaptırılır.

Bir makalenin incelenmesinde sınıfça üzerinde durulabilecek noktalar şunlardır:

- 1 — Yazının ana fikri,
- 2 — Bu fikrin nasıl geliştirildiği,
- 3 — İnceleme yapan öğrencilerin hangi fikir ve hükümlere katılıp hangilerine katılmadıkları,
- 4 — Yazarın şahsiyeti ve meyilleri hakkında makalenin bize neler verdiği.

Bir edebi eserin (meselâ bir romanın) incelenmesinde sınıfça üzerinde durulabilecek noktalar:

- 1 — Kitabın adı,
- 2 — Yazarın ve yayıncının adı,
- 3 — Eserin türü,
- 4 — Yazarın üslûbu, üslûp hakkında bir fikir vermek için kitaptan sınıfça okunacak kısımlar,
- 5 — Yazarın kitabı yazmaktaki gayesi,
- 6 — Yazarın bu gayeye ne dereceye kadar varabildiği,
- 7 — Yazarın yetişme tarzının, hayat görüşünün, şahsiyet ve üslûbunun bu gayenin gerçekleşmesinde ne derece rolü olduğu,
- 8 — İnceliyenin, kitabı sevip sevmediği, sebebi (kanaatini destekliyecek örnekler).

Bir biyografinin incelenmesinde üzerinde durulabilecek noktalar:

- 1 — Biyografinin adı,
- 2 — Yazarın ve yayıncının adı,
- 3 — Biyografi kahramanının en mühim başarıları,
- 4 — Onu bu başarıya götüren hayat tecrübelerinin neler olduğu,
- 5 — Kahramanın en mühim karakter özellikleri ve kitapta hangi vakaların bu vasıfları en iyi şekilde belirttiği,
- 6 — Yazarın konuyu en uygun şekilde ele alıp almadığı,

- 7 — Yazarın üslûbunun ilgi uyandıracak derecede olup olmadığı,
- 8 — İnceliyenin kitaptan ne gibi faydalar elde ettiği.

Konferans verme: Konferanslar, edebiyat ve dil bahisleri, ilim konuları, v. b. üzerinde hazırlıklı konuşmalar şeklinde yapılmalıdır. Öğrencilere iyi bir hatibin çok okuması, topladığı malzemeyi çok iyi düzenlemesi gerektiği fikri verilmeli, edebiyat derslerinde hitabet örnekleri üzerinde yaptıkları çalışmalar hatırlatılmalıdır.

Meclis müzakeresi usulleri: Bu tip çalışmalar, esasında birer münakaşadır. Yalnız daha mazbut ve şekilcidir. Müzakerelerde toplantının zaptını tutmak suretiyle yazılı kompozisyona da yer verilir.

Müzakere gün, saat ve gündemi sınıfça önceden teahit edilir. Oturumu, en yaşlı üye olarak öğretmen açar; sonra seçimler yapılır. Gündemin maddeleri üzerinde münakaşalara geçilir, kararlar verilir. Bir teklifin ileri sürülmesi, münakaşa edilmesi, geri alınması başka güne bırakılması, teklifte değişiklik yapılması gibi hususlar çok tabii bir şekilde yürütülmelidir.

Öğrenci teşekküllerinin yapacakları toplantılarda müzakere usullerine uygun hareket edilmelidir.

Düzeltilmeler:

Dil ve edebiyat çalışmalarının verimi, bilhassa yapılacak düzeltmelere bağlıdır. Düzeltmenin gayesi, öğrenciye zayıf bulunduğu noktaları haber vermek ve bu konularda kendisine yardım etmek olmalıdır. Öğrencinin, öğretmeni tarafından hatalarına takib edildiğini bildiği nispette dikkatli olacağı da unutulmamalıdır.

Düzeltmenin başka iki şekli vardır:

- 1 — Doğruyu, öğretmenin vermesi;
- 2 — Yanlıkların öğretmen tarafından isimlendirilip işaretlenmesi ve düzeltme işinin, gerekli ikazlarla öğrenciye bırakılması. Birinci şekil, öğrenciyi pasif bırakacağı için, faydalı değildir. Buna zaruret halinde başvurulabilir. Şu halde okullarımızda ikinci şeklin uygulanması lazımdır.

Hatalar, cesaret kırarcasına, hemen ve toptan söylenmemeli, önce müşterek olanlar tesbit edilerek, bunların en çok tekrarlananlarından işe başlanmalıdır. Düzeltmeler, sözlü ikazlarla daima takviye edilmelidir.

Mühim olan bir nokta şudur: Düzeltme işi yalnız Türk Dili ve Edebiyatı öğretimine bırakılmamalıdır. İyi ifade edilmemiş olan herhangi bir konunun bilinmiş sayılması doğru olmayacağı için, her öğretmen, önce bir ana dili öğretmeni gibi hareket edecek ve düzeltmelerde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeniyle işbirliği yapacaktır. Kendi konuşmalarında ve yazılarında öğretmenin dikkatsiz

davranması ise, üzerine aldığı vazifenin mahiyetiyle telifi mümkün olmayan, büyük bir meslek hatasıdır.

NOT: Kompozisyon, ayrı not konusudur.

DERS KONULARI

I. SINIF

(Haftada 2 saat)

1 — Sözlü:

a) Karşılıklı konuşma, açıklama haber verme, sözlü rapor, hikâye anlatma;

b) Münakaşa.

2 — Yazılı:

a) Cümle ve paragraf teşkili;

b) Plân ve özet çıkarma, not alma ve bilgi toplama, küçük bir yazının plânını hazırlama;

c) Raporlar, kısa gazete haberleri, ilânlar, gezi ve seyahat notları, yazılı yoklama sorularının cevapları, mektuplar, tasvirler, konuşmalı yazılar ve hikâyeler, hikâye ve roman incelemeleri, kısa fikir yazıları.

II. SINIF

EDEBİYAT VE FEN KOLLARI

(Haftada 1 saat)

1 — Sözlü:

a) Karşılıklı konuşma, açıklama, sözlü rapor, hikâye anlatma;

b) Münakaşa.

2 — Yazılı:

a) Cümle ve paragraf teşkili;

b) Plân ve özet çıkarma, not alma ve bilgi toplama, bir yazının plânını hazırlama;

c) Raporlar, gazete haberleri, gezi ve seyahat notları, yazılı yoklama sorularının cevapları, mektuplar, tasvir ve portreler, konuşmalı yazılar ve hikâyeler, hikâye ve roman incelemeleri, kısa fikir yazıları, edebî yazılar (yalnız kabiliyetli öğrenciler için).

III. SINIF

EDEBİYAT VE FEN KOLLARI

(Haftada 1 saat)

1 — Sözlü:

a) Mülakat;

b) Münakaşa, münazara, meclis müzakere usulleri;

c) Sözlü inceleme, konferans.

2 — Yazılı:

a) Paragraf teşkili;

b) Bir kitabı inceleme, fikir yazıları, edebî yazılar (yalnız kabiliyetli öğrenciler için).

III. DİLBİLGİSİ

Bilindiği gibi dil, düşüncelerimizden, duygularımızdan ve isteklerimizden ayrı değildir; bilâkis iç hayatımızın görünen bir cephesidir. Dilbilgisinin de, dilin sırf şekil bakımından tasviri tarzında mücerret bir ders konusu olarak değil, metinler üzerinde yapılacak müşahadelerle, mukayeselerle mânânın iyi kavranmasını, dolayısıyla öğrencinin kendi fikirlerini, duygularını ve isteklerini doğru ifade etme şuuruna varmasını hedef tutan yapıcı bir çalışma çeşidi olarak anlaşılması gerekir.

Okuma parçalarında bir dil meselesini aydınlatılmak tipik cümlelere sık sık rastladığımız gibi, öğrenci yazılarında ve konuşmalarında, bir yanlış düzeltilmenin, bir kuralı benimsetmenin türlü fırsatlarını elde ederiz. (Hattâ, dil konularıyla alakasız görünen öbür derslerde her öğretmen için sayısız imkânlar vardır.) Şu halde dil incelemelerine ayırabileceğimiz en elverişli zaman, okuma ve kompozisyon saatleri içinde (aşağı yukarı bu derslerin dörtte biri) olacaktır. Fakat bu incelemeler dersin akışını durduracak çıkışlar tarzında değil, onu tamamlayan mânalı derinleşmeler tarzında olmalıdır.

Dil —ifade ve üslup farklarının altında— kendine mahsus kuralları bulunan sağlam ve rabıtalı bir sistemdir. Oadaki değişiklikler, şahsi heveslere veya tesadüflere bağlı değildir. İstianaların bile belli sebepleri vardır. (Eski metinler incelenirken bunların örneklerine rastlanabilir.) Bu gerçeğin, birtakım kurallara —bilererek veya bilmiyerek— kendisinin de uymakta bulunduğunu sözlerinde ve yazılarında göstermek suretiyle, öğrenciye telkin edilmesi, konusunun gerektirdiği ciddililiği sağlamak bakımından mühimdir.

Dil çalışmaları öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ayarlanmalıdır. Bunun için, ilk derslerde yapılacak ufak yoklamalarla, onların neleri bildikleri ve neleri bilmeye muhtaç buldukları ve o ders yılı içinde hangi işlerin yapılacağı tesbit edilmelidir. Bilinen konular ve rahatça kullanılmakta bulunan kurallar üzerinde ısrar etmenin faydası yoktur.

Düşüncenin ifadedeki karşılığı daima cümle olduğundan, incelemelerle cümleden başlamamız, ondan sonra derece derece cümleciklere, söylenişleri birer bütün teşkil eden kelime gruplarına geçmemiz doğru olur. Kelime ancak cümlelerin içinde hayat kazanacağı için, sabit ve sarıh bir varlığı olmayan mücerret kelimeler üzerinde uğraşmamız, beklediğimiz verimi sağlayamayacaktır.

Üzerinde durulacak dil hadiselerinin öğrencilerin katacakları misallerle zenginleştirilmesine, sezdirilen bir kuralın cimnastik

mahiyetinde alıştırmalarla itiyat haline getirilmesine ve bu itiyatın kaybolmaması önünecek hatırlatmalara ehemmiyet verilmelidir. Bir kuralı basit ve net bir formül halinde belirten kuvvetli cümlelerin ve mısraların ezberletilmesi, bunun benimsenmesine yardım edebilir.

İncelemelerde kelimelerin ve cümlelerin doğru söylenişlerine, imlâya ve noktalamaya dikkat edilmelidir. İcabında imlâ yoluyla yazdırılacak bir cümle, bir paragraf, dil çalışmalarına başlangıç olabilir.

Dil çalışmaları, yukarıda açıklandığı gibi öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ayarlanmak suretiyle, yıldan yıla derinleştirilerek lise tahsili boyunca devam edecektir. Daha çok tasvirî mahiyette kalan bahislerin (I. sınıflarda 1. ve 2.; II. sınıflarda 1. ve 3.; III. sınıflarda 1. üniteler), sözlü kompozisyon faaliyetlerinde münakaşa ve tenkidli konferans konusu tarzında ele alınması mümkündür. Öbür üniteler, devamlı inceleme ve alıştırma konularıdır.

Öğrenci, sistemli ve alıştırmalı bir Dilbilgisi kitabını her zaman eli altında bulunduracak ve gerektiğinde buna müracaat edecektir.

DERS KONULARI

I. SINIF

- 1 — a) Dil, dillerin doğuşu; b) Konuşma ve yazı.
- 2 — a) Ses, ses yolu; b) Dilimizin sesleri, hece, kelime; c) Dilimizde sesli uyumu, sessiz benzeşmesi.
- 3 — Vurğu ulama, ton (Okumada, Sözlü kompozisyonunda).
- 4 — Kökler ve ekler (Metin incelemelerinde), basit ve bileşik kelimeler (Metin incelemelerinde, Yazılı kompozisyonunda).
- 5 — Kelime çeşitleri ve bunların yerini tutan gruplar (Cümledeki görevlerine göre. Okumada ve kompozisyonunda).
- 6 — Kelimelerin söylenişi (Okumada, Sözlü kompozisyonunda).
- 7 — Cümleler (Bütün çalışmalarda).
- 8 — İmlâ (Okumada, Yazılı kompozisyonunda).
- 9 — Noktalama (Okumada, Yazılı kompozisyonunda).

II. SINIF

EDEBİYAT VE FEN KOLLARI

- 1 — Dilimizin dünya dil grupları arasındaki yeri.
- 2 — Türk lehçeleri (Okumada, örnekleriyle), ağızlar (Okumada ve Sözlü kompozisyonunda).
- 3 — Türklerin kullandıkları alfabeler.
- 4 — Dilimizde en çok kullanılan yabancı dil kuralları (Metin incelemelerinde).

5 — Türkçede kelime türetme yolları (Metin incelemelerinde ve arası geldikçe öbür çalışmalarda).

6 — Kelime çeşitleri ve bunların yerini tutan gruplar (Cümledeki görevlerine göre. Okumada, Sözlü kompozisyonunda).

7 — Kelimelerin söylenişi (Okumada, Sözlü kompozisyonunda).

8 — Cümleler (Çeşitli cümlelerin söylenişinde ve öğelerindeki değişikliklerden doğan mâna farkları. Metin incelemelerinde, Kompozisyonunda).

9 — İmlâ (Okumada, Yazılı kompozisyonunda).

10 — Noktalama (Okumada, Yazılı kompozisyonunda).

III. SINIF

EDEBİYAT VE FEN KOLLARI

- 1 — Türk dili tarihi (Kısaca).
- 2 — Dilimizde en çok kullanılan yabancı dil kuralları (Metin incelemelerinde).
- 3 — Türkçede kelime türetme yolları (Metin incelemelerinde, arası geldikçe öbür çalışmalarda).
- 4 — Kelimelerin söylenişi (Okumada, Sözlü kompozisyonunda).
- 5 — Kelimelerde mâna değişiklikleri (Kaybolmuş, eski, yeni; mânası daralan, genişleyen, değişen; terim, deyim ve mecaz haline gelen kelimeler ve gruplar... Metin incelemelerinde).
- 6 — Dilimizde kelime gruplarının türlü devirlerdeki şekilleri arasındaki farklar (Metin incelemelerinde).
- 7 — Cümleler (Edebiyatımızın türlü devirlerindeki nesir cümlelerinin farkları. Metin incelemelerinde).

PSİKOLOJİ

II. SINIF

(Haftada 2 saat)

FEN VE EDEBİYAT KOLLARI

I. Psikoloji:

- 1 — Psikolojinin konusu.
- 2 — Psikolojik olayların özellikleri.
- 3 — Psikolojinin metotları.
- 4 — Psikolojinin uygulandığı yerler.
- 5 — İnsanlar arasındaki davranış ayrılıkları (Fiziki ve fizyolojik şartların, zekânın, ilginin, duygunun, yaradılışın, çevrenin, bilhassa okulun, sinemanın, radyonun, toplumsal hayatın, sosyal kurumların bu davranış ayrılıkları üzerindeki etkileri).

(Amaçlar ve İlişkiler de içinde)

142.93

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI

LİSE MÜFREDAT PROGRAMI

MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ — ANKARA 1987

MİLLİ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI YAYINLARI : 796
MEVZUAT DİZİSİ : 173

T. C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yayınlar ve Basım İşleri
Malzemeleri Genel Müdürlüğü
Araştırma ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
I. Türk Millî Eğitiminin Amaçları	5
II. Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri	6 - 8
III. Ortaöğretim Kuruluş, Amaç ve Görevleri	8 - 9
IV. Türk Dili ve Edebiyatı	11 - 46
V. Felsefe Grubu	47 - 68
(Felsefe, Sosyoloji, Mantık, Psikoloji)	
VI. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	69 - 80
VII. Tarih	81 - 97
VIII. T. C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	99 - 121
IX. Sanat Tarihi	123 - 126
X. Coğrafya	127 - 144
XI. Matematik	145 - 170
XII. Biyoloji	171 - 186
XIII. Sağlık Bilgisi	187 - 279
XIV. Fizik	281 - 292
XV. Kimya	293 - 307
XVI. Yabancı Dil	309 - 327
XVII. Beden Eğitimi	329 - 338
XVIII. Millî Güvenlik	339 - 348
XIX. Seçmeli Dersler	
Müzik	351 - 359
Resim	361 - 366
Turizm	367 - 372
XX. Haftalık Ders Çizelgeleri	373 - 384
XXI. Lise Müfredat Programlarının Yayımlandığı Tebliğler Dergileri	385

Yayımlar Dairesi Başkanlığının 27.11.1987 tarih ve 9327 sayılı emri ile 4000 adet basılmıştır.

1. TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI:

Genel Amaçlar:

Madde: 2

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk İnkılap ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgî, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

Özel Amaçlar:

Madde 3 — Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve aşağıda sıralanan temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.

II. TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ:

Genellik ve Eşitlik:

Madde 4 — Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları:

Madde 5 — Millî eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

Yönelme:

Madde 6 — Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yönlendirilerek yetiştirilir.

Millî Eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir.

Yönelimde ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılır.

Eğitim Hakkı:

Madde 7 — Temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır.

Temel eğitim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

Fırsat ve İmkân Eşitliği:

Madde 8 — Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır.

Maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademesine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır.

Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

Süreklilik:

Madde 9 — Fertlerin genel ve mesleki eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır.

Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği:

Madde 10 — Eğitim sistemimizin her derece ve türlü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Ata-

türk İnkılap ve İlkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır. Millî ahlak ve millî kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir.

Millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çabılır ve bu maksatla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile işbirliği yapılarak Millî Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınır.

Demokrasi Eğitimi:

Madde 11 — Güçlü ve istikrarlı hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevî değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmamasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

Lâiklik:

Madde 12 — Türk millî eğitiminde lâiklik esastır. Din Kültürü ve Ahlak öğretimi ilkökul ve ortaokullar ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

Bilimsellik:

Madde 13 — Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.

Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmenin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır.

Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddî ve manevî bakımdan teşvik edilir ve desteklenir.

Planlılık:

Madde 14 — Millî eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim - insan gücü - istihdam ilişkileri dikkate alınarak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir.

Mesleklerin kademeleri ve her kademenin ünvan, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir.

Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

Karma Eğitim :

Madde 15 — Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkân ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

Okul İle Ailenin İşbirliği :

Madde 16 — Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul aile arasında işbirliği sağlanır.

Bu maksatla okullarda okul-aile birlikleri kurulur. Okul-aile birliklerinin kuruluş ve işleyişleri Millî Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Her Yerde Eğitim :

Madde 17 — Millî Eğitimin amaçları yalnız resmî ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.

Resmî özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Millî Eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Millî Eğitim Bakanlığının denetimine tabidir.

III. ORTAÖĞRETİMİN KAPSAM, KURULUŞ AMAÇ VE GÖREVLERİ :

Kapsam :

Madde 26 — Ortaöğretim, temel eğitime dayalı, en az üç yıllık öğrenim veren genel; mesleki ve teknik eğitim kurumlarının tümünü kapsar.

Ortaöğretimden Yararlanma Hakkı :

Madde 27 — Temel eğitimini tamamlayan ve ortaöğretime girmeye hak kazanmış olan her öğrenci, ortaöğretime devam etmek ve ortaöğretim imkânlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanma hakkına sahiptir.

Amaç ve Görevler :

Madde 28 — Ortaöğretimin amaç ve görevleri, Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak.

2. Öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem de yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.

Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplum ihtiyaçları arasında denge sağlanır.

Kuruluş :

Madde 29 — Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelir.

Belli bir programa ağırlık veren okullarla lise, teknik lise ve tarım meslek lisesi gibi eğitim dallarını belirleyen adlar verilir.

Nüfusu az ve dağınık olan ve Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli görülen yerlerde, ortaöğretimin, genel, mesleki ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan çok programlı liseler kurulabilir.

Ortaöğretim kurumlarının öğrenim süresi, uygulanan programın özelliğine göre, Millî Eğitim Bakanlığınca tespit edilir.

Ortaöğretimde Yönelme :

Madde 30 — Yönelme temel eğitimde başarılanmaları önlemek ve muhtemel gelişmelere göre yeniden yönelmeyi sağlamak için ortaöğretimde de devam eder.

Yönelme esasları ve çeşitli programlar veya ortaöğretim okulları arasında yapılacak yatay ve dikey geçiş şartları, Millî Eğitim Bakanlığınca düzenlenir.

Türk Millî Eğitiminin amaçları, temel ilkeleri, Ortaöğretimin kuruluş, amaç ve görevleriyle ilgili maddeler, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'ndan alınmıştır.

TÜRK DİL VE EDEBİYATI

Derlerin Bölünüşü :

Bilindiği gibi, dil ve edebiyat öğretiminin pratik hedefleri, öğrencilerin, 1) dinlediklerini, okuduklarını incelikleriyle ve derinlikleriyle kavrama; 2) bildiklerini, gördüklerini, duyup düşündüklerini doğru ve maksada uygun olarak sözle ve yazı ile anlatma kabiliyetlerini geliştirmektir. Bundan dolayı dersler de Okuma ve Kompozisyon bölümlerine ayrılmıştır. Dilbilgisi, bu iki çeşit çalışma ile, aşağıda açıklanacak esaslara göre, kaynaştırılacaktır.

Programın Hazırlanması :

Programın hazırlanmasında şu düşünceler gözönünde tutulmuştur :

1. Dil ve edebiyat öğretimini metinlere dayamak suretiyle öğrenciyi doğrudan doğruya sanatçı ile temasa getirmek;
2. Öğretimi, bilhassa, milletimizin zevkini ve dehasını tarih boyunca temsil eden üstün eserler üzerinden yürütmek;
3. Öğrenciyi mühim şahsiyetlerle, her defasında bunların değişik cephelerini vererek, türlü sınıflarda birkaç kere karşılaştırmak;
4. Öğretmenin, programı yer yer serbestçe tamamlamasına imkân bırakmak;
5. Öğrencinin, çağdaş ve çağımıza yakın sanat eserleriyle temasını geniş aralıklarla kesmeksizin, her sınıfta, edebiyatımızın şekil ve muhteva bakımından seviyeye uygun örnekleriyle karşılaşmasını sağlamak;
6. Bilgileri ve itiyatları, öğrenci çalışmalarının ve sanat eserlerinin hazırlanacağı zemin üzerinde sınıftan sınıfa genişletip derinleştirerek vermek;
7. Kompozisyon çalışmalarına hayati bir hüviyet kazandırmak;
8. Öğrenciyi Batı şaheserleriyle ilk sınıftan itibaren ilgilendirmek.

I. OKUMA

Okuma programına, edebiyatımızın belli başlı devrelerini ve bölümlerini temsil eden şahsiyetlerden bir kısmının adları alınmıştır. Öğretmen gerek bunlardan, gerek programda adlar belirtilmemiş bulunan mühim şahsiyetlerden bizzat seçeceği metinleri, zamanının müsadesi nisbetinde, okutacaktır. Meselâ II.

Hâsılı Türk edebiyatının gelişme mertebelerine gösterilip edebî mahsullerinin devir ve çevre içinde değerlendirilmesi, okunması ve tamamlanmış eserlerin hikâyesi şeklinde alınmasıdır.

Biyografinin de eseri izah bakımından mühim olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır.

Yabancı ed. biyatlardan ve şahsiyetlerden hazırları, sözlü konpozisyon şartlarında, konuşma veya konferans konusu olarak öğrencilere verilebilir.

Derste ve ders dışı faaliyetlerde müreccat kitabı olarak kullanılacak üzere her öğrenci için metinli veya metinsiz bir edebiyat türü de bulunmalıdır.

Metin seçimi:

1 -- Derste ve dolayısıyla kitaplarda kullanılacak metinler, a) sınıf seviyesine uygun, b) fikir, sanat ve bilgi değeri bulunan, c) icabında incelenecek okunmaya müsait, d) ifadece sağlam ve vuzuhlu, zevk verici ve yetistireci parçalar olmalıdır.

2 -- Örnekler, şahsiyetlerin ve bunların bağlı oldukları çağruların karakterlerini vermeli. Aynı devrin başka başka yazarlarından alınacak parçaların birbiri tamamlanması, aynı şahsiyetten muhtelif sınıflarda alınacak parçaların da, her sınıfta, bu şahsiyetin belli bir cephesini veya belli cephelerini tamtmaması gerekir.

3 -- Mâna ve tesir bakımından her metin: a) sınıf havasına uygun bulunması, b) öğrencileri kötümsörlüğe sürüklemeyecek, inaçlarını sarsmayacak, onları iyiye, güzel hayata doğru sevkle, cesaretle yürütecek mahiyette olması şarttır. Halk ve Divan şiiri ünlülerinde mücerret ask yazıklarından ziyade, millî hasletlerimizi, mefâhîrimizi belirten parçalar yer almalıdır. Muhtelif devirlerden seçilecek örneklerin, sınıflarda konuşulması arzu edilmeyen konulara yol açmayacak vasıfla olmasına itina edilecektir. Batı edebiyatı örnekleri sağlam tercümelerden alınmalıdır. Hâsılı her parça, doğrudan doğruya veya dolayısıyla Türk çocuklarına millî ve insani terbiye verebilmelidir.

4 -- Okunacak örneklerin sayısı, vaktin müsadesine ve yazarların ehemmiyetlerine göre ayarlanır.

5 -- Her parça, uzun bir eserden seçilmiş bile olsa, konu ve fikir bakımından bir bütün sayılabilmelidir.

6 -- İslâmîhktan önceki edebiyatımızdan seçilecek parçaların bugünkü dilimize çevrilmiş şekilleri verilecektir. Bunların yanına, dilimizin o devirlerdeki durumunu göstermek için, asıllarından alınmış beş on satır konulabilir. İslâm medeniyeti geçişinde gelişen edebiyatımızdan seçilecek manzum metinlerin, bilhassa çekimlerde, zamanlardaki söyleyişleriyle değil, nütukün olduğu kadar

yabancı ve garip görünmekten kurtarılacak, bugünkü canlı dilimize yakın söyleyişleriyle verilmesi uygun görülmüştür. Herhangi bir engel bulunmadıkça, "gelirsin" yerine "gelirsin" yazmak kabildeden tasarruflar, her dilde yapılmaktadır. Dili bakımından anlaşılması güç olan mensur metinlerin, çağımız için değerli bulunan üslup vasıfları elden geldiği kadar muhafaza edilmek şartıyla, bugünkü dilimize yaklaştırılması artık zaruret haline gelmiştir. Öğrenci birtakım engellere takılmaktan ve birçok kelimeleri ezberlemekten kurtarılacak, yazının gerçek değerleriyle ve özü ile temasa getirilmelidir. Bu metinlerden birkaçının asıllarından da örnekler vermek, tabiiyle mümkündür.

7 -- Dilimizin bünyesini kavratma ve fikir terbiyesi verme bakımından eski ve yeni edebiyatımız nesir örneklerinden fazlasıyla faydalanmalıdır.

DERS KONULARI

I. SINIF

(Haftada 3 saat)

1 -- Tanzimat sonrası edebiyatımız:

a) Namık Kemal, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Mehmet Akif Ersoy, Ziya Gökalp, Yahya Kemal Beyathı, Ömer Seyfettin, Memduh Şevket Esendal, Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Resat Nuri Güntekin ve Fâhî Rifka Atay'dan örnekler. — Atatürk'ün nutuklarından seçilmiş parçalar.

b) XX. yüzyıl edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

2 -- Eski edebiyatımız:

a) Halk edebiyatı: Dede Korkut, Yunus Emre ve Karacaoğlan'dan örnekler.

b) Divan edebiyatı: Süleyman Çelebi, Fuzulî, Nedim ve Evliya Çelebi'den örnekler.

c) Halk ve Divan edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

3 -- Batı edebiyatı:

Himeros, Aiskhylos, Sophokles, Herodotos, Molière, La Fontaine, La Bruyère, Daudet, Cervantes, Swift ve Dickens'ten örnekler.

II. SINIF

EDEBİYAT KOLU

(Haftada 4 saat)

1 -- İslâmîhktan önceki Türk Edebiyatı: Orhun yazıtlarından, Kâğırî Mahmut'tan ve Oğuzname'den seçilmiş parçalar.

2 -- Halk edebiyatı:

lardır. Batı edebiyatından seçilecek örneklerden bir kısmının uzun, kalanlarının kısa olması ve böylelikle öğrencilerin bazı eserler üzerinde fazlaca durmalarının sağlanması maksadı daha elverişlidir (Aynı şekil I. ve II. sınıflarda da uygulanmalıdır).

Fen kollarının okuma programları, bu sınıflarda Türk Dili ve Edebiyatı derslerine ayrılan zamana göre ayarlanmıştır.

Okuma çeşitleri : İnceliyerek okuma :

Lise sınıflarında okumanın muhtelif şekilleri uygulanabilir. Bir yazarın, bir nev'in, bir cereyanın, bir devrin karakterini belirtmek üzere seçilen kısa parçalar, incelenerek okunacaktır. Bu okumada her türlü işaret ve açıklama, her türlü mukayese, yazarı harekete geçirmiş bulunan düşünceyi aydınlatma, bizi onun duygularına götürme, onun gayelerini sezdirme, dolayısıyla yazarın mensup bulunduğu devri ve çığırtı hissettirme maksadıyla yapılmalıdır. Bir metni incelemenin belli bir tipi olmamakla beraber, umumi yol "daima metinden hareket etme, metnin vereceği imkânlarla yetinme, onun açılışını ve devamını takibetme" yodur. Metni bahane ederek esasla ilgisi olmayan ve açıklamaya yardımcı dokunmayan izahlara girişmek şekil meselelerini yazarın bile düşünmediği tahlillere tabi tutmak, asla doğru değildir.

İncelenecek metnin daha önceki derslerden birinde öğretmen tarafından kısaca tanıtılması ve bir kere sınıfta okunması lazımdır. Bu suretle öğrencilerde metne karşı ciddi bir alaka uyandırılacağı gibi, okumaya verilecek ton sayesinde anmanın da gereği gibi kavranması kolaylaştırılmış olacak ve dolayısıyla ilk temasta parçanın bırakılabileceği şaşırıcı antiba önleneccektir. Bu sırada, öğrencinin kendi imkânlarıyla çözeniyecceği düğümlü noktalar öğretmen tarafından açıklanmalı, metnin ilgili bazı hazırlık konuları (aranılacak kelimeler, başka kaptarlardan çıkarılacak kısa notlar, vb.) ve bazı problemler (metnin özünü buldurmaya yarıyacak sorular) öğrencilere veya öğrenci gruplarına, lüzumlu bibliyografya notlarıyla birlikte, verilmeli veya dağıtılmalıdır. Hazırlıkların sözlü veya yazılı olması öğretmenin takdirine bağlıdır (Bunların sözlü veya yazılı kompozisyon çalışmaları olarak değerlendirilmesi mümkün ve faydalıdır).

Metnin incelenmesi bundan sonraki derste veya derslerde tamamlanacaktır. Bu incelemede ele alınacak başlıca meseleler, parçanın bütünü (gerekiyorsa alındığı eserdeki veya yazarın öbür eserleri arasındaki yeri; şekli, ana fikri [fikir yazılarında ve tezli eserlerde], teması [bilhassa duyguları ifade eden eserlerde] ve benzerleri), kompozisyonu (başlıca bölümleri ve bunlar arasındaki bağlar), üslup vasıfları, çevre ile ve devrin umumi fikirleriyle veya eski yeni başka eserlerle olan ilgileri vb. dir. İncelemenin, seviyeye göre tertiplenmiş açık, sınırları belli, çeşitli fakat birleşince öğrenciyi metnin özüne götüren sorularla ve münakaşa konularıyla öğretmen tarafından idare edilmesi gerekir. Bütün bu çalışmalar, öğrencileri, yazının değerini belirtecek toplu bir görüşün ifadesine ve güzel

sınıf ders konuları arasında "Dede Korkut, Yunus Emre ve Karacaoğlan'dan seçilmiş örnekler" kaydı vardır. Dütün liselerde bu üç kaynaktan alınmış örnekler gösterilecektir. Bunun yanında "Halk Edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler" kaydı da bulunmaktadır. Şu halde aynı sınıfta Emrah, Zihni vb. şairlerden alınmış şiirlerle Halk temaşa ve hikâye örnekleri de okutulabilecek ve öğretmenin, ders kitaplarındaki metinlerden ve bizzat seçeceği parçalardan serbestçe tertipliyebileceği bu çeşit küçük antolojilerle, çalışmaların çeşitliliği ve ünitenin bütünlüğü sağlanmış olacaktır. Batı edebiyatı örneklerinin seçilmesinde ve okutulmasında da aynı esaslara göre hareket edilecektir.

"Türk Dili ve Edebiyatı" derslerinde birinci derecede üzerinde çalışılacak metinler Türk edebiyatı örnekleridir. Batı edebiyatına ayrılan zaman, Türk Dili ve Edebiyatına ayrılan zamanın dörtte birini geçmiyeccektir.

Seçilecek metinlerin vasıfları aşağıda "Metin seçimi" bahsinde belirtilmiştir.

I. Sınıflarda :

I. sınıflarda okuma, bilhassa Batı anlayışına uygun hikâye ve roman, şiir, tiyatro, deneme, tenkid, ilmi ve fikir yazıları ve hitabet nevelerine ait örnekler üzerinde toplanacaktır. Bunlara, eski edebiyatımız destan ve hikâye, ilâhi, koşma, türkü, temaşa nevelerinden ve Divan edebiyatımızın mesnevi, gâzel şarkı, tarih (mensur), seyahat, ahlâk ve fikir yazıları nevelerinden örnekler ilâve edilecektir. Öbür yazı çeşitleri, seçilecek örnekler dolayısıyla ve kendiliğinden gelecek fırsatlarda, bu sınıfta veya ileriki sınıflarda tanıtılacaktır. I. sınıfta örneklerin zaman sırasıyla verilmesi şart değildir. Sadece, Halk ve Divan edebiyatımızdan alınacak metinler ayrı birer küme teşkil edecek, bunlarla yeni edebiyat neveleri arasında gerekli mukayeseler yaptırılacaktır. Divan edebiyatından seçilecek metinler kısa olmalıdır (Bk. "İnceliyerek okuma", "Şekil meseleleri").

II. Sınıflar :

II. sınıfta İslâmlıktan önceki Türk edebiyatı, Halk edebiyatı, Divan edebiyatı üniteleri ile Tanzimat sonrası edebiyatımızın muhtelif safhaları ve Batı edebiyatı üniteleri vardır. Her ünitenin içinde, metinler zaman sırasıyla verilecektir. Halk ve Divan edebiyatlarımız birer bütün olarak kabul edilmelidir.

III. Sınıflarda :

III. sınıfta edebiyatımızın ve Batı edebiyatının daha seviyeli örnekleri gösterilecektir. Edebiyat kolu ders konularının başında, yine bir ünite olarak, "Divan şiirinden ve nesrinden seçilmiş parçalar" yer almaktadır. Burada meselâ bir kaside başlangıcı, bir mesnevi parçası, birkaç tarih ve ahlâk yazısı, tezkirelerden alınmış parçalar, vb. incelenebilir. Sürekli ve güdümlü okumada öğrenciler, öğretmenin seçeceği birkaç eser üzerinde, toplu ve kontrollü olarak çalışacak-

bir okuyuşa götürecektir şekilde, ifrata vardırılmadan yapılmalıdır. Güzel bir okuyuşun, mübâlagalı tonlarla değil, ancak, sade bir ahenkle elde edilebileceği de öğrencilere daima hatırlatılmalt ve okumanın akışı zedelenmeden, bazı kelimelerin ve cümlelerin doğru ve tabii söylenişleri üzerinde, sözlü kompozisyon çalışmalarına da yardım edecek ufak alıştırmalar yaptırılmalıdır.

Sürekli ve güdümlü okuma :

Sürekli okuma ya tam bir eser (meselâ bir piyes), yahut bir yazardan seçilmiş aynı cinsten parçalar (meselâ hikâyeler, şiirler), yahut da başka başka yazarlardan seçilmiş yakın novelerde geniş parçalar üzerinde yapılır. Bu okumada öğrenciler teferruata gitmeyecekler; eserin umumi mânasını, başlıca meselelerini, karakterini, gayesini çıkarmaya çalışacaklar; yazarın, yaşadığı çevredeki ve çağdaki yeri ile eseri arasındaki münasebetleri araştıracağız. Okunan eser, benzerleriyle veya zıtlarıyla karşılaştırılabilir.

Güdümlü okumada, metne geçmeden önce, bunun anlaşılmasını kolaylaştıracak lüzumlu ve faydalı bilgiler, öğretmen tarafından verilir. Ancak bu bilgiler, dikkati eserin hususi cephelerine ve teferruatına çekecek mahiyette olmamalıdır. Öğretmenin en mühim vazifesi, öğrencileri yazarın görüş noktasına getirmektir. Okuma sırasında da mühim noktalarda durup incelemeler yaptırmak mümkündür. Her bölümün sonunda, eserin mânasıyla, değerleriyle ilgili sorular sorularak, yazarın maksadını öğrencilerin kavrayıp kavramadıkları kontrol edilir.

Uygulamada sürekli ve güdümlü okuma şekilleri birleştirilebilir. Seçilen eserin başlıca bölümleri sesli olarak okunmalı (eser bir piyes ise, gerekli tonun verilmesi için, rollerden birini bizzat öğretmen okur), arada kalan kısımlar öğretmen tarafından özetlenmelidir. Bu çeşit okumaların hedeflerinden biri öğrencilere bir metni ilk temasta kavrama alışkanlığı vermek olduğundan, okunacak parçaların önceden hazırlanmasına lüzum yoktur. Ancak uzun eserlerde, bir kısım bölümlerin özetlerini bazı öğrencilere yaptırmak mümkündür.

Bir metnin incelenmesi, öğrencileri, ilk intibalarla yetinmemeye, okuduklarını daha iyi anlamaya alıştırmak ve ifrattan kaçınmak şartıyla, fikir terbiyesinde mühim faydalar sağlar. Daha geniş ve serbest olan okuma şekilleri ise, bir eseri bütünüyle anlamaya alıştırmak ve okuma zevki verme bakımından değerlidir.

İkinci derecedeki küçük parçalarda, umumi olarak mânanın kavranmasını sağlayacak bir okuma yeter sayılmalıdır.

Şekil meseleleri :

Yazar, şekil ve muhtevayı ayrı ayrı düşünmüş değildir. Bu sebeple şekil meselelerine de, eserin özünü ve yazarın psikolojisini aydınlatmaları ölçüde yer verilmesi doğru olabilir.

I. sınıflarda nesrin hususiyetleri hikâye ve roman örnekleri üzerinde, nazım hususiyetleri şiir örnekleri üzerinde gösterilecek, başlangıçta elde edilen kazançlar, yine metinlerin hazırlayacakları fırsatlardan faydalanılarak, zamanı beslenecektir. Öğrenciler bu sınıfta edebî nevileri tanımaya ve nevelere, çağlara, zümrelere (Divan edebiyatı, Halk edebiyatı, vb.) göre değişen üslupları ayırtmaya, yazardan yazara değişen hususiyetleri sezmeğe başlayacaklar ve bunlar ileriki sınıflarda kuvvetlendirilecektir. Her ifadede aranması gereken açıklık, zenginlik, canlılık gibi vasıflar ve bunlara engel olan ihmaller ve eksiklikler hakkında, yeri geldikçe, gerekli müşahadeler yaptırılmalıdır. Söz figürleri (edebî sanatlar) süs olarak değil, daha ziyade bir ifade zarureti olarak benimsenmelidir. Çerek mecazların (istiare, alegori, mürsel mecaz), gerek söz diziminden (hazf, tedric, tekrar, vb.) ve düşünüş tarzından (teşbih, tezat, canlılaştırma, mübâlagâ, nida, soru, vb.) doğan öbür figürlerin ifadeye kazandırdıkları canlılık, tipik örneklerine raslanacağı belirtilmelidir.

Nevelerle ve şekillerle ilgili müşahadeler ve incelemeler kompozisyon faaliyetleriyle kaynaştırılıp tamamlanmalıdır.

Veczin, kafiyelelerin, nazım şekillerinin ve mecazların mücerret ve kuru tahlillere tabi tutulması, metinlerin bunları anlatmaya yarıyacak vasıtalar veya sadece sözlük ve grammer malzemesi tarzında kullanılması, cümlelerin ve mısraların aynen veya değişik şekillerle tekrarlanması, tekrarlanması ve bunun açıklama sayılması, bir cümlede her kelimenin ayrı ayrı izah edilmesi ve ettirilmesi biyografilerin ve basma kalıp şahsiyet tahlillerinin hiçbir gayeye hizmet etmeyecek şekilde ezberletilmesi, soruların basit, vuzuhsuz ve bilhassa sistemsiz olması, kelimelerin, cümlelerin kullanılmasında sarıhlığe ehemmiyet verilmemesi, derslerde şahsî zevklerin ve kesinleşmemiş görüşlerin hâkim kılınması, vb. yazının değerleriyle öğrencinin alakasını kesen, dikkati dağıtan, zamanla okuma zevkini ve duyup anlama kabiliyetlerini felce uğratan zararlı yollar; dil ve edebiyat öğretiminin zayıflıkları bilhassa bu noktalarda aranmalıdır.

Edebiyat tarihi :

II. ve III. sınıflardaki üniteler, edebiyat tarihimizin umumi seyrini takibetmektedir. Her ünite, adları belirtilen ve belirtilmeyen yazarlardan seçilecek metinlerin, yukarıda da açıklandığı gibi, ahenkli bir bütün teşkil etmesine dikkat edilmeli ve öğretimin dağınak, sistemsiz kalmasına meydan verilmemelidir.

Dil ve edebiyat bilgileri gibi, edebiyat tarihi de müstakil kurlar tarzında ve ezberlenmek üzere verilmeyecektir. Ancak, a) her ünitenin başında, buna dahil örneklerin edebiyat tarihindeki yerlerini, başka eserlerde ve birbirleriyle olan ilişkilerini tesbite yarıyacak, bilhassa öğrencilerde konuya karşı alâka uyandıracak zaruri ve aydınlatıcı bilgiler topluca verilmeli; b) inceleme sırasında, mül-

şahade ettirmek suretiyle, metinle, yazarın devri, çevresi, hayatı ve mizacı arasındaki ilişkileri; c) metinden metne geçilirken, aradaki münasebetlere dayandarak, ünitenin başka inkişaf merhaleleri; d) üniteden üniteye geçilirken üniteler arasındaki bağlar ve farklar açıklanmalı; e) Batı edebiyatından alınacak örneklerle kendi edebiyatımızın örnekleri arasında da, Türk ve Batı edebiyatlarının hususiyetlerini, Tanzimattan sonraki edebiyatımızın Batı anlayışına adım adım nasıl yaklaştığını göstermek için, faydalı karşılaştırmalar yapılmalıdır. Dikkat edilecek bir cihet, bunlardan bir kısmının, kabil olduğu kadar, öğrenciye buldurulmasıdır.

Öğretmen, her metnin hazırlığını aynı zamanda bu esaslara göre yapmalı. Bizzat açıklayacaklarını tesbit ettikten sonra, öğrencilere aratacaklarını, belli bir görüş noktasından çıkan çekici ve düşündürücü problemler şeklinde ortaya koymalı, bunların çözümlüğünü ihtimamla takibetmelidir. Zaman zaman problemlerin öğrenciler tarafından bulunup ortaya konmasını ve çözümlenmesini kolaylaştıracak tedbirler alınmalıdır.

Her ders yılının sonunda beş altı saat ayrılarak, bu süre içinde, o yıl okunanların topluca gözden geçirilmesi faydalı olur. Bununla ilgili olarak, "Türk Dili ve Edebiyatı" kitaplarının sonunda, edebiyat tarihimizin umumi seyrini ve ana hatlarını belirten bir özetin bulunması, öğrencilere üzerinde çalıştıkları metinlerin zaman içindeki yerlerini ve devirleriyle ilgili hususiyetlerini topluca hatırlamak bakımından, lüzumludur.

Hâsılı, Türk edebiyatının gelişme merhalelerinin gösterilip edebî mahsullerinin devir ve çevre içinde değerlendirilmesi, okunmuş ve tanınmamış eserlerin hikâyesi şeklinde olmayacaktır.

Biyografinin de eseri izah bakımından mühim olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır.

Yabancı edebiyatlardan ve şahsiyetlerden bazıları, sözlü kompozisyon saatlerinde, konuşma veya konferans konusu olarak öğrencilere verilebilir.

Derslerde ve ders dışı faaliyetlerde mütacaat kitabı olarak kullanılmak üzere, her öğrencide metinli veya metinsiz bir edebiyat tarihi de bulunmalıdır.

Metin seçimi :

1. Derslerde ve dolayısıyla kitaplarda kullanılacak metinler, a) sınıf seviyesine uygun, b) fikir, sanat ve bilgi değeri bulunan, c) icabında incelenecek okunmaya müsait, d) ifadece sağlam ve vuzuhlu, zevk verici ve yetiştirici parçalar olmalıdır.

2. Örnekler, şahsiyetlerin ve bunların bağlı buldukları çağırının karakterlerini vermeli. Aynı devrin başka başka yazarlarından alınacak parçaların birbirini tamamlaması, aynı şahsiyetten muhtelif sınıflarda alınacak parça-

ların da, her sınıfta, bu şahsiyetin belli bir cephesini veya belli cephelerini tamamlaması gerekir.

3. Mâna ve tesir bakımından her metnin; a) sınıf havasına uygun bulunması, b) öğrencileri kötümserliğe sürüklemeyecek, inançlarını sarsmayacak, onları iyiye, güzele, hayata doğru şevkle, cesaretle yürütecek mahiyette olması şarttır. Halk ve Divan şiiri ünitelerinde mücerret aşk yazılarından ziyade, millî hasletlerimizi, mefahirimizi belirten parçalar yer almalıdır. Muhtelif devirlerden seçilecek örneklerin, sınıflarda konuşulması arzu edilmiyen konulara yol açmayacak vasıfta olmasına itina edilecektir. Batı edebiyatı örnekleri sağlam tercümelerden alınmalıdır. Hâsılı her parça, doğrudan doğruya veya dolayısıyla, Türk çocuklarına millî ve insani terbiye verebilmelidir.

4. Okunacak örneklerin sayısı, vaktin müsaadesine ve yazarların ehemmiyetlerine göre ayarlanır.

5. Her parça, uzun bir eserden seçilmiş bile olsa, konu ve fikir bakımından bir bütün sayılabilmelidir.

6. İslâmlıktan önceki edebiyatımızdan seçilecek parçaların bugünkü dilimize çevrilmiş şekilleri verilecektir. Bunların yanına, dilimizde o devirlerdeki durumunu göstermek için, asıllarından alınmış beş on satır konulabilir. İslâm medeniyeti çerçevesinde gelişen edebiyatımızdan seçilecek manzum metinlerin, bilhassa çekimlerde, zamanlarındaki söyleyişleriyle değil, mümkün olduğu kadar yabancı ve garip görünmekten kurtarılarak bugünkü canlı dilimize yakın söyleyişleriyle verilmesi uygun görülmüştür. Herhangi bir engel bulunmadıkça, "gelürsün" yerine "gelirsin" yazmak kabilinden tasarruflar, her dilde yapılmaktadır. Dili bakımından anlaşılması güç olan mensur metinlerin, çağımız için değerli bulunan üslup vasıfları elden geldiği kadar muhafaza edilmek şartıyla, bugünkü dilimize yaklaştırılması artık zaruret haline gelmiştir. Öğrenci birtakım engellere takılmaktan ve birçok kelimeleri ezberlemekten kurtarılarak, yazının gerçek değerleriyle ve özü ile temasa getirilmelidir. Bu metinlerden birkaçının asıllarından da örnekler vermek, tabiiyle mümkündür.

7. Dilimizin bilâyesinî kavratma ve fikir terbiyesi verme bakımından eski ve yeni edebiyatımızın nesir örneklerinden fazlasıyla faydalanılmalıdır.

DERS KONULARI

I. SINIF

1. Tanzimat sonrası edebiyatımız :

a) Nânik Kemal, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Mehmet Akif Ersoy, Ziya Gökalp, Yahya Kemal Beyatlı, Ömer Seyfettin, Memduh Şevket Esenralı, Halide Edip Adivar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Reşat Nuri Güntekin ve Falih Rıfkı Atay'dan örnekler. — Atatürk'ün nutuklarından seçilmiş parçalar.

b) XX. yüzyıl edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

2. Eski edebiyatımız :

a) Halk edebiyatı : Dede Korkut, Yunus Emre ve Karacaoğlan'dan örnekler.

b) Divan edebiyatı : Süleyman Çelebi, Fuzuli, Nedim ve Evliya Çelebi'den örnekler.

c) Halk ve Divan edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

3. Batı edebiyatı :

Homeros, Aiskhylos, Sophokles, Herodotos, Molière, La Fontaine, La Bruyère, Daudet, Cervantes, Swift ve Dickens'ten örnekler.

II. SINIF
EDEBİYAT KOLU

1. İslâmlıktan önceki Türk Edebiyatı : Orhun yazıtlarından. Kâşgarlı Mahmut'tan ve Oğuzname'den seçilmiş parçalar.

2. Halk edebiyatı :

a) Dede Korkut, Yunus ve Karacaoğlan'dan örnekler.

b) Halk edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

3. Divan edebiyatı :

a) Nevalı, Fuzulî, Baki, Nef'i, Nedim, Galip ve başka Divan şairlerinden örnekler.

b) Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi, Naima ve başka divan nesir yazarlarından seçilmiş örnekler.

4. Tanzimat sonrası edebiyatımız :

a) Namık Kemal, Ahmet Mithat ve Recâizade Ekrem'den örnekler.

b) Tefvik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil ve Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan örnekler.

c) XX. yüzyıl edebiyatımızdan seçilmiş örnekler (Mehmet Emin Yurdakul, Ömer Seyfettin, Halide Edip Adıvar, Reşat Nuri Güntekin vb.).

5. Batı edebiyatı :

a) Yunan ve Lâtin edebiyatları : Euripides, Vergilius ve Tacitus'tan örnekler.

b) Yeni edebiyatlardan seçilmiş başka örnekler.

II. SINIF
FEN KOLU

1. İslâmlıktan önceki Türk edebiyatı : Orhun yazıtlarından. Kâşgarlı Mahmut'tan ve Oğuzname'den seçilmiş parçalar.

2. Halk edebiyatı :

a) Dede Korkut, Yunus Emre ve Karacaoğlan'dan örnekler.

b) Halk edebiyatımızdan seçilmiş başka örnekler.

3. Divan edebiyatı :

a) Nevalı, Fuzulî, Baki, Nedim ve Galip'ten örnekler.

b) Kâtip Çelebi, Evliya Çelebi ve Naima'dan seçilmiş örnekler.

4. Tanzimat sonrası edebiyatımız :

a) Namık Kemal, Ahmet Mithat ve Recâizade Ekrem'den örnekler.

b) Tefvik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil ve Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan örnekler.

c) XX. yüzyıl edebiyatımızdan seçilmiş örnekler (Mehmet Emin Yurdakul, Ömer Seyfettin, Halide Edip Adıvar, Reşat Nuri Güntekin vb.).

5. Batı edebiyatı :

a) Yunan ve Lâtin edebiyatları : Euripides, Vergilius ve Tacitus'tan örnekler.

b) Yeni edebiyatlardan seçilmiş örnekler.

III. SINIF
EDEBİYAT KOLU

1. Divan şîrinden ve nesrinden seçilmiş örnekler.

2. Tanzimat sonrası edebiyatımız :

a) Şinasi, Ziya Paşa, Namık Kemal, Abdülhak Hâmid Tarhan, Ahmet Vefik Paşa, Ahmet Cevdet Paşa ve çağdaşlarından seçilmiş örnekler.

b) Tefvik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil, Cenap Şehabettin ve çağdaşlarından seçilmiş örnekler.

c) Ziya Gökalp, Fuad Köprülü, Mehmet Akif Ersoy, Ahmet Haşim, Yahya Kemal Beyatlı, Memduh Şevket Esenalı, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Falih Rıfkı Atay, Peyami Safa ve çağdaşlarından seçilmiş örnekler.

d) Cumhuriyet devri şiir ve nesrinden seçilmiş örnekler.

e) Atatürk'ün nutuklarından seçilmiş parçalar.

3. Batı edebiyatı :

- a) Yunan ve Lâtin edebiyatları : Sophokles, Eflâton, Cicero ve Seneca'dan örnekler.
 b) Yeni edebiyatlar : Dante, Montaigne, Pascal, Voltaire, Rousseau, Balzac, Stendhal, Hugo, Flaubert, Goethe, Schiller, Shakespeare, Tolstoy, Ibsen, Poe ve Mark Twain'den örnekler.
 c) Batı edebiyatından seçilmiş başka örnekler.

4. Sürekli ve güdümlü okuma :

- a) Bir Türk romanından veya piyesinden seçilmiş parçalar.
 b) Bir Türk şairinden seçilmiş parçalar.
 c) Bir Türk klâsîğinden seçilmiş parçalar, vb.

III. SINIF

FEN KOLU

1. Tanzimat sonrası edebiyatımız :

- a) Şinasi, Namık Kemal, Abdülhak Hâmid Tarhan ve Ahmet Vefik Paşa'dan örnekler.
 b) Tevfik Fikret ve Halit Ziya Uşaklıgil'den örnekler.
 c) Ziya Gökalp, Fuad Köprülü, Mehmet Akif Ersoy, Ahmet Haşim, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Falih Rıfkı Atay'dan örnekler.
 d) Cumhuriyet devri şiir ve neşrinden seçilmiş örnekler.
 e) Atatürk'ün nutuklarından seçilmiş parçalar.

2. Batı edebiyatından seçilmiş örnekler.

II. KOMPOZİSYON

Dil ve edebiyat öğretiminde öğrencilerin ilerleme dereceleri, kendilerini ifade edişlerinden anlaşılır. Şu halde okumanın ve dil ile ilgili öbür çalışmaların başlıca hedeflerinden biri, onları kompozisyona hazırlamak, bildiklerini, duyduklarını ve düşündüklerini doğru, açık ve tesirli bir şekilde tam olarak söylemeye, yazmaya alıştırmaktır. Yeni edebiyatımızdan ve Batı edebiyatından alınan her okuma parçasının aynı zamanda kompozisyon örneği olarak incelenmesi ve dilbilgisinin bilhassa dilin kullanıştı bakımından ele alınması, bundan dolayı lüzumludur.

Güzel konuşmak veya güzel yazmak, sadece bazı formleri maharetle kullanılmak demek değildir. Güzel konuşup yazabilmek için, hatıralardan, duygulardan, fikirlerden ve hayallerden meydana gelmiş zengin bir malzeme ile, seçti müşahade ve düşünceleri, duyguları tahlil edebilme kabiliyetleri de lüzumlu-

dur. Okunacak metinler, yapılacak konuşma ve yazma alıştırmaları, öğrencinin muhtaç bulunduğu kültür zenginliğine yardım edecek, onun müşahade ve tahlil kabiliyetlerini geliştirecektir.

Yazılı kompozisyon çalışmaları birinci derecede ehemmiyetli olmakla beraber, gerek hayatımızdaki rolü, gerek kelime ve cümle zenginliğine yardımı bakımından sözlü çalışmaların da ihmal edilmemesi gerekir. Sözlü kompozisyon çalışmalarında öğrenci, başkalarıyla, yersiz heyecanlara kapılmadan, tabii ve rahat konuşmayı, başkalarını dikkatle ve sabırla dinlemeyi öğrenecektir. Onu, bir meselenin değişik cephelerini görmeye, değerli ve değersiz görüşleri ayırtmaya, çabuk düşünmeye, düşüncelerinin olgun delillerini bulmaya, Adllâne hüküm vermeye, peşin hükümlerden sakınarak mantıklı bir muhakeme ile karara varmaya alıştırmak, başkalarını dikkatle ve sabırla dinlemeyi öğrenecektir. Öğrenci güzel, canlı, çekici bir konuşmanın insan şahsiyeti hakkında başkalarına icte kanaatlar vereceğini de görecektir. Mantıklı görüşlerin ergeç kazanacağını anlayacağı için, sağduyuya, mantığa ciddiliğe olan güveni artacak, inanmadıklarını körü körüne tasdik etmekten kürtulacaktır.

Konuşma konularının okul havasına ve sınıf seviyesine uygun ve yükseltici olmasına, lâubaliliğe ve çalışmalara yol açmamasına bilhassa dikkat edilmesi, sözü aykırılığa, konu dışına, şahsiyete vurdurmama dürlürlüğü her vesile ile öğrencilere aşılanmalıdır.

Konuşmalarda, yazıda olduğu gibi, konunun iyi anlaşılması bulunması şarttır. Münakaşa, münazara, sözlü rapor gibi konuşma çeşitlerinde, konunun ve zamanın sınıfça evvelden tesbit edilmesi, öğrencilerin hazırlıklı gelmeleri, bu sebeple, mutlaka sağlanmalıdır.

Öğrencilerin, seslerini kullanışlarında, jestlerinde, yüz hareketlerinde, bilhassa kelimeleri ve cümleleri söyleyişlerinde çeşitli aykırılıklara, yapmacıklara, hatalara düşüklükleri görülmektedir. İyi konuştuğunu sanıp konudan uzaklaşan, ciddilikten ayrılan, boş sözlerle zamanı dolduran, sözü kendine inhisar ettirmek isteyen, başkalarının sözlerini kesen, kendil düşüncesine aykırı fikirler ortaya atılınca bunu haysiyet meselesi yapan tipler vardır. Bunların her biri için alınması gereken tedbirler ihmal edilmemelidir. Konuşmaktan kaçınanların da muhtelif vesilelerle teşvik edilmesi lâzımdır. Her öğrenci, konuşmaya alâkalı fikirler katabileceğine konunun aydınlanmasına yardım edebileceğine inanmalıdır.

Sözlü ve yazılı kompozisyonun, bu çalışmalara ayrılan saatlere inhisar ettirilmesi gerekmez. Bütün dil ve edebiyat dersleri, okulun iç ve dış hayatı, öbür dersler, bu faaliyetlere zemin olabilir.

Kelime hazinesi ve cümleler :

Dile hâkim olmak, mânaları ve değerleri iyi bilinen kelimelerden meydana gelmiş zengin bir kelime hazinesini ve çok sayıda çeşitli cümleler kurma maharetini kazanmış olmak demektir.

Öğrencilerin kelime hazinelerini beslerken şunları dikkate almamız gerekir :

1. Kelimeleri, ifade ettikleri eşyadan ve fikirlerden ayırarak (meselâ, hazır listeler halinde) öğretmemeliyiz. En doğru yol, bunları psikolojik alâkalara göre gruplandırmaktır. Bazan kökteş kelimeler bile, bu bakımdan birbirlerinden uzak kalırlar. Fakat aynı fikir nizanına, aynı hayal grubuna giren, biri düştünlünce öbürü az çok vâzih bir şekilde hatıra gelen kelimeler arasında psikolojik bir alâka var demektir. Uygulanada, isim, sıfat, fiil olarak aynı duyguyu ifade eden kelimeleri buldurmak; içinde boşluklar bulunan metinlerde, cümlelerin umumi mânasına göre, birbirine yakın kelimelerden uygun düşecekleri kullandırmak; verilen bir konu üzerinde cümleler kurdurmak; aynı cümlede iki boşluk bırakarak bunlardan her birine eş mânalı iki kelimedenden hangisinin uyacağını buldurmak, vb. şekillere başvurulur. Daima göz önünde bulundurulacak bir nokta kelimelerin tek başlarına sarih mânalar taşımamalarına ve kendilerini daha çok cümlede belli etmeleri keyfiyetidir.

2. Çalışmalar umumi kültür dilimizde yaşayan kelimeler üzerinde toplanmalı, eski, az kullanılan veya tutunmamış kelimelerde ısrar edilmemelidir.

3. Her kelime, doğru telâffuzıyla birlikte kavratılmalıdır.

4. Kelimeler üzerinde çalışırken sözlüklerden, ansiklopedilerden, ilgili kaynaklardan faydalanılmalı, edinilen bilgiler ve yapılan karşılaştırmalar, vb. fişlere veya alfabeli defterlere not ettirilmelidir.

5. Kelime çalışmalarının ifrata yarıdırılması mahzurludur.

Cümle, dilde en küçük canlı unsurdur. Kelimenin benimsetilmesinde, kelime çeşitlerinin belirtilmesinde, kelime gruplarının vazifelerinin açıklanmasında... daima bir mâna bütünlüğü taşıyan cümlelerden faydalanılır.

Cümleler üzerinde çalışırken, yapılacak işlerden bazıları şunlardır :

1. Basit, bağı, sıra cümleleri doğru yazıp noktalamak; bileşik cümleleri bağı cümleler haline getirmek veya bunun aksini yapmak;

2. Bir hareketi, bir görünüşü, bir duyguyu, bir fikri yerine göre çeşitli cümlelerle ifade etmek;

3. Cümleleri dil ve mâna bakımından incelemek;

4. Yanlış cümleleri düzeltilmek vb.

Başlıca sözlü ve yazılı kompozisyon çeşitleri :

Aşağıda, sözlü ve yazılı kompozisyon çeşitlerinden bazıları, kısa notlarla açıklanmıştır :

A. Yazılı :

Paragraf teşkili : Derece derece, okuma parçalarında paragrafları tanıma, eve veya arkadaşa yazılacak mektuplarda geçecek materyelleri paragraf-

lara bölme; vaka, tasvir, tahlil, duygu ve fikir paragraflarının başlangıç (giriş veya geçiş) cümlelerini yazabilme; basit makalelerde, haber yazılarında paragrafları düzenleme; türlü yazılarda paragrafları doğru kurma alıştırmaları. Bunların grup çalışmaları halinde yaptırılması da mümkündür.

Plan ve özet çıkarma, not alma :

1. Plan çıkarma : Bir kitabın fihrist (içindekiler) sahifesini inceleme, herhangi bir ders kitabından belli bir bölümün planını çıkarma, sözlü veya yazılı bir raporun, bir açıklamanın, bir gazete haberinin... ana fikirlerini başlıklar halinde yazarak planını yapabileceği şekillerinde olur. Paragraf çalışmalarıyla birlikte yürütülür. Okuma parçalarında da uygulanır.

2. Özet çıkarma : Bir hikâyenin bütünü veya bir parçasını özetleme; bir paragrafın, bir gazete veya fikir yazısının ana fikrini çıkarma, bir makalenin paragraflarını özetleme gibi çeşitleri vardır. Özetler kısa, açık cümlelerle yapılır. Bu çalışmalar bir yazının hatırdaki rastgele kalan kısımlarını bir araya toplayarak bunu özet sayma alışkanlığını da önlemeye yarar.

3. Not alma : Dinlerken, müşahade sırasında, okurken, derse çalışırken gerekli notları alma. Not almanın, her şeyi aynen kâğıda geçirme demek olmadığı, rastgele alınan notların değersiz kalacağı öğrencilere anlatılmalıdır. Ayrıca fiş çıkarma, küpür biriktirme, alınan notları değerlendirip ilgili yazılarla zenginleştirme, tasnif etme ve daima kullanılabilir durumda bulundurma alışkanlıklarının kazandırılması lâzımdır.

Raporlar, kısa gazete haberleri, ilânlar, gezi ve seyahat notları : Yazılı rapor, sözlü kompozisyon bölümünde "sözlü rapor, haber verme" başlığı altında toplanmış bulunan konularda olur. Gezilerle, günlük vakalarla ilgili haberler, gazete haberleri, çeşitli ilân örnekleri bu gruba girer.

Yazılı yoklama sorularını cevaplandırma : Bu konuda öğrenciye, yazılı yoklamalarda başarının yolları gösterilmelidir. Yoklama kâğıdının nasıl kullanılacağı (kâğıdın itinalı kullanılması, yazının temiz ve okunaklı olması, boş bırakılacak yerler, sınıf, numara isim ve tarih kayıtları, paragraf başları, tasniflerin belirtilmesi, vb.) soruyu iyi anlamak için nelere dikkat edileceği, sorunun nasıl cevaplandırılacağı (cevapların soruyu karşılaması, konu dışına çıkmama, cevabın lüzumundan fazla kısa veya uzun olmaması, sorunun cevaplarını paragraflara bölme, dil, ifade düzgünlüğü, vb.) hususlarında öğrenciye bilgi verilmeli, çeşitli derslere ait yazılı yoklama soru ve cevapları üzerinde incelemeler yapılmalıdır.

Mektup yazma : Önce mektup kâğıdının, zarfın nasıl kullanılacağı öğretilecek; eve, arkadaşa, küçüğe, büyüğe yazılacak mektuplarda hitaplar, başlangıç ve bitim cümleleri gösterilecek, mektubu bütün halinde yazabilmek için dikkat edilmesi gereken noktalar belirtilecektir. Daha sonra öğrenci, iş mektuplarıyla

hususî mektuplar arasındaki farkları görecek, toplantı, müsamereler gibi fırsatlardan faydalanarak davet ve teşekkür mektupları yazacak, telgraf çeşitlerini öğrenecektir.

Öğrenci, türlü konulardaki dilekçeleri yine bu gruptaki çalışmalar sırasında görür.

Konuşmalı yazılar, hikâyeler yazma : İse diyaloglarla başlanmalı, iki insan (veya iki bitki, iki hayvan...) belli bir mesele üzerinde konuşturulmalı, sonra konuşmalı fıkralara, hikâyelere geçilmelidir.

Kitap inceleme : Öğrencilere, ders saatleri dışında okudukları veya inceledikleri kitapları, arkadaşlarına tanıtmaları için sözlü incelemelerle tavsiye edilen esaslara göre, raporlar hazırlanacak, son sınıfta tenkidci görüş üzerinde ısrar edilecektir (Sözlü kompozisyon bölümüne de bakınız).

Edebi yazılar : Şiirler, okul toplantılarında okunacak monologlar, okul hayatını canlandıran radyo skeçleri, küçük piyesler, denemeler, vb.

Öğrenciler, sınıfları ilerledikçe, bithassa fikir konularına sevk edilmelidirler.

B. Sözlü :

Karşılıklı konuşma : Bunlar, gündelik hayatta raslanan konuşmalardır. Öğrenciye cemiyet hayatındaki kısa beraberliklerde nasıl konuşacağı öğretilir :

- Kendini tanıma, arkadaşlarla konuşma;
- İki arkadaşı tanıştırma;
- Telefonla konuşma;
- Özür dileme, teşekkür etme;
- Bilyüklerle konuşma;
- Bir topluluğa veya misafirlige gidildiği zaman yahut burarlardan ayrılırken söylenecek sözler;
- Bir yemekte çeşitli konular üzerinde, öteden beriden konuşma... gibi basit örneklerden başlanarak, süresiz ve tesadüfî konuşma tipleri gösterilir.

Bu çalışmaların suni bir atmosfer yaratılmadan, istihzaya ve küçümsenmeye meydan verilmenden yaptırılması, ders içi ve ders dışı fırsatlardan (sınıftaki normal konuşmalar, okul toplantıları, geziler, müsamereler ve eğlenceler, öğretmen-öğrenci münasebetleri, kol faaliyetleri, vb.) faydalanılarak tabiiik içinde yürütülmesi gerekir.

Açıklama : Bu çalışmalar, geniş konuşmaların unsurları üzerinde öğrenciyi ayrı ayrı meşgul etmek için yapılan alıştırmalardır. Başlıca çeşitleri şunlardır :

- Yol gösterme (Resmî bir binaya, çevrede belli bir yere nasıl gidileceğinin kısa ve açık bir şekilde ifadesi);

b) Tarif (Türkçe derslerinde veya başka derslerde geçen mühim kelimelerin, terimlerin, çevredeki eşyanın tarifleri);

c) Farkları gösterme (Aynı çeşitten, birbirine pek yakın, çok kere birbirine karıştırılan şeylerin, aynı konu etrafında iki hikâyenin, iki piyesin, iki şiirin... birbirine benzeyen ve benzemiyen taraflarının belirtilmesi);

d) Sebep - netice arasındaki bağlantının gösterilmesi (bir fikrin doğruluğunun veya yanlışlığının sebepleri, bir vakanın sebepleri, bir maçta, bir güreşte alınan neticenin sebepleri, bir edebî eserin belli bir özelliğini meydana getiren sebepler, vb.);

e) Bazı cümle ve mısralar üzerinde yapılacak açıklamalar, vb.

Sözlü rapor, haber verme : Bir havadis, günlük bir vaka, yeni bir kitap, yeni bir film, yeni bir ilmi keşif, bir kahraman, yapılacak bir iş, bir ders konusu, bir deney, bir tatil günü vb. konular üzerinde sınıf arkadaşlarına doğru ve toplu bilgi verme.

Bir kitabın tanıtılmasında, belli bir zaman süresi içinde bitirilmek şartıyla, şu plan uygulanabilir :

- Kitabın ve yazarının adı;
- Eserin kısa bir özeti veya belli bir parçasının özeti;
- Kitaptan seçilmiş tipik metinler;
- Konuşan öğrencinin eser hakkındaki düşünceleri;
- Kitabın nereden ve nasıl alınabileceği.

Hikâye anlatma : Öğrencilere seviyelerine ve zevklerine göre, şu tip hikâyeler anlatılmalıdır :

- Fıkralar (Nasreddin Hoca fıkraları gibi);
- Kahramanlara ait menkıbeler;
- Geçmiş vakalar, geziler;
- Okunmuş hikâyeler, vb.

Bu konuşma çeşidi öğrencileri okumaya ve özetlemeye sevk edeceği gibi, onlara konuşma zevk ve sevgisini de aşılacaktır. Ancak konuların seçimine dikkat edilmeli, sınıfa uymayacak konuşmalara meydan verilmemelidir.

Münakaşa : Münakaşada gözönünde tutulacak esaslar şunlardır :

- Konular öğrenciler tarafından seçilmelidir;
- Çocuklar arasında ders dışı zararlı ve şahsî ihtilâflar yaratacak meseleler ele alınmamalıdır.
- Konu, daha önceden sınıf ve ev vazifesi olarak verilip kaynaklar tavsiye edilmek suretiyle iyice hazırlanmalıdır;

4. Münakaşalar başlangıçta öğretmen, daha sonra sınıfça seçilecek bir başkan tarafından idare edilmelidir.

Ayrıca öğrencilerin:

1. Peşin hükümlere ve kararlara saplanmamaları, aydınlanmış meseleler üzerinde ısrar etmemeleri;
2. Söylenenleri, konuşanın sözlerini kesmeden, dikkat ve sabırla dinlemeleri, kararlarını düşündükten sonra vermeleri;
3. Bağırmeden, herkesin işitebileceği bir sesle konuşmaları, sözü kendilerine inhisar ettirmemeleri;
4. Başkalarına karşı nazik ve müsamahalı davranabilmeleri, şahsiyattan ve dedikodudan kaçınmaları;
5. Konu dışına çıkmamaları; misallerin, başkalarından alacakları sözlerin Joğru ve fikirlerini destekleyecek nitelikte olmasına dikkat etmeleri;
6. Başkana saygı göstermeleri, kendilerine söz verilmeden konuşmamaları, netleceyi iyi kabullikle karşılamaları gerekir.

Üzerinde münakaşa yapılabilecek konular:

1. Sınıfça okunan veya sınıfça bilinen bir hikâye, şiir veya temsilin değerlendirilmesi; bir sanat meselesinin çeşitli yönleri;
2. Bir kitap, günlük bir vaka, bir filmin taşıdığı yenilikler;
3. Tavsiye edilmiş hikâye, roman, piyes ve biyografilerdeki şahıs ve vakaların benzer şahıs ve vakalardan ayrıldıkları noktalar, vb.

Söz korusu: Söz korusu, bir şiir veya nesir parçasının bir grup öğrenci tarafından birlikte okunması demektir. Öğrenciye şiir zevki vermek için kullanılan vasıtalarından biridir. Sınıfta neşeli bir çalışma havası yaratır; sesli okuma maharetini artırır; toplu çalışmalardan hoşlanma alışkanlığını verir; birlikte çalışma disiplinine alıştırtır; yalnız başına inşaattan çekinen öğrencilerde kendine güvenme duygusunu besler; telâffuz hatalarının düzelmesine yardım eder.

Söz koroları için en elverişli malzeme, manzum hikâye ve piyesler, lirik, trajedi parçalarıdır. Seçilecek metinlerde şu vasıfların bulunmasına dikkat edilmelidir: Kuvvetli bir ritim, kulağa hoş gelen bir ses, hareketli ve romantik bir konunun sade bir dille anlatılmış olması, canlı bir nakarat.

Söz koroları için yapılacak hazırlıkların başında öğrencilerin ses gruplarına ayrılmaları gelir:

- a) İnce sesliler,
- b) Orta sesliler,

- c) Kalın sesliler,
- d) Bütün sınıf,
- e) Tek kızlar, tek erkek çocuklar (Solo kısımlarının okunması için).

Bu işten sonra sınıf, öğretmenin veya iyi okuyan bir öğrencinin parçayı okuyuşunu dinler. Parçanın mânası, şekli ve iyi okunmasının ehemmiyeti üzerinde sınıfta konuşulur; durulacak yerler, vurgulu sözler tesbit edilir metno sınıfça önce hep birden, sonra grup grup okunur. Bu okumalar metnin anlaşılmasına da yarar. Daha sonra metnin koro tarafından okunması işi gelir.

Koro parçalarının okunmasında dört yol vardır:

1. Nakaratlı parçalarda solistler parçanın bentlerini; ince orta ve kalın sesli korolar da nakarata söylerler.
2. Karşılıklı koro: Öğrenciler ince ve kalın sesliler olmak üzere iki gruba ayrılırlar. Metnin mahiyetine göre bazan bir grup, bazan öteki grup söyler. Meselâ soruları ince, cevapları kalın sesliler okur.
3. Gruplama usulü: Manzum metin kısımlara ayrılır, her kısmı bir grup okur.
4. Hep birlikte okuma: Bölünmiyen metinler bütün sınıf veya bir grup tarafından okunur.

Söz korusu çalışmalarına hafif mizahlı bir manzume ile başlamak yerinde olur. Öğrenciler bu işe alıştıktan sonra daha ağır parçalara geçilebilir. Öğrencilerin tabii bir sesle okumalarına, koro şefinin işaretine uymalarına, önceden kararlaştırılmış yerlerde durmalarına, vurgulu kelimelerde seslerini yükseltmelerine dikkat edilmelidir.

Not: Söz korusu çalışmaları öğretmenin arzusuna bırakılmıştır.

İnşat: Müsamelerden ve toplantılardan da mâkul bir ölçüde faydalanılmak suretiyle, seviyeye uygun, güzel ve öğrenci tarafından beğenilmiş parçaların inşadına imkân verilmesi tavsiyeye değer. İnşat, telâffuz hatalarını giderme, vezni ve ritmi hissettirme, kelime kazandırma, güzel parçaların hatırda kalmasını sağlama, topluluk karşısında söz söyleme cesareti verme bakımlarından faydalıdır. Ancak, öğrencinin seslerde ve hareketlerde mübalâğaya ve yapmacığa düşmesini, heyecana kapılmasını, vb. önlemek gerekir.

Mülâkat (görüşme): Mülâkat alıştırmalarının gayesi, öğrenciye, belli şahıslarla, belli bir maksat için yapılacak görüşmelerde faydalı sonuçlar elde etmenin yollarını göstermek ve karşılaşacağı güçlükleri yenmesine yardım etmektir.

Mülâkat, bir şahsın ilmi, edebî, vb. konular, meseleler üzerinde düşüncelerini öğrenmek veya iş istemek maksadıyla yapılır. Bilhassa III. sınıf öğrencileri yakın gelecekte resmî veya ticari bir müesseseden iş isteme durumuna dü-

şeyekleri, resmi şahsiyetlerle temsilcilerle konuşacakları için, bu çalışmalar onlar için yararlı olacaktır.

Mülâkatların şu kısımlardan meydana geleceği belirtilmelidir :

- Görüşme için zaman isteme,
- Görüşülecek konu üzerinde hazırlanma (konunun dağıtılmaması şarttır),
- Kendini tanıtmak, nezaketle muhabatının ilgisini çekebilme, maksadı en kısa yoldan açıklama,
- Görüşmeyi bitirme ve müsaade isteme.

Bu çalışmalara, okul veya çevre hayatındaki imkânlardan faydalanılarak fırsat verilmelidir.

Münazara : Münazara birer cümle halinde ifade edilen bir tezle antitezin iki taraf (ekip) arasında ve bir hakem kurulu huzurunda münakaşa editmesidir. Münakaşalarda yarışma endişesi olmadığı halde, münazaralar birer fikir ve söz müsabakasıdır. Münazarada dikkat edilecek mühim bir husus, öğrencinin bir fikri, ne olursa olsun, savunma gayesiyle demagoji yapmasına meydan verilmesidir. Münakaşalarda gözönünde tutulacak esaslar burada da uygulanmalıdır.

Sözlü inceleme : Konusunu edebî eserlerden alan sözlü incelemelerin şekli, eserin türüne göre değişir. Önceleri bir makalenin ana hatlarıyla incelenmesi ele alınmalı, bir biyografinin, bir romanın, vb. etraflı incelenmesine daha sonra geçilmelidir. Münakaşanın geniş bir şekli olan incelemeler, öğrencilere münakaşa esasları lylece benimsenildikten sonra yaptırılır.

Bir makalenin incelenmesinde sınıfça üzerinde durulabilecek noktalar şunlardır :

- Yazının ana fikri,
- Bu fikrin nasıl geliştirildiği,
- İnceleme yapan öğrencilerin hangi fikir ve hükümlere katılıp hangilerine katılmadıkları,
- Yazarın şahsiyeti ve meyilleri hakkında makalenin bize neler verdiği.

Bir edebî eserin (meselâ bir romanın) incelenmesinde sınıfça üzerinde durulabilecek noktalar :

- Kitabın adı,
- Yazarın ve yayıncının adı,
- Eserin türü,
- Yazarın üslûbu, üslûp hakkında bir fikir vermek için kitaptan sınıfça okunacak kısımlar,
- Yazarın kitabı yazmaktaki gayesi,
- Yazarın bu gayeye ne dereceye kadar varabildiği,

7. Yazarın yetiştirme tarzının, hayat görüşünün, şahsiyet ve üslûbunun bu gayenin gerçekleşmesinde ne derece rolü olduğu,

8. İnceliyenin, kitabı sevip sevmeyişi, sebebi kanaatini destekleyecek örnekler).

Bir biyografinin incelenmesinde üzerinde durulabilecek noktalar :

- Biyografinin adı,
- Yazarın ve yayıncının adı,
- Biyografi kahramanının en mühim başarısı,
- Onu bu başarıya götüren hayat tecrübelerinin neler olduğu,
- Kahramanın en mühim karakter özellikleri ve kitapta hangi vakaların bu vasıfları en iyi şekilde belirttiği,
- Yazarın konuyu en uygun şekilde ele alıp almadığı,
- Yazarın üslûbunun ilgi uyandıracak derecede olup olmadığı,
- İnceliyenin kitaptan ne gibi faydalar elde ettiği.

Konferans verme : Konferanslar, edebiyat ve dil bahisleri, ilim konuları, vb. üzerinde hazırlık konuşmalar şeklinde yapılmalıdır. Öğrencilere iyi bir hatibin çok okuması, topladığı malzemeyi çok iyi düzenlemesi gerektiği fikri verilmeli, edebiyat derslerinde hitabet örnekleri üzerinde yaptıkları çalışmalar hatırlatılmalıdır.

Meclis müzakeresi usulleri : Bu tip çalışmalar, esasında birer münakaşadır. Yalnız daha mazbut ve şekilciidir. Müzakerelerde toplantının zaptını tutmak suretiyle yazılı kompozisyona da yer verilir.

Müzakere gün, saat ve gündemi sınıfça önceden tesbit edilir. Oturumu, en yaşlı üye olarak öğretmen açar; sonra seçimler yapılır. Gündemin maddeleri üzerinde münakaşalara geçilir, kararlar verilir. Bir teklifin ileri sürülmesi, münakaşa edilmesi, geri alınması başka güne bırakılması, teklifte değişiklik yapılması gibi hususlar çok tabii bir şekilde yürütülmelidir.

Öğrenci teşekküllerinin yapacakları toplantılarda müzakere usullerine uygun hareket edilmelidir.

Düzeltilmeler :

Dil ve edebiyat çalışmalarının verimli, bilhassa yapılacak düzeltmelere bağlıdır. Düzeltmenin gayesi, öğrenciye zayıf bulunduğu noktaları haber vermek ve bu konularda kendisine yardım etmek olmalıdır. Öğrencinin, öğretmeni tarafından hatalarının takib edildiğini bildiği nispette dikkatli olacağı da unutulmamalıdır.

Düzeltmenin başlıca iki şekli vardır :

1. Doğruyu, öğretmenin vermesi;
2. Yanlıların öğretmen tarafından isimlendirilip işaretlenmesi ve düzeltme işinin, gerekli ikazlarla öğrenciye bırakılması.

Birinci şekil, öğrenciyi pasif bırakacağı için, faydalı değildir. Buna zaruret halinde başvurulabilir. Şu halde okullarımızda ikinci şeklin uygulanması lâzımdır.

Hatalar, cesaret kırarcasına, hemen ve toplan söylenmemeli, önce müsterek olanlar tesbit edilerek, bunların en çok tekrarlananlarından işe başlanmalıdır. Düzeltmeler, sözlü ikazlarla daima takviye edilmelidir.

Mühim olan bir nokta şudur: Düzeltme işi yalnız Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenine bırakılmamalıdır. İyi ifade edilmemiş olan herhangi bir konunun bilimsel sayılması doğru olmayacağı için, her öğretmen, önce bir ana dili öğretmeni gibi hareket edecek ve düzeltmelerde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeniyle işbirliği yapacaktır. Kendi konuşmalarında ve yazılarında öğretmenin dikkatsiz davranması ise, üzerine aldığı vazifenin mahiyetiyle telifi mümkün olmayan, büyük bir meslek hatasıdır.

NOT: Kompozisyon, ayrı not konusudur.

I. SINIF DERS KONULARI

1. Sözlü :
 - a) Karşılıklı konuşma, açıklama haber verme, sözlü rapor, hikâye anlatma;
 - b) Münakaşa.
2. Yazılı :
 - a) Cümle ve paragraf teşkili;
 - b) Plan ve özet çıkarma, not alma ve bilgi toplama, küçük bir yazının planını hazırlama;
 - c) Raporlar, kısa gazete haberleri, ilanlar, gezi ve seyahat notları, yazılı yoklama sorularının cevapları, mektuplar, tasvirler, konuşmalı yazılar ve hikâyeler, hikâye ve roman incelemeleri, kısa fikir yazıları.

II. SINIF EDEBİYAT VE FEN KOLLARI

1. Sözlü :
 - a) Karşılıklı konuşma, açıklama, sözlü rapor, hikâye anlatma;
 - b) Münakaşa.

2. Yazılı :
 - a) Cümle ve paragraf teşkili;
 - b) Plan ve özet çıkarma, not alma ve bilgi toplama, bir yazının planını hazırlama;
 - c) Raporlar, gazete haberleri, gezi ve seyahat notları, yazılı yoklama sorularının cevapları, mektuplar, tasvir ve portreler, konuşmalı yazılar ve hikâyeler, hikâye ve roman incelemeleri, kısa fikir yazıları, edebî yazılar (yalnız kabiliyetli öğrenciler için).

III. SINIF EDEBİYAT VE FEN KOLLARI

1. Sözlü :
 - a) Mülakat;
 - b) Münakaşa, münazara, meclis müzakere usulleri;
 - c) Sözlü inceleme, konferans.
2. Yazılı :
 - a) Paragraf teşkili;
 - b) Bir kitabı inceleme, fikir yazıları, edebî yazılar (yalnız kabiliyetli öğrenciler için).

III. DİLBİLGİSİ

Bilindiği gibi dil, düşüncelerimizden, duygularımızdan ve isteklerimizden ayrı değildir; bilakis iç hayatımızın görünen bir cephesidir. Dilbilgisinin de, dilin sırf şekil bakımından tasviri tarzında mücerret bir ders konusu olarak değil, metinler üzerinde yaptırılacak müşahadelerle, mukayeselerle mânânın iyi kavranmasını, dolayısıyla öğrencinin kendi fikirlerini, duygularını ve isteklerini doğru ifade etme şuuruna varmasını hedef tutan yapıcı bir çalışma çeşidi olarak anlaşılması gerekir.

Okuma parçalarında bir dil meselesini aydınlatılabilmek tipik cümlelere sık sık rastladığımız gibi, öğrenci yazılarında ve konuşmalarında, bir yanlı düzeltmenin, bir kuralı benimsetmenin türlü fırsatlarını elde ederiz. (Hattâ, dil konularıyla alakasız görünen öbür derslerde her öğretmen için sayısız imkânlar vardır). Şu halde dil incelemelerine ayrabileceğimiz en elverişli zaman, okuma ve kompozisyon saatleri içinde (aşağı yukarı bu derslerin dörtte biri) olacaktır. Fakat bu incelemeler dersin akışını durduracak çıkışlar tarzında değil, onu tamamlayan mânalı derinleşmeler tarzında olmalıdır.

Dil —ifade ve üslup farklarının altında— kendine mahsus kanunları bulunan sağlam ve rabıtalı bir sistemdir. Ondaki değişiklikler, şahsi heveslere veya tesadüflere bağlı değildir. İstisnaların bile belli sebepleri vardır. (Eski metinler incelenirken bunların örneklerine rastlanabilir). Bu gerçeğin, birtakım kurallara —bilerek veya bilmiyerek— kendisinin de uymakta bulunduğunu sözlerinde ve yazılarında göstermek suretiyle, öğrenciyi telkin edilmesi, konusunun gerektirdiği ciddiliği sağlamak bakımından mühimdir.

Dil çalışmaları öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ayarlanmalıdır. Bunun için, ilk derslerde yapılacak ufak yoklamalarda, onların neleri bildikleri ve neleri bilmeye muhtağ oldukları ve o ders yılı içinde hangi işlerin yapılacağı tesbit edilmelidir. Bilinen konular ve rahatça kullanılmakta bulunan kurallar üzerinde ısrar etmenin faydası yoktur.

Düşüncenin ifadedeki karşılığı daima cümle olduğundan, incelemelerle cümleden başlanamaz, ondan sonra derece derece cümleciklere, söylenişleri birer bütün teşkil eden kelime gruplarına geçmemiz doğru olur. Kelime ancak cümle içinde hayat kazanacağı için, sabit ve sarıh bir varlığı olmayan mücerret kelimeler üzerinde uğraşmamız, beklediğimiz verim sağlıyamayacaktır.

Üzerinde durulacak dil hadiselerinin öğrencilerin katacakları misallerle zenginleştirilmesine, sezdirilen bir kuralın cimnastik mahiyetinde alıştırma ile itiyat haline getirilmesine ve bu itiyadın kaybolmasını önleyecek hatırlatmalara ehemmiyet verilmelidir. Bir kuralı basit ve net bir formül halinde belirlenmiş cümlelerin ve mısraların ezberletilmesi, bunun benimsenmesine yardımcı edebilir.

İncelemelerde kelimelerin ve cümlelerin doğru söylenişlerine, imlâya ve noktalamaya dikkat edilmelidir. İçerisinde imlâ yoluyla yazdırılacak bir cümle, bir paragraf, dil çalışmalarına başlangıç olabilir.

Dil çalışmaları, yukarıda açıklandığı gibi öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ayarlanmak suretiyle, yıldan yıla derinleştirilerek lise tahsil boyunca devam edecektir. Daha çok tasvirî mahiyette kalan bahislerin (I. sınıflarda 1. ve 2.; II. sınıflarda 1. ve 3.; III. sınıflarda 1. üniteler), sözlü kompozisyon faaliyetlerinde münakaşa ve tenkidli konferans konusu tarzında ele alınması mümkündür. Öbür üniteler, devamlı inceleme ve alıştırma konularıdır.

Öğrenci, sistemli ve alıştırma bir Dilbilgisi kitabını her zaman eli altında bulunduracak ve gerektikçe buna müracaat edecektir.

DERS KONULARI

I. SINIF

1. a) Dil, dillerin doğuşu; b) Konuşma ve yazı.

2. a) Ses, ses yolu; b) Dilimizin sesleri, hece, kelime; c) Dilimizde sesli uyumu, sessiz benzeşmesi.

3. Vurgu ulama, ton (Okumada, Sözlü kompozisyonda).

4. Kökler ve ekler (Metin incelemelerinde), basit ve bileşik kelimeler (Metin incelemelerinde, Yazılı kompozisyonda).

5. Kelime çeşitleri ve bunların yerini tutan gruplar (Cümledeki görevlerine göre. Okumada ve kompozisyonda).

6. Kelimelerin söylenişi (Okumada, Sözlü kompozisyonda).

7. Cümleler (Bütün çalışmalarda).

8. İmlâ (Okumada, Yazılı kompozisyonda).

9. Noktalama (Okumada, Yazılı kompozisyonda).

II. SINIF

EDEBİYAT VE FEN KOLLARI

1. Dilimizin dünya dil grupları arasındaki yeri.

2. Türk lehçeleri (Okumada, örnekleriyle), ağzlar (Okumada ve Sözlü kompozisyonda).

3. Türklerin kullandıkları alfabeler.

4. Dilimizde en çok kullanılan yabancı dil kuralları (Metin incelemelerinde).

5. Türkçede kelime türetme yolları (Metin incelemelerinde ve sırası gel-dikçe öbür çalışmalarda).

6. Kelime çeşitleri ve bunların yerini tutan gruplar (Cümledeki görevlerine göre. Okumada, Sözlü kompozisyonda).

7. Kelimelerin söylenişi (Okumada, Sözlü kompozisyonda).

8. Cümleler (Çeşitli cümlelerin söylenişinde ve öğelerindeki değişikliklerden doğan mâna farkları. Metin incelemelerinde, Kompozisyonda).

9. İmlâ (Okumada, Yazılı kompozisyonda).

10. Noktalama (Okumada, Yazılı kompozisyonda).

III. SINIF

EDEBİYAT VE FEN KOLLARI

1. Türk dili tarihi (Kısaca).

2. Dilimizde en çok kullanılan yabancı dil kuralları (Metin incelemelerinde).

3. Türkçede kelime türetme yolları (Metin incelemelerinde, sırası geldikçe öbür çalışmalarda).

4. Kelimelerin söylenişi (Okumada, Sözlü kompozisyonda).

5. Kelimelerde mâna değişiklikleri (Kaybolmuş, eski, yeni; mânası daralan, genişleyen, değişen; terim deyim ve mecaz haline gelen kelimeler ve gruplar... Metin incelemelerinde).

6. Dilimizde kelime gruplarının türlü devirlerdeki şekilleri arasındaki farklar (Metin incelemelerinde).

7. Cümleler (Edebiyatımızın türlü devirlerindeki nesir cümlelerinin farkları. Metin incelemelerinde).

Türk Dili ve Edebiyatı programı, Talim ve Terbiye Kurulu'nun 21 EYLÜL 1957 gün ve 215 sayılı kararıyla kabul edilmiş, 7 EKİM 1957 gün ve 976 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır.

(4 EKİM 1976 gün ve 1901 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan Talim ve Terbiye Kurulu'nun 2 AGUSTOS 1976 gün ve 320 sayılı Türk Edebiyatı ile Türk Dili ve Kompozisyon programı, Talim ve Terbiye Kurulu'nun 15 MAYIS 1978 gün ve 180 sayılı kararıyla yürürlükten kaldırılmış ve 16 EKİM 1978 gün ve 2003 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan kararla 1957 programına dönülmüştür).

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMINA DAHİL EDİLEN
ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ KONULAR (*)**

Okul	Ders	Sınıf	Konular	İşleneceği Ünite ve-yu Konular	Açıklamalar
Lise	Türk Dili ve Edebiyatı	I	— ATATÜRK'ÜN HAYATI Atatürk'ün son günleri		— Konu ile ilgili yazı, şiir, konferans vb. kaynaklardan yararlanılacak ve Atatürk'ün etkin kişiliği bağrında durulacak.
			— ATATÜRK'ÜN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ VE ÇEŞİTLİ YÖNLERİ Vatanseverliği İleri görüşlülüğü		— Vecdelerden yararlanılarak sözlü ve yazılı kompozisyon çalışmaları yapılacaktır.
			— ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE ÖZELLİK TAŞIYAN ÖNEMLİ YAKLAŞIMLAR		— Ev ödevi olarak verilecek. Tarihte iz bırakmış Türk kadınlarından örnekler verilerek işlenecek. Konu ile ilgili metinlerle ilgili kurularak işlenecek. "Yani kendisi için değil, kendisinden sonra gelecekler için de çalışmak"
			2. İnsan sevgisi ve evrensellik b) İnsan sevgisi c) Millet sevgisi g) Kin ve nefret yerine iyilik, güzellik, doğruluk h) Yalnız kendisi için değil, kendisinden sonra gelecekler için de çalışmak		
			3. Dayanışma a) Dayanışmanın toplum hayatındaki yeri b) Dayanışmanın millî birlik ve beraberlik yönünden önemi		
			4. Kadının Türk toplumdaki yeri, Türk kadın hakları ve aile hayatı a) Kadının toplumdaki yeri b) Türk kadını tarihteki yeri		

(*) 30.6.1986 gün ve 2212 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanmıştır.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TALİM ve TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI

DERS GEÇME VE KREDİ
UYGULAMASINA İLİŞKİN
PROGRAM KILAVUZU

Şubat 1992, Ankara

Hazırlanacak bu programlar İl / İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin onayı alındıktan sonra uygulanacak ve bu programların bir örneği Bakanlığa gönderilecektir.

Zümre Öğretmenleri Kurulu ortak derslerin haftalık kredi/saatlerinde herhangi bir azaltım veya artırma yapamayacaklardır. Ancak seçmeli derslerde, zümre öğretmenleri kurulu, öğrenci gruplarının seviyelerini dikkate alarak veya öğrencileri seviye gruplarına ayırarak haftalık kredi/saatlerinde azaltım veya artırma yapabilecekler, ders programlarını da buna göre düzenleyebileceklerdir. (Yönetmelik, Madde 14)

ORTAK DERSLER

Dersin adı	Haftalık Kredi Sayısı	Kredi Sayısı
Türk Dili ve Edebiyatı	1 2 3 4	4 4 3 3
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1 2 3	2 2 2
Felsefe	1 2	2 2
Tarih	1 2	3 3
T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	1 2	2 2
Coğrafya	1 2	2 2
Matematik	1 2	4 4
Fen Bilimleri	1 2	4 4
Yabancı Dil	1 2	4 4
Beden Eğitimi	1 2	2 2
Milli Güvenlik Bilgisi	1	2

AÇIKLAMA 1. Program kılavuzunda yer almış olan ortak ve seçmeli derslere ait öğretim programlarından Talim ve Terbiye Kurulu Kararına bağlanıp Tebliğler Dergilerinde yayımlanmış veya program kitapçığı şeklinde basılmış olan programlar esas programlardır.

2. Kılavuzda yayımlanmış olup Kurul Kararı belirtilmeyen programlar taslak programlar olup Talim ve Terbiye Kurulu Kararına bağlandıktan sonra Tebliğler Dergilerinde yayımlanarak duyurulacaktır.

3. Kılavuzda yer almayan programlar kesinleştikten sonra Talim ve Terbiye Kurulu Kararına bağlanıp Tebliğler Dergilerinde yayımlanacaktır.

SEÇMELİ DERSLER
(Seçmeli Derslerin Sayısı 52'dir)

Dersin Adı	Haftalık Kredi Sayısı	Kredi Sayısı	
Türk Dili	1 2	4 4	8
Edebiyat	1 2 3	6 6 6	18
Edebi Sanatlar	1	6	6
Türk Edebiyatı Tarihi	1 2	4 4	8
Edebi Metinler	1 2 3	6 6 6	18
Güzel Konuşma ve Yazma	1	6	6
Psikoloji	1 2	3 3	6
Felsefi Metinler	1	4	4
Felsefe Tarihi	1	4	4
Sosyoloji	1 2	3 3	6
Manık	1	4	4
Genel Türk Tarihi	1 2 3	4 4 4	12
İslam Tarihi	1	4	4

Dersin Adı	Haftalık Kredi Sayısı	Toplam Kredi	
Osmanlı Tarihi	1 2	4 4	8
Sanat Tarihi	1 2	4 4	8
Bilim Tarihi	1	4	4
Türkiye Coğrafyası	1	6	6
Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası	1 2	4 4	8
Ülkeler Coğrafyası	1	6	6
Jeoloji	1	4	4
Matematik	3 4 5	6 6 8	20
Bilgisayar	1 2	4 4	8
İleri Matematik	1 2	6 6	12
Geometri	1 2 3	4 4 4	12
Analitik Geometri	1 2	2 2	4
Astronomi ve Uzay Bilimleri	1	6	6
İleri Fen (Fizik-Kimya-Biyoloji)2	1 2	6 6	12
Biyoloji	1 2 3	4 6 6	16
Bilim ve Teknoloji	1	2	2

Dersin Adı	Haftalık Kredi Sayısı	Toplam Kredi
Fizik	1	6
	2	6
	3	6
Kimya	1	4
	2	6
	3	6
Yabancı Dil	3	6
	4	6
	5	8
Takviyeli Yabancı Dil	1	2
	2	2
	3	4
	4	4
	5	6
İkinci Yabancı Dil	1	4
	2	4
	3	6
	4	6
	5	8
Beden Eğitimi	3	4
	4	4
Spor	1	4
	2	4
	3	4
	4	4
Resim	1	4
	2	4
	3	4
	4	4
	5	4
Müzik	1	4
	2	4
	3	4
	4	4
	5	4
Turizm	1	4

Dersin Adı	Haftalık Kredi Sayısı	Toplam Kredi
Daktilografi	1	4
	2	4
Ekonomi	1	4
İşletme	1	4
Sağlık Bilgisi	1	4
	2	4
Çevre ve İnsan	1	4
Halk Bilim	1	4
Hukuk Bilgisi	1	4
Trafik Bilgisi	1	2
	2	2
Kütüphanecilik	1	2
	2	2
Araştırma Teknikleri	1	2
	2	2
İstatistik	1	4
İnsan İlişkileri	1	2
Hızlı Okuma Teknikleri	1	2

FEN BİLİMLERİ ALANI

Dersin Adı	Haftalık Kredi Sayısı	Toplam Kredi
Fizik	1	6
	2	6
	3	6
Kimya	1	4
	2	6
	3	6
Biyoloji	1	4
	2	6
	3	6
İleri Fen (Fizik,Kimya,Biyoloji)	1	6
	2	6
Matematik	3	6
	4	6
Bilim ve Teknoloji	1	2
Bilim Tarihi	1	4
Astronomi ve Uzay Bilimleri	1	6
Sağlık Bilgisi	1	4
	2	4
Jeoloji	1	4
Bilgisayar	1	4
	2	4
İstatistik	1	4
Araştırma Teknikleri	1	2
	2	2
Çevre ve İnsan	1	4
Mantık	1	4
Psikoloji	1	3
	2	3

128:3=42

SOSYAL BİLİMLER ALANI

Dersin Adı	Haftalık Kredi Sayısı	Toplam Kredi
Türk Dili	1	4
	2	4
Edebiyat	1	6
	2	6
	3	6
Türk Edebiyatı Tarihi	1	4
	2	4
Psikoloji	1	3
	2	3
Felsefi Metinler	1	4
Felsefe Tarihi	1	4
Sosyoloji	1	3
	2	3
Mantık	1	4
Genel Türk Tarihi	1	4
	2	4
	3	4
Osmanlı Tarihi	1	4
	2	4
Bilim Tarihi	1	4
Türkiye Coğrafyası	1	6
Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası	1	4
	2	4
Ülkeler Coğrafyası	1	6
Turizm	1	4
	2	4
Ekonomi	1	4
Sağlık Bilgisi	1	4
	2	4
Çevre ve İnsan	1	4
Halk Bilim	1	4
Hukuk Bilgisi	1	4
İslam Tarihi	1	4
Trafik Bilgisi	1	2
	2	2
Kütüphanecilik	1	2
	2	2
Araştırma Teknikleri	1	2
	2	2
İstatistik	1	4
İnsan İlişkileri	1	2

156 : 3 = 52

SANAT ALANI

Dersin Adı	Haftalık Kredi Sayısı	Toplam Kredi
Türk Dili	1 2	4 4
Edebiyat	1 2 3	6 6 6
Edebi Sanatlar	1	6
Edebi Metinler	1 2 3	6 6 6
Güzel Konuşma ve Yazma	1	6
Psikoloji	1 2	3 3
Sanat Tarihi	1 2	4 4
Resim	1 2 3 4 5	4 4 4 4 4
Müzik	1 2 3 4 5	4 4 4 4 4
Turizm	1 2	4 4
Çevre ve İnsan	1	4
Halk Bilim	1	4
İnsan İlişkileri	1	2
Biyoloji	1 2	4 6

138 : 3 = 46

SPOR ALANI

Dersin Adı	Haftalık Kredi Sayısı	Toplam Kredi
Psikoloji	1 2	3 3
Mantık	1	4
Geometri	1	4
Bilgisayar	1 2	4 4
Biyoloji	1 2 3	4 6 6
Spor	1 2 3 4	4 4 4 4
Müzik	1 2	4 4
Turizm	1 2	4 4
Sağlık Bilgisi	1 2	4 4
Çevre ve İnsan	1	4
Halk Bilim	1	4
Trafik Bilgisi	1 2	2 2
Beden Eğitimi	3 4	4 4
İnsan İlişkileri	1	2
Sosyoloji	1 2	3 3

106:3=35

TÜRKÇE-MATEMATİK ALANI

Dersin Adı	Haftalık Kredi Sayısı		Toplam Kredi
Türk Dili	1	4	8
	2	4	
Edebi Metinler	1	6	
	2	6	18
	3	6	
Psikoloji	1	3	6
	2	3	
Bilgisayar	1	4	8
	2	4	
Manik	1	4	4
Bilim Tarihi	1	4	4
Matematik	3	6	
	4	6	20
	5	8	
İleri Matematik	1	6	12
	2	6	
Geometri	1	4	
	2	4	12
	3	4	
Analitik Geometri	1	2	4
	2	2	
Astronomi ve Uzay Bilimleri	1	6	6
Fizik	1	6	12
	2	6	
Kimya	1	4	10
	2	6	
Trafik Bilgisi	1	2	4
	2	2	
Araştırma Teknikleri	1	2	4
	2	2	
İstatistik	1	4	4
Bilim ve Teknoloji	1	2	2

138 : 3 = 46

YABANCI DİL ALANI

Dersin Adı	Haftalık Kredi Sayısı		Toplam Kredi
Türk Dili	1	4	8
	2	4	
Edebi Metinler	1	6	
	2	6	18
	3	6	
Güzel Konuşma ve Yazma	1	6	6
Psikoloji	1	3	6
	2	3	
Bilim Tarihi	1	4	4
Türkiye Coğrafyası	1	6	6
Ülkeler Coğrafyası	1	6	6
Yabancı Dil	3	6	
	4	6	20
	5	8	
Takviyeli Yabancı Dil	1	2	
	2	2	
	3	4	18
	4	4	
	5	6	
II.Yabancı Dil	1	4	
	2	4	
	3	6	28
	4	6	
	5	8	
İngiliz Dili ve Edebiyatı	1	6	
	2	6	18
	3	6	
Fransız Dili ve Edebiyatı	1	6	
	2	6	18
	3	6	
Alman Dili ve Edebiyatı	1	6	
	2	6	18
	3	6	
Turizm	1	4	8
	2	4	
Daktilografi	1	4	8
	2	4	
Sağlık Bilgisi	1	4	8
	2	4	
Çevre ve İnsan	1	4	4
Halk Bilim	1	4	4
Trafik Bilgisi	1	2	4
	2	2	
Araştırma Teknikleri	1	2	4
	2	2	
İnsan İlişkileri	1	2	2

169:3=54

GENEL KÜLTÜR ALANI

Diğer alanlardan hiç birine girmeyen fakat ortak dersler ve seçmeli derslerle liseyi bitirmek için gerekli krediyi tamamlayan öğrencilere ait alan.

PROGRAMLAR

ORTAK DERSLER

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 1, 2, 3

Talim ve Terbiye Kurulu'nun 20.11.1991 tarih ve 304 sayılı kararı ile kabul edilen program esas alınacaktır. Program denencip geliştirilmek üzere hazırlanmıştır :

GENEL AMAÇLAR

Edebiyat, dilbilgisi ve kompozisyon öğretim ve eğitimin temel amaçları, Anayasamız ve Millî Eğitim Temel Kanunu'ndaki hükümler doğrultusunda, millî ve manevî değerlere sahip, hoşgörülü, yurt ve dünya meseleleri karşısında düşünce üretebilen, eleştiri yapabilen vatandaşlar yetiştirmektir.

Bu değer ve davranışları kazandırabilmek için orta öğretimde öğrencilere verilecek Edebiyat, Türkçe-Dilbilgisi ve Türkçe-Kompozisyon derslerinin genel amaçları aşağıdaki maddeler içinde toplanabilir :

1- Millî birlik ve bütünlüğün vazgeçilmez temel unsurlarının başında gelen Türk dilini, özelliklerini bozmadan ve aşırılığı kaçmadan, edebiyatımızın seçkin eserlerini okutarak öğretmek;

2- Dilin millet hayatındaki yerini iyice belirterek, köklü kurallar kazanmış bir dilin eğitim ve öğretimdeki yerini kavratmak;

3- Öğrencilere dinlediklerini, okuduklarını, incelik ve derinlikleriyle kavratmak; onların duyduklarını, gördüklerini, düşündüklerini ve anladıklarını söz veya yazı ile plânlı, etkili ve akıcı bir şekilde ifade etme kabiliyetlerini geliştirmek;

4- Okumanın vazgeçilmez bir ihtiyaç ve zevk olduğunu benimsetmek ve okuma alışkanlığı kazandırmak;

5- Türk dilini kurallı, zengin üretken ve tarihi geçmişinde çeşitli şekil ve türlerde üstün seviyeli eserler veren köklü bir dil ailesinden geldiği şuurunu yerleştirmek; bugün de Türk dili ile dünya çapında eserler verilmekte olduğunu göstermek;

6- Yazarken ve konuşurken Türkçe'nin imlâsına, telâffuzuna ve estetik inceliklerine özen gösterilmesinin benimsetilerek yaygınlaştırılmasını sağlamak;

7- Ortak millî kültür değerleri taşıyan eserlerden faydalanmak suretiyle Türk toplumunun temel değer hükümlerini öğretilip benimsetmek;

8- Türk Edebiyatının dünü ve bugünü ile dünya edebiyatı içerisindeki yerinin ve öneminin kavranılmasına inkân ve zemin hazırlamak;

9- Türk Dili ve Edebiyatı öğretimi ve eğitimi yoluyla öğrencilere diğer alanlarda da sağlam, dengeli, hür ve sistemli düşünme alışkanlığı, araştırma, tartışma, değerlendirme ve oluşturma gücü kazandırmak;

10- Sınıf ve aş seviyelerine göre dinleme, okuma ve yazma faaliyetleri sırasında Türk dilinin imkânlarını öğrenme, kullanma ve bu yolla bilgi edinme, kavrama, analiz ve sentez yapabilme alışkanlığı kazandırmak ;

11- Sözlü ve yazılı olarak metin tabanlı ve yeni metinler meydana getirme faaliyetleri sırasında, kültürümüzün inanç, bilgi ve zevk inceliklerine ait birikimi tanıtarak benimsetmek.

AÇIKLAMALAR

Türk Dili ve Edebiyatı ders programları üç ayrı disiplin altında gerçekleştirilmesi esasına göre hazırlanmıştır;

- a. Edebiyat
- b. Dil bilgisi
- c. Kompozisyon

Programın uygulanması için 1. ve 2. dönemlerde dört, 3. dönemde ise üç saatlik zaman ayrılmıştır. Bu uygulamada 1. ve 2. dönem için ayrılan sürelerin haftada 3 saati Edebiyat, bir saati ise Türk Dili ve Kompozisyon için kullanılır.

Üçüncü dönemde de, haftada iki saat Edebiyata, bir saat Türk Dili ve Kompozisyona ayrılır.

Türk Dili ve Kompozisyon dersi için ayrılan zaman bir hafta Türk Dili, diğer hafta Kompozisyon konuları dünüştürülerek işlenecek şekilde düzenlenir.

Kompozisyon ayrı, Dil ve Edebiyat çalışmaları ayrı not konusu olmakla birlikte, dönem notu olarak Türk Dili ve Edebiyatı dersi için bir not verilir.

Türk Dili ve Edebiyatı dersinin dönem notunun tesbitinde; Öğrencinin Dil ve Edebiyat dersi çalışmalarından aldığı dönem notu 3/4, Kompozisyon çalışmalarından aldığı dönem notu 1/4 oranında esas alınır.

Ayrıca, bu programla ilgili diğer hususları şöylece açıklamak mümkündür;

1- Program geliştirme süreklilik arzeden dinamik bir konudur. Bu programlar çağdaş anlayışla sürekli geliştirilecektir.

2- Programda "Batı Edebiyatı" bölümü yerine "Dünya Edebiyatı" bölümü konulmuş; ayrıca Türkiye dışındaki çağdaş Türk Edebiyatları'na da yer verilmiştir.

3- Bu programlar;

a) 1. dönemde edebî tür ve şekillerle, edebî kavram ve terimler, şahsiyetin ve eserlerin en belirgin özellikleri,

b) 2. ve 3. dönemlerde, Dünya Edebiyatı'nın seçkin örneklerine yer verilmesi esasına göre hazırlanmıştır.

c) 3. dönemde, Tanzimat ve çağımıza kadar olan Türk Edebiyatı'na özel olarak yer verilmektedir.

4- Eserlerinden faydalanılacak isimler arasından metin seçimi ve işlenmesi belirlerken, haftalık, aylık ve dönemlik eğitim süresi dikkate alınarak seçim yapılır.

5- Programda, eserlerinden faydalanılacak isimler kadrosu geniş tutulmuş; zümre öğretmenleri, bu kadrodan dönemini ve türünü en iyi temsil gücü olan isimlerin eserlerini seçerek bütün yönleriyle işlemişlerdir.

6- Dönemler arasında bilgi, beceri, duyu vb. konularda da ilgi kurulur.

7- Konular, yakından uzağa, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene giderek bir metotla işlenir.

8- İncelenen eserler, benzerleri ve zıtlarıyla karşılaştırılarak öğrenciye mukayese şuru kazandırılır.

9- Bölüm ve konu başlarında açıklayıcı, düşündürücü ve yönlendirici özellikte bilgiler verilir.

10- Konuların sıralanışında müfredata uyulur.

11- Kazandırılacak bilgiler metinlerden hareket edilerek verilir.

12- Uzun bir eserden seçilecek parçaların konu bütünlüğü taşımasına dikkat edilir.

13- Metinlerle, metin altı sorularının sınıf seviyesine ve amaçlara uygun olmasına dikkat edilir.

14- Konulara ayrılan saatler, devir, tür ve şahsiyetin önemine göre tespit edilir.

15- Aynı dönemi temsil eden yazarlardan alınan metinler, o dönemin özelliklerini tamamlayıcı nitelikte olmalıdır.

16- Birden fazla dönemde okutulan şahsiyetlerin, her dönemde farklı yönlerine yer verilir.

17- Türkçe-Kompozisyon ve Türk Dili dersinde konuların uygulamalı işlenmesi için sınıfa getirilecek metinler Edebiyat dersi müfredat programında belirlenen şahsiyetlerin uygun eserlerinden seçilir.

18- Öğretmenler süre uygun olduğu takdirde, edebî dönem, şahsiyet ve eserleri daha iyi tanımak için serbest metinlere de yer verebilirler.

19- İslamiyetten önceki Türk Edebiyatı'ndan seçilen metinlerin bir bölümü, Türk Dili'nin tarihî seyrini daha iyi anlamak ve muhtemel değişimleri göstermek amacıyla üstü şekliyle verilir.

20- Türkiye dışında gelişen Türk Edebiyatı metinleri (Azerbaycan dışında) Türkiye Türkçesine aktararak verilir.

21- Dünya Edebiyatı'ndan seçilecek metinler, iyi çevirilerden ve milli kültürümüzle çelişmeyen eserlerden alınır.

22- Seçilen metinler yoluyla milli kültürümüz, örf ve adedlerimiz ve milli menfaatlerimiz benimsenir.

23- Öğrencilerde çağdaş ilim ve teknolojiye gelişmelere ilgi uyandırılır.

24- İmlâ, noktalama ve dil bilgisi kurallarına her zaman, her yerde uyulur.

25- 1. dönem için seçilecek metinlerde;

a- Türünün temel özelliklerini taşıma,

b- Türünün en seçkin örneklerinden olma,

c- Sanat ve fikir değeri taşıma özellikleri aranır.

26- 1. dönemde edebî türler, en seçkin örnekler aracılığı ile Türk Edebiyatı tarihi kronolojisi içinde, günümüzden geriye doğru tanıtılır.

27- Birinci dönemde tür ve şekil bilgisi yanında metin tahliline de yer verilir.

28- Birinci dönemde ilk amaç, türün iyice ve bütün yönleriyle tanıtılmasıdır; şahsiyetin tanıtılması 2. ve 3. dönemlerde yoğunluk kazanacaktır.

29- 2. ve 3. dönemlerde şekil konusuna, yazarın psikolojisini, eserin özünü aydınlatıcı ölçüde yer verilir.

30- Klasik edebiyatımızdan seçilecek metinlerin dilinin, çağdaşlarına göre sade olmasına dikkat edilir.

31- Dil bilgisi konuları, dilin sırf şekil bakımından anlatımı şeklinde değil, metinler üzerinde yapılacak çözüm ve mukayeselerle anlamın iyi kavranmasını; dolayısıyla öğrencinin kendi fikirlerini, duygularını ve isteklerini doğru ifade etme şuuruna varmasını hedefleyen, yapıcı bir çalışma ile verilir.

32- Dil bilgisi Dersi ile ilgili terminoloji birliğini sağlamak için Türk Dil Kurumu'na kabul edilen terimler esas alınır.

33- Öğrencinin okuma yoluyla iyice ve güzelle yönelmesi, yaşama sevinciyle güçlenmesi, kendine güven duyması ve iyi alışkanlıklar edinmesi sağlanır.

34- Okuma yoluyla öğrencide var olan anlam, anlatım, dinleme, yeni düşünceler üretme gücünün gelişmesi sağlanır.

*

35- Her öğrenci , ilgi ve kabiliyetlerine göre değerlendirilerek, şiir,roman,hikâye ve piyes okuma gibi faaliyetlere katılmaya özendirilir ve istidatlarına göre yönlendirilir.

36- Konuşma ve yazmada dile hakim olmanın temel şartının mânaları ve değerleri iyi bilinen kelimelerden meydana gelmiş,zengin bir kelime hazinesine sahip olma ve çok sayıda çeşitli cümleler kurabilme becerisi kazanmak olduğu şunu verilir.

37- Yazılı kompozisyon çalışmalarının yanında sözlü kompozisyon çalışmaları da yaptırılır.

38- Billhassa 3. dönemde öğrencilere ders saatleri dışında okudukları veya inceledikleri kitapları arkadaşlarına tanıtmaları için rapor hazırlatılarak teatiki görüş kazandırılır.

39- Sözlü kompozisyon çalışmalarında, öğrenciye başkalarıyla yersiz heyecanlara kapılmadan, tabii ve rahat konuşma,başkalarını dikkatle ve sabırla dinleme alışkanlığı kazandırılır.

40- Programda isimleri geçen yazar ve şairlerin amaçlara uygun eserleri arasından seçilen en az bir eser,kitap sevgisi ve okuma zevki kazandırmak için,okuma ve inceleme teknikleri verilerek Türk Dili ve Edebiyatı öğrenimi süresinin her dönemi için okutulur.

41- Bu programların uygulanmasında Talim ve Terbiye Kurulu'nca kabul edilen ders kitapları ile tavsiye edilmiş kitaplar kaynak olarak kullanılır.

Gerek eğitim ve öğretim programlarının hazırlanmasında, gerekse konular ve isimlerin belirlenmesinde, metin altı sorularına yüklenen işlevin artması kademelerinde yenilikler taşıyan bu proramı öğretmenler gerçekleştirebilir.

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI I

I. BÖLÜM

EDEBİYAT , İNSAN VE TOPLUM

- 1- Edebiyat; tanımı,konusu,multevəsi,metodu
- 2- Edebi eser; tanımı ve özellikleri
- 3- Edebiyat tarihi ve önemi
- 4- Dil-Kültür-Edebiyat ilişkisi
- 5- Edebiyat araştırmalarının diğer bilim dallarıyla ilişkisi

II. BÖLÜM

TARİHİ İÇİNDE TÜRK EDEBİYATI

- 1- Türk Edebiyatının devirlere ayırılmasında kullanılan kısıtlar (Dil anlayışı, kültürel farklılaşma, dini hayat, dil coğrafyası vb.)
- 2- Türk Edebiyatının Devirleri:
 - a) İslâmiyet Öncesi Türk Edebiyatı
 - b) İslâmi Devir Türk Edebiyatı
 - c) Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı

III. BÖLÜM

EDEBİYATTA İFADE TARZLARI

- 1- Sözlü ifade:
 - a) Tanımı,önceliği ve önemi
- 2- Yazılı ifade:
 - a) Nesir; tanımı
 - b) Nazım; tanımı
- 3- Sözlü ve yazılı ifade arasındaki benzerlikler,farklılıklar

IV. BÖLÜM

MANZUM ESERLER

- 1- Nazım, manzume, manzum eser vb.
- 2- Şiir ve unsurları:
 - a) Şiirin şekil özellikleri: Nazım birimi, mısra, beyit, kıta ve bend
 - b) Muhteva unsurları : Konu, Tema vb.
 - c) Ahenk unsurları: Ölçü, kafiye ve çeşitleri; vurgu ve tonlama.
 - ç) Dil ve üslup (ifade özellikleri, söz sanatları;teşbih,istiare,tenasüp, kinaye, hüsn-i talil , tecahül-i arifâne, mecaz-ı mürsel, teşhis, mecaz, tezat, mübalâğa vb.)
- 3- Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı :

A) Tanzimat ve Sonrası Devri Türk Edebiyatında Manzum Eserler (Bu devirde yaygın kullanılan nazım şekilleri)

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler :

Orhan Veli Kanık
Faruk Nafiz Çamlıbel
Ahmet Kutsi Tecer
Rıza Tevfik Bölükbaşı
Yahya Kemal Beyatlı
Ahmet Haşim
Nâmik Kemal

B) Halk Edebiyatında Manzum Eserler:

1- Halk Edebiyatında belli başlı nazım şekilleri (mani, türkü, koşma, semâî, ilâhî vb.)

2- Hece ölçüsü ve özellikleri

3- Halk Edebiyatında Manzum Türler:

a) Anonim Halk Edebiyatı Türk Şiiri

b) Dini-Tasavvufî Halk Edebiyatı

c) Aşık Tarzı Halk Edebiyatı Türk Şiiri

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler :

Yunus Emre
Kaygusuz Abdal
Aziz Mahmud Hüdhâ
Erzurumlu Emrah
Aşık Veysel Şatıroğlu
Karacaoğlu
Ercişli Emrah

C) Klâsik Türk Edebiyatında Manzum Eserler:

1- Klâsik Türk Edebiyatında Başlıca Nazım Şekilleri :

a) Kuruluşları yönünden

b) Konuları yönünden

2- Aruz Vezni ve Özellikleri

3- Klâsik Edebiyatta Bellibaş Nazım Türleri:

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler :

Gazel : Fuzûlî
Gazel : Nâbî
Kaside : Nedim
Kaside : Nefî
Mesnevî : Şeyh Gâlib
Murabba : Taşlıca Yahya Bey
Şarkı : Nedim
Şarkı : Yahya Kemal
Terkib bend : Ziya Paşa

V. BÖLÜM

MENSÜR ESERLER

1- Mensur eserlerde şekil, konu ve muhteva unsurları :

- a- Mensur eserlerde kelime ve cümle çeşitliliği, söz grubu, deyim ve ata sözünün ifadeyi zenginleştirmedeki rolü
b- Mensur eserlerde ana ve yardımcı fikirler

2- Türk Edebiyatında Mensur Eserler:

a- HİKÂYE TÜRÜ : (Hikâyenin tanımı, unsurları: Plân,konu, zaman, mekân, kişi/kişiler, dil ve ifade çeşitleri)
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler :

Ömer Seyfeddin
Sait Faik Abasıyanık
M.Şevket Esental
Haldun Taner

b- ROMAN TÜRÜ: (Romanın tanımı,unsurları: Plân ,konu,olay,zaman, mekân,kişiler,dil ve ifade çeşitleri)
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler :

Reşat Nuri Günekin
Yakup Kadri Karaosmanoğlu
Peyami Safa

c- TİYATRO TÜRÜ : Tiyatronun tanımı,unsurları:Seyirci,oyuncu,eser, sahne,dil ve ifade çeşitleri)

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
Türk Büğra
Yahya Akengin
Orhan Asena

ç- GEZİ (SEYAHAT) TÜRÜ : (Tanımı,unsurları)
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:

Ahmet Haşim
Fâhîh Rıfkı Atay

d- DENEME TÜRÜ : (Tanımı,unsurları)
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:

Nurullah Ataç
Melihet Kaplan

e- HİTÂBET TÜRÜ : (Tanımı,Unsurları)
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:

Mustafa Kemal Atatürk
H.Suphi Tanrıöver

KOMPOZİSYON

I. BÖLÜM

PSIKOLOJİK GÜÇLENDİRME

KONULAR:

1. Kompozisyon Kavramı
 - a. Tanımı
 - b. Çeşitli alanlarda malzemenin uygun şekilde birleştirilmesi (müzik, resim, heykel, mimari vb.)
2. Günlük Hayatımızda Kompozisyon
 - a. Giyim, kuşanma kompozisyon
 - b. Evimizde kompozisyon
 - c. Çevremizde kompozisyon
3. Dil ile Yapılan Kompozisyonlar:
 - a. Başarılı ilişkiler kurmada sözlü ve yazılı ifadenin önemi
 - b. Herkes kompozisyon oluşturabilir
4. Birikim Nedir? Birikim Kazanma Yolları:
 - a. Dinleme
 - b. Okuma
 - c. Gözlem
 - ç. Deneme
 - d. Tecrübe
5. Uygulama Faaliyetleri:
 - a. Deis içindeki çalışmalar
 - b. Eğitici faaliyetler

II. BÖLÜM

DİNLEME VE KONUŞMA

KONULAR:

1. Duyma, Dinleme Arasındaki Fark
2. Birikim Kazanmada Dinlemenin Yeri
3. Dinleme Çeşitleri:
 - a. İstekli, isteksiz dinleme
 - b. Amaçlı, amaçsız dinleme
 - c. Disiplinli, disiplinsiz dinleme
4. Dinlerken Not Alma
5. Anafikri Kavramaya Çalışma
6. Dinleyenin Dikkatini Devamlı Canlı Tutması
7. Soru Sorma
8. Niçin Konuşuyoruz?
 - a. Etkili ve güzel konuşmanın önemi
 - b. Sağlıklı anlaşmanın ve milli birliğin gerçekleşmesinde konuşmanın yeri
9. Konuşmada Başarılı Olmanın Kuralları:
 - a. Konuşma öncesi hazırlık:

- 1) Kendine güvenine
 - 2) Tedbirli ve ihtiyath olma
 - 3) Fiziki kontrol
 - 4) Zihni faaliyet
- b. Konuşma ile ilgili hazırlık:
 - 1) Konu seçimi ve tespiti
 - 2) Amacın belirlenmesi
 - 3) Araştırma ve bilgi toplama
 - 4) Konuşma planı
 - 5) Konuşma provası
 - c. Konuşmaya başlarken gözünde bulundurulacak hususlar:
 - 1) Söze başlarken duruş, kıyafet düzenlemesi
 - 2) Konuşulan mekân ve dinleyicinin değerlendirilmesi
 - 3) Göz irtibatı
 - 4) Ses tonunun ayarlanması
 - 5) Konuşma ile hareketler arasında uyum sağlama
 - 6) Canlı, mandırcı ve ilgi çekici olmaya dikkat
 - 7) Konuşma süresinin kontrolü
 - ç. Konuşurken ses bakımından dikkat edilecek hususlar:
 - 1) Konuşmada ses unsurunu etkili kullanma
 - 2) Vurgu ve vurgu çeşitleri
 - 3) Telaffuz
 - 4) İfadede sıcaklık, içtenlik
 - d. Konuşma sonunda sözün bağlanması:
 - 1) İlgi çekici ve mandırcı şekilde bitiriş
 - 2) Dinleyicilere teşekkür etme
 - 3) Dinleyicilerden gelecek sorulara kısa, açık cevaplar verme
10. Konuşurken Yapılan Yanlışlar:
 - a. Söyleyişle ilgili yanlışlar
 - 1) Yapınacak bir söyleyişle hitap
 - 2) Yanlış tonlama
 - 3) Anlamsız kelimeler kullanma ve yersiz davranışlarda bulunma
 - 4) "Şey, filan, efendim, vb." gibi kelimeleri kullanma, "ee... m... vb." sesleri çıkarma
 - 5) Argo ve kaba kelimeler kullanma
 - b. Konuşma kurallarını bilmemekten doğan yanlışlar:
 - 1) Yersiz duraklamalar
 - 2) Konuşma sırasında yutkunma, ağzı gereğinden fazla açma, bağınma vb. hareketlerle dilin musikişini kaybettirme
 - 3) Yanlış vurgulama
 - c. Söyleyiş ile ilgili uygulamalar:
 - 1) Söyleyişi zor kelimelerden oluşan tekerlemelerle çalışmalar
 - 2) Şey, filan, efendim, yani vb. kelimeler ile ee, m... gibi sesleri çıkarmadan konuşma uygulamaları
 - 3) El-kol ve mimik hareketler ile konuşma
11. Günlük Konuşmalar:
 - a. Selâmlaşma
 - b. Tanışma ve tanıştırma
 - c. Karşılıklı günlük konuşmalar
 - ç. Kendini tanıtırma
 - d. Teşekkür etme, özür dileme

- e. Adres sorma,yer tarif etme
f. Bayram,ziyaret,tebrik,taziye,karşılama ve uğurlama konuşmaları
12. Konuşma Uygulamaları
- a. Hazırlıksız konuşmalar:
- 1) Konusu öğretmen tarafından belirlenen konuşmalar
 - 2) Konuyu öğrencinin belirlediği konuşmalar
 - 3) Toplamı birinci dereceden ilgilendiren konular üzerinde serbest konuşmalar
 - 4) Hatıraların anlatılması
 - 5) Nükte yapma,hazırcıevaplık
- b. Hazırlıklı konuşmalar:
- 1) Fıkra anlatma
 - 2) Hikâye anlatma
 - 3) Masal anlatma
 - 4) Verilen bir konuda kısa konuşmalar hazırlama ve sunma

YAZMA

KONULAR:

1. Tarih,Kültür,Bilim ile Yazmanın Bağlantısı ve Yazmanın Önemi
 2. Niçin Yazarız
 3. Kelime ve Kelime Grupları
 - a. Günlük hayatta çok kullanılan kelimeler (ilk mânalı kullanım)
 - b. Belli bir alanı ilgilendiren kelimeler (terimler)
 - c. Kavramlar
 - ç. Mecaz anlamlı kelimeler
 - d. Deyimler
4. Cümle:
- a. Cümlelerin tarifi
 - b. Doğru cümlelerin özellikleri:
 - 1) Cümlede dilbilgisi bakımından doğruluk
 - 2) Cümlede anlamca açıklık
 - 3) Cümlede tesirlilik
 - c. Verilen kelimelerle doğru, açık, etkili cümle kurma çalışmaları
 - ç. Basit, birleşik ve sıralı cümle kurma çalışmaları
 - d. Cümlede imfâ ve noktalama çalışmaları
5. Konu:
- a. Konu nedir?
 - b. Konu nasıl sınırlandırılır
 - c. Konu seçiminde ve sınırlandırılmasında nelere dikkat edilir
6. İfade Yolları
- a. Tasvir yoluyla ifade
 - b. Hikâye etme (Tabkiyeli anlatım)
 - c. İddia ve ispat yoluyla ifade (ilim ve fikir amaçlı ifade)
7. Paragraf:
- a. Paragraf nedir?
 - b. Paragraf içi bütünlük
 - c. Paragraf çeşitleri (giriş,gelişme,sonuç paragrafları)

IV. BÖLÜM

SOSYOLOJİK DURUM

KONULAR:

1. Dilin Kültür Taşıyıcılık Fonksiyonu
2. Sağlıklı Bir Kişilik ile Dile Bağlı Birikim Bağlantısı
3. Ferdi Benlik ,Millî Benlik Kavramları
4. Ferdi Kimlik ,Millî Kimlik Kavramları
5. Benlik ile Bencillik Arasındaki Fark
6. "Benlik"i Kimliğe Dönüştürmede Dilin Rolü
7. Ferdi Kimlik ve Kişiliğin Millî Kimlik ve Kişilik Hattine Dönüştürülmesinde Dilin Üstlendiği Görev
8. Sözlü ve Yazılı Çalışmalar
 - a. Atasözü,vecize türünden özlü ifadelerin açıklanması
 - b. Tarih,sanat,edebiyat ve millî kültür konulu sözlü ve yazılı ifade çalışmaları
 - c. Atatürk'ün Gençliğe Hitabe'si ile Onuncu Yıl Nutku'nda işlenen ferdi ve millî benlik,kimlik kavramları

TÜRK DİLİ

I. BÖLÜM

ÇEŞİTLİ YÖNLERİYLE DİL

1. Dil Nedir?
2. Dilin Önemi ve Özellikleri
3. Dilin Millet Hayatındaki Yeri ve Önemi
4. Dil-Kültür Münasebeti
5. Dil Bilgisinin Bölgeleri

II. BÖLÜM

TÜRKİYE TÜRKÇESİ

A. SES BİLGİSİ

1. Ses Nedir?
2. Ses-Harf İlişkisi
3. Seslerin Meydana Gelmesi
4. Seslerin Sınıflandırılması
 - a. Ünlüler ve özellikleri
 - b. Ünsüzler ve özellikleri
5. Seslerin Birleşmesi, Hece ve Yapısı
6. Başlıca Ses Olayları
 - a. Ses türemesi

- b. Ses düşmesi
 - c. Ses benzeşmesi
 - ç. Ulaşma
7. Türkçe Kelimelerin Yapısı İle İlgili Ses Uyumları:
- a. Kalınlık-incecik uyumu
 - b. Düz- yuvarlak uyumu
 - c. Ünlü-ünsüz uyumu

III. BÖLÜM

B. ŞEKİL BİLGİSİ

1. Kök, Çeşitleri ve Özellikleri:
 - a. Fiil kökleri
 - b. İsim kökleri
2. Ek, Çeşitleri ve Özellikleri:
 - a. Yapım ekleri,gövde ve çeşitleri:
 - 1) İsminden isim yapan ekler
 - 2) İsminden fiil yapan ekler
 - 3) Fiilden fiil yapan ekler
 - 4) Fiilden isim yapan ekler
 - 5) Fiil gövdeleri
 - 6) İsim gövdeleri
 - b.Çekim ekleri
1. Fiil Çekim Ekleri:
 - a. Şekil ve zaman ekleri
 - 1) Haber kipleri
 - 2) Dilek kipleri
 - b. Şahıs ekleri
 - c. Soru eki
 - ç. Fiillerdeki olumsuzluk ekleri
2. İsim Çekim Ekleri:
 - a. Hâl ekleri
 - b. İyelik ve âitlik eki
 - c. Çokluk eki
 - ç. Soru eki
3. Yardımcı Ünlü ve Yardımcı Ünsüzler
4. Yapı Bakımından Kelimeler:
 - a. Basit kelime
 - b. Türemiş kelime
 - c. Birleşik kelime

IV. BÖLÜM

İmlâ Kuralları ve Noktalama İşaretleri

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 2

I. BÖLÜM

TÜRK EDEBİYATINDA DEVİRLER

A) İSLÂMİYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI

- 1- Devrin Genel Özellikleri
- 2- Eserler:
 - a) Sözlü Eserler:
 - 1- Şagular
 - 2- Koşuklar
 - 3- Savaşlar
 - 4- Destanlar
 - b) Yazılı örnekler
 - Göktürk Kitâbeleri (Metinleri)
- 3- Dünya Edebiyatı (Destan örnekleri)

II. BÖLÜM

B) İSLÂMİ DEVİR TÜRK EDEBİYATI

- 1-Geçiş Dönemi:
 - a) Türk Kültürü ve İslâmiyet Arasındaki İlişkiler
 - b) İslâmiyet ve Türk Edebiyatı
- 2- XI. ve XII.Yüzyıl Türk Edebiyatı :
 - a) Genel Özellikleri
 - b) Eserler
 - Kutadgu Bilig'den seçmeler
 - Divan-ı Lügati't-Türk'ten seçmeler
 - Atabetü'l Hakayık'tan seçmeler
 - Divan-ı Hikmet'ten seçmeler
- 3- XIII.- XIV. Yüzyıl Türk Edebiyatı
 - a) Genel Özellikleri

(Tasavvuf kavramının genel hatlarıyla tanıtımı)
 - b) Manzum Eserler:

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
Yunus Emre (Divan veya Risâletü'n-Nushiyye'den örnekler)
Mevlânâ Celâleddin-i Rumi (Mesnevi veya Divân-ı Kebîr'den örnekler)
Gülşehri (Mantukü't-Tayr'dan örnekler)
Ahmedî (Gazel veya Kaside örnekleri)
Kadı Burhanettin (Tuyuğ örnekleri)
 - c) Mensur Eserler

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
Nasrettin Hoca : Fıkra örnekleri
Anonim : Battalname
Haliloğlu : Fâtüvvetname'den seçmeler

- c) XIII. Yüzyılda Dünya Edebiyatı
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyet:
Sâdi : (Manzum)
- 4- XV. Yüzyıl Türk Edebiyatı:
a) Klâsik Edebiyatın Genel Özellikleri
b) Manzum Eserler
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
Ali Şir Nevâi : Gazel
Süleyman Çelebi : Mesnevi
Şeyhî : Harnâme
Hacı Bayram Veli : İlâhî
Kaygusuz Abdal : Manzum eserlerinden örnekler
- c) Mensur Eserler
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
Dede Korkut Hikâyeleri : Anonim
Ali Şir Nevâi : Muhakemetü'l Lügateyn
Sinan Paşa : Tazarınâme'den seçmeler
Saluknâme ve Menâkıbnâmelerden seçmeler
- 5- XVI. Yüzyıl Türk Edebiyatı :
a) Genel Özellikler
b) Eserler
1. Manzum Eserler:
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
Fuzûlî (Gazel veya kaside örnekleri, Leylâ ve Mecnun'dan seçmeler)
Hâkî (Gazel örnekleri)
Güvâhî (Manzum Atasözleri)
2. Mensur Eserler :
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
Bâbü'r Şâh (Hâtura)
Fuzûlî (Şikâyetname)
Lalîfî (Tezkire)
Seydi Ali Reis (Mir'atü'l Memâlik)
Aşık Garîb Hikâyesi
- c) XVI. Yüzyıl Dünya Edebiyatı :
Shakespeare (Tiyatro)
Montaigne (Deneme)
- 6- XVII. Yüzyıl Türk Edebiyatı :
a) Genel Özellikleri
b) Eserler
1. Manzum Eserler:
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
Nâbî (Gazel veya mesnevi)
Ne'î (Kaside)
Kıvançoğlu
Gevherî
Aşık Ömer
Niyazi-i Mısri
2. Mensur Eserler:
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:

- Evliya Çelebi
Kâtip Çelebi
Naimâ
Peşevî: Kerem ile Aşık Hikayesi
- c) XVII. Yüzyıl Dünya Edebiyatı :
Racine
Cervantes
- 7- XVIII. Yüzyıl Türk Edebiyatı:
a) Genel Özellikleri
b) Eserler
Manzum Eserler :
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler :
Nedim (Gazel)
Şeyh Gâlib (Mesnevi , Naat)
Erzurumlu İbrahim Hakkı (Mânî ,İlâhî)
- c) XVIII. Yüzyıl Dünya Edebiyatı:
Goethe
Moliere
- 8- XIX. Yüzyıl Türk Edebiyatı
a) Genel Özellikleri
b) Eserler
1. Manzum Eserler
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
Yenişelâhî Avnî (Gazel)
Enderunlu Vâsî (Şarkı)
Keçecizâde İzzet Molla (Mihnet-i Keşân'dan)
Dadaloğlu
Seyranî
Bayburtlu Zihni
Erzurumlu Emrah
- 2- Mensur Eserler
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
Mütercim Âsım (Tarih)
c) XIX. Yüzyıl Dünya Edebiyatı :
Victor Hugo
L. Tolstoy
R. Tagore
Stendhal
Charles Dickens
P. Verlaine

KOMPOZİSYON

I. BÖLÜM

PSİKOLOJİK GÜÇLENDİRME

KONULAR

1. Sözlü ve Yazılı İfadelerde Kompozisyon Kavramı
2. Kompozisyon (tamam)
3. Beğenilen Sözlü ve Yazılı İfadelerin Oluşturulmasında Her Türle Biriki min Yeri

- 5) Soru zarfları
b. Zarfların yapısı :
1) Basit zarflar
2) Türemiş zarflar
3) Birleşik zarflar

C. EDAT CİNSİNDEN KELİMELER

- a. Edatların cümledeki görevleri
b. Edat çeşitleri :
1) Ünlem edatları
2) Bağlama edatları
3) Son çekim edatları

D. İMLÂ KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİ

2362

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 3
(Bu program, denenip geliştirilmek üzere hazırlanmıştır)

I. BÖLÜM

EDEBİYATIN VARLIĞI VE AMACI

1. Edebiyatla Sosyal Yapı Arasındaki İlgî ve Etkileşim
2. Edebiyatla Fikir Akımları Arasındaki İlişkiler ve Edebi Akımlar
3. Tanzimat Fermanı'ndan Günümüze Uzman Türk Edebiyatı'nın Dönemleri

II. BÖLÜM

BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI

1-TANZİMAT DEVRİ TÜRK EDEBİYATI - I

KLÂSİK EDEBİYATTAN (DİVAN EDEBİYATI) AYRILMA DÖNEMİ

- a. Genel Özellikler (sıyasal,sosyal ve edebi yapılanmadaki değişiklikler)
b. Manzum Eserler :
Eserlerinden Faydalanan Şahsiyetler :
Ziya Paşa
Namık Kemal
c. Mensur Eserler:
Eserlerinden Faydalanan Şahsiyetler:
Şinasi (Makale)
Namık Kemal (Roman)

TANZİMAT DEVRİ TÜRK EDEBİYATI II

- a. Genel Özellikler
b. Manzum Eserler
Eserlerinden Faydalanan Şahsiyet:
Abdülhak Hamit Tarhan
c. Dönemin Bağımsız İsimleri :
Mensur Eserler

Eserlerinden Faydalanan Şahsiyetler :
Ahmet Mithat Efendi (Roman)
Muallim Naci (Falci Tenkid)
Ahmet Vefik Paşa (Tiyatro)

2. EDEBİYAT-I CEDİDE

- a. Edebiyat Toplulukları :
Edebiyat-ı Cedide (Servet-i Fünûn) Topluluğu
1) Genel Özellikler
2) Manzum Eserler
Eserlerinden Faydalanan Şahsiyet :
Fevkîk Fikret
3) Mensur Eserler:
Eserlerinden Faydalanan Şahsiyetler:
Halit Ziya Uşaklıgil (Roman ve Hikâye)
Mehmet Raif (Roman)
4) Dönemin Bağımsız İsimleri:
Eserlerinden Faydalanan Şahsiyet:
Ahmed Rasim (Kısa Metinler)
5) Fecr-i Âif Topluluğu
Kuruluş bildirisi
Ahmet Hâşim

3. MİLLÎ EDEBİYAT AKIMI

- a. Genel Özellikler (tarih ve milliyetçilikle ilgili arayışların edebiyata yansması)
b. Manzum Eserler
Eserlerinden Faydalanan Şahsiyetler:
Mehmet Emin Yurdakul
Faruk Nafiz Çamlıbel
c. Mensur Eserler
Eserlerinden Faydalanan Şahsiyetler:
Ömer Seyfeddin
Müftüoğlu Ahmed Hikmet
ç. Dönemin Bağımsız İsimleri :
Eserlerinden Faydalanan Şahsiyetler:
Mehmet Akif Ersoy
Yahya Kemal Beyatlı

4. MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİ EDEBİYATI

- Genel Özellikler
 - Manzum Eserler
- Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyet:
- Habibe Nusret Zorlutuna (Gül Bahar)
- Mensur Eserler
- Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
- Yahya Kemal Beyatlı (Kurdun Ölümü)
 - Rüşen Eşref Ünyaydu (Anafantalar Kumandanı Mustafa Kemal ile Mülakat)

5. CUMHURİYET SONRASI TÜRK EDEBİYATI

- 1940 Yılına Kadar Türk Edebiyatı
 - Genel Özellikler
 - Manzum Eserler
- Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
- Ahmet Kutsi Tecer
 - Necip Fazl Kısakürek
- Mensur Eserler:
- HİKAYE
- Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyet:
- Memduh Şeket Esental
- ROMAN
- Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyet:
- Reşat Nuri Güntekin

6. SON DÖNEM TÜRK EDEBİYATI

- Genel özellikler
 - Manzum Eserler
- Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
- Arif Nihat Asya
 - Fazl Hüsnü Dağlarca
 - Zeki Öner Defne
 - Ahmet Muhip Dranas
 - Orhan Veli Kanık
 - Behçet Necatigil
 - Atilla İlhan
 - Cahit Sıtkı Tarancı
- Mensur Eserler:
1. HİKAYE
- Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
- Sait Faik Abasıyanık
 - Haldun Taner
 - Orhan Kemal
 - S.Kudret Aksal

2.ROMAN

- Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
- Peyami Safa
 - Ahmet Hamdi Tanpınar
 - Kemal Tahir
 - Tarik Buğra

3.TİYATRO

- Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
- Necati Candaş
 - Turan Oflazoğlu
 - Recep Bilginer
 - Refik Erduran

4. GEZİ VE HÂTRAT

- Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu
 - Yusuf Ziya Öntaş
 - Abdülhak Şinasi Hisar
 - İsmail Habib Sevük

5. DENEME-ELEŞTİRİ

- Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
- Sait Kemal Yekin
 - Cemil Meriç
 - Mehmet Kaplan

6. EDEBİYAT TARİHİ

- Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
- Ahmet Hamdi Tanpınar
 - Vasfi Mahir Kocatürk

7. GÜNÜMÜZ HALK EDEBİYATI

- Genel Özellikler
 - Eserler
- Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
- Aşık Veysel
 - Erzurumlu Yaşar Reyhani
 - Karlı Muat Çobanoğlu
 - Şeref Taşova

III. BÖLÜM

TÜRKİYE DIŞINDAKİ ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATI

- Türkiye Dışındaki Çağdaş Türk Edebiyatı Hakkında Kısa Bilgi
- Türkiye Dışındaki Çağdaş Türk Edebiyatı
 - AZERBAIJAN TÜRK EDEBİYATI

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:

 - Bahriyar Vahapzade
 - Şehriyar
 - KIBRIS TÜRK EDEBİYATI

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:

 - Osman Türkay
 - Özker Yasın

c. KIRGIZİSTAN TÜRK EDEBİYATI
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyet:
(Cengiz Aytmatov)

ç. KIRIM TÜRKLERİ EDEBİYATI
Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
| İsmail Gaspralı
| Cengiz Dağcı

IV. BÖLÜM

ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI

- 1- Türk Edebiyatı ile Dünya Edebiyatı'nın Birbirine Etkisi
- 2- Edebiyatımızın Zaman İçinde Kendine Has Özellikleriyle Gelişimi

Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:
Alain (Fransız Edebiyatı)
J.Rudyard Kipling (İngiliz Edebiyatı)
G.Bernard Shaw (İrlanda Edebiyatı)
Knut Hamsun (Norveç Edebiyatı)
Heinrich Böll (Alman Edebiyatı)
T.S.Eliot (Amerikan Edebiyatı)

KOMPOZİSYON

I. BÖLÜM

PSIKOLOJİK GÜÇLENDİRME

KONULAR :

1. Başkalarıyla İlişki Kurmada;
 - a. Kendine saygı
 - b. Muhataba saygı
 - c. Kendi içinde ve ilişkilerde dengeli olma
2. Güzel İfade Sahiplerinin İbaratlı Oluş sebepleri

II. BÖLÜM

DİNLEME

KONULAR :

1. Dinlerken Not Alma
2. Dinlenilene Değerlendirme
3. Dinleneni Eleştirme
4. Dinlenilenlerden Seçmeler Yapma
5. Dinleme Sırasında Seçilenleri Söz ve Yazıda Kullanma

III. BÖLÜM

KONUŞMA

KONULAR :

1. Şive ve Ağız Kavramları

2. Yazı Dili (Kültür dili nedir)
3. Yazı Dilinin (Kültür dilinin) Bütünleştirici Gücü
4. Sanatta, Edebiyatta ve İlim Çalışmalarında Yazı (Kültür) Dilinin Yeri ve Önemi
5. Yazı Dili (kültür dili) ile Yapılan Hazırlık ve Hazırlıksız Konuşmalar:
 - a. Değişik konularda günlük konuşmalar
 - b. Toplum birinci dereceden ilgilendiren konularda fikri konuşmalar
 - c. Dramatizasyon çalışmaları
 - ç. Şiir ezberleme ve okuma

IV. BÖLÜM

OKUMA

KONULAR :

1. Araştırmaya Yönelik Okuma :
 - a. Okunurken not alma
 - b. Okunurken işleme
 - c. Metindeki hayal unsurları
 - ç. Metindeki duygu unsurları
 - d. Metindeki düşünce unsurları
 - e. Metindeki olay unsurları
2. Metindeki Zaman, Mekân, Mantık ve Bilgi Bağlantıları
3. Hikâye Etme, Tasvir, Açıklama, İlmî, Fikri Hadelerin Özellikleri
4. Metinde Plân :
 - a. Olay ağırlıklı plân
 - b. Duygu ağırlıklı plân
 - c. Düşünce ağırlıklı plân
5. Metnin Türü :
 - a. Türün tespiti
 - b. Diğer türlerden farkı
6. Metnin Çeşitli Yönlerden Yorumlanması
7. Gerçek Kişi, Olay ve Durumlarda, Metindeki Kişi, Olay ve Durumlar Arasında Paralellik ve Zıtlıklar Kurma

V. BÖLÜM

YAZMA

KONULAR :

1. Plânlı Yazma Çalışmaları :
 - a. Kısa hikâye yazma:
 - 1) Ana çizgileriyle konusu belirlenen kısa hikâye yazma
 - 2) Bu olay zincirinin ilk parçaları verilerek kısa hikâye yazma
 - 3) Bütünüyle kendisine bıraktıran kısa hikâye yazma
 - b. Kısa fikri yazılar oluşturma:

- 1) Fıkra yazma
- 2) Makale yazma
- 3) Deneme yazma
2. Yazıların İncelenmesi :
 - a. Plân yönünden
 - b. Dil bilgisi yönünden
 - c. İmlâ yönünden
 - d. Noktalama yönünden
 - e. Birikimlerden yararlanma yönünden

VI. BÖLÜM

SOSYOLOJİK DURUM

KONULAR :

1. Toplumun Bütünleşmesi ve Dil
2. Toplumun Demokratikleşmesi ve Dil
3. Toplumun Tarihi ve Çağdaş Birikimlerinin Özlendirmesinde Dilin Yeri
4. Sosyo Kültürel Gelişme, Değişme, Yozlaşma Kavramlarına Ait Sınırlı Konular Üzerinde Konuşma ve Yazma
5. Millî Benlik ve Kimliği Kaybetmeden Gelişmek
6. İyi İnsan, İyi Vatandaş Olmada Dilin İmkânlarına (kelime, Cümle Kuruluşu , tonlama, jest ve mimikler, mecazlar ile imlâ ve noktalama) Hakim Olmanın Yeri
7. Dilin Sosyolojik Yönü ile Alâkalı Sözlü ve Yazılı Uygulamalar.
8. Zamanı Güzel Kullanma.

TÜRK DİLİ

I. BÖLÜM

DİLİN MAHİYETİ

1. Türkçe'nin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri ve Konuşulduğu Yerler
2. Konuşma Dilinin Çeşitli Yönleri :
 - a. Ağız
 - b. Şive
 - c. Lehçe
3. Yazı Dili (Kültür dili)

II. BÖLÜM

KELİME GRUPLARI VE CÜMLE

A. Cümle Öğelerinin Yapısında Bulunan Başlıca Kelime Grupları :

1. İsim tamlaması
2. Sıfat tamlaması

5. İdat grubu
6. Birleşik fiil
7. İsim -fiil grubu
8. Sıfat -fiil grubu
9. Zarf - fiil grubu
10. Ünvan grubu
11. Sayı grubu
12. Ünlem grubu
13. Bağlama grubu
14. Kısaltma grubu

B. Cümleyi Meydana Getiren Unsurlar :

1. Yüklem
2. Özne
3. Nesne
4. Zarf
5. Yer tamlayıcısı
6. Cümle dışı unsurlar

C. Cümle Unsurlarının Bulunuşu :

Ç. Cümle Çeşitleri

1. Yapılarına göre:
 - a) Basit cümle
 - b) Sıralı cümle
 - c) Bağlı cümle
 - ç) Birleşik cümle
 - 1) Şartlı birleşik cümle
 - 2) Kifîli birleşik cümle
 - 3) İççe birleşik cümle
2. Yüklem türüne göre cümleler:
 - a) İsim cümlesi
 - b) Fiil cümlesi
3. Anlamlarına göre cümleler:
 - a) Olumlu cümle
 - b) Olumsuz cümle
 - c) Soru cümlesi
4. Yüklem yeri bakımından cümleler:
 - a) Kurallı cümle
 - b) Devrik cümle

III. BÖLÜM

Cümle Çözünmesi (Tabliti)

IV. BÖLÜM

İmlâ ve Noktalama